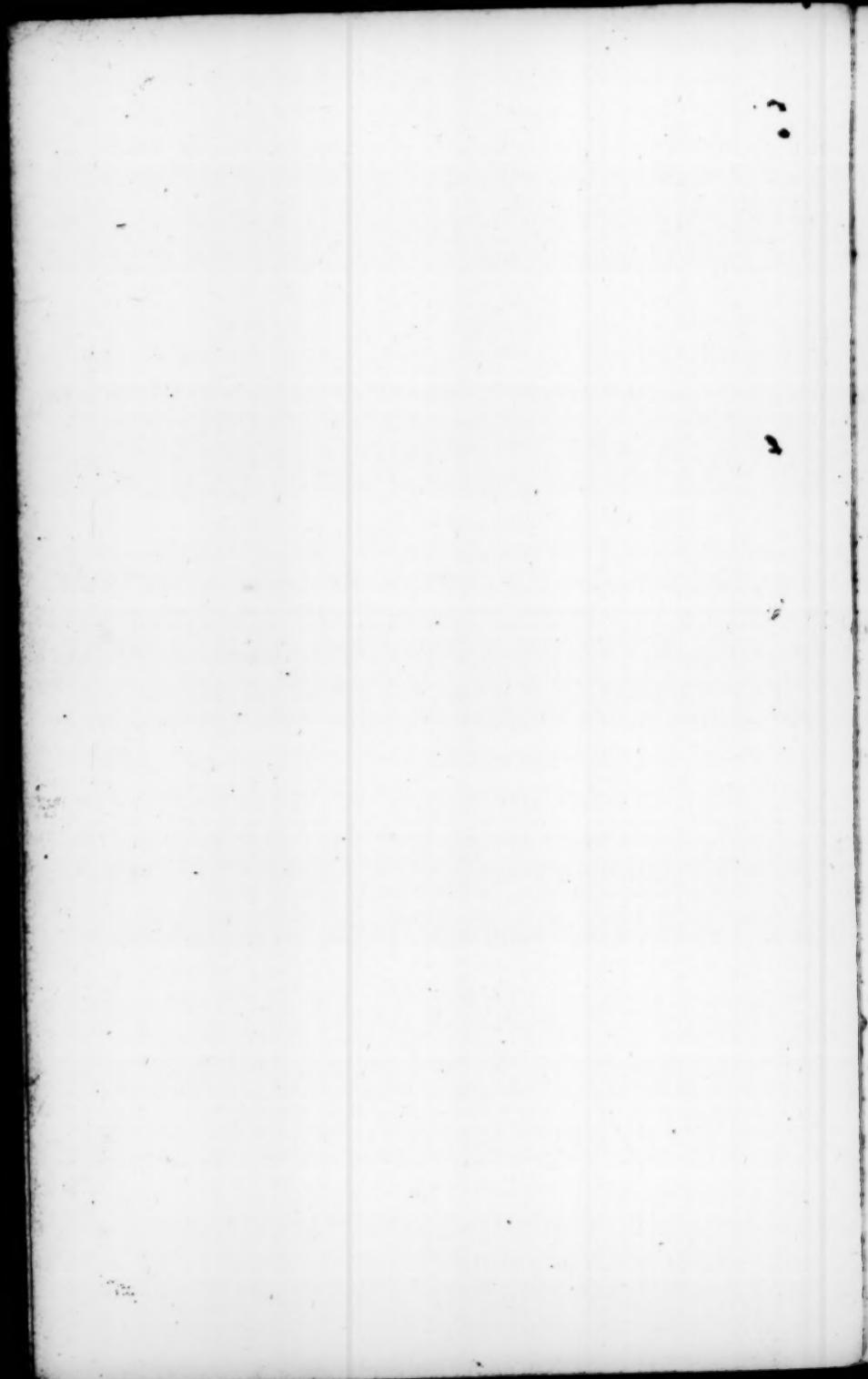

Eight pairs two numbers, each six, to those
Three 3 on 22° 5° declinations, 3 degrees
Promonous fifteen, 4 kinds of corbels and they
These regions through both from back and convey
In congregations more of 200000 2 octaves
In which six modes a Hand and fingers 5°
From each of corbels 4 1/2 inches flow
3 good and admit four staves two
These things well lay 3 concaves side at left
The strung and a toyle of gamme pass

TO THE READER.

BExhort every man to the learning of Grammat; that intendeth to attain to the understanding of the tongues, (wherein is contained a great treasure of wisedome and knowledge) it would seem much vain and little needfull, for so much as it is to be known, that nothing can surely be ended whose beginning is either feeble or faulty; and no building be perfect when as the foundation and ground-work is ready to fall, and unable to uphold the burden of the frame. Wherefore it were better for the thing it self, and more profitable for the learner to understand how he may best come to that which he ought most necessarily to have; and to learne the plainest way of obtaining that which must be his best and certainest guide, both of reading and speaking; then to fall in doubt of the goodness and necessity thereof: which I doubt whether he shall more lament that lacketh, or esteem that be hath it: and whether he shall ofter stumble at trifles, and be deceived in light matters, when he hath it not; or judge truly and faithfully of divers weighty things when he hath it. The which hath seemed to many very hard to compasse aforetime, because that they who professed this art of teaching Grammat, did teach divers Grammars, and not one: and if by chance they taught one Grammat, yet they did diversly, and so could not do it all best; because there is but one bestnesse, not only in every thing, but also in the manner of every thing.

As for the diversity of Grammars, it is well and profitably taken as way by the Kings Majesties wisedome; who foreseeing the inconuenience, and favourably providing the remedy, caused one kind of Grammat by lundry learned men to be diligently drawn, and so to be set out only: every where to be taught for the use of learners, and for sholding the hurt in changing of Schoolmasters.

The variety of teaching is divers yet, and always will be, for that every Schoolmaster liketh that he knoweth, and feeleth not the use of that he knoweth not, and therefore judgeth that the most sufficient way, which he feeleth to be the readiest meane, and perfectest kindest to bring a learner to have a thorough knowledge therein.

Wherefore it is not amisse, if one seeing by triall an easier and readier way then the common sort of teachers doe, would say what he hath proved, and of the commodity allowed: that others not knowing the same, might by experience prove the like, and then by p[ro]of reasonable judge the like: not hereby excluding the better way when it is found: but in the mean meane iustifying the worse.

The first and chiefest point is, that the diligent Master make not the Scholar hast too much, but that he in continuance and diligence of teaching, make him to rehearse so, that while he hath perfectly that which is behinde, he suffer him not to goe forward; for this positing hal-

TO THE READER.

overthrewheth and hurteth a great sort of wits, and casteth them into an amazednesse, when they know not how they shall either go forward or backward, but stick fast, as one plunged that cannot tell what to do, or which way to turne him : and then the Master thinketh the Scholar to be a dullard : and the Scholar thinketh the thing to be uneasie, and to do hard for his wit: and the one hath an evill opinion of the other, when oftentimes it is neither, but in the kind of teaching. Wherefore the best and chiefeſt point throughtly to be kept, is, that the Scholar have in minde so perfectly that which he hath learned, and understand it so, that not onely it be not a ſtop for him, but also a light & help unto the reſidue that followeth. This shall be the Masters ease, and the chyldes encouraging: when the one ſhall ſee his labour take good effect, and thereby in teaching be leſſe tormented, and the other ſhall think the thing the eaſier, and ſo with more gladneſſe be ready to go about the fame.

In going forward, let him have of every declenſion of Nouns and conjugation of Clerbs, ſo many ſeveral examples, as they paſſe them, that it may ſeem to the Schoolmaſter, no word in the Latin tongue to be ſo hard for that part, as the Scholar ſhall not be able praſeably to enter into the forming thereof. And ſurely the multitude of ex-amples (if the eaſieſt and commoneſt be taken firſt, and ſo come to the ſtranger and harder) muſt needs bring thiſ profit withall, that the Scholar ſhall well understand, and ſooner conceive the reaſon of the rules, and beſt be acquainted with the fashion of the tongue. Wherein it is profitable, not onely that he can orderly decline his Noun and his Clerb: but every way, forward, backward, by caſes, by persons; that neither caſe of noun, nor perſon of Clerb can be required, that he cannot without ſtop or ſtudy tell. And until this time I count not the Scholar perfect, nor ready to go any further till he hath thiſ alrea-dy learned.

This when he can perfectly do, and hath learned every part: not by rote, but by reaſon, and is more cunning in the understanding of the thing, then in rehaerſing of the words (which is not paſt a qua-ter of a years diſſi-gence, or very little more to a painfull and diſ-igent man, if the Scholar have a mean wit) then let him paſſe to the Concordes, to know the agreement of parts among themſelves, with like way and diſſi-gence as is afore deſcribed.

Alberic plain and ſimpy examples, and continuall rehaerſall of things learned, and especially the daſh declining of a Clerb, and turning him into all caſtions, ſhall make the great and heavy labour ſo eaſie and ſo pleasant for the framing of ſentences, that it will be rather a delight unto them, that they be able to do well, then pain in ſearching of an unuided, and unacquainted thing.

When theſe Concordes be well known unto them (an eaſie and pleauant pain, if the fons-grounde be well and throughtly beaten in) let them not continue in learning of the rules orderly, as they lie in their Syntax, but rather learn ſome pretty book, wherein is contained not onely the eloquence of the tongue, but also a good plain lesson of honeſty and godlieneſſe, and thereof take ſome little ſentence as it lyeth, and learn to make the ſame firſt out of Engliſh into Latin, not ſeing the book or conſtruing it thereupon. And if there fall any neceſſary rule of the Syntax to be known, then to learn it as the occaſion of the ſentence giveth

Lully is dead, and Langley hath ear his easo,
And no grammarian can declin his case.

Grammoris is a Key composed of eight parts
Which as a picklocke openeth all the arts

These be 6 rules of diuers constructions.

1. Duum Duo substantiis et ceteris.

2. Suum Genit. postulat, et Ceterum.

3. Voxba accusandi damnandi; et Ceterum.

4. Nomen proprii, et ceterum.

5. Omnia voxba admittant Geniti, et ceterum.

6. Hæc duo impersonalia, et ceterum.

Gram: loquitur. Dia: vox ea rofert. Rhet: vox ea
colorat.

Mus: Canit. Alt: numerat, quo: pondusat, As:
colit astra.

For sylvis caporos, in uerbisque eorum caporos

Thirty days hath Septembris

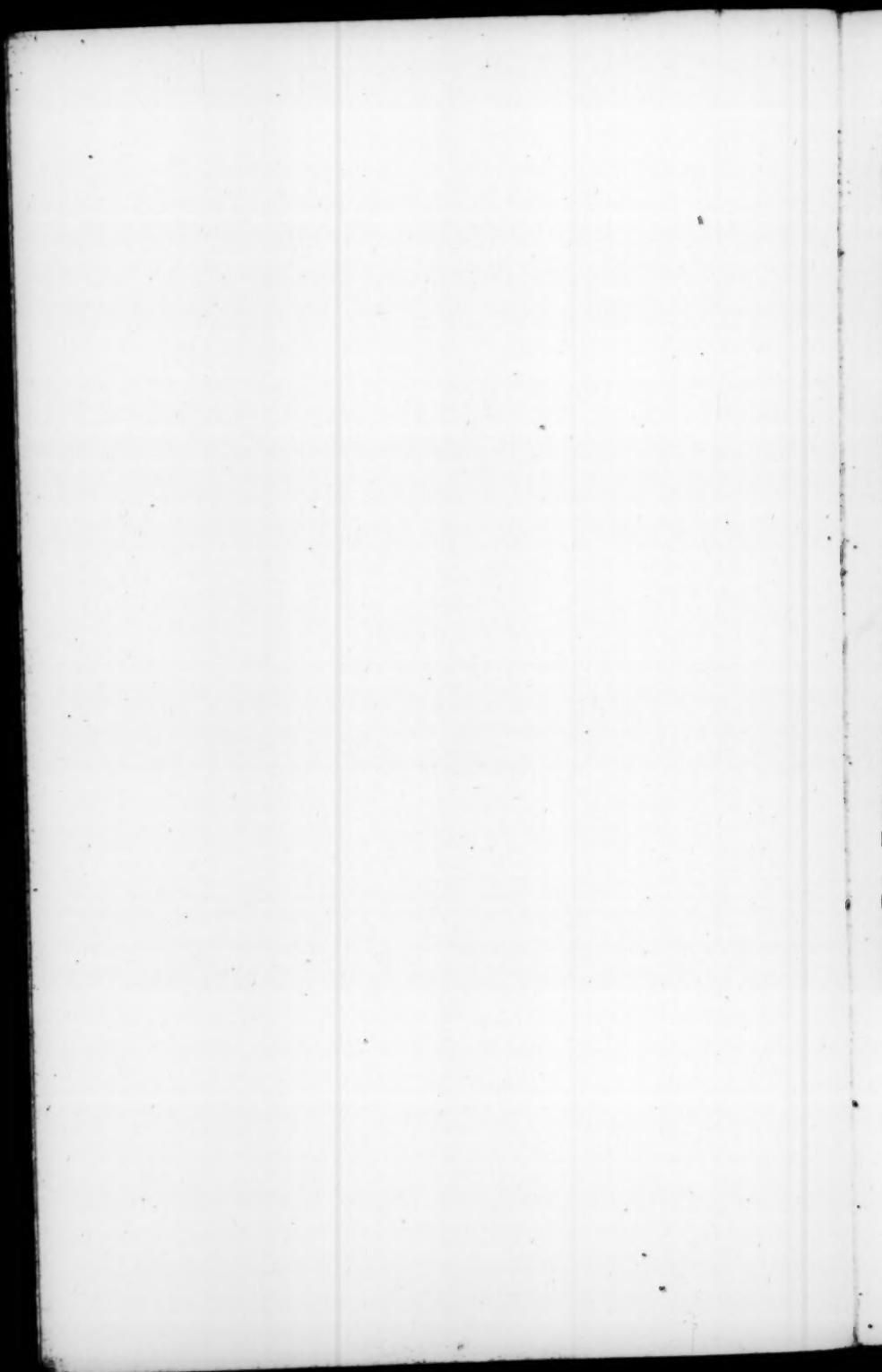
April June and Novembris

January hath twenty eight alone

February hath twenty eight and one

End all the rest have thirty and one

Post orationes equas pax colui pax deo avi
Capras uirgines frondes ligond manu

TO THE READER.

cause that day; which sentence once made well, and as nigh as may be with the words of the book, then to take the book and construe it, and so shall he be lesse troubled with the parling of it, and easiliest carry his lesson in minde.

And although it was said before, that the Scholars should learn but a little at once, it is not meant that when the Master bath heard them a while, he should let them alone (for that were more negligence for both parts) but I would all their time they be at School, they should never be idle, but alwayes occupied in a continuall rehearsing and looking back again to those things they have learned, and be more bound to keep well their old, then to take forth any new.

Thus if the Master occupy them, he shall see a little lesson take a great deal of time; and diligently enquiring and examining of the parts and the rules, not to be done so quickly & speedily as it might be thought to be; within a while, by this use, the Scholar shall be brought to a good kind of readiness of making, to the which if there be adjoyned some use of speaking (which must necessarily be had) he shall be brought past the wearisome bitterness of his learning.

A great help to further this readinesse of making and speaking, shall be, if the Master give him an English book, and cause him ordinarily every day to turne some part into Latine. This exercise cannot be done without his rules, and therefore doth establish them, and ground them surely in his minde for readiness, and maketh him more able to speak suddenly, whensoever any present occasion is offered for the same. And it doth help his learning more a great deal to turne out of English into Latine, then on the contrary.

Furthermore, we see many can understand Latine, that cannot speak it, and when they read the Latine word in the book, can tell you the English thereof at any time: but when they haue laid away their book, they cannot contrariwise tell you for the English the Latine again, whensoever you will aske them. And therefore this excercise helpeth this sore well, and maketh those words which he understandeth, to be readier by use unto him, and so perfecteth him in the tongue handly.

These precepts wel kept, wil bring a man clean past the tie of this Grammar book, and make him as ready as his book, and so meet to further things; whereof it were out of season to give precepts heres, and therefore this may be for this purpose, enough, which to good Schoolmasters, and Skifull; is not so needfull; to other meane and less practised it may be, not only worth the labour of reading, but also of the using.

The capitall letters are thus called because
every sentence doth begin with a great letter
and every person or name.

A syllable is as much as no take together
in the eight spelling of a word.

There are but two person or diphthongs
that is ay and ey.

The Latine letters are thus written.

The capital letters.	ABC D E F G H J I K L M N O P
	Q R S T V U X Y Z.
The small letters.	A B C D E F G H I K L M N O P
	Q R S T V U X Y Z.
The small letters.	a b c d e f g h i k l m n o p q r
	s t v u x y z.
Letters are divided into Vowels and consonants	a b c d e f g b i k l m n o p q r
	s t v u x y z.

A vowel is a letter which maketh a full and perfect sound of it self; and there are five in number: namely, *a, e, i, o, u*; whereunto is added the Greek vowel, *y*. A consonant is a letter which must needs be sounded with a vowel, as *b* with *e*. And all the letters, except the vowels are Consonants.

x A syllable is the pronouncing of one letter or more with one breath: as *A-ve*.

x A Diphthong is the sound of two vowels in one syllable; and of them there be four in number, namely, *a, e, au, eu*; whereunto is added *ei*: as *Eneas, cana, audio, euge, hei*.

Instead of *æ* and *œ* we commonly do pronounce *ɛ*.

The Greek letters are thus written.

The Capital letters.	A B T A B Z H E I K A M N X O P Q
	X T T E X T E
The small letters.	a b t a b z h e i k a m n x o p q
	ɛ ɔ x ʌ ʌ X A q P R E.

PRECATIO.

Domine Pater, cœli ac terræ Effector, qui liberaliter tribuis sapientiam omnibus eam cum fiduciâ abs te pentibus, exorna ingenii mei bonitatem, quā cum cæteris naturæ viribus mihi infusisti, lumine divinæ gratiæ tuæ; ut non modo quaæ ad cognoscendum te & Servatorem nostrum Dominum Jesum valeant, intelligam, sed etiam ita mente & voluntate persequar, & indies benignitate tuâ, cum doctrinâ tum pietate proficiam, ut qui efficis omnia in omnibus, in me resplendescere dona tua facias, ad gloriam sempiternam immortalis Majestatis tuæ. AMEN.

A PRAYER.

O Almighty Lord and mercifull Father Maker of heaven and earth, which of thy free liberality gibest wisedome abundantly to all that with faith and full assurance aske it of thee, beautifie by the light of thy heavenly grace the towardnesse of my wit, the which with all powers of nature thou hast powred into me; that I may not onely understand those things which may effectually bring me to the knowledge of thee and the Lord Iesu our Saviour, but also with my whole heart and will, constantly follow the same, and receive daily increase through thy bountifull goodnesse towards me, as well in good life as doctrine; so that thou which workest all things in all creatures, mayest make thy gracious benefits shone in me, to the endless glorie and honour of thine immortall maiestie. So heist,

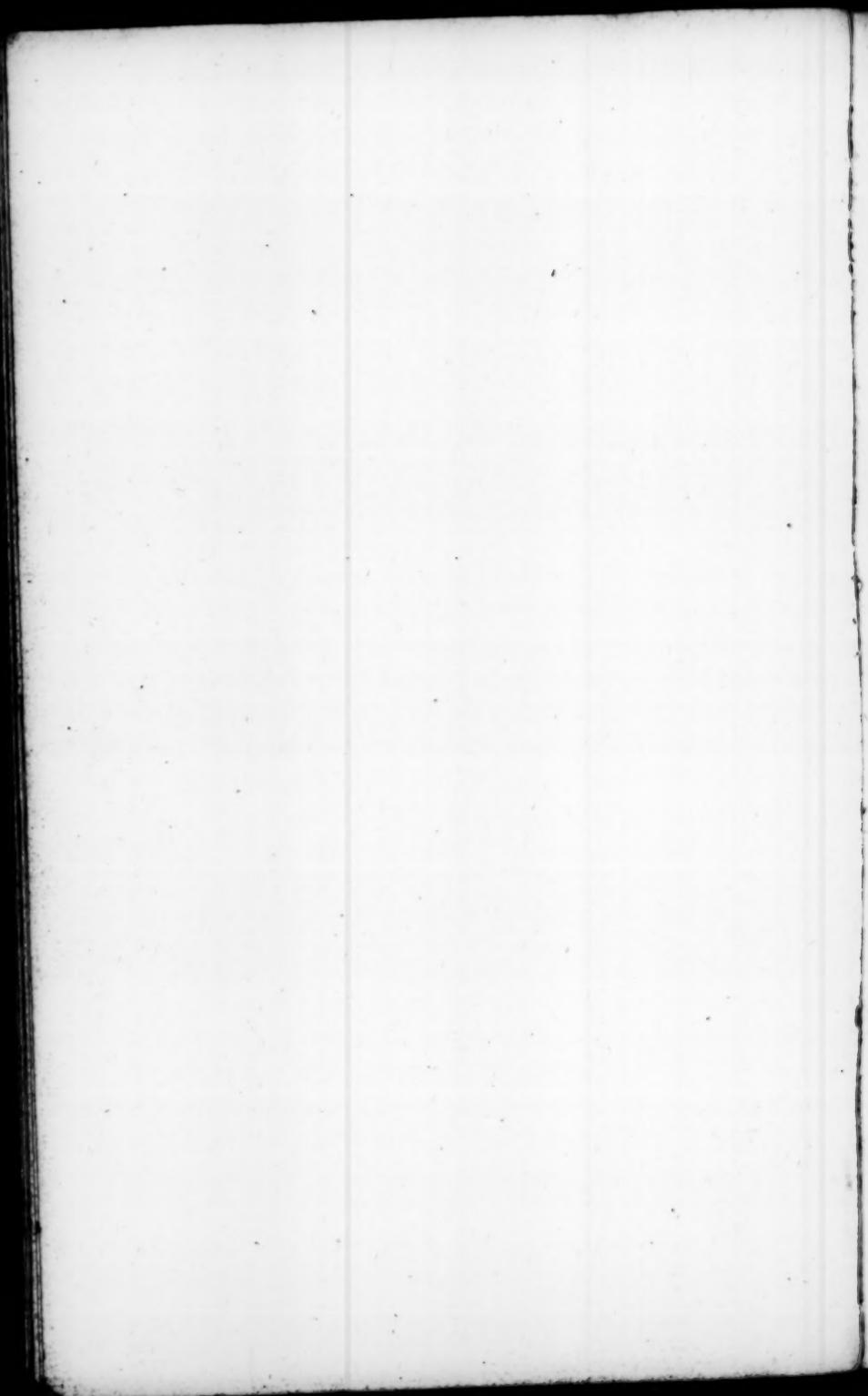
JAN

Vnum credo Domum, nec vanae iurapte
ipsum.

Sabata sacrificos, habeas inhonore parentes
Non die occisor fueris, metus fortis inequus
Altiorius negotiorum, nec somniorum aliorum

Sub sim sum sequitur proxima Luna sub
soit

Septem sunt Planetae. nomen
Saturnus, Jupiter, Mars, Sol, Venus, Mercurius
Luna.

An Introduction of the eight parts of Latine speech.

I N Speech be these eight parts
following.

{ Noun,
} Pronoun,
{ Verb,
} Participle,
} declined.
} { Adverb,
} Conjunctor,
} Preposition,
} Interjection.
} und-
} clined.

Of a Noun.

 Ne sun is the name of a thing A Noun. may be seen, felt, heard, or understood : as the name of my hand in Latine is Manus ; the name of an house is Domus, the name of goodness is Bonitas.

Of Nouns, some be substantives, Nouns of two sorts. and some be adjectives.

A noun substantive is that standeth by it self, and A Noun Substantive. requireth not another word to be joyned to shew its signification : as Homo, a man. And it is declined with one article ; as Hic magister, a master : or else with two at the most ; as Hic & haec parens, a father or mother.

A noun adjective is that cannot stand by it self in reason or signification, but requireth to be joyned A Noun Adjective. with another word ; as Bonus, Good; Pulcher, Fair. And it is declined either with three terminations ; as Bonus, bona, bonum ; or else with three articles ; as Hic haec & hoc Fœlix, Happy ; Hic & haec Levis, & hoc Leve Light.

A noun substantive either is proper to the thing Two kinds of Nouns substantives. that it betokeneth ; as Edvardus, is my proper name ; or else is common to more ; as Homo is a common name to all men.

Numbers

Numbers of Nouns.

IH Nouns be two numbers; the singular and the plural: the singular number speaketh but of one: as *Lapis, a stone.* The plural number speaketh of more than one; as *Lapides, stones.*

Cases of Nouns.

NOUNS be declined with six cases, singularly, and plurally, the Nominative, the Genitive, the Dative, the Accusative, the Vocative, and the Ablative.

Nominative case.

The nominative cometh before the verb, and answereth to this question, *Who or What?* as *Magister docet, The Master teacheth.*

Genitive.

The genitive case is known by this token *Of*, and answereth to this question, *Whose or Whereof?* as, *Doctrina magistri, The learning of the master.*

Dative.

The dative case is known by this token *To*, and answereth to this question, *To whom or To what?* as, *Do librum magistro, I give a book to the Master.*

Accusative.

The accusative case followeth the verb, and answereth to this question, *Whom or What?* as *Amo magistrum, I love the master.*

Vocative:

The vocative case is known by calling or speaking to; as, *O magister, O master.*

Ablative.

The ablative case is commonly joined with prepositions serving to the ablative case: as, *De magistro, Of the master: Coram magistro, Before the master.*

Also *In, With, Through, For, From, By,* and *Than*, after the comparative degree, be signes of the ablative case.

One is the singular number but all
above, the plural we must call.

Casus is derived a word to fall because
it is the ending of every noun.

The nominativus is the naming case if
it be the person who or the thing which

The gen: is the getting or possessing case
a genitive case.

The dat: is the giving case a do to give
it is called the dative because it is that
which the verb hath its action upon
from accus to accus.

The Voc: is the calling case a vocative

It is called the abl: because it is put
after verbs of taking away

The use of an article is to tell you what
gender the noun is of.

---

genus est sexus discratio.

Male, female, neuter & ^{or} fact genders
etc others are compounded of those three

The Doubtfull Diffireth from the Common
in this, it hath no respect of persons.

Articles.

Articles are borrowed of the pronoun and be thus declined.

Singulariter	{ Nom. hic, hæc, hoc Genitivo hujus. Dativio huic. Acc. hunc, hanc, hoc. Vocativio caret. Abl. hoc, hæc hoc.	Pluraliter	{ Nomin. hi, he, hæc. Genit. horum, barum, Dat. his. (horum. Accus. hos, has, hæc. Vocativio caret. Ablativio his.

Genders of Nouns.

Genders of Nouns be seuen, the masculine, the feminine, the neuter, the common of two, the common of three, the doubtful, and the epicene.

The masculine gender is declined with this article Hic : as, *Hic vir, A man.*

The feminine gender is declined with this article Hæc, as, *Hæc mulier, a woman.*

The neuter gender is declined with this article Hoc : as, *Hoc saxum, a stone.*

The common of two is declined with Hic, and Hæc : as, *Hic & Hæc Parens a father or mother.*

The common of three is declined with Hic, hæc, and hoc : as, *Hic hæc, & hoc Fælix, Happy.*

The doubtful gender is declined with Hic, or hæc, as, *Hic vel hæc Dies, a day.*

The Epicen gender is declined with one article, and under that one article both sexes are signified : as, *Hic Passer, a Sparrow: Hæc Aquila an Eagle, both he and she.*

The

4

*An Introduction of the
The Declensions of Nouns.
There be five declensions of Nouns.*

The first is, when the Genitive and dative case singular end in *x*: the accusative in *am*: the vocative like the Nominative, the Ablative in *a*. The nominative plural in *x*, the Genitive in *arum*, the dative in *is*, the accusative in *as*, the vocative like the Nominative, the ablative in *is*,

As in Example.

Hic mensa.
Hic poeta.
Hic & huc
verna.

mas.
a, lat. {
e, gr. mas.
2, }
e, gr. form.

Singulariter	Nominat. <i>bac musa.</i>	Nominat. <i>ha musa:</i>
	Genit. <i>hujus muse.</i>	<i>G. harum musarum.</i>
	Dativus <i>huius muse.</i>	<i>Dativo his musis.</i>
	Accus. <i>hanc musam.</i>	<i>Accusat. has musas.</i>
	Vocativus <i>o musa.</i>	<i>Vocativo o muse.</i>
	Ablatus <i>ab bac musa.</i>	<i>Ablat. ab his musis.</i>

Note that *Filia* and *Nata* do make the dative and the ablative plural in *is* or *ab* in *abus*. Also *Dea*, *mula*, *equa*, *liberta*, make the dative and the ablative case plural in *abus* only.

IL

The second is, when the genitive singular ends in *i*, the dative in *o*, the accusative in *um*, the Vocative for the most part like the nominative, the ablative in *o*. The nominative plural in *i*, the genitive in *orum*, the dative in *is*, the accusative in *os*, the vocative like the nominative, the ablative in *is*.

As in Example.

Hic vir.
Hic liber.
us, lat. mafas
er, } lat. m.
it, } ur.
um, lat. form
nent.
er, } mas-gr
os, } eus

Singulariter	Nom. <i>bic magister.</i>	Nomin. <i>bi magistri.</i>
	Gen. <i>hujus magistri</i>	<i>G. horum magistrorum.</i>
	Dat. <i>huius magistro.</i>	<i>Dativo his magistris.</i>
	Acc. <i>hunc magistrum.</i>	<i>Accus. hos magistros.</i>
	Voc. <i>o magister.</i>	<i>Vocativo o magistri.</i>
	Abl. <i>ab hoc magistro.</i>	<i>Ab. ab his magistris.</i>

Here is to be noted, that when the nominative ends in *us*, the vocative shall end in *e*: as *Nominate*

its true declension every noun will give
from the termination of his genitive.

In ¹a, in ²i, in ³is, in ⁴us, in ⁵ei
as nuse, uiri, etiis, manus, eoi;

---

hic populus people maketh his voc: in ari
us but had populus a poplar tree in sonly.

nativo hic Dominus, vocatiuo ô Domine: except Deus, that maketh ô Deus: and filius, that maketh ô fili.

When the Nominative endeth in ius, if it be a proper name of a man, the vocative shall end in i: as Nominativo hic Georgius, Vocativo ô Georgi.

Also these nouns following make their vocative in e or in us: as Agens, lucus, vulgus, populus, chorus, fluvius.

Note also, that all nouns of the neuter gender, of Note, what declension soever, haue the nominative, the accusative, and the vocative alike in both numbers, and in the plural number end in a: as in example.

Singulariter	No. hoc regnum.	Nominat. hac regna.	
	Gen. hujus regni.	Gen. horum regnum.	Hoc aurum.
	Dat. huic regno	Dativo bis regnis.	Hoc malum,
	Ac. hoc regnum.	Accusativo hac regna.	Hoc verbum
	Vocat. ô regnum.	Vocativo ô regna.	
	Abla. hoc regno.	Ablativo ab his regnis.	

Except Ambo and Duo, which make the Neuter Gender in o, and be thus declined:

Pluraliter	Nominativo, ambo, amba, ambo.	
	Genitivo, amborum, ambarum, amborum.	
	Dativo ambobus, ambabus, ambobus.	
	Accusativo ambos, ambas, ambo.	
	Vocativo, ambo, amba, ambo.	
	Abla: tivo ambobus, ambabus, ambobus.	

Likewise Duo.

The third is when the Genitive singular endeth in e, is, the dative in i, the accusative in em, and sometime in im, and sometime in both: the Vocative like the Nominative, the Ablative in e, or i, and sometime in both. The nominative plural in es, the Genitive in um, and sometime in ium, the dative in bus, the accusative in es, the Vocative like the Nominative, the Ablative in bus.

III.	
Latine.	
sc. neut.	
neut.	
e,	
m. sc. n.	
i,	
m. f. neut.	
n,	
m. f. stem.	
t,	
m. f. sc. n.	
v,	
m. f. sc.	
a,	
gr. neut.	
gr.,	
as,	

As

An Introduction of the
As in example:

Hic pater.
Hic panis.
Hæc nubes.
Hoc opus.

Singulariter	<i>Nomin. hic lapis.</i>	<i>Nominativo hi lapide.</i>
	<i>Ge. hujus lapidis.</i>	<i>Genit. horum lapidum.</i>
	<i>Dat. huic lapidi.</i>	<i>Dative his lapidibus.</i>
	<i>Acc. hunc lapide.</i>	<i>Accusat. hos lapides.</i>
	<i>Vocat. o lapis.</i>	<i>Vocativo o lapides.</i>
	<i>Ab. ab hoc lapide.</i>	<i>Ablat. ab his lapidibus.</i>

Hic vel hæc
bubo.
Hoc animal.
Hoc cubile.
Hoc calcar.

Singulariter	<i>N. hic & hac parens</i>	<i>N. hi & ha parentes.</i>
	<i>Gen. hujus parentis.</i>	<i>G. ho: u & har: u paren</i>
	<i>Dat. huic parenti.</i>	<i>D. his parentibus. (i:u)</i>
	<i>A. hūs & hāc parete</i>	<i>A. hos & has parentes.</i>
	<i>V. o parens. (rente.)</i>	<i>Vocativo o parentes.</i>
	<i>A. ab hoc & hac pa-</i>	<i>A. ab his parentibus.</i>

us lat. neut.
& form.
u. lat. neut.
undeclined
in the singu-
lar.

Singulariter	<i>Nom. hoc animal.</i>	<i>No. hæc animalia.</i>
	<i>Ge. hujus animalis.</i>	<i>G. horum animalium.</i>
	<i>Dat. huic animali.</i>	<i>Dat. his animalibus.</i>
	<i>Acc. hoc animal.</i>	<i>Acc. hæc animalia.</i>
	<i>Vocat. o animal.</i>	<i>Vo. o animalia. (bus)</i>
	<i>Ab. hoc animali.</i>	<i>Ablat. ab his animali-</i>

IV.

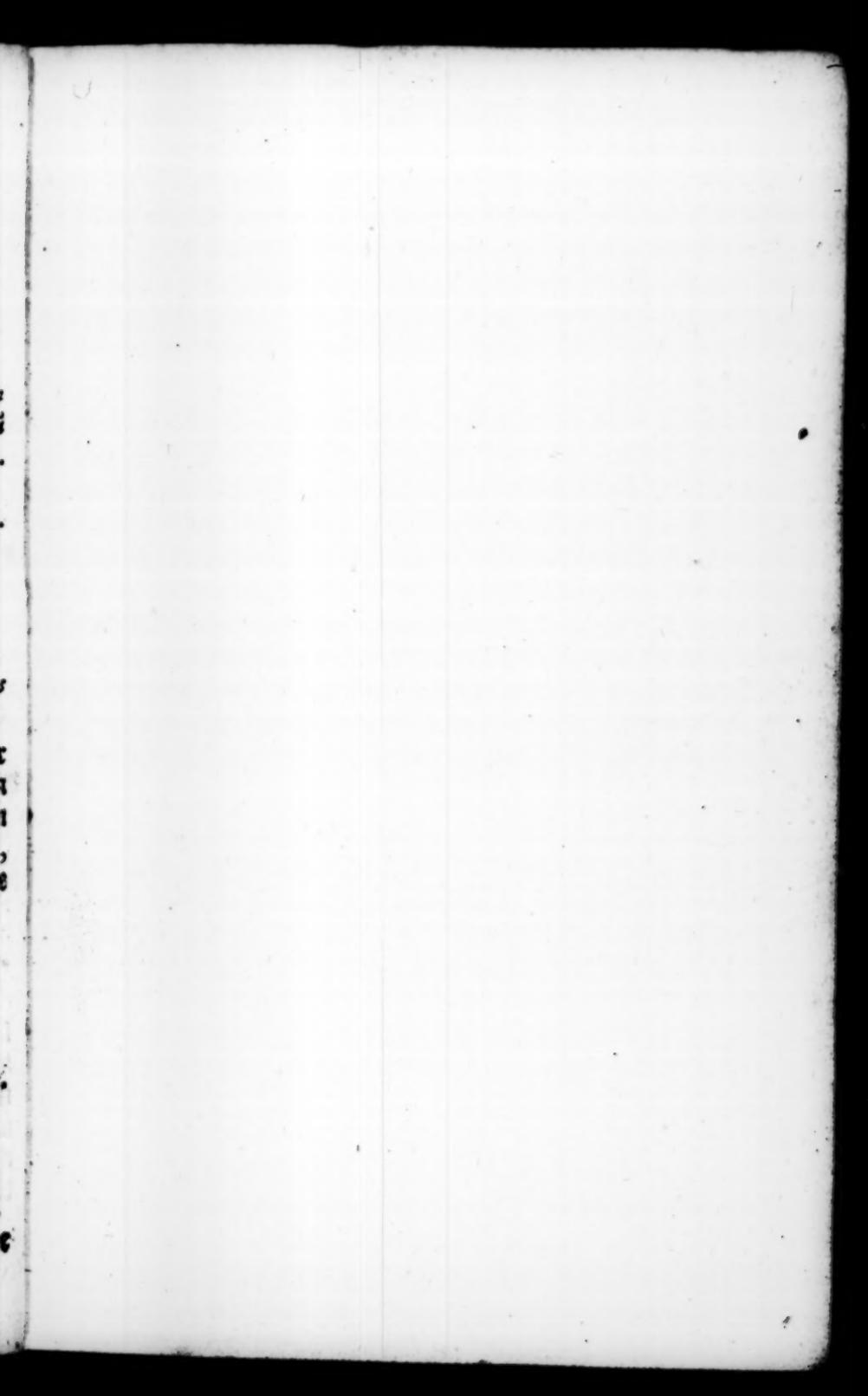
The fourth is, when the Genitive case singular
tendeth in us, the dative in i:u, the Accusative in
um, the vocative like the nominative, the ablative in
u. The nominative plural in us, the genitive in um,
the dative in ibus, the Accusative in us, the vocative like
the nominative, the ablative in ibus.

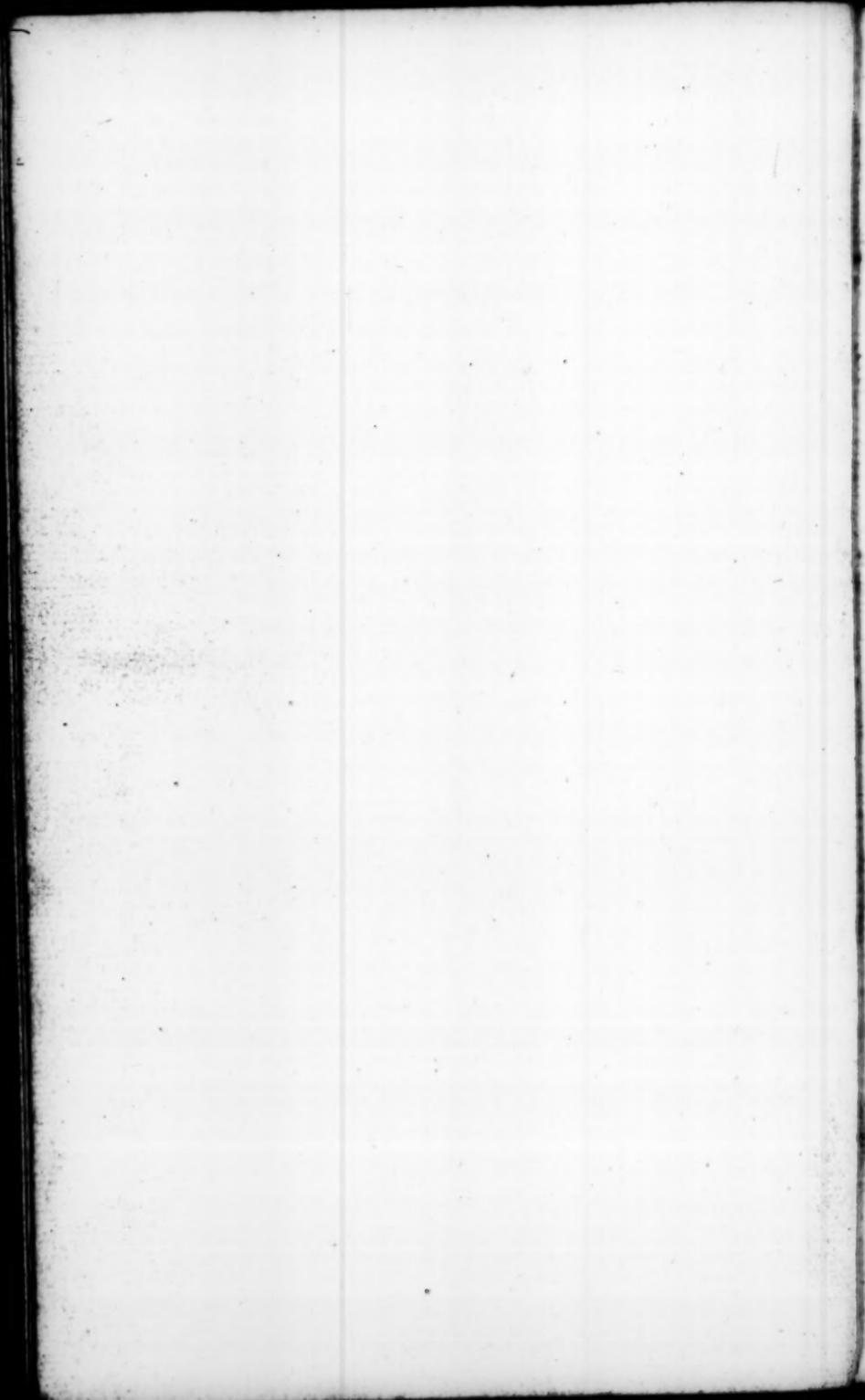
As in Example.

Hic gradus
Hæc porti-
ca.
Hoc comu-

Singulariter	<i>Nominat. hec manus.</i>	<i>Nom. he manus.</i>
	<i>Genit. hujus manus.</i>	<i>Ge. barum manuum.</i>
	<i>Dativ. huic manui.</i>	<i>Dat. his manibus.</i>
	<i>Accus. banc manum.</i>	<i>Accus. has manus.</i>
	<i>Vocat. o manus.</i>	<i>Vocativo o manus.</i>
	<i>Ablat. ab hac manu.</i>	<i>A. ab his manibus.</i>

The

The fifth is, when the Genitive and dative case singular do end in ei, the accusative in em, the vocative like the Nominative, the ablative in e, the nominative plural in es, the Genitive in erum, the dative in ebus, the accusative in es, the vocative like the nominative, the Ablative in ebus.

As in Example.

Singulariter	<i>Nom. hic meridies.</i>	<i>Nomin. hi meridies.</i>	
	<i>Ge. hujus meridiei.</i>	<i>G. horum meridierum.</i>	<i>Hæres.</i>
	<i>Da huic meridiei.</i>	<i>Dat. his meridiebus.</i>	<i>Hæc facies.</i>
	<i>A. hunc meridem.</i>	<i>Accus. eos meridies.</i>	<i>Hæc alies.</i>
	<i>Voc. ô meridies.</i>	<i>Vocativo. ô meridies.</i>	
	<i>A. ab hoc meridie.</i>	<i>A. ab his meridiebus.</i>	

Note that all Nouns of the fifth declension be of the feminine gender, except meridies and dies.

The declining of Adjectives.

A Noun adjective of three terminations is thus declined, after the first and second declension,

Singulariter	<i>N. bonus, bona, bonū.</i>	<i>N. boni, bone, bona.</i>	<i>Niger, a, um.</i>
	<i>G. boni, bona, boni.</i>	<i>G. bonorum, bonarum,</i>	<i>Tardus, a, um</i>
	<i>D. bono, bona, bono.</i>	<i>Dat. bonis. (bonorum)</i>	<i>Satur, a, um</i>
	<i>A. bonū, bona, bonū.</i>	<i>A. bonos, bonas, bona.</i>	An exception.
	<i>V. bone, bona, bonū.</i>	<i>Voc. boni, bone, bona.</i>	
	<i>A. bono, bona, bono.</i>	<i>Ablativ. bonis.</i>	

There are besides these, certain Young Adjectives of another manner of declining, which make the Genitive case singular in ius, and the dative in i, which be these that follow with their compounds.

Singulariter	<i>No. unus, una, unum.</i>	<i>Nom. uni, une, una.</i>	
	<i>Genitivo unius.</i>	<i>G. unorum, unarum,</i>	
	<i>Dativ. uni.</i>	<i>Dat. unis. (unorum.</i>	
	<i>A. unum, una, unum.</i>	<i>Ac. unos, unas, una.</i>	
	<i>Voc. une, una, unum.</i>	<i>Voc. uni, une, una.</i>	
	<i>Ablat. uno, una, uno.</i>	<i>Ablativ. unis.</i>	

Note.

Alius hath
alid.

Note, that Unus, una, unum, hath not the plural number, but when it is ioyned with a word that lacketh the singular number, as Unæ literæ, Una mœnia.

In like manner he declined, Totus, solus, and also ullus, nullus, alius, alter, uter, and neuter, sauing that these five last rehearsed lack the vocative case.

A Noun Adjective of thicce Articles is thus declin-ed after the third declension:

ingens.
Solens.
Capax.
Vetus.

Levis & leve
Celer, cele-
ris, & celere
Melior &
melius.

Singulariter

Singulariter	Num. hic hac & hoc,	Nom. hi & ha fælices, & hac fælicia.
	Genit. hujus fælicis.	Gen. horum, harum, & horum fælicium.
	Dativo huic fælici.	Dativo his fælicibus.
	Acc. hunc & hanc fæ- licem, & hoc fælix.	Ac. hos & has fælices, & hac fælicia.
	Vocativo ô fælix.	V. ô fælices, & ô fælicia
Pluraliter	Ab. ab hoc, hac & hoc fælice vel fælici:	Abl. ab his fælicibus.
	Nom. hic & hac tri- stis, & hoc triste.	Nom. hi & ha tristes, & hac tristia.
	Genitiv. hujus tristis.	Gen. horum, harum, & horum tristium.
	Dativo huic tristi.	Dativo his tristibus.
	Accusa. hunc & hanc tristem, & hoc triste.	Acc. hos & has tristes, & hac tristia.
Pluraliter	V. ô tristes & ô triste.	V. ô tristes & ô tristia.
	Ablat. ab hoc, hac, & hoc tristi.	Ablat. ab his tristibus.
	Nom. hic & hac meli- or, & hoc melius.	Nom. hi & ha meliores & has meliora.
	Gen. hujus melioris.	Gen. horum, harum & horum meliorum.
	Dat. huic meliori.	Dat. his melioribus.
Pluraliter	Ac. hunc & hanc me- liorem, & hoc melius.	Acc. hos & has melio- res, & hac meliora.
	V. ô melior, & melius.	V. ô meliores, meliora.
	Abl. ab hoc hac & hoc meliore vel meliori.	Abl. ab his melioribus.

Compt.

mm.
aeth
also
hat
cli-
ces,
c
s,
cia
is.
es;
G
s;
A.
s
es
G
s.

The positions declared without excess
with this sight more comparative encoun-

By most the bold superlatives are known
beyond which there's no comparison

To effectives in word may continue
by adding simus to their superlatives

ff before us a wordly bid
Comparted by magis and maxima

Comparisons of Nouns.

A Djectives, whose signification may increase, or be diminished, may form comparison.

There be three degrees of comparison: The Positive, the Comparative, and the Superlative.

The Positive betokeneth the thing absolutely without excess: as Durus, Hard.

The Comparative somewhat exceedeth its Positive in signification: as Durius, Harder. And it is formed of the first case of the Positive that endeth in i, by putting thereto or, and us: as of Duri, hic & haec durior, & hoc durius: of Tristi, hic & haec tristior, & hoc tristius: of Dulci, hic & haec dulcior, & hoc dulcius.

The Superlative exceedeth its Positive in the highest degree: as Darissimus, Hardest. And it is formed of the first case of the Positive that endeth in i, by putting thereto s and simus: as of Duri, darissimus: of Tristi, Tristissimus: of Dulci, dulcissimus.

From these general rules are excepted these that follow: Bonus, melior, optimus: Malus, peior, pessimus: Magnus, major, maximus: Parvus, minor, minimus: Multus plurimus; multa, plurima; multum, plus, plurimum.

And if the Positive end in er, the Superlative is formed of the Nominative case by putting to rimus: as Pulcher, pulcherrimus.

All these Nouns ending in lis, make the superlative by changing is into limus: as Humilis, humillimus: Similis, similimus: Facilis, facilimus, Gracilis, gracillimus: Agilis, agillimus: Docilis, docillimus.

All other Nouns ending in lis, do follow the general rule above going as Utilis, utilissimus.

Also if a Vowel come before us, it is compared by Magis and Maximè; as Pius, Magis Piùs, Maximè Piùs: Assiduus, Magis Assiduus, Maximè Assiduus.

OF THE PRONOUN.

There be
fifteen pro-
nouns.

Pronoun is a part of Speech
much like to a Noun, which is
uses in shewing or rehearſing.

There be fifteen Pronouns:
Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is,
meus, tuus, suus, noster, vester,
nostras, vestras; whereof four
haue the vocative case: as, Tu, meus, noster, and no-
stras: and all other lack the vocative case,

To these may be added their compounds, Egomet,
tute, idem, and also Qui, quæ, quod.

Primitives.

Demonstra-
tives.

Relatives.

Derivatives.

Five things
belonging
to a Pronoun

These eight Pronouns, Ego, tu, sui, ille, ipse,
iste, hic, and is, be Primitives; so called, for because
they be not derived of others. And they be also called
Demonstratives, because they shew a thing not spoken
of before.

And these Sir Hic, ille, iste, is, idem, and qui, be
Relatives, because they rehears a thing that was spo-
ken of before.

These seven Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras
vestras be possessives & Derivatives, for they be de-
rived of their Primitives, Mei, tui, sui, nostri, and vestri.

There belong to a Pronoun these five things:
Number, Case, and Gender, as are in a Noun; De-
clension and Person, as here followeth.

The Declensions of Pronouns.

There be four declensions of Pronouns.

The first declension.
These three, Ego, tu, sui, be of the first Declension,
and be thus declined.

Singulariter   *Nominat. Ego.*

Genit. v. mei.

Dativ. mibi.

Accus. me.

Vocativ. caret.

Ablat. v. à me.

Pluraliter   *Nominativo nos.*

Gen. nostrum vel nostris.

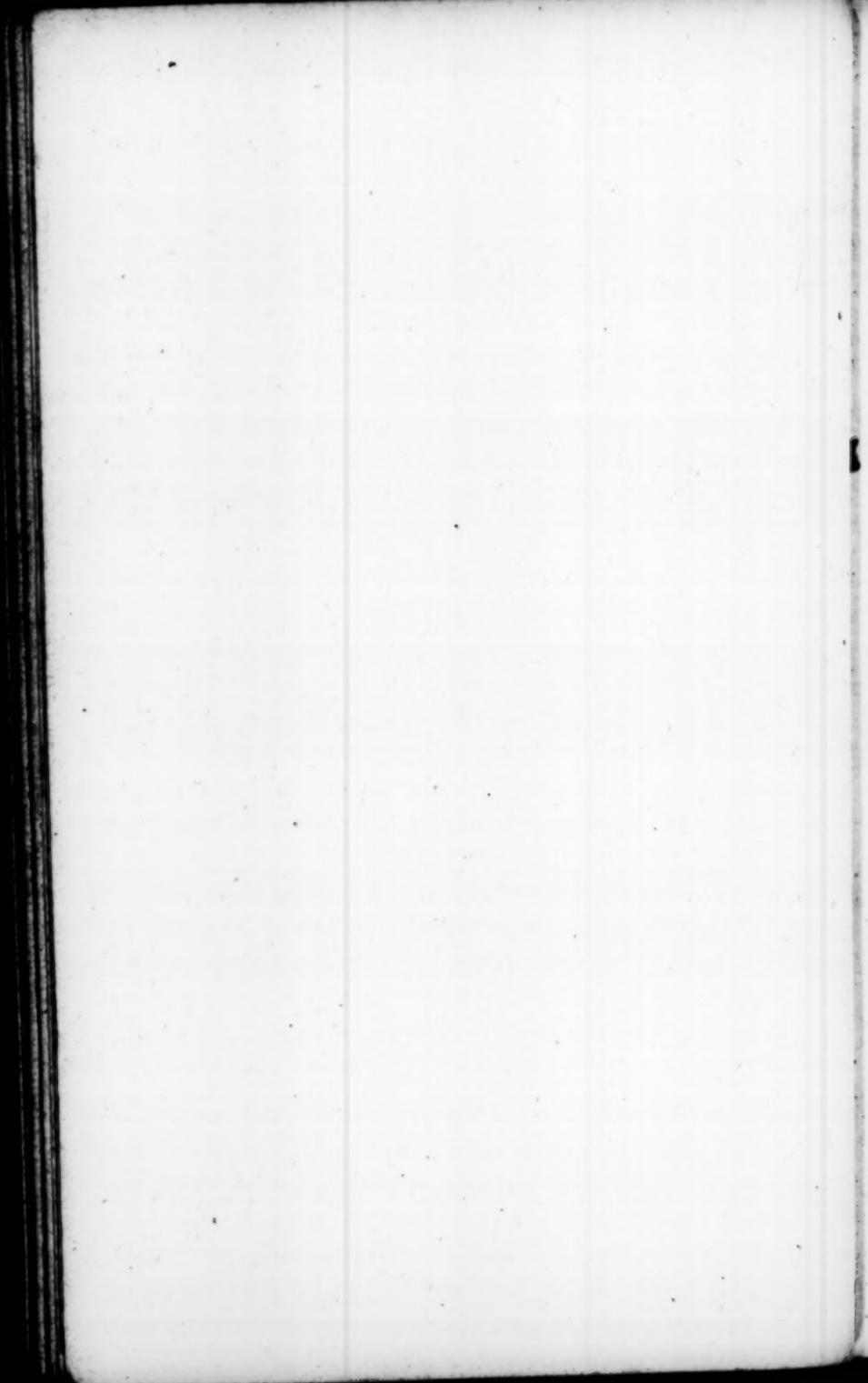
Dativonobis.

Accusativonos.

Vocativonos.

Ablativonobis.

ch
ts
is;
is,
er,
our
no-
net,
ose,
use
llco
ken
, be
spo-
tras
de-
stri-
gs:
D
fion
s.

Eight parts of Speech.

21

Singulariter	<i>Nominat. Tu.</i>	<i>Nominativus vos.</i>
	<i>Genitivus tui.</i>	<i>Gen. vestrum vel vestri.</i>
	<i>Dativus tibi.</i>	<i>Dativus vobis.</i>
	<i>Accusativus te.</i>	<i>Accusativus u. s.</i>
	<i>Vocativus o. tis.</i>	<i>Vocativus e. vis.</i>
	<i>Ablativus a. t.</i>	<i>Ablativus a. vobis.</i>

Singulariter,	<i>Nominativus caret.</i>	<i>Accusativus se</i>
and	<i>Genitivo sui.</i>	<i>Vocativus caret.</i>

Pluraliter	<i>Dativus sibi.</i>	<i>Ablativus a. se.</i>
------------	----------------------	-------------------------

These six ille, ipse, iste, hic, is, and qui, be of the second Declension, and be thus declined.

The second Declension.

Singulariter.	<i>Nom. iste, ista, istud.</i>	<i>Nom. isti, ista, ista.</i>
	<i>Genitivus istius.</i>	<i>G. istorum, istarum, istorum.</i>
	<i>Dativus isti.</i>	<i>Dativus istis.</i>
	<i>Accusativus istum, ista, istud.</i>	<i>Accusativus istos, istas, ista.</i>
	<i>Vocativus caret.</i>	<i>Vocativus caret.</i>
	<i>Ablativus isto, ista, isto.</i>	<i>Ablativus istis.</i>

Illi is declined like iste, and also Ipse, saving that the Neuter Gender in the Nominative case, and in the Accusative case singular, maketh Ipsum..

Nominativus hic, hec, hoc: Genitivus hujus: Dativus huic; as above in the Noun.

Singulariter,	<i>Nom. is, ea, id.</i>	<i>Nominativus ii, ea, ea.</i>
	<i>Genitivus eius.</i>	<i>G. eorum, earum, eorum.</i>
	<i>Dativus ei.</i>	<i>Dativus iis vel eis.</i>
	<i>Accusativus eum, eam, id.</i>	<i>Accusativus eos, eas, ea;</i>
	<i>Vocativus caret.</i>	<i>Vocativus caret.</i>
	<i>Ablativus eo, ea, eo.</i>	<i>Ablativus iis veleis.</i>

Singulariter,	<i>Nom. qui, que, quod.</i>	<i>Nom. qui, que, que.</i>
	<i>Genitivus cuius.</i>	<i>G. quorū, quarū, querū.</i>
	<i>Dativus cui.</i>	<i>D. quibus vel quies.</i>
	<i>Accusativus que, quam, quod.</i>	<i>Accusativus quos, quas, que.</i>
	<i>Vocativus caret.</i>	<i>Voc. caret.</i>
	<i>Abl. quo, quā, quo, vel.</i>	<i>A. quibus vel quies.</i>

An Introduction of the

Likwise Quis and Quid be declined whether they be Interrogatives or Indefinites. Also Quisquis is thus declined.

The com-
ound of
Quis.

Note

The third
decension
The fourth
decension.

No. { *Quisquis.* } Ac. { *Quic* } Abl. { *Quoquo.*
{ *Quicquid.* } quid } Quaquā } Quoquo.

Where note that Quid is always a substantiue of the neuter gender.

These five, Meus, tuus, suus, noster, and vester, are of the third Declension, and be declined like nouns adjectives of threee terminations, in this wise.

Singulariter	{ Nom. <i>meus, mea, meū.</i> Genit. <i>mei, mea, mei.</i> Dat. <i>meo, mea, meo.</i> Ac. <i>meum, meā, meum.</i> Vocat. <i>mi, mea, meum.</i> Abl. <i>meo, meā, mco.</i> }	{ No. <i>mei, mea, mea.</i> Gen. <i>meorū, mearum.</i> Dat. <i>meis. (meorum.</i> A. <i>meos, meas, mea.</i> Voc. <i>mei mea, mea.</i> Ablativ. <i>meis.</i> }
--------------	--	---

The fourth
decension.

So is noster declined, and tuus, suus, vester; saving that these three last do lack the vocative case.

Nostras, vestras, and this noun Cujas, be of the fourth declension, and be thus declined.

Singulariter	{ No. <i>bic & hac nostras,</i> { & hoc nostrate. Gen. <i>hujus nostratis.</i> Dat. <i>huic nostrati.</i> Acc. <i>bunc & hanc no-</i> stratem, & hoc nostrate. Vocat. <i>ô nostras, & ô no-</i> strate. Abl. <i>ab hoc, hac, & hoc</i> <i>nostrate vel nostrati.</i> }	{ N. <i>hi & ha nostras,</i> { & hac nostratis. G. <i>horū, harum, &</i> <i>horum nostratum.</i> D. <i>his nostratibus.</i> A. <i>hos & has nostras,</i> { & bac nostratis. Voc. <i>ô nostrates &</i> <i>ô nostratia. (bu-</i> Ab. <i>ab his nostris.</i> }
--------------	---	--

Here is to be noted, that Nostras, vestras, and this noun cujas, be called Gentilia, because they properly betoken pertaining to Countreys or Nations, sects, or Factions.

they
is is

ie of

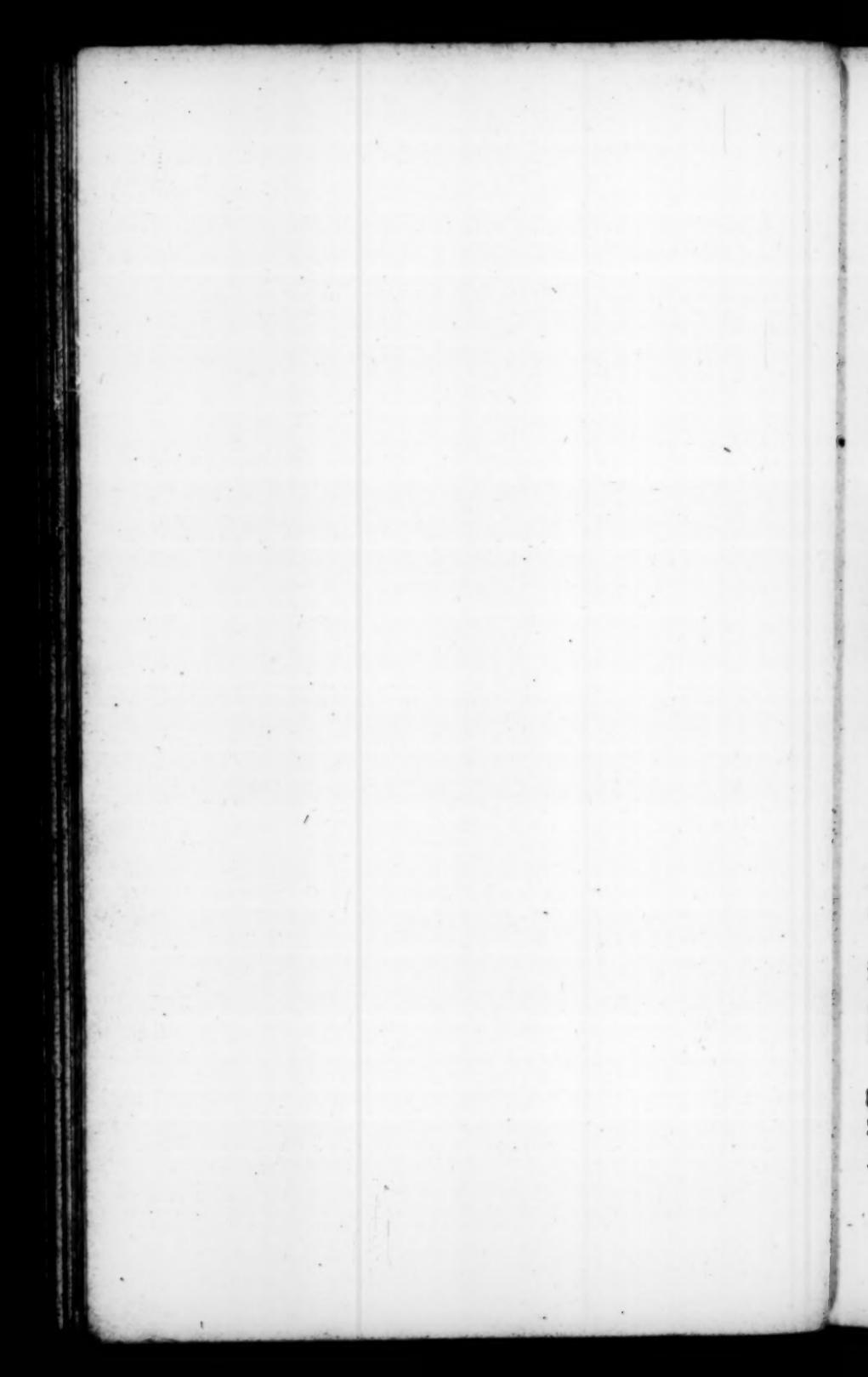
, are
s ad-

a.
rum
rum.
ea.
a.

ving

f th

stra
ratu
e, o
ium
ibn
stra
ratu
es o
(bu
ra
an
pp
is, i

A Pronoun hath three persons.

The first person speaketh of himself : as Ego, *I*, Persons.
Nos, *We*.

The second person is spoken to : as, *Tu*, *Thou* ;
Vos, *Ye*. And of this person is also every vocative
case.

The third person is spoken of : as Ille *He* ; Illi,
They. And therefore all Nouns, Pronouns, (except the
first, and second Person, and vocative case) and Par-
ticiples, be of the third person.

Of a Verb.

Verb is a part of speech, declined with mood and tense, and betokeneth doing : as Amo, *I love* : or suffering : as Amor, *I am loved* : or being : as Sum, *I am*.

Of verbs, such as haue Persons, Verbs per-
be called Personals : as, Ego amo, Tu amas : and sonals.
such as have no Persons, be called Impersonals : as
Tendet, *it irketh*, Oportet, *it behoveth*.

Of verbs Personals there be five kinds : Active,
Passive, neuter, deponent, and Commune.

A verb active endeth in o, and betokeneth to do : as Active.
Amo, *I love* : and by putting to r, it may be a passive,
as Amor.

A verb passive endeth in or, and betokeneth to suffer, Passive.
by eight signes, Am, art, is, are, was, were, been, be :
as, Amor, *I am loved* ; and by putting away r, it may
be an active ; as Amo.

A verb neuter endeth in o or m, and cannot take r, Neuter.
to make a passive : as, Curro, *I run*, Sum, *I am*.
And it is Englished sometime actively : as Curro,
I run : and sometime passively : as Egrotto, *I am sick*.

A verb deponent endeth in r, like a passive , and Deponen-
tive

*An Introduction of the**Common.*

yet in signification is but either active : as Loquor verbum, *I speak a word*: or neuter; as gloriior, *I boast*.

A verb Common endeth in r, and yet in signification is both active and passiu: as Oscular te I kiss thee: Oculor à te, I am kissed of thee.

M O O D S.*Moods, six.*

There be six Moods: the Indicative, the Imperative, the Optative, the Potentia', the Subjunctive, and the Infinitive,

Indicative.

The Indicative Mood sheweth a reason true or false: Ego amo, *I love*: or else asketh a question: as Amas tu, *dost thou love*?

Imperative.

The Imperative biddeth or commandeth: as Ama, *Love thou*.

Optative.

The Optative wisheth or desireth, with these signes, going before the person Would, I pray, or O grant, as utinam amem, *I pray I love*; and hath commonly an adverb of wishing joyned with him.

Potential.

The Potential Mood is known by these signes, May, can, might, would, should, could, or ought, following the person: as Amem. I may, or can love; without an adverb joyned with him.

Subjunctive.

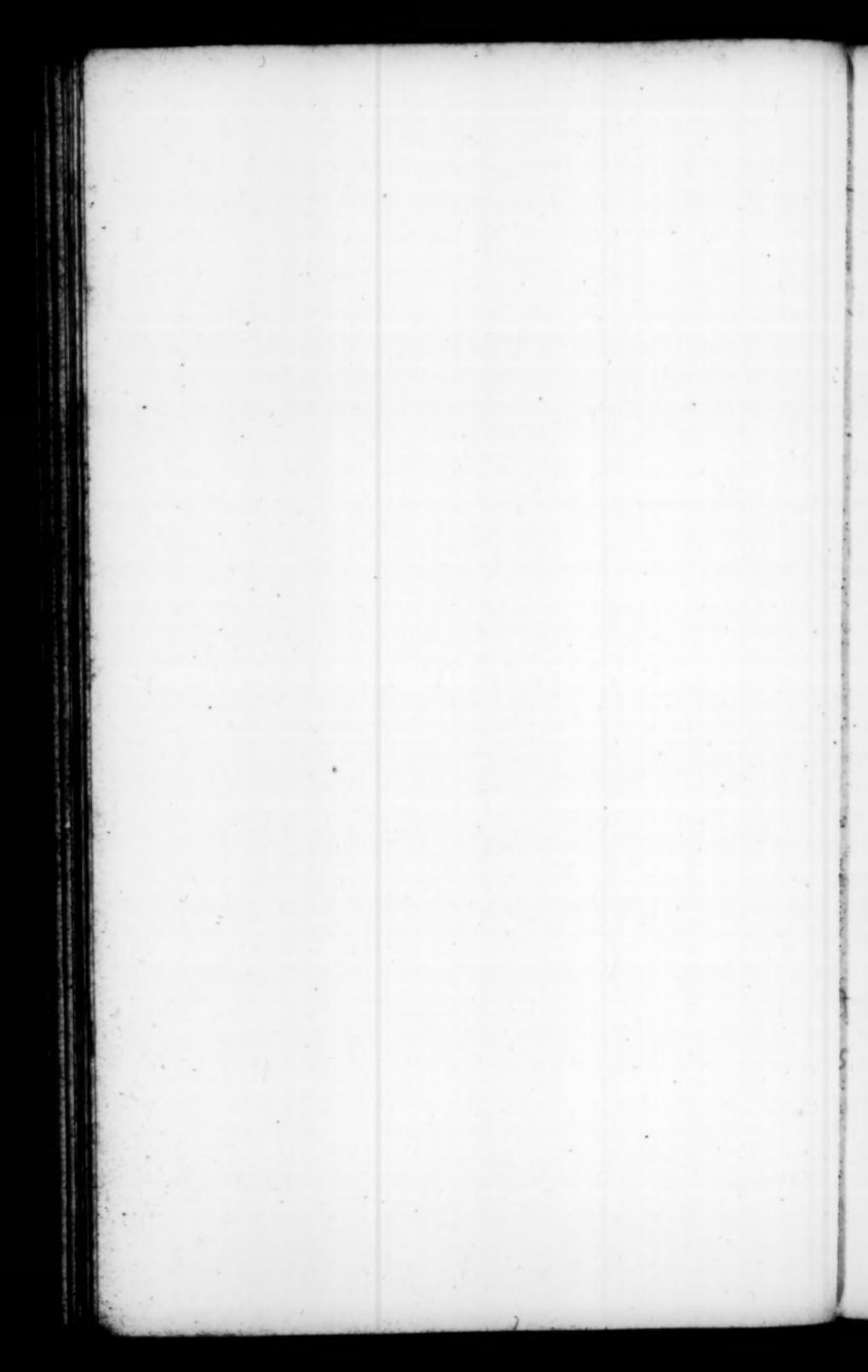
The Subjunctive mood hath evermore some conjunction joyned with him: as Cum amarem, When I lov:d. And it is called the Subjunctive mood, because it dependeth of another verbin the same sentence either going before, or coming after: as Cum amarem eram miser, when I lov:d I was a wretch.

Infinitive

The Infinitive signifieth, to do, to suffer, or to be; and hath neither number, nor person, nor nominative case before him, and is known commonly by this signe, To: as, Amare, To love. Also when two verbs come together, without any nominative case between them, then the latter shall be the Infinitive mood: as, Cupio discere, I desire to learn.

GERUNDS.

or
t.
A-
Te

e-
b-
o
as

na,

28,
as
au

eg,
ol-
ve;

on;
" I
use
her
am

be;
tive
gne,
ome
em,
pio
DS,

GERUNDS.

There be moreover belonging to the infinitive ^{Gerunds} three, Di, Do, Dum.
Wood of verbs certain voices called Gerunds, ending in di, do, and dum; which have both the Active and Passive signification: as Amandi, Of loving, or of being loved: Amando, in loving, or in being loved: Amandum, To love, or to be loved.

S U P I N E S.

There be also pertaining unto verbs two Supines, ^{Supines two} in um, and u
the one ending in um, which is called the First Supine; because it hath the signification of the verb Active: as, Eo amatum, I go to live. And the other in u, which is called the latter Supine, because it hath for the most part the signification Passive: as Difficilis amatu, Hard to be loved.

T E N S E S.

There be five Tenses or Times: the Present tense, ^{Tenses five.} the Preterimperfect tense, the preterperfect tense the Preterpluperfect, and the Future tense.

The present tense speaketh of the time that now is: ^{Present tense} as Amo, I love.

The preterimperfect tense speaketh of the time not perfectly past: as Amabam, I loved or did love. ^{Preterim- perfect.}

The preterperfect tense speaketh of the time past, ^{Preterper- fect.} with this sign, Have: as, Amavi, I have loved.

The preterpluperfect tense speaketh of the time ex- ^{Preterplu-} presly past, with this sign Had: as Amaveram, I had perfect. loved.

The future tense speaketh of the time to come, ^{Future.} with this sign, shall or will: as Amabo, I shall or will love: or hereafter: as Amavero, I may or can love hereafter.

PERSONS.

Persons
three.

There be also in verbs three persons in both numbers: as Singulariter, Ego amo, *I love*: Tu amas, *Thou lovest*: Ille amat, *He loveth*. Pluraliter, Nos amamus, *We love*: Vos amatis, *Ye love*: Illi amant, *They love*.

CONJUGATIONS.

Conjugati-
ons four.

VErbs haue four Coniugations, which be known after this manner.

The first Conjugation hath a long before re and ris: as Amare, amaris.

The second Conjugation hath e long before re and ris: as Docere, doceris.

The third Conjugation hath e short before re and ris: Legere, legeris.

The fourth Coniugation hath i long before re and ris: as Audire audiris.

Verbs in O, of the four Conjugations be declined after these examples.

AMo, amas, amavi, amare : amandi, }
amando, amandum : amatum, } To love.
amatu : amans, amaturus.

Doceo, doces, docui, docere : do- }
cendi docendo, docendum : doctum, } to teach.
doctu : docens, docturus.

Lego, legis, legi, legere : legendi, }
legendo, legendum : lectum, lectu : le- } to read.
gens, lecturus.

Audio, Audis, audivi, audire ; audi- }
endi, audiendo, audiendum : auditum, } to hear.
auditu ; audiens, auditurus,

Indicative

Tu
er,
Illi

an

ris:

re

nd

nd

2.

ve

I

ds

*H
Le
A*

*Pr
per
fin*

*Pr
fel
fin*

*Pr
fel
fin*

*F
ter*

INDICATIVE MOOD,

Present tense singular.

I love, Thou lovest, He loveth, We love, Ye love, They love;
 or   or   or   or   or   or
do love. dost love. doth love. do love. do love. do love.

A Mo, amas, amat. D Oceo, doces, docet. L Lego, legis, legit. A Audio, audis, audit.	Pluraliter	A Amamus, amatis, amant. D Docemus, docetis, docent. L Legimus, legitis, legunt. A Audimus, auditis, audiunt.
---	-------------------	--

Preterim- perf. tense singular,	bas, bat.	<i>I loved, or did love.</i> <i>I taught or did teach.</i> <i>Plur. bamus, batis, bant.</i> <i>I read or did read.</i> <i>I heard or did hear.</i>
--	------------------	--

Amabam, Docebam, Legebam, Audiebam	bas, bat.	
---	------------------	--

Preterper. fect tense singular.	Amavi Docui Legi. Audivi.	<i>I loved or have loved.</i> <i>I taught or have taught.</i> <i>Plur. imus, istis, erunt vel ère.</i>
--	--	--

Preterplus fect tense singular,	Amaveram Docueram Legeram Audiveram	<i>I had loved.</i> <i>I taught or have taught.</i> <i>Plur. ramus, ratis, rant.</i>
--	--	--

Future tense sing.	Amabo Docebo Legam Audiam	<i>I shall or will love.</i> <i>bis, bit. Plur. bimus, bitis, bunt;</i> <i>es, et. Pluraliter, emus, etis, ent.</i>
-------------------------------------	--	---

Imperative

An Introduction of the
IMPERATIVE MOOD

*Lov: Love he, or Lov: we, or Lov: Love they, or
 thou, let him love. let us lov:. je. let them love*

<i>Present tense singular.</i>	Ama, amet } amato:amato }	Plur. amemus, }	amate, ament, amatote : amanto
	Doce, doceat, }	P. doceamus.	docete, doceant. docetote : docento
	doceto:doceto }		
	Lege, legar, }	Plur. Legamus,	Legite, legant, legitote: legunto
<i>Audi, Audiat,</i> <i>audito:audito</i>	legito : legito. }		
	Audi, Audiat, }	Pl. audiamus,	audite, audiant, auditote, audiunto
	audito:audito }		

Optative Mood.

O grant I lov:.

<i>Present tense sin- gular</i>	Amem, ames, amet, Pl. utin. amemus, ametis, ament.		
	Doceam, }		
	Legam, }	as, at, Plar. utinam amus, atis, ant.	
	Audiam }		
<i>preterim- perfect sense sin. utinam</i>	Amarem, }	Would I lov:d or did love.	
	Docerem, }		
	Legerem, }	res, ret. Plur. utinam remus, retis, rent	
	Audirem, }		
<i>Preterper- fect tense singular, utinam</i>	Amaverim, }	I pray I have loved.	
	Docuerim, }		
	Legerim, }	ris, rit. Plur. utinam rimus, ritis, rin	
	Audiverim }		
<i>Preterplus- perf.tense singular, utinam</i>	Amavissem, }	Would I had loved.	
	Docuissem, }		
	Legissem, }	ses, set. Plur. utin. semus, setis, sent	
	Audivissem, }		
<i>Future tense fin- gular, utinam</i>	Amavero, }	O grant I shall or will love hereafte	
	Docuero, }		
	Legero, }	ris, rit. Plur. utinam rimus, ritis, rin	
	Audivero, }		

Potential

or
ve
nto
nto
nto
nto
nto
nt.
nt
n
nt
n
t
al

*Exe-
tenſe*

*Prec-
perf.
ſing*

*Pret-
fect
ſing*

*Pret.
perf.
ſing*

*Fut.
tense*

*Prefe-
tense
Cūm*

Potential Mood,

I may or can love.

Prefent tense sing. { Amem, ames, amet. *Plu.* Amemus, ametis, ament,
 Doceam,
 Legam, as, at. *Pluraliter.* amus, atis, ant,
 Audiam,

Preterim- perf. tense singular. { Amarem, I might, would, should, ought, or could
 Docerem, (love.
 Legerem, res, ret. *Plur.* remus, retis, rent.
 Audirem,

Preterper- fect tense singular. { Amaverim, I might, would, should, or ought to have loved.
 Docuerim,
 Legerim, ris, rit, *Plur.* rimus, ritis, rint.
 Audiverim,

Preterplus- perf. tense singular. { Amavissem, I might, would, should, or ought to have loved
 Docuisse, (loved
 Legisse, ses, set. *Plur.* semus, setis, sent,
 Audivisse,

Future tense sing. { Amavero, I may or can love hereafter.
 Docuero,
 Legero, ris, rit. *Plur.* rimus, ritis, rint.
 Audivero,

Subjunctive Mood,

When I love.

Prefent. tense sing. { Amem, ames, amet. *Pl.* cum amemus, ametis, ent.
 Doceam,
 Legam, as, at. *Plur.* Cum amus, atis, ant.
 Audiam,

Preterim-

<i>Preterimper-</i>	<i>Amarem,</i>	<i>When I loved or did love.</i>
<i>feet tense</i>	<i>Docerem,</i>	
<i>sing. cùm</i>	<i>Legerem,</i>	<i>res. ret. Plur. cùm rimus, ritis, rent,</i>
	<i>Audirem</i>	
<i>Preterperf.</i>	<i>Amaverim,</i>	<i>When I have loved.</i>
<i>tens. sing.</i>	<i>Docuerim,</i>	
<i>Cùm</i>	<i>Legerim,</i>	<i>ris, rit, Pl. cùm rimus, ritis, rint,</i>
	<i>Audiverim</i>	
<i>Preterplus-</i>	<i>Amavissim,</i>	<i>When I had loved.</i>
<i>perf. tense</i>	<i>Docuissim,</i>	
<i>singular,</i>	<i>Legissim,</i>	<i>ses, set. Plur. cùm semus, setis, ent,</i>
<i>cùm</i>	<i>Audivissim</i>	
<i>Future tense</i>	<i>Amavero.</i>	<i>When I shall or will love.</i>
<i>sing. cùm</i>	<i>Docuero,</i>	
	<i>Legero,</i>	<i>ris, rit. Plur. cùm rimus, ritis, rint,</i>
	<i>Audivero</i>	

Infinitive Mood.

<i>Present and</i>	<i>Amare,</i>	<i>love.</i>
<i>preterim-</i>	<i>Docere,</i>	<i>teach.</i>
<i>perfect tense</i>	<i>Legere,</i>	<i>read.</i>
	<i>Audire</i>	<i>heare.</i>
<i>To</i>		
<i>Preterperfect</i>	<i>Amavisse,</i>	<i>loved.</i>
<i>& preterplus-</i>	<i>Docuisse.</i>	<i>Tobave taught.</i>
<i>perfect tense,</i>	<i>Legisse,</i>	<i>or had read.</i>
	<i>Audivisse,</i>	<i>beard.</i>
<i>Future</i>	<i>Amaturum</i>	<i>love</i>
<i>tense,</i>	<i>Docturum</i>	<i>Teach</i>
	<i>Lecturum</i>	<i>reade</i>
	<i>Auditurum</i>	<i>heare</i>
		<i>hereafter.</i>
<i>Genuis</i>	<i>Amandi, of loving:</i>	<i>do, in loving : dum, to love.</i>
	<i>Docendi, of teaching:</i>	<i>do, in teaching : dum, to teach.</i>
	<i>Legendi, of reading :</i>	<i>do, in reading : dum, to reade.</i>
	<i>Audiendi, of hearing:</i>	<i>do, in hearing : dum, to heare.</i>

Sapit

ent,

int,

nt

nt

Spines

*A
of i
ten*

*The
ple
fur*

*Pr
sing
pre
feel
sing
pre
tenj
pre
per
sing
Fui
sing*

Eight parts of Speech.

21

<i>Suspenses</i>	{ Amatum, Doctum, Lectum Auditum	{ love. To teach. read. bear.	{ Amatu, Doctu, Lectu. Auditu	{ loved. taught. read. heard.
------------------	---	--	--	--

A participle of the present tense.	{ Amans, Loving. Docens, Teaching. Legens Reading. Audiens, Hearing.
--	---

The partici- ple of the first future tense,	{ Amaturus, To love, or about to love. Docturus, To teach, or about to teach. Lecturus, To read, or about to read. Auditurus, To hear, or about to hear.
---	---

Before we decline any Verbs in *or*, for supplying of many tenses lacking in all such Verbs, we must learn to decline this Verb *Sum*, in this wise following.

Sum, es, fui, esse, futurus. To be.

Indicative Mood.

Present tense singular,	{ S um, I am : es, est. Pluraliter. sumus, estis; sunt.
preterimper- fect tense singular.	{ Eram, I was : eras, erat. Pluraliter. eramus, eratis, erant.
preterperfect tense singul.	{ Fui, I have been : fuisti, fuit. Plural. fuiimus, fuistis, fuérunt vel fuère.
preterplus- perfect tense singular.	{ Fueram, I had been : fueras, fuerat. Pl. fuer- amus, fueratis, fuerant.
Future tense singular.	{ Ero, I shall or will be : eris, erit. Plural. eri- mus, eritis, erunt.

Imperative

Imperative Mood.

Present tense sing. { Sis, Es, Esto, } Be thou { Sit Esto. } Pl. sit mus. { Sitis, Este, Esto. } Sint. Sun- to.

Optative Mood.

Present tense sing. { Sim, I pray I be : sis, sit. Plur. Utinam simus, sicut. }

utinam.

preterim- perf. tense { Essem, Would I were : essem, esset. Plur. utinam essemus, essetis, essent. }

sing. utin.

preterper- perfect tense { Fuerim, I pray I have been ; fueris, fuerit. Plur. utinam fuerimus, fueritis, fuerint. }

sing. utin.

preterplu- perf. tense { Fuisse, Would I had been ; fuisses, fuisset. Plur. utinam fuissimus, fuissetis, fuissent. }

sing. utin.

futur.ten. sing. utin. { Fuero, O grant I be hereafter. ; fueris, fuerit. Plur. utinam fuerimus, fueritis, fuerint. }

Potential Mood.

Present tense sing. { Sim, I may or can be : sis, sit. Pluraliter, simus, sicut. }

preterim- perf. tense. { Essem, I might or could be ; essem, esset. Plur. essemus, essetis, essent. }

singular.

preterperf. tense sing. { Fuerim, I might, could, should, or ought to have been ; fueris, fuerit. Pl. fuerimus, fueritis, fuerint. }

preterplu- perf. tense. singular. { Fuisse, I might, could, should, or ought to have been ; fuisses, fuisset. Pl. fuissimus, fuissetis, fuissent. }

Future tense sing. { Fuero, I may or can be hereafter ; fueris, fuerit. Pluraliter, fuerimus, fueritis, fuerint. }

Subjunctive

Pr
sing
Pr
feel
cun
pre
feel
sing
pre
feel
sing
Fu
sing

Pr
pre
feel
Fu

A
Doc
d
Leg
g
And
th

Subjunctive Mood.

Present tense	Sim, When I am; sis, sit.	Pluraliter.	Cum si-
sing. cum	mus, sitis, sint.		
Preterimper-	Essem, When I was; esses, esset.	Pluraliter.	
fect tense sing.	Cum essemus, essetis essent.		
cum			
preterper-	Fuerim, When I haue been, fueris, fuerit.	Plur.	
fect tense	Cum fuerimus, fueritis, fuerint.		
sing. cum.			
preterpluper-	Fuissem, When I had been; fuisse, fuissest.	Plur.	
fect tense	Cum fuissemus, fuissestis, fuissestent.		
sing. cum.			
Future tense	Fuero, When I shall or will be; fueris, fuerit		
sing. cum.	Plur. Cum fuerimus, fueritis, fuerint.		

Infinitive Mood.

Present and			
preterimper-	Esse, To be.	preterperf.	To have,
fect tense,	& preter-	Fuisse,	or bad
	plup. tens.	been.	
Future tense,	Fore vel futurum esse,	To be hereafter.	

Verbs in *er*, of the four Conjugations, be
declined after these examples.

Amor, amaris vel amore: amatus sum vel fui, amari: a-
matus, amandus. To be loued.

Doceor, doceris vel docere: doctus sum vel fui, doceri: doctus,
docendus. To be caught.

Legor, legeris vel legere: lectus sum vel fui, legi: lectus, le-
gendus. To be read.

Audior, audiris vel audire: auditus sum vel fui, audiri: audi-
tus, audiendus. To be heard.

Indicative

*An Introduction of the
Indicative Mood.*

I am loved.

Present tense sing.	{ Amor, amáris vel amáre, amatur. Doceor, docéris vel docére, docetur. Legor, legeris vel legere, legitur. Audior, audíris vel audire, auditur.	{ Plu. min mini, ntu

Preterim- Amabar, *I am loved.*

perfect tense sing.	{ Docebar Legebar Audiebar	{ baris ves bare, batür. Plural. bam bamini, bantur..

Preterper- fect tense singular,	{ Amatus Doctus Lectus Auditus	{ I have been loved, sum vel fui	tus, es vel fuisti, tus est fuit. Plu. ti sumus vel mus. ti estis vel fuistis, sunt fuérunt vel fuère.

Preterplu- perf. tense singular.	{ Amatus Doctus Lectus Auditus	{ I had been loved, eram vel sueram,	tus eras vel fueras, tus er vel fuerat. P. ti eramus eram, ti eratis vel fu eratis. ti erant vel fuerant

Amabor *I shall or will be loved.*

Future tense sing.	{ Docebor Legar Audiar	{ beris vel bere, itur. Plural. bim imini, untur.	

Amabor *I shall or will be loved.*

Imperative Mood.

Be thou Let him Let us be Be ye Let them
loved. beloved. loved lived b: lo

Present tense sing.	{ Amare, ametur, { Pl. ame- { Amamini, amentur amator:amator. { mur. { maminor : amanc Docere, doceatur, { Pl. do- { docemini, doceant docetor : decetor { ceamur { docemino, docent Legere, legatur, { Pl. lega- { Legimini, legantur legitor : legitor { mur. { legiminor : legunto Audire, audiatur, { Pl. audi- { Audimini, audiam auditor: auditor. { amur: { audiminor: audiunt Optar

mo
ntu
amo
ft v
I su
tis,
. e.
s en
s w
fu
ant
ime?
no
gl
re
co
m
n
z
o
r
e

Pre
ten/
gul/
ut/
Pre
perf/
tens/
ut

Pre
felt/
sing/
ut

Pre
perf/
sing

Fu
ten/
gul/
ut

Pre
ten/

Optative Mood.

O grant I be loved.

Present tense sing.	Amer, éris vel ére, étur,	Pl. utin. émur, émini, entur
gular,	Docear	
utinam	Legar, Audiar.	aris vel are, atur. Plur. amur, amini, (antur.)

Preterim- Amer Would I were loved.

perfect Docerer Legerer Would I were loved.

tense sing. Utinam Utinam re-

Audirer mur, remini, rentur.

*I Pray I have been loved.*Preterper- Amatus sim vel fuerim, tus, sis vel fueris, tus sit
felt tense Doctus vel fuerit. Plural. utinam ti simus vel
singular, Lectus fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel
utinam Auditus fuerint.*Would I had been loved.*Preterplu- Amatus essem vel fuisssem, tus esses vel fuisses,
perf. tense Doctus tus esset vel fuisset. Plural. utinam ti
singular, Lectus essemus vel fuisssemus, essetis vel fuis-
utinam Auditus setis, ti essent vel fuissent.*O grant I be loved hereafter.*Future Amatus ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit
tense sing. Doctus vel fuerit Plural. utinam ti erimus
gular, Lectus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti
utinam Auditus erunt vel fuerint.

Potential Mood.

*I may or can be loved.*Present Amer, éris vel ére, étur, Plur. émur, emini, entur
tense sing. DocearLegar aris vel are, atur. Pl. amur, amini, antur.
Audiar

Preterim- { *Amarer* } *I would shouold, or ought to be loved.*
perfect { *Docerer* }
tense sing. { *Legerer* } *reris vel rere, retur. Plur. remur, remi*
Audirer { *ni, rentur*

I would, shouold, or ought to have been loved.

Preterper- { *Amatus* } *sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus si*
perf. tense { *Doctus* } *vel fuerit. Plural. ti simus ve*
singular, { *Lectus* } *fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint ve*
Auditus { *fuerint.*

I would shouold or ought to had been loved.

Preterplus- { *Amatus* } *essem vel fuisset; tus esses vel faisse*
perf. tense { *Doctus* } *tus esset vel fuisset. Plural. ti essemus ve*
singular. { *Lectus* } *vel fuissetmus, ti essetis, vel fuiss*
Auditus { *tis, ti essent vel fuissent.*

I may or can be loved hereafter.

Future { *Amatus* } *ero vel fuero, tus eris vel fueris, tu*
tense sing. { *Doctus* } *erit vel fuerit. Pluraliter, ti erimus*
{i} { *vel fuerimus, ti eritis vel fueritis;*
Auditus { *erunt vel fuerint.*

Subjunctive Mood.

When I am loved.

Present an- { *Amer* } *éris vel ére, étur, Plur. Cùm émur, emi*
tense sing. { *Docear* } *(ent)*
Cùm { *Legar* } *aris vel are, atur. Plur. cùm emur, ami*
Audiar { *(ant)*

Whens I was loved.

Preterimper- { *Amarer* }
fect tense { *Docerer* } *réris vel rere, retur. Plur. Cùm*
sing, cùm { *Legerer* } *remur, remi, rentur.*
Audirer

Amatus { *When I have been loved.*

Preterperf. { *Doctus* } *sim vel fuerim, tus sis vel fueris, si*
tens. sing. { *Lectus* } *sit vel fuerit. P. cùm ti simus vel*
Cùm { *Auditus* } *erimus, ti sitis vel fueritis, ti sint ve*
fuerint. { *P.*

emi
ntur
vel
as si
ve
t ve
ed.
fles
emo
iss
, t
im
is.

mi
otu
mi
ou

n

, n
eli
ov
Pr

*Pr
per
fin*

*Fu
ten
gu*

*Pre
pre
perf*

*Pre
&
perf*

*Fu
tenf*

*Ap
of th
perf*

*Ap
of th
in D*

When I had been loved.

Preterplus- { Amatus essem vel fuisset, tus esses vel fuis-
perf. tense { Doctus ses, tus esset vel fuisset. Plural. cum
singular, { Lectus ti essemus vel fuissetus, ti essetis vel
cum Auditus fuissetis, ti essent vel fuissent.

When I shall or will be loved.

Future { Amatus ero vel fuerio, tus eris vel fueris, tus erit
tense sin- { Doctus vel fuerit Pluralist. cum ti erimus
gular. { Lectus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti
cum Auditus erunt vel fuerint.

Infinitive Mood.

Present and { Amari, loued.
preterim- { Doceri, taught.
perf. tense, { Legi, read.
Audiri heard.

Preterperfect { Amatum To have or had been loved.
& preterplus- { Doctum
perfect tense, { Lectum esse vel fuisse.
Auditum

Future { Amatum iri, vel amandum esse, loued
{ Doctum iri, vel docendum esse, taught here-
tense, { Lectum iri, vel legendum esse, read alter.
Auditum iri, vel audiendū esē, heard

A participle { Amatus, Loued.
of the preter- { Doctus, Taught,
perfect tense, { Lectus, Read,
Auditus, Heard.

A participle { Amandus, loued.
of the future { Docendus, taught.
in Dns. { Legendus. to be read.
{ Audiendus, heard.

Of certain Verbs going out of Rule, which are declined and formed in manner following.

POSSUM, potes, potui, posse, potens. To be able.
Volo, vis, volui, velle: Volendi, volendo, volendum:
Supiniſ caret, Volens: To will, or to be willing.

Nolo, nonvis, nolui, nolle: Nolendi, nolendo, nolendum:
Supiniſ caret nolens: To be unwilling.

Malo, mavis, malui: malle: malendi, malendo, malendum:
supiniſ caret, malens: To be more willing.

Edo, edis vel es, edi, edere vel esse: Edendi, edendo, edendum:
Eſum, eſu, vel eſtum, eſtu, edens, eſurus vel eſturus:
To eat.

Fio, fis, factus sum vel fui, fieri: Factus, faciendus: To
make, or to be done.

Fero, fers, tuli, ferre: ferendi, ferendo, ferendum; Latus
latu: Ferens, latus. To bear or suffer.

Feror, ferris vel ferre, latus sum vel fui, fetri, latus,
frendus: To be born or suffered.

INDICATIVE MOOD.

Present tense singular.	P	Offsum, potes, po- test.	Plur aliter.	{	Possimus, potestis, possunt.
	V	Volo, vis, vult.			Volumus, vultis, volunt.
	N	Nolo, nonvis, non- vult.			Nolumus, nonvultis, n- lunt.
	M	Malo, mavis, mavult.			Malumus, mavultis, m- lunt.
	E	Edo, edis vel es, edi- vel est.			Edimus, editis vel estis- dunt.
	F	Fio, fis, fit.			Fimis, fitis, fiunt.
	F	Fero, fers, fert.			Ferimus, fertis, ferunt.
	F	Feror, ferris vel fer- re, fertur.			Ferimur, ferimini, fer- tur.

e
om:
um:
im:
den:
rus:
ob:
pa:
fe:
st:
nt:
n:
o:

Pr
im
ten
gut

Pre
feet
sing

Pre
feet
sing

Fur
sens

Preter- imperf. tense sin- gular.	Poteram	as, at. Plural. amus, atis, ant, (bantur.)
	Volebam	
	Nolebam	
	Malebam	
	Edebam	
	Fiebam	
	Ferebam	
Preterper- fect tense singular.	Ferebar, baris vel bare, batur. Plur. bamur, bamini,	(fuere.)
	Potui	
	Volui	
	Nolui	
	Factus	
	Latus	
	Malui	
Preterplu- flect tense singular,	isti, it. Plural. imus, istis, erunt	(vel fuerant.)
	Edi	
	Tuli	
	sum vel fui, tus es vel fuisti, tus est vel	
	fuit. Plural. ti sumus vel fuimus, ti	
	estis vel fuistis, ti sunt, fuerunt vel	
Future sense sing.	Potueram	ras, rat. Plur. ramus, ra-
	Volueram	
	Nolueram	
	Factus	
	Latus	
	Malueram	
	Tuleram	
	Ederam	tis, rant.
	eram vel fueram, tus eras vel fueras, tus	(vel fuerant.)
	erat vel fuerat. Plural. ti eramus vel	
	fueramus, ti eratis vel fueratis, ti erant	
	Potero poteris, poterit. Plur. erimus, eritis, erunt.	
	Volam	
	Edam	
	Nolam	
	Fiam	
	Malam	
	Feram	
	es, et. Plur. emus, etis, ent,	
	Ferar, ferēris vel ferēre, ferētur. Plural. Feremur,	
	feremini, ferentur.	
	Possim, Volo, Malo, have no Imperative mood.	

IMPERATIVE MOOD.

Present tense sing.	Noli, nolito, Plu. Nojite, nolitote.	Plu. Edamus, Fito tu, Fer, Ferto, Ferre, Fertor.	Fite, Fiant, Fitote, Fiunto. Ferte, Ferant, Fertote, Ferunto. Ferimini, Ferantur, Feriminor, Feruntor.	Edite, este, Estote, Editote, Edant, Edunto.
	Es, esto,	Edat	Fiat, P.I. Fiamus,	Edite, este,
	ede,	Esto	Fito,	Estote.
	edito,	Edito		Editote,
Present tense sing.	Fito tu,	Fiat, P.I. Fiamus,	Fite, Fiant, Fitote, Fiunto.	Edant, Edunto.
	Fer,	Ferat, Plur. Fe-	Ferte, Ferant,	
	Ferto,	Ferto.	ramus, Fertote, Ferunto.	
	Ferre,	Feratur	Plur. Fe- Ferimini, Ferantur,	
Present tense sing.	Fertor,	Fertor.	Ferumur, Feriminor	Feruntor.

OPTATIVE MOOD.

Present tense sing.	Possim	Nolim	is it. Plural. Utinam imus,	
	Velim	Malim	itis, int.	
	Edam			
	Fiam	as, at. Plu., utinam amus, atis, ant.		
Present tense sing.	Feram		(amini, an-	
			Ferar, feraris vel ferare, atur. Pl. utinam fer-	
	Possem	Ederem vel.		
	Vellel	Essem	es, et. Plural. utin-	
Preterim perf. tense sing. utin.	Nollem	Fierem	emus, etis, ent.	
	Mallem	Ferrem	(mini, rent	
			Ferrer, rēris vel rēre, rētur. Plu. utin. remur,	
	Potuerim	Maluerim		
Preterim perf. tense sing. utin.	Voluerim	Ederim	ris, rit. Plur. utin. rim	
	Noluerim	Tulerim	ratis, rint.	
	Factus	sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit		
	Latus	fuerit. Plur. utin. ti simus vel fuerimus,		
Preterplu. perf. tense sing. utin.			sis vel fueritis, ti sint vel fueriunt.	
	Potuissem	Maluissem	ses, set : Plu. utin.	
	Voluissem	Edissem		
	Noluissem	Tulissem	mus, setis, sent.	
Preterplu. perf. tense sing. utin.	Factus	essem vel fuissest tus esses vel fuisses,		
	Latus	esset vel fuissest. Pl. utin. ti essemus		
		fuissestus, ti essetis vel fuissestis, ti es-		
		vel fuissest.		

imper:

F
te
fi
vo

dp
th

Pr
ten
pre
im
ten

fut
ten
I
ter
and
moo
soat
runt
quer

D
all
Fut

D
all
and
funct

Future tense sing. utin.	Potuero	{ Maluero ris, rit. Plur. Utinam rimus, Voluero Edero ritis, rint. Noluero Tulero }
	Voluero	
	Noluero	
	Factas	
	Latus	ero vel fuerō, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit, Pl. ut. ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

The potential and the subjunctive mood be formed like the optative in voice, and do differ ouely in signification and signs of the mood.

INFINITIVE MOOD.

Present tense & preter- imperf. tense.	Posse	{ preterperfect tense, preterpluperfect tense,	Possumus.
	Velle		Voluimus.
	Nolle		Noluimus.
	Malle		Maluimus.
	Edere vel esse.		Edisse.
	Ferre.		Tulisse.
	Fieri.		Factum esse vel fuisse.
	Ferri.		Latum esse vel fuisse.
future tense.	Esurum esse.	{ Factum iri, vel faciendum esse. Latirum esse.	
			Latum iri, vel ferendum esse.

Eo and Qeo make Ibam and Quibam in the preterimperfect tense of the Indicative mood, and Ibo and Quibo in the future tense; and in all other moods and tenses are varied like verbs in o of the fourth conjugation, saving that they make their Gerunds, Eundi, cundo, cundum. Queundi queundo; queundum.

Of the present tense of the Indicative are formed, all Present tenses, all Preterimperfect tenses, and the Future tense Indicative.

Of the Preterperfect tense Indicative are formed all Preterperfect tenses, all preterpluperfect tenses, and the future tense, Optative, potentiall, and Sub-
stantive.

Tenses for-
med of the
preterper-
fect tense

In personals be declined thoroughout all moods and Tenses, in the voice of the third person singular only; as Delectat, delectabat, delectavit, delectaverat, delectabit. Decet, decebat, decuit, decuerat, decebit, decere. Studetur, studebatur, studium est vel fuerit, studitum erat vel fuerat, studeatur. &c.

And they haue commonly before their English signe it, as; *it delighteth*. Delectat; *it becommeth* Non decet.

Of the Participle.

A Participle is a part of speech, derived of a Verb and taketh part of a Noun: as, Gender, Case and Declension: and part of a Verb; as Tense and Signification: and part of both, as number and figure.

There be four kinds of participles: one of present tense, another of the preter tense; one of the future in rus, and another of the future in dus.

A Participle of the present tense, hath his English ending in *ing*, as *Loving*, and his Latine in *ans*, as *Amans*, *Docens*: and it is formed of preterimperfect tense of the Indicative mood, changing the last syllable into *ns*, as *Amabam*, *amans*; *Audiebam*, *audiens*. *Auxiliabar*, *auxilians*. *Potram*, *potens*.

A participle of the future in rus, betokeneth do, like the Infinitive mood of the active voice, *Amaturus*, *to love*, or *about to love*: and it is formed of the latter supine by putting to rus: as *Dodi*, *Docturus*.

A participle of the preter tense, hath his English ending in *d*, *t*, or *n*, as *Loved*, *Taught*, *Slain*: and Latine in *cus*, *sus*, *xus*, as *Amatus*, *Visus*, *Nexus*.

an
gul
de
de
ud
eb
di
ar
et
ca
a
t
p
s
m
p
f
f

one
ter
Mo
Q
like
ma
tive
cha
genc
sign
ger
tho
Q
the
ten
mo
cur

com
ther
am

the
of t
ans,

cafe
of L

Larg
end

nou
hic
tivo

one in us, as Mortuus : and it is formed of the latter supine by putting to s : as Lectu, Lectus : except Mortuus.

A participle of the future in dus betokeneth to suffer like the Infinitive mood of the passive voice ; as A-^{The second future tense in Dus.} mandus. To be loved; and it is formed of the Genitive case of the participle of the present tense, by changing tis into dus, as Amantis, Amandus. Legentis. Legendus ; and it is also found to haue the signification of the participle of the present tense; as Legendis veteribus proficis, In reading old authors thou dost profit.

Of a verb active, and of a verb neuter, which hath the supines, come two participles ; one of the present tense, and another of the future in rus : as of Amo cometh amans, amaturus : of Curro, currens cursurus.

Of a verb passive, whose active hath the supines, come two participles ; one of the pretentense, and another of the future tense in dus ; as of Amor cometh amatus, amandus.

Of a verb deponent come three participles : one of the present tense, one of the preter tense, and another of the future in rus ; as of Auxilior cometh auxilians, auxiliatus, auxiliaturus.

And if the verb Deponent do govern an accusative case after him, it may form also a participle in dus, as of Loquor, Loquendus.

Of a verb committit come four participles : as of Largior, cometh largiens, largiturus, largitus, largitudinus.

Participles of the present tense be declined like nouns Adjectives of three articles ; as, Nominativo hic haec & hoc Amans, Genitivo hujus amantis, Dativio huic amanti, &c.

particples of other tenses be declined like nouns
adjectives of three divers endings: as Amatur,
amatura, amaturum. Amatus, amata, amatum.
mandus, amanda, amaudum.

Of an Adverb.

An adverb is a part of speech joyned to verbs, to declare their signification.

Adverbs, some be of time: as, Hodie, cras, heri, p.
inde, olim, aliquando, nuper, quando.

Some be of place: as, Ubi, ibi, hic, istic, illuc, intus, foris.

Some be of number: as, Semel, bis, ter, quater, iterum.

Some be of tyme: as Inde, deinde, denique, postremo.

Some be of asking or doubting: as, Cur, quare, unde, quoniam, num, nunquid.

Some be of calling, as, Heus, o ethodum.

Some be of affirming: as, Certè, nà, profecto, sanè, sicut, licet, licet esto.

Some be of denying: as, Non, haud, minimè, neutiquam nequaquam.

Some be of swearing, as Pol, ædepos, hercle medius fiducia.

Some be of exhorting: as Eia, age, agitè, agedum.

Some be of flattering: as, Sodes, amabò.

Some be of forbidding, as Ne.,

Some be of wishing: as, Utinam si, o si, o.

Some be of gathering together: as Simul, unà, pariter, non modo, non solum.

Some be of parting: as Seorsim, sigillatim, vicatim.

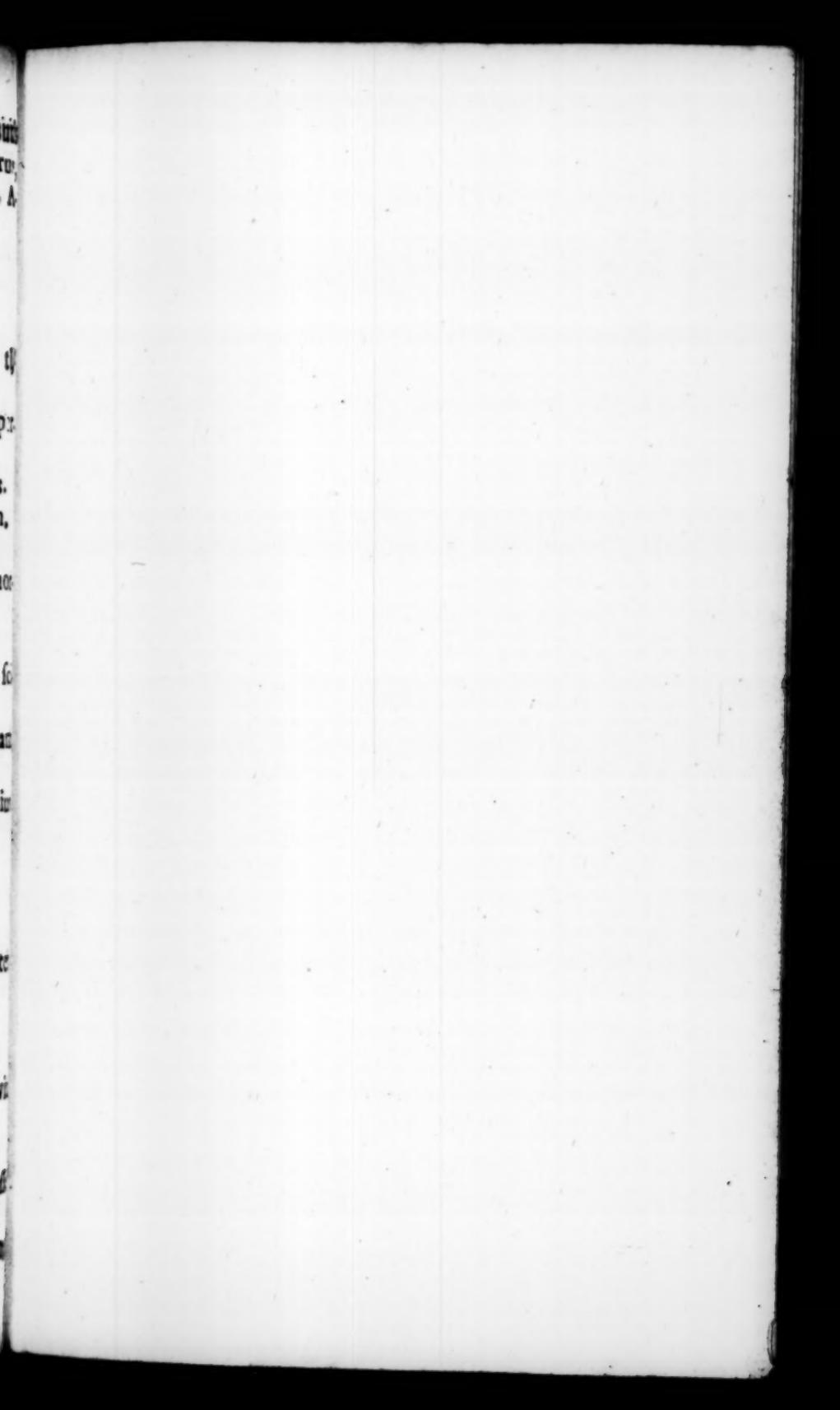
Some be of chusing: as Potius, imo.

Some be of a thing not finished: as Pene, ferè, prope, non modo, non,

Some be of shewing: as, En ecce.

Some be of doubting: as, Forsan, forsitan, fortassis, fortius.

Some be of chance: as, Fortè, fortuito.

Some he of

us,
pre

alo
joy
int
bit
wa
net
the

A
que

Some he

Eight parts of Speech.

35

Some be of
Likenesse: as, Sic, Sicut, quasi, ceu tanquam velut.
Quality: as, Benè, male, doctè, fortiter.
Quantity: as, Multùm, parùm, minimum, paullum, purimum.
Comparison: as, Tam, quàm, magis, minus, maximè.

Certain aduerbs be compared: as, Doctè, doctius, doctissimè. Fortiter, fortius, fortissimè; Propè, proprius, proximè.

Also the voices of prepositions, if they be set alone, not having any casual word to serue unto joyned with them, be not prepositions, but are changed into adverbs: as, Qui antè non cavet, post dolebit, *He that bewareth not before shall be sorry afterward.* Coram laudare, & clàm vituperare in honestum est: *In presence to commend one, and behinde the back to dispraise is an un honest point.*

Of a Conjunction.

A Conjunction is a part of speech, that joyneth words and sentences together.

Of Conjunctions, some be Copulatiues: as, Et, que, quoque, ac, atque, nec, neque.

Some be
Disjunctives: as, Aut, ac, vel, seu, sive.
Discretives: as, Sed, quidem, autem, vero at, ast.
Causals: as, Nam, namque, enim, etenim, quia, ut, quod, quum, quoniam, and quando let for quoniam.

Some

Some be   Conditionals : as, Si, sūn, modò, dum, dum modo, and have a subjunctive mood.

Some be   Exceptives : as, Ni, nisi, quin, alioquin, praeterquam, and govern a subjunctive.

Some be   Interrogatives : as, Nè, an, utrùm, neque, nonne.

Some be   Illatives : as, Ergò, ideo, igitur, quare, in que, proin.

Some be   Adversatives : as, Etsi, quanquam, quamvis, cèt, estò and have a subjunctive.

Some be   Redictives to the same : as, Tamen, atmen.

Some be   Electives : as, Quà, ac, atque.

Some be   Diminutives : as, Saltēm, vel,

Of a Preposition.

A Preposition is a part of speech most common set before other parts; either in apposition, as Ad Patrem; or else in composition, as, Indoctus.

These prepositions following serve to the Accusative case.

Ad, To.   Ante, Before.
Apud, At.   Adversus, Against.
                  Adversum,

Cis,	On this side.	Extra, without.
Citra,		Intra, Within.
Circum,		Inter, Between, among.
Circa,	About,	Infra, Beneath.
Circiter,		Juxta, Beside, or next to.
Contra,	Against,	Ob, for.
Erga,	Towards.	

dur
pr
eon
in
s;
att
on
6

Pon
Per
Pro
Pro
Secu
Pos
Tra
t

W
wo
like

A;
Cu
Co
p
Cla
De
E,
Ex,

3
Ter
Gen
ten
kne

J
set
ong
the

Pone Behinde.	Vltra, Beyond.
Per. By or through.	Præter, Beside, except.
Prope, Nigh.	Supra, Above.
Propter, For.	Uisque, untill.
Secundū, According	Secus, By.
Post, After. (to.)	Versus, Towards.
Trans, On the fur- ther side.	Penes, In the power.

Where note, that Versus is set after his casuall word: as Londinum versus, towards London. And likewise may Penes be set also.

These preposition's following serve to
the Ablative case.

A; ab; abs, From, of, or,	Pro, For.
Cum, With, (by.)	Præ, Before or in com-
Coram, before or in	partison.
presence.	Palam, Openly.
Clam, privily, unaware	Sine
De,	Without:
E, Of, or out of,	Absque,
Ex, Tenus, Untill, or up to.	Tenus, Untill, or up to.

Where note, that if the casual word joyned with Tenus be the plural number, it shall be put in the Genitive case, and be set before Tenus: as Aurium tenus, up to the ears. Genuum tenus, up to the knees.

Note also, that the voices of Prepositions, being set alone without their casuall words, be not prepositions, but are changed into Adverbs, as is aforesaid in the Adverb.

These

*These Prepositions following serve
to both cases.*

In, into, unto, or against, to the Accusative case: as
In urbem, Into the City. In in the Ablative case:
as, In te spes est, My hope is in thee. Sub noctem,
A little before night.

Sub judice lis est, The matter is before the Judge.
Super lapidem, Upon a stone.
Super viridi fronde, Upon a green leaf.
Subter terram, Under the earth.
Subter aquis, under the water. Adde clam, procul.

Of an Interjection

An Interjection is a part of Speech, which betokeneth a sudden passion of the mind, under an imperfect voice.

Pitch: as, Evax, vah.
Sorrow: as, Heu, hei.
Dread: as, Atat.
Marvelling: as, Papæ.
Disdaining: as, Hem, vah.
Shunning: as, Apage.
Praising: as, Euge.
Scozing: as, Hui.
Exclamation: as, Proh Deum atque hominum fidem.
Cursing: as, Væ, malum.
Laughing: as, Ha ha he.
Calling: as, Eho, oh, io.
Silence: as, Au. And such others.

? : as
afe:
em,

bgt

to-
as

ne

the
the
the
the

V

the
the
hat
op a
and

wh
que
cep
min
bef
the
of th
Am

L
Am
g
bef
is m
to m

The Concords of Latine Speech.

Do the due joyning of words in construction, it is to be understood, that in Latine speech there be three Concords. The first between the nominative case and the verb; The second between the Substantive and the Adjective; The third between the Antecedent and the Relative.

The first Concord.

When an English is giben to be made in Latine, looke out the principal verb. If there be moe verbs then one in a sentence, the first is the principle verb, except it be the Infinitive mood, or have before it a Relatiue : as, *That, whom, which* : or a Conjunction : as *Ut. That, Cum, When, Si, If,* and such others.

When ye have found the Verb, ask this question, *who? or what?* and the word that answereth to the question, shall be the Nominative case to the verb, except it be a verb Impersonal, which will have no Nominative case; and the Nominative in English is set before the verb, except a question be asked; and then the nominative is set after the verb, or after the signe of the voyce or tense : as, *Amas tu? Lovest thou?* *Amatur ille? Is he loued?*

Likewise if the Verb be of the Imperative mood : as *Ama tu, Loue thou. Amato ille, Let him loue,*

And sometime when this signe *is* or *there*, cometh before the English of the verb : as *Est liber meus, It is my book. Venit ad me quidam, There came one to me.* And that word of case which cometh next after

the

the Verb, and answereth to this question whom, what? made by the verb, shall commonly be the accusative case, except the verb do properly govern another case after him to be construed withall: as Si cupi placere Magistro, utere diligentia, nec sis tam cestiator, ut calcaribus indigeas, If thou covet to please thy Master, use diligence, and be not so slat that thou shalt need spurs.

A verb personal agreeeth with his Nominative case in Number and Person: as, Praeceptor legit, vero negligitis, The Master readeth, and ye regar not. Where note, that the first person is more worthy then the second, and the second more worthy then the third.

Many Nominative cases singular, with a conjunction copulative coming between them, will haue a verb plural; which verb plural shall agree with the nominative case of the most worthy person: as, Ego & sumus in tuto, I and thou be in safegard. Tu & Pater periclitamini, Thou and thy Father are in jeopardy. Pater & Praeceptor accersunt te, Thy father and master have sent for thee.

When a verb cometh between two nominative cases of divers numbers, the verb may indifferent accord with either of them, so that they be both of one person: as, Amantium iræ amoris redintegrat est, The falling out of lovers is the renewing of love. Quid enim nisi vota supersunt? For what remaneth saving onely prayers? Pectora percussit, pectora quoque robora fiant, She stroke her brest and her breast turned into Oak also.

Where note also, that sometime the infinitive mood of a verb, or else a whole clause above going, or some member of a sentence may be the nominative case to the verb: or Substantive to an Adiective.

m, q
acc
othr
cup
ann
et t
laci

ca
vo
ergan
wo
tha

incl
bed
om
&
Par
tra
d t

in
tab
o
at
et
as
ch
rs
on
el
n

tti
Go
fah
the
vit
ple

V
swe
Q
pari
and
tur
mo
beti
mas/
W
wor
thy
P
copu
jecti
subst
gina

W
quest
T
eth br
relati
Th
numb
that n

ctive, and then the verb shall be the third person, the Adjective in the neuter gender: as, Diluculo surgere, saluberrimum est, *To arise betime in the morning, is the most wholesome thing in the world.* Multum scire, vita est jucundissima, *To know much; is the most pleasant (or sweetest) life of all.*

The second Concord.

When ye haue an adjective, ask the question, who? or what? and the word that answereth to the question shall be the substantive to it.

The adjective, whether it be a noun, pronoun, or participle, agreeth with his substantive in case, gender, and number: as, Amicus certus in re incertâ cernitur, *a sure friend is tried in a doubtful matter.* Homo armatus, *a man armed.* Ager colendus, *a field to be tilled.* Hic vir, *this man.* Meus herus est, *it is my master.*

Where note, that the masculine gender is more worthy then the feminine, and the feminine moze worthy then the neuter.

Many substantives singular, having a conjunction copulative coniung between them, will haue an adjective plural: which adjective shall agree with the substantive of the most worthy gender: as, Rex & Regina beati, *the King, and the Queen are blessed.*

The third Concord.

When ye haue a relative, ask this question, who? or what? and the word that answereth to the question, shall be the antecedent to it.

The antecedent most commonly is a word that goeth before the relative, and is rehearsed again of the relative.

The relative agreeeth with his antecedent in gender, number and person: as, Vir sapit qui pauca loquitur, *that man is wise that speaketh few things, or words.*

Sometime the relative hath for his antecedent the whole clause that goeth before, and then it shall be put in the neuter gender and singular number: as, *In tempore veni, quod omnium rerum est primum, I came in season, which is the chiefest thing of all.* But if the relative be referred to two clauses or more, then the relative shall be put in the plural number: as, *tu-multum-dormis, & s̄epe-potas, quæ ambo sunt corpori inimica, thou sleepest much, and drinkeſt often both which things are naught for the body.*

When this english *that*, may be turned into this english *which*, it is a relative: otherwise it is a conjunction, which in Latine is called *quod* or *ut*: and in making latine it may elegantly be put away, by turning the nominatiue case into the accusatiue, and the verb into the infinitiue mood: as, *Gaudeo quod tu bene vales; Gaudeo te bene valere, I am glad that thou art in good health. Jubeo ut tu abeas: Jubeo te abire I bid that thou go hence.*

Many antecedents singular, having a conjunction or copulatiue between them, will haue a relative plural which relative shall agree with the antecedent of the most worthy gender:

But in things not apt to haue like, the neuter gender is most worthy: though the substantives or antecedents be of the masculine or of the feminine gender and none of them of the neuter, yet may the ablative or relative be put in the neuter gender: as, *Arcus calami sunt bona, the bow and arrows be good. Arcus & calami quæ fregisti, the bow and arrows which thou hast broken. Imperium & dignitas, quæ potiisti, the rule and dignity which thou hast required.*

ge
m
In
I
d.
pe,
es,
am
ex,
this
con
an
em
ben
ben
the
bir
no
urad
e ma
geno
and
ende
plat
arcus
. A
whi
ox p
req

T

V
the
mo
lov
the
as
und
me
G
bet
is j
clas
not
in t
3.
of th
tus,
the
qua
V
way
some
verb
Wha
ed.
S
ctus
S
narr
to tel
S
Quer

The case of the Relative.

When there cometh no nominative case between the relative and the verb, the relative shall be the nominative case to the verb: as, *Miser est qui numeros admiratur*, *wretched is that person which is in love with money*.

But when there cometh a nominative case between the relative and the verb, the relative shall be such case as the verb will have after him: as, *Felix quem faciunt aliena pericula cautum*, *happy is he whom other mens harms do make to beware*.

As the relative may be the nominative case to the verb, so it may be the substantive to the adjective that is joined with him, or that cometh after him: as, *Divitias amare noli, quod omnium est sordidissimum*, *love not thou riches, which to do is the most beggerly thing in the world*.

Nouns interrogatives and indefinites follow the rule of the relative: as, *Quis, uter, qualis, quantus, quotus, &c.* which evermore come before the verb, like as the relative doth: as, *Hei mihi qualis erat ! talis erat, qualem nunquam vidi*.

Yet here is to be noted, that the relative is not always governed of the verb that he cometh before, but sometime of the Infinitive mood that cometh after the verb: as, *Quibus voluisti me gratias agere, egis* *What persons thou willest me to thank, I have thanked*.

Sometime of a participle: as, *Quibus rebus adductus fecisti ? with what things moved didst thou it ?*

Sometime of the gerund: as, *Quae nunc non est narrandi locus, which things at this present is no time to tell*.

Sometime of the preposition set before him: as, *Quem in locum deductus res, sit, vides, Unto what state*

state the matter is now brought, thou, seest.

Sometime of the substantive that it doth accompany : as, *Senties qui vir siem, thou shall perceive what a fellow I am.* Albeit in this manner of speaking, *Qui* is an indefinite and not a relative.

Sometime of a noun participle or distributive : as *Quarum rerum utram minus velim, non facile possum existimare, Of the which two things whether I would with less will have, I cannot easily esteem.*

Sometime it is put in the genitive case, by reason of a substantive coming next after him : as, *Ego illum non novi, cuius causâ hoc incipis, I knew him not, for whose sake thou beginnest this matter.*

Sometime it is otherwise governed of a noun substantive : as, *Omnia tibi dabuntur quibus opus habes, all things shall be given thee which thou hast need of.*

Sometime of an adverb : as, *cui utrum obviâ procedam, nondum statui, whom whether I will go to meet with, I have not yet determined.*

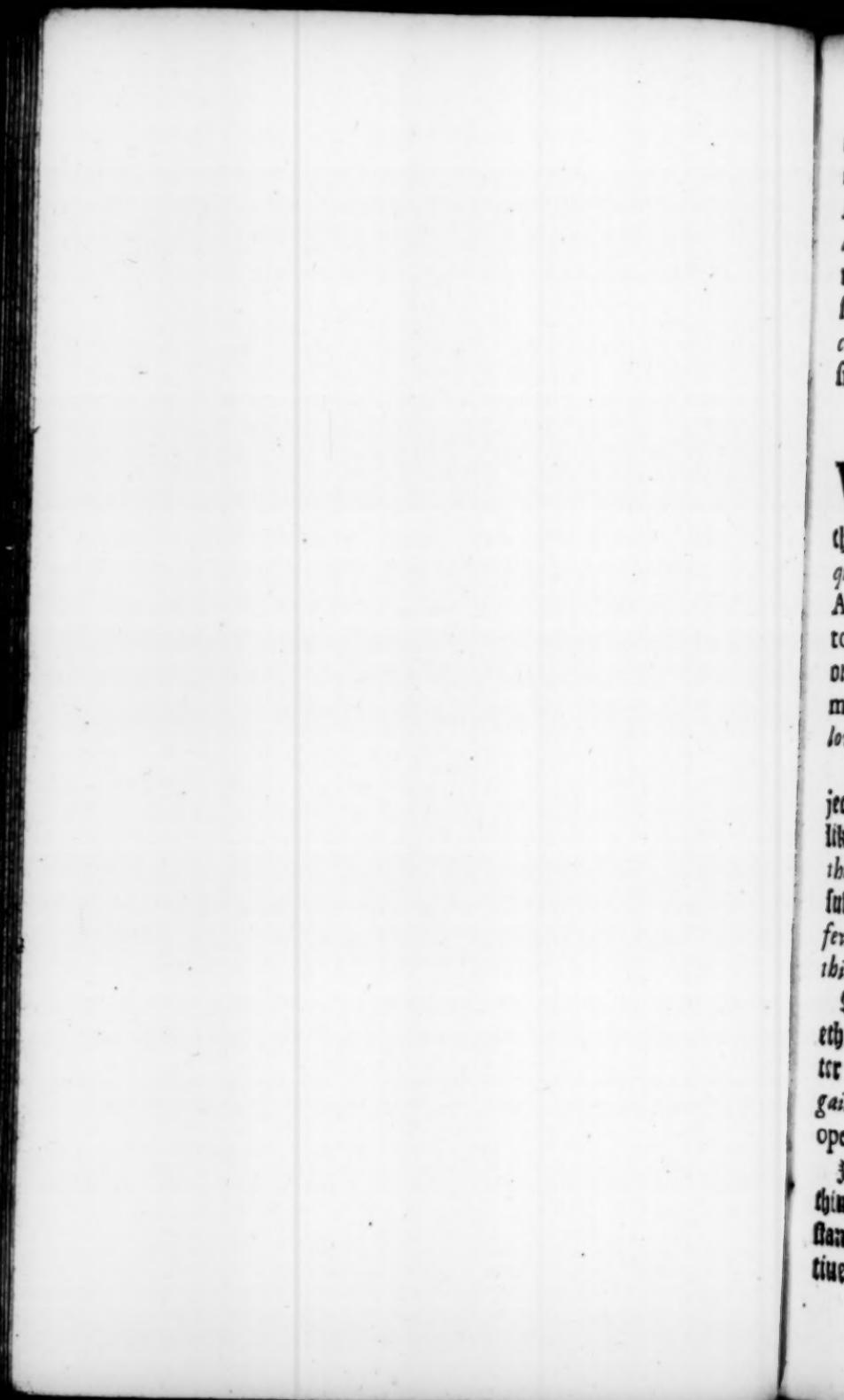
Sometime it is put in the ablative case with the signe *then* : and is governed of the comparative degree coming after him : as, *Utere virtute, quâ nihil est melius; Use virtue, than the which nothing is better.*

Sometime it is not governed at all, but is put in the ablative case absolute : as *Quantus erat Julius Cæsar, Quo Imperatore, Romani primum Britanniam ingressi sunt ! How worthy a man was Julius Cæsar, under whose conduct the Romans first entered into Britain !*

Also when it signifieth an instrument, wherewithal thing is to be done, it is put in the ablative case : as *Ferrum habuit, quo se occideret. He had a knife wherewith he would have slain himself.*

When a relative cometh between two substantives

b
ve
h.
as
ol-
I
on
am
ot,
ub-
pus
oaf
am
l g
this
gm
I cb
er.
at t
alus
itan-
ulin
ntri
oth
: 25
knif
ntive

of diuers genders, it may indifferently accord with either of them: as, *Avis quæ passer appellatur, or Avis qui passer appellatur, The bird which is called a Sparrow.* Yea, though the substantives be of diuers numbers also: as *Estne ea Lutetia, quam nos Parisios dicimus?* Is not this called *Lutetia*; which we do call *Paris*? Or else *Estne ea Lutetia, quos nos Parisios dicimus?*

Constructions of Nouns Substantives.

When two substantives come together, betokening diuers things, the latter shall be the genitive case: as, *Facundia Ciceronis, the eloquence of Cicero.* *Opus Virgilii, the work of Virgil.* *Amator studiorum, a lover of studies.* *Dogma Platonis the opinion of Plato.* But if they belong both to one thing, they shall be put both in one case: as, *Pater meus vir amat me puerum, my father being a man loveth me a childe.*

When the english word *thing* is put with an adjective, ye may put the adjective in the neuter gender, like a substantive: as, *Multa me impediunt, many things have letted me.* And being so put it may be the substantive to an adjective: as, *Pauca his similia, a few things like unto these.* *Nonnulla hujusmodi many things of like sort.*

An adjective of quantity in the neuter gender, standeth for a substantive, and may haue a genitive case after it, as if it were a substantive: as, *Multū lucri, much gain.* *Quantum negotii? how much busynesse?* *Id operis, so much work.*

Nouns of any quality to the praise or dispraise of a thing, coming after a noun substantive, or a verb substantive, may be put in the ablative case, or the genitive: as, *Puer bonā indole: or Puer bonae indolis,*

An Introduction of the

*a childe of good towardnesse. Puer boni ingenii, or
Puer bono ingenio : a childe of good wit.*

Opus and Usus, for need, or use, require an ablative case : as, Opus est mihi tuo judicio, I have need of thy judgement, Viginti minis usus est filio, my son hath need of twenty pounds.

Constructions of Adjectives.

The Genitive case.

A Djectives that signify desire, knowledge, remembrance, ignorance, or forgetting, and such other like, require a genitiv case : as, Cupidus auri, covetous of money. Peritus belli, expert of warfare. Ignarus omnium, ignorant of all things. Fidens animi, bold of heart. Dubius mentis, doubtful of mind. Memor præteriti mindful of that is past. Reus furti, accused of theft.

Nouns partitives, and certain interrogatives; with certain nouns of number, require a genitive case : as, Aliquis, uter, neuter, nemo, nullus, solus, unus, medius, quisque, quisquis, quicunque, quidam, quis for aliquis, or quis an interrogative : as, Unus, duo, tres, Primus, secundus, tertius, &c. as, Aliquis nostrum, Primus omnium.

When a question is asked the answer in Latin must be made by the same case of a noun, pronoun, participle, and by the same tense of a verb that the question is asked by : as, Cujus est fundus? Vicini. Quid agitur in ludo literario? Studetur. Except question be asked by Cujus, a, jum : as, Cuja sententia? Ciceronis. Or by a word that may occur in divers cases : as, Quanti emisti librum? Provo. Or except I must answer by possessives, Nouns or Pronouns: as Cujus est domus? Non vestra sed aliena.

02
ue
of
470

em-
het
vi-
na-
mi,
de.
arti,

with
as,
me-
s for
res-
um,

tini
n, e
the
cini
cept
a ch
go-
Par-
oun
stra

oun

gr
ter
nit
ear
qua
tor
by
ab
D
pe

A
bu
ctu
E
Fr
for
pr
ti
du
lis

tu
ca
d
fi
P

Nouns of the comparative and the superlative degree, being put particularely, that is to say, having after them this english of or among, require a genitive case: as, Aurium mollior est sinistra, of the ears the left is the softer. Cicero Oratorum eloquentissimus. Cicero the most eloquent of Orators.

Nouns of the comparative degree having than or by after them, do cause the word following to be the ablative case: as, Frigidior glacie, more cold then ice. Doctior multo, better learned by a great deal. Uno pede altior, higher by a foot.

The Dative case.

Adjectives that betoken profit, or disprofit, likeness, or unlikeness, pleasure, submitting, or belonging to any thing, require a dative case: as labor est utilis corpori, labour is profitable to the body. Aequalis Hectori, Equal to Hector. Idoneus bello, Fit for war. Jucundus omnibus, pleasant to all persons, parenti supplex, suppliant to his father. Mihi proprium, proper to me.

Likewise nouns adjectives of the passive signification in bilis, and participles in dus: as, flebilis, flen-dus omnibus, to be lamented of all men. Formidabi-lis, formidandus hosti, to be feard of his enemies.

The Accusative case.

The measure of length, breadth or thicknesse of any thing is put after adjectives signifying greatnessse. in the accusative case, and sometime in the ablative case: as, Turris alta centum· pedes, a tower an hundred foot high. Arbor lata tres digitos, a tree three fingers broad: Liber crassus trees· pollices, vel tribus pollicibus, a book three inches thick.

*An Introduction of the
The Ablative case.*

Adjectives signifying fulness, emptiness, plenitude wanting, require an ablative case, and sometime a genitive : as, Copiis abundans. Crura thymplaena. Vactus irâ, iræ, ab ira. Nulla epistola inanire aliquâ. Vitissimus agri. Stultorum plena sunt omnia. Quis nisi mentis inops oblatum respuat arum? Integer vitæ scelerisque purus, non ege Mauri jaculis nec arcu. Expers omnium. Corpus inane animæ.

These adjectives, Dignus, indignus, prædictus captus, contentus, with such others, will haue an ablative case : as, Dignus honore. Captus oculis. Virtute prædictus. Paucis contentus.

Where note, that Dignus, indignus, and contentus, may in stead of the ablative case have an Infinitive mood of a verb : as, Dignus laudari worthy to be praised. Contentus in pace vivere, content to live in peace.

Construction of the Pronoun.

These genitive cases of the primitives, Mei, tui, sui nostri, and vestri, be used when suffering or passivity is signified : as Pars tui. Amor mei. But when possession is signified, meus, tuus, suus, noster, and vester, be used : as Ars tua, Imago tua.

These genitive cases, nostrum, vestrum, be used after distributives, partitives, comparatives, and superlatives : as, Nemo vestrum. Aliquis nostrum. Major vestrum. Maximus natu nostrum.

Construction of a Verb, and first with the Nominative case.

Sicut, forem, fio, existo, and certain verbs passim : as, Dicor, vocor, salutor, appellor, habeor, existimor, videor, with other like, will haue such cases after them as they have before them : as Fama est malum.

lent
some
hyme
nani
fun
it au
egg
orpus

is cr
abu
Vir

nten
nfini
by u
lin

i, su
ssin
wher
, on

uis
o se
um

ues
, ex
cal
a el
lum

ma
nu
is
cal
lute
qui
so

res
get
cub
as
or
cal
tir
cla
fle
bea
dre

A

qui
do

be
bo
to
bo
tra
qui
pe
ve
cu
ha

malum, *Fame is an evil thing.* Malus culturâ fit bonus, *an evil person by due ordering or governance is made good.* Crœsus vocatur dives, *Crœsus is called rich.* Horatius salutatur Poeta, *Horace is saluted by the name of Poet.* Malo te divitem esse quam haberi, *I had rather thou wert rich indeed than so accounted.*

Also verbs that betoken bodily moving, going, resting, or doing, which be properly called verbs of gesture: as, Eo, incedo, curro, sedeo, appareo, bibo, cubo, studeo, dormio, somnio, and such other like, as they haue before them a nominative case of the doer or sufferer, so may they have after them a nominative case of a noun or participle, declaring the manner of circumstance of the doing or suffering: as, Incedo claudus, *I go lame.* Perrus dormit securus, *Peter sleepeth void of care.* Tu cubas supinus, *thou liest in bed with thy face upward.* Somnias vigilans, *thou dreamest waking.* Studeto stans, *study thou standing.* And likewise in the accusative case: as, Non decet quenquam meiere currentem aut mandentem, *it doth not become any man to pisse running or eating.*

And generally when the word that goeth before the verb, and the word that cometh after the verb belong both to one thing, that is to say, haue respect either to other, or depend either of other, they shall be put both in one case, whether the verb be transitive or intransitive, of what kinde soever the verb be: as, Loquor frequens, *I speak often.* Taceo multus, *I hold my peace much.* Scribo epistolas rarissimus, *I write letters very seldom.* Ne assuescas bibere vinum jejonus, *accustom not thy self to drink wine next thy heart, or, not having eaten some what before,*

The Genitive case.

THIS verb *Sum*, when it betokeneth or importeth possession, owing, or otherwise pertaining to thing, causeth the noun, pronoun or participle following to be put in the genitive case: as, *Hæc vestis est patris*, *this garment is my fathers*. *In sapientia est dicens*, *Non putaram*, *it is the property of a fool to say had not thought*. *Extremæ est dementiae discere de discenda* *it is the point of the greatest folly in the world, to learn things that must afterwards be learned otherwise*. *Orantis est nihil nisi eccelestia cogitare*, *it is the duty of a man that is saying his prayers to have minde on nothing but heavenly things*. Except **Nouns**, and **Pronouns possessives**, which in such manner of speaking be used in the nominative case as *Hic codex est meus*, *this book is mine*. *Hæc domus est vestra*, *this house is yours*. *Non est mentiri meum*, *it is not my property to lye*. *Humanum est injuriam non inferre*, *it is mens parts not to do wrong*.

Verbs that betoken to esteem or regard, require a genitive case, betokening the value: as *Parvi ducuntur probitas*, *honesty is reckoned little worth*: *Majimi penditur nobilitas*, *nobleness of birth is very much regarded*.

Verbs of accusing, condemning, warning, or quitting, will have a genitive case of the crime, or the cause, or of the thing that one is accused, condemned, or warned of; or else an ablative case most commonly without a preposition: as, *Hic furti se allegat, vel furto*. *Admonuit me errati vel errato*. *De pecuniis repetundis damnatus est*.

ted
to i
otu
s el
di
ay
de
the
arn
gina
ver.
Er
such
cale
do
ntir
t in
rong
tree
duci
Mas
mu
2 8
op
adem
con
e all
. De
atag

Sata
Sale
R
pill
disc
icia
teme
geo
nor
ny d

A
babe
sleep
for th
profu

Co.

A
Also t
as, S
berbs
con, si
Dat be

Satago, misereor, miserescō, require a genitive case: as, Rerum suarum satagit. Miserere mei Deus.

Reminicor, obliviscor, recordor, and memini, will have a genitive or an accusative case: as Reminicor historiæ. Obliviscor carminis. Recordor pueritiam. Obliviscor lectionem, memini tui vel te, I remember thee. Memini de te, I speak of thee. Egeo et indigeo tui vel te, I have need of thee. Potior urbis, I conquer the city. Potior voto, I obtain my desire.

The Dative case.

All manner of verbs put acquisitively, that is to say, with these tokens to or for after them, will have a dative case: as, Non omnibus dormio, I sleep not to all men. Huic habeo, non tibi, I have it for this man and not for thee.

To this rule do also belong verbs betokening to profit or disprofit: as, Comodo, incommodo, nocco.

Compare: as, Comparo, compono, confero.

Give or restore: as, Dono, reddo, refero.

Promise or to pay: as, promitto, polliceor, solvo.

Command or shew: as, Impero, indico, monstruo.

Trust: as, Fido, confido, fidem habeo.

Obedy or to be against: as, Obedio, adulor, repugno.

Threaten or to be angry with: as, Minor, indignor, irascor.

Also sum, with his compounds, except Possum.

Also verbs compounded with satis, bene and male: as, Satisfacio, benefacio, malefacio. Finally, certatu verbs compounded with these prepositions, Præ, ad, con, sub, ante, post, ob, in and inter, will have a dative case: as, Præluceo, adjaceo, condono, subelco,

oleo, antesto, posthabeo, objicio, insulto, interser.
 This verb *Sum*, es, fui, may oftentimes be set
 habeo, and then the word that seemeth in the En-
 glish to be the nominative case shall be put in the dative
 and the word that seemeth to be the accusative
 shall be the nominative : as, *Est mihi mater*, I have
 mother. Non est mihi argentum, *I have no mon-*
 But if *Sum* be the infinitive mood, this nominative
 shall be turned into the accusative : as, *Scio tibi n-*
esse argentum, *I know thou hast no money.*

Also when *Sum* hath after him a nominative
 and a dative, the word that is in the nominative
 may be also the dative ; so that *Sum* may in such man-
 ner of speaking be construed with a double dative as,
Sum tibi præsidio, *I am to thee a safeguard.* He-
res est mihi voluntati, *this thing is to me a pleasure.*

And not onely *Sum*, but also many other verbs
 may in such manner of speaking haue a double da-
 tive case ; one of the person, and another of the thing :
Do tibi vestem pignori. *Verto hoc tibi vitio.* *E-*
tu tibi laudi ducis.

The Accusative case.

Verbis transitivis, whether they be active, or
 mune, or deponent, will have an accusative case
 the person, or thing : as, *Usus promptos facit.* *Li-*
mina ludificantur viros. Largitur pecuniam.

Also verbs neuters may have an accusative case
 their own signification : as, *Endymionis somni-*
dormis. Gaudeo gaudium. Vivo vitam.

Verbs of asking, teaching, and arraying, will have
 two accusative cases, one of the sufferer, and another
 of the thing : as, *Rogo te pecuniam. Doceo te lec-*
tas. Quod te jamdudum hortor. Exuo me gladiis.

sero.
e set
ne En
e dat
ue ti
hav
mon
nina
bi n

ue a
ue ca
h ma
te ca
d. H
ure.
v
dat
ng:
o. H

, c
cal
t. R

cal
omo
Il b
med
e l
ding
2

A

neat
face

T
safe :

lept

abf

antic

Qua

quar

ball a

us, ar

V

atin

Afflu

Spolia

tibo.

fruor,

comar

ior,c

V

ring a

ex, ex

puntic

this a

ero in

Eripui

9 i

part

lope o

The Ablative case.

AL verbs require an ablative case of the instrument, put with this signe *with* before it, or of the cause, measure or manner of doing : as, Ferit eum gladio. Taceo metu. Summā eloquentiā causam egit.

The Noun of price is put after verbs in the ablative case : as, Vendidi auro. Emptus sum argento. Except these genitives, when they be put alone without substantives, Tanti, quanti, pluris, minoris, tantivis, tantidem, quantivis, quantilibet, quanticunque : as, Quanti mercatus es hunc equum ? Certè pluris quam vellem. Sawing that after verbs of price, we shall alwayes use these aduerbs, Cariūs, viliūs, melius, and pejūs, instead of their causals.

Verbs of plenty or scarcenes, filling, emptying, having, or unloading, will haue an ablative case : as, Alitus opibus. Cares virtute. Expleo te fabulis. Spoliavit me bonis omnibus: Oneras stomachum sibi. Levabo te hoc onere. Likewise, Uxor, fungor, fruor, potior, lator, gaudeo, dignor, muto, munero, communico, afficio, prosequor, impertio, imperior, creor, nascor, nitor, victito, vescor.

Verbs that betoken receiuting, or distance, or taking away, will haue an ablative case with à, ab, è, ex, or de : as Accepit literas à Petro. Audivi ex pontio. Longè distat à nobis. Eripui te è malis. And this ablative after verbs of taking away may be turned into the dattive : as, Subtraxit mihi cingulum. Eripuit illi vitam.

A noun or pronoun substantive, joyned with participle, expressed or understood, and having none other word whereof it may be governed, it shall

shall be put in the ablative case absolute: as, *Reveniente, hostes fugerunt, the King coming*
enemies fled. Me duce vinces, I being captain, th
shalt overcome.

And it may be resolved by any of these words:
Dum, cum, quando, si quamquam, post quam:
Rege veniente, id est, dum veniret Rex. Me duce
id est, si ego dux fuero.

Constructions of Passives.

A Verb passive will have after him an ablative case with a preposition, or sometime a dative in the doer: as, *Virgilius legitur a me. Tibi fama per-*
tatur. And the same ablative or dative shall be the
nominative case to the verb, if it be made by the active
as, Ego lego Virgilium. Petas tu famam.

Gerunds.

GErunds and supines will have such cases as
Verbs that they come of: as, Otium scribendi
teras. Ad consulendum tibi. Auditum petas.

When the English of the infinitive is
 active, or the genitive case of the participle
 of the present tense cometh after any of these nouns
 substantives, *Studium, causa, tempus, gratia, otium,*
occasio, libido, spes, opportunitas, voluntas, di-
dus, ratio, gestus, satietas, potestas, licentia, confor-
matio, consilium, vis, norma, amor, cupidus, locus,
others like, it shall be made by the gerund in di: the
same gerund in di, is used also after adjectives
governing a genitive case: as Cupidus vides
Certus cuandi. Peritus jaculandi. Guarus be-
landi.

s, Re
using
in, the

wor
m : a
e due

ablat
tive s
ma p
be th
active

as t
ndi

m
ertin
non
optim
s, ■
confu
us.
: ■
ctio
sen
be

■

M
n
e
b
o
n
q
g
t
do
con
ole
the
De
ede
junct

I

only
map
facis
will

C

fiction
dom
vos.

An
reasor
porte
verb
seeme
be put
go be,

When ye haue an English of the participle of the present tense, with this signe of *or with*, coming after a noun adjective, it shall in Latine making be put in the gerund in *do*: as *Dcfessus sum ambulando*, *I am weary of walking*.

Also the English of the participle of the present tense, coming without a substantive, with this signe *in by before him*, shall in Latine making be put in the gerund in *do*: as, *Cæsar dando*, *sublevando*, *ignoscendo* *gloriam adeptus est*. In *apparando totum hunc conlument diem*. And the same gerunds in *do* is used either without a preposition, or with one of these prepositions, *A*, *ab*, *de*, *è*, *ex*, *cum*, *in pro:as*, *Deterrent à bibendo*, *ab amando*. *Cogitat de edendo*. *Ratio bene scribendi*, *cum loquendo conjuncta est*.

The English of the Infinitive mood coming after a verb transitivie (with an accusative case) or signifying the action, and not the quality and thing, may be put in the gerund in *dum*, as, *Dies mihi ut satis sit ad agendum, vereor*. *I fear that a whole day will not be enough for me to do my busynesse*.

The gerund in *dum* is used after these prepositions; *Ad*, *ob*, *propter*, *inter*, *ante*: as *Ad capiendum hostes*, *Ob (vel propter redimendum captivos*. *Inter coenandum*. *Ante damnandum*.

And when ye have this English *must* or *ought*, in a treason: where it seemeth to be made by this verb *Oportet*, it may be put in the gerund in *dum*, with this verb *est*, set impersonally: and then the word that seemeth in the english to be the nominative case, shall be put in the dative: as, *Abeundum est mihi*, *I must go hence*.

Supines.

The first supine hath his active signification, as is put after verbs and participles that betoken going to a place as, *Eo cubitum. Spectatum adi si risum teneatis amici?*

The latter supine hath his passive signification, as is put after nouns adjectives, as, *Dignus, indignus, turpis, scetus, proclivis, facilis, odiosus, mirabilis, optimus*, and such like; and the same supine may be turned into the infinitive mood passive, as it may be indifferently said in Latine; *Facile factu, oꝝ fieri, Ease to be done. Turpe dictu, oꝝ turpe Unhonest to be spoken.*

The time.

Nouns that betoken part of time, be commonly put in the ablative case: as, *Nocte vigilas. Lice dormis.* But nouns that betoken continuall time, without ceasing or intermission, be commonly used in the accusative case: as *Sexaginta annos ager. Hyemem totam stertis.*

Space of place.

Nouns that betoken space between place, or place, be commonly put in the accusative case: *Pedem hinc n̄e discesseris. Go not thou a foot from this place.*

A place.

Nouns appellatives, or names of great places, put with a preposition, if they follow a verb signifieth, *In a place, to a place, from a place, oꝝ place*: as, *Vivo in Anglia. Veni per Galliam in Iam. Proficiscor ex urbe.*

In a place, oꝝ at a place, if the place be app-

tion, a
oken m
a admi

ntion, a
ndig
mirabil
may n
s it n
o) Fu
pe d

omm
las. L
auanc
omm
anos a

ace,
cafe
oot f

aces,
verb
, op
m in

a pp
pp

ga
la
VI
lit
éau
2
plus
abla
gin
re e
be p
Eo
pio
f
per
prep
Lond
mas
tere re

A

ip his
quem
reiche
nich
ig be
miss.
Int
tare ca
polstrá

name of the first or second declension, and the singular number, it shall be put in the genitive case : as, Vixit Londini. Studuit Oxoniæ.

And these nouns, Humi, domi, militiæ, belli, be likewise used : as, Procumbit humi bos. Militiæ enutritus est. Domi bellique otiosi vivitis.

But if the place be of the third declension, or the plural number, it shall be put in the dative, or in the ablative case ; as, Militavit Carthagini, or Carthagine. Athenis natus est. Likewise we say, Ruri or Rure educatus est,

To a place, if the place be a proper name it shall be put in the accusative case, without a preposition, as, Eo Romam. Likewise, Confero me domum. Recipio me rus.

From a place, or by a place, if the place be a proper name, it shall be put in the ablative case without a preposition : as, Discensit Londino. Profectus est Londino (vel per Londonum) Cantabrigiam. Domo and rus be likewise used : as Abiit domo. Rus reversus est.

Impersonals.

A Verb Impersonal hath no nominative case before, him and this word it or there, is commonly his signe : as, Decet it becometh. Oportet aliquem esse, There must be some body. But if it hath either of these words before, then the word that serveth to be the nominative case, shall be such case as the verb Impersonal will haue : as, Me oportet, I must. Tibi licet, thou mayest.

Interest, refert, and est for interest, require a genitive case of all casual words, except Meā, tuā, suā, nostrā, vestrā, and cujā, the ablative cases of the

pronouns possessives, as, Interest omnium rectè agere.
Tua referit seipsum nōsc.

Certain impersonals require a dative case, as, Liber, licet, pater, liquer, constar, placet, expedir, prodest, sufficit, vacat, accidit, covenit, contingit, and other like. Some will have an accusative only, as, Delectat, decet, juvat, oportet. Some beside the accusative will haue also a genitive : as Nostri nosmet pœnitent. Me civitatis tædet. Pudet me negligentia. Miseret me tui. Me illorum misericordia respicit.

Verbs impersonals of the passive voice, being formed of neutrals, do gouern such case as the verbs neutrals which they come of, as, Parcatur sumptui, let us not be spared. Because we say, Parcamus pecuniam, let us spare cost.

A verb impersonal of the passive voice hath like case as other verbs passives haue, as, Benefit multis à principe. Yet many times the case is not expressed, but understood, as, Maximā vi certatur, subaudi, ab illis,

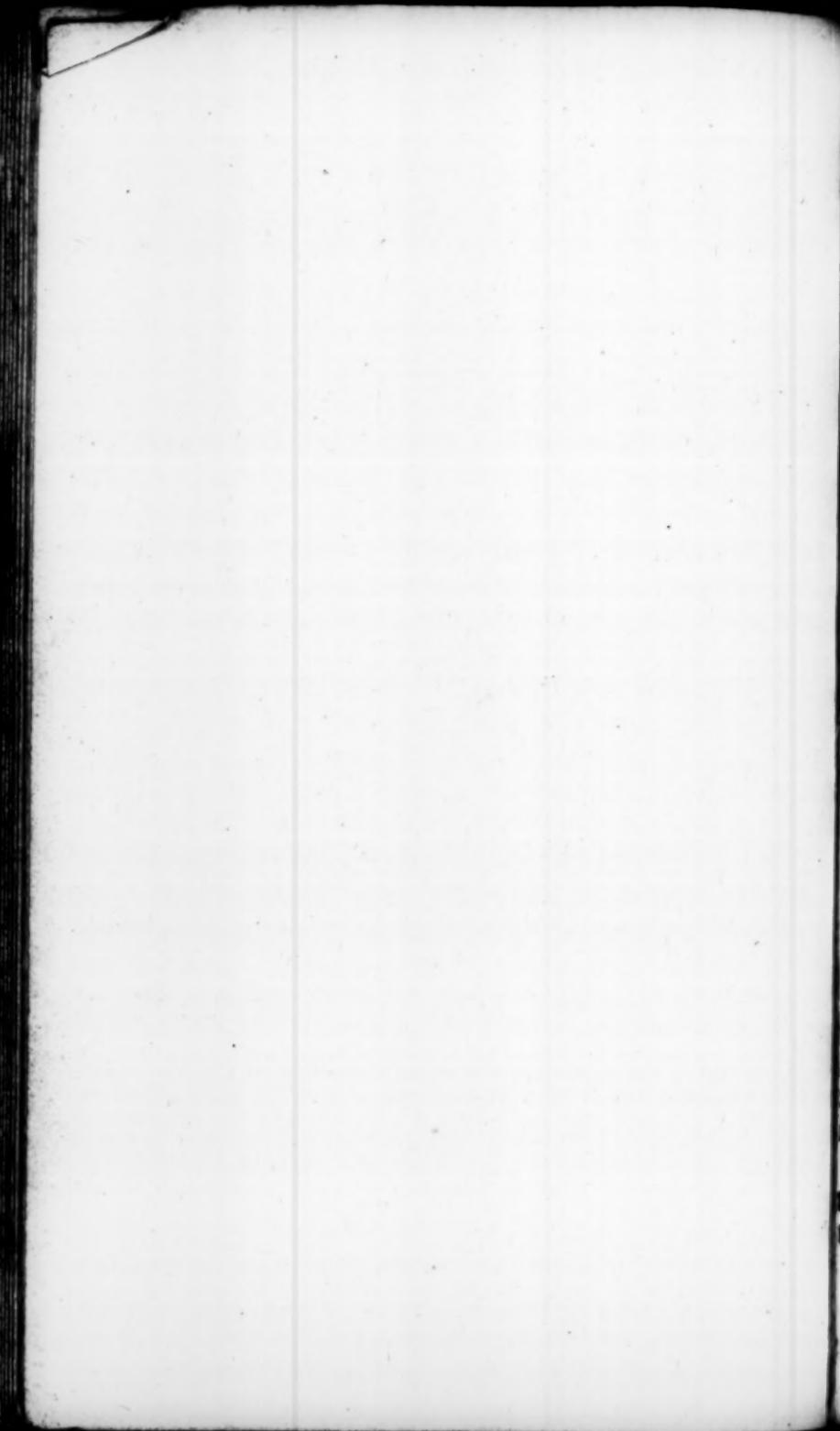
When a deed is signified to be done of many, the verb being a verb neutral we may well change the verb neutral into the Impersonal in tur, as In Ignorantia posita est, fletur.

A Participle.

Participles gouern such cases as the verbs that they come of : as, Fruiturus amicis. Consulens diligendus ad omnibus.

Participles when they be changed into nouns, require the case of nouns of the same signification : as Fugitans litium. Indoctus pilæ, Cupientissimus culi Lactis abundans.

ere.
as,
edit,
ngit,
ou-
: br-
: as
uder
nife-
; for;
s neu-
i, in
uniz;
b lik
mul-
not er-
r, sub-
y, th
ge th
Ignor
part
s tib
ns, u
n : as
nus tu
Ch

These participial voices, perosus, exosus, pertæsus, have alwayes the active signification, when they govern an accusative case : as Exosus fævitiam, Hating cruelty. Vitam pertæsus, weary of life.

The Adverb.

Adverbs of quality, time, and place, do require a genitive case, as, Multum lucri, Tunc temporis. Ubique gentium.

Certain adverbs will have a dative case, like as the nouns that they come of, as, Venit obviam illi. Canit similiter huic.

These datives be used adverbially, Tempori, luci, vesperi, as, Tempori surgendum. Vesperi cubandum. Luci loborandum.

Certain adverbs will have an accusative case of the preposition that they come of, as Propius urbem. Proxime castra.

Where note that the Prepositions, when they be set without a case, or else do form the degrees of comparison, be changed into adverbs.

The Conjunction.

Conjunctions Copulatives and Disjunctives, and these four, Quām, nisi, præterquam, an, couple like cases : as Xenophon & Plato fuere æquales: And sometime they be put between divers cases, as, Studii Romæ & Athenis. Est liber meus & frater. Emi fundum centum nummis, & pluris.

Conjunctions Copulatives and Disjunctives most commonly joyn like moods and tenses together, as, Petrus & Joannes precabantur & docer-

*An Introduction of the
bant. And sometimes diuers tenses , as, Et habem
& referetur tibi à me gratia.*

The Preposition.

Sometimes this preposition In is not expressed, but understood, and the casual word neverthelesse putt in the ablative case, as, Habeo te loco parentis, id est, in loco.

A verb compound sometime requireth the case of the preposition, that he is compounded withal, as Exeo domo. Prætero te insalutatum. Adeo templum.

The Interjection

Certain Interjections require a nominative case: as, ô Festus dies hominis. Certain a dative: as Hei mihi. Certain an accusative: as, Heu stripen invisam. Certain a vocative: as, Proh sancte Iupiter , And the same Proh will have an accusative case: as, Proh deūm atque hominum fidem.

[*FINI S.*]

GWILIELM

**¶ G U I L E M I L I L L I ad suos
Discipulos monita Pædagogica, seu
Carmen de Moribus.**

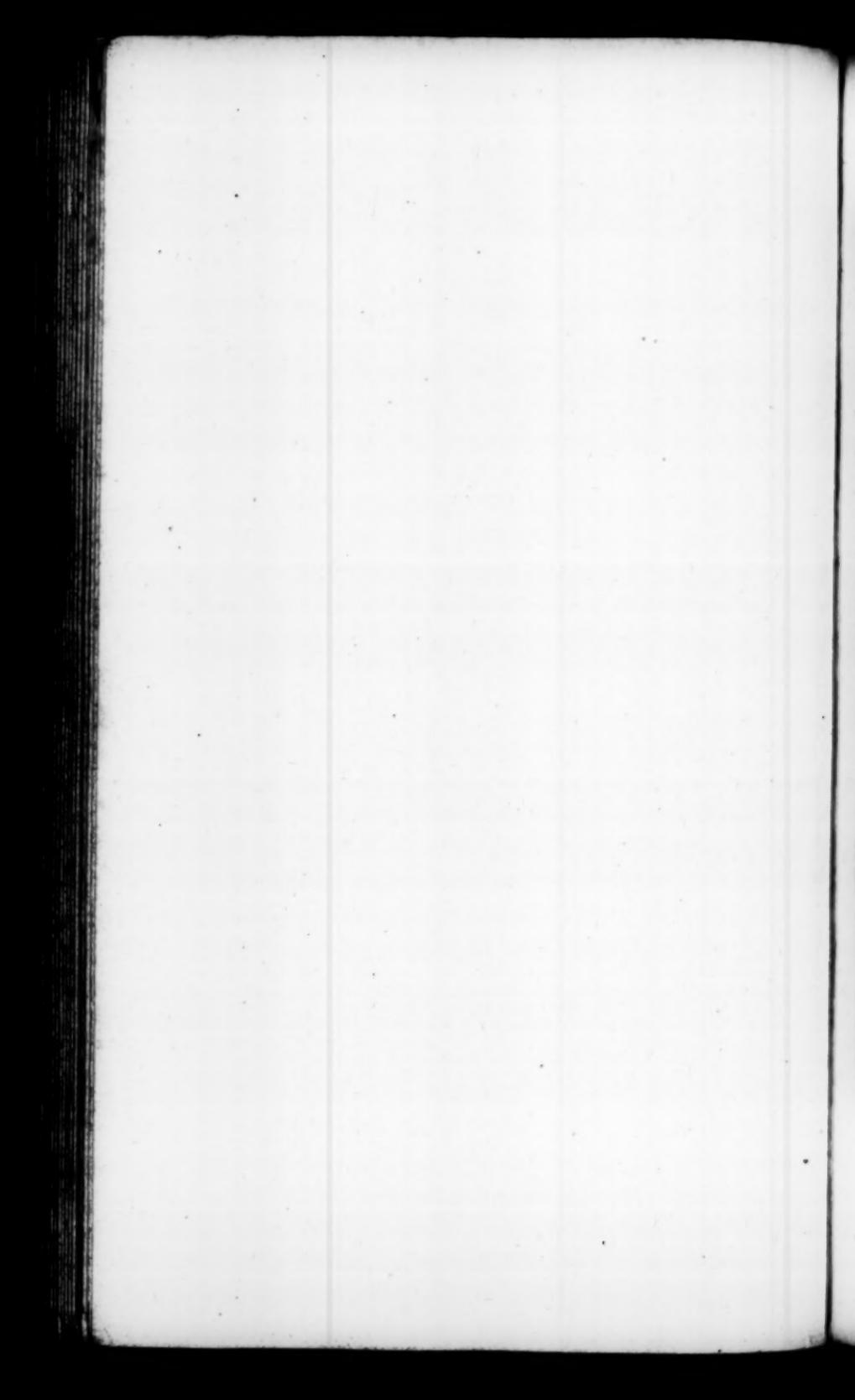
VI mihi discipulus Puer es, cupis atque doceri,
 Huc ades, hæc animo concipe dicta tuo.
 Mane citus lectum fuge, mollem discute somnum;
 Templa petas supplex, & venerare Deum;
 Attamen in primis facies sit lota manusque;
 Sint nitida vestes, comptaque cæsaries.
 Desidiam fugiens, cum te schola nostra vocarit,
 Adiis; nulla pigræ sit tibi causa mora.
 Me Praeceptorem cum videris, ore saluta,
 Et secundum discipulos ordine quosque tuos.
 Tu quoque fac sedreas, ubi te sedisse jubemus,
 Inque loco, nisi si justus abire, mane.
 Ac magis ut quisque est doctrinæ munere clarus,
 Si magis is clara sede locandus erit.
 Scalpellum, calami, arramentum, charta, libelli,
 Sint semper studiis arma parata tuis.
 Si quid dictabam, scribes, at singula recte,
 Nec macula, aut scriptis menda sit illa tuis;
 Sed tua nec laceris dicta aut carmina chartis
 Mades, qua libris inservisse decet.
 Sape recognoscas tibi lecta, animoque revolvas;
 Si dubites, nunc hos consule, nunc alios.
 Qui dubitar, qui sape rogat, mea dicta tenebit,
 Is qui nil dubitat, nil capit inde boni.
 Disci puer quasi, noli dediscere quicquam,
 Ne mens te infimuler conscientia desidie.
 Hujus animo attenus: quid enim docuisse juvabit?
 Si mea non firmo pectore verba premas?
 Nil tam difficile est, quod non solertia vincat:
 Invigila, & pars est gloria milicis.
 Nam velsci flores tellu: nec semina profert,
 si sit concinno viæta labore manus:
 Sic puer, ingenium si non exerciter, ipsum
 Tempus & amittit, spem simul ingenii.
 Ut etiam semper lex in sermone tenenda,
 Non nos offendat improba garrulitas:
 Incumbens studio, submissa voce loqueris,
 Nobis dum reddes, voce canorus eris:
 De quacunque mihi reddis, discantur ad unguem;
 Singula & abjecto verbula redde libro.
 Nec verbum quisquam dicturo suggerat ullum;
 Quod puer exiit non mediocre partit,

CARMEN DE MORIBUS.

Si quicquam rogito sic respondere ita debet,
 ut laudem dictis & mereare decus.
 Non lingua celeri nimis, aut laudabere tarda;
 Et virtus medium, quod tenuisse juvat.
 Et quoties loqueris, memor esto loquare Latina,
 Et velut in copulos barbara verba fuge.
 Præterea socios, quoties te cunque rogabunt,
 Instrue; & ignaros ad mea vota trahe.
 Quis docet indoctos, licet indoctissimus esset,
 Ipse brevi reliquis doctior esse queat.
 Sed tu nec stolidos imitabere Grammaticastros;
 Ingens Romani dedoces eloquii;
 Quorum tam fatuus nemo, aut tam barbarus ore est;
 Quem non authorem barbara turba probet.
 Grammaticas recte si vis cognoscere leges,
 Discere si cupias cultius ore loqui:
 Adducas veterum clarissima scripta virorum,
 Et quos authores turbat Latina docerat.
 Nunc te Virgilius, nunc ipse Terentius optat,
 Nunc simul amplecti te Ciceronis opus:
 Quos qui non didicis, nil prater somnia vidi;
 Certat & in tenebris vivere Cimmeriis.
 Sung quo delectat (studio virtutis honesta
 Posthabito) nugis tempora concerere:
 Sunt quibus est cordi, manibus, pedibusve sodales;
 Aut alio quovis sollicitare modo:
 Est alius, qui se dum clarum sanguine jactat,
 Insulso reliquis improbat ore genus
 Te tam prava sequi nolim vestigia morum,
 Ne tandem factis pramia digna feras.
 Nil dabis aut vendes, nil permutas emefva,
 Ex damno alterius commoda nulla feres,
 Insuper & nummos, irritamenta malorum,
 Mitte alii, puerum nil nisi pura decent.
 Clamer, rixa, joci, mendacia, furta, cachinni,
 Sint procul a vobis, Martis & arma procul.
 Nil penitus dices quod turpe, aut non sit honestum;
 Est vita, ac pariter janua lingua necis.
 Ingens crede nefas cuiquam maledicta referre,
 Jurare aut magni nomina sacra Dei.
 Denique servabis res omnes atque libellos,
 Et tecum quoties isque redisque feres.
 Esse vel causas, faciunt quacunque nocentera,
 In quibus & nobis dispergisse potes.

FINIS

S.

BREVISSIMA

INSTITUTIO,

Secu,

Ratio Grammatices
cognoscendæ, ad omni-
um puerorum utilitatem
præscripta.

Quam solam Regia Maje-
stas in omnibus Scholis
docendam præcipit.

LONDINI,

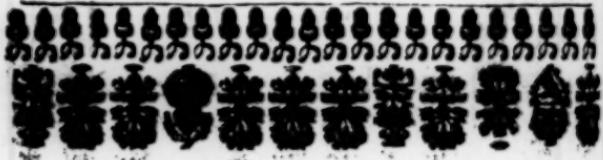
Excudit Rogerus Nortonius
Regius in Latinis, Gracis
& Hebraicis Typo-
graphus.

1662.

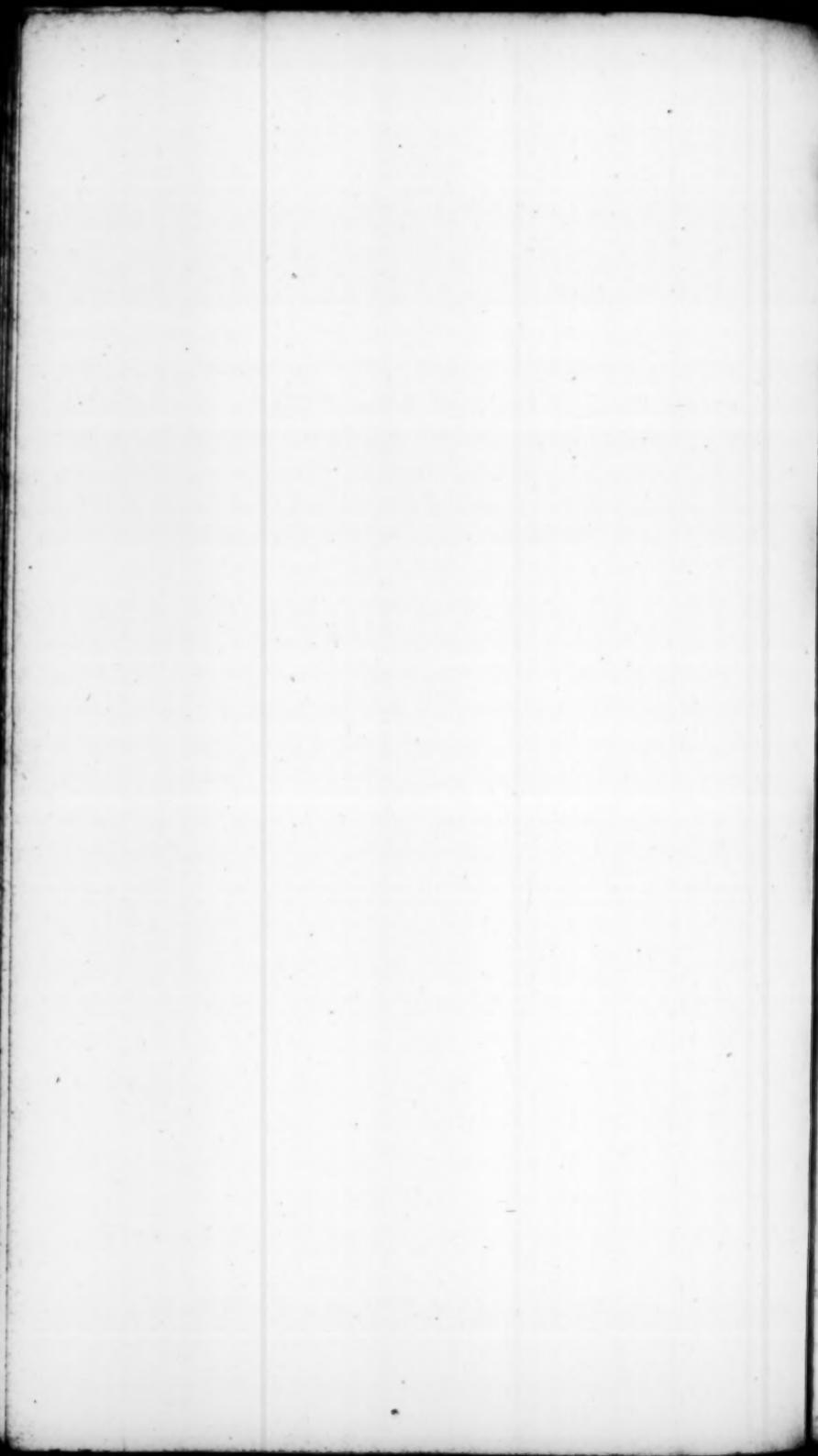
Studium Grammatices omnibus esse necessarium.

Grammatices labor est parvus, sed fructus in illa est
Non parvus: Parva hac discito parve puer.
Nemo est tam doctus, qui non cognoverit ista:
Quis puderat pueros ista labore sequi?

ani-

le

DE GRAMMATICA & ejus partibus.

GRAMMATICA est rectè scribendi atque loquendi Ars.

GRAMMATICÆ

quatuor sunt partes :

Orthographia, Syntaxis,
Etymologia, Prosodia.

DE ORTHOGRAPHIA.

ORTHOGRAPHIA est rectè scribendi ratio ; qua doce mur, quibus quæque dictio sit formanda literis; ut Lectio, non Lexio, ab ὄρθος rectus ; & γραφὴ, scriptura.

De Literis.

EX viginti duabus literis quinq; sunt vocales: *a, e,*
i, o, u,; nam *y* Græca est quibus variè disponit coa- { *a* } { *Muse.* } Reliquæ literæ consol-
lescent { *au* } { *Audio.* } nantes appellantur :
diph- { *æ* } { *ut* } { *Cœlū* } quarum novem sunt
thongi { *ei* } { *Hei.* } mutæ; *b, c, d, f, g, k, Mura.*
quinq; { *eu* } { *Euge.* } *p, q, t.*

Septem autem semivocales: *l, m, n, r, s, x, z.* Semivoca-
les.
Ex

ORTHOGRAPHIA.

Liquidæ.
S.
X & Z. Ex quibus quatuor vocantur etiam liquidæ, *l, m, n, s*, verò suæ cujusdam potestatis litera est ; quæ interdum etiam liquefecit. *X & Z* duplices sunt consonantes, atque etiam *I* inter duas vocales.

I & V consonantes aliquando. Adduntur etiam consonantibus *I & V*, quando si vel aliis vocalibus in eadem syllaba præponuntur ; Juno, Jovis, voluntas, vultus.

K, Y, & Z. *K, y, & z*, latinis dictionibus nunquam admiscentur. *H*, propriè quidem litera non est, sed aspirationis nota. Apud Poetas autē interdum consonantis vim obtinet.

Præponitur autem vocalibus omnibus ; ut, Hamus, habenus, hiatus, homo, humus, hymnus ; consonantibus vero nullis ; rectè itaque enuntiamus.

Hiulcus, *Strissyl-* { Hieronymus, *S* pentasyllabicus,
Hiacchus, *Laba :* } Hieremias, *Laba.*

At in Latinis dictionibus interdum *b* postponitur ; ut, Charus, charitas, pulcher, pulchritudo.

Bifariam pinguntur literæ ; majusculis scilicet characteribus, & minusculis. Majusculis inchoantur letatia : ut, *Dominus time*. Regem honora : & propria nomina : ut, *Henricus, Anglia.*

Diligenter observari oportebit, quæ dictiones diaphthongis scribātur ; nam hæ quidē vel scribi omnino signari debent ; ut *Musæ præsum:*, vel *Musa præsum:*

Literæ maiuscule, cum solæ ac paucæ scribuntur, aliquando significant prænomen, aliquando numerum.

A. Aulus.	P. C. Patres conscripti
C. Caius.	Q. Quintus, Quæstor, Quæstor.
D. Decius.	R. P. Respublica. (ritus)
G. Gaius.	Sp. Spurius.
ut L. Lucius.	Sex. Sextus. (Romani)
M. Marcus.	S. P. Q. R. Senat. populi quæstori.
P. Publius.	T. Titus.
P. R. Populus Romanus.	T. C. Tua clementia. (fides)
M. S. Méoria sacrū, & ejus generis infinitus.	

m,
ua
conf
do f
ar;
ents
s not
tine
am
onan
syl-
intr
t cha
r (e
rop
dip
now
esun
ar, u
rum
Q
rite
am
isqu
inie
min
L

R
nec
adb
C

In
retu
H
crib
prat

Et

ORTHOGRAPHIA.

3

In numeris verò significant.

I	1	Unum,
V	5	Quinque,
IX	9	Novem,
X	10	Decem,
XL	40	Quadraginta,
L	50	Quinquaginta,
XC	90	Nonaginta,
C	100	Centum,
I.C.D	500	Quinginta,
C.I.C.M	1000	Mille.

De syllabarum distinctionibus.

R Ectè scripturo discendum est in primis, syllabas inter scribendum aptè distinguere atque conlectere. In simplicibus vocibus *bd*, vocali sequenti adhærent: ut, A *bdomem*, A-*bdera*.

Quam quidem rationem sequuntur & ista;

at	ut	{ Do- <i>ctus</i> ,	{ gm	{ A-gmen,
		{ San- <i>ctus</i> ;	{ gn	{ I-gnis;
ps	ut	{ Scri- <i>psi</i> ,	{ st	{ Ve-ster,
		{ Sum- <i>psi</i> ;		{ Magi-ster;
sc	ut	{ Pi- <i>scis</i> ,	{ xi	{ An-xius,
		{ Di-sco;		{ Di-xi : &
tn	ut	{ A- <i>tua</i> ;		{ similia.

Inter *m* & *n* non interseritur *p*. Malè igitur pingetur Sompnus pro somnus; Columpna, pro columna.

Post *x* non scribitur *s*, quod volant nonnulli: ut, Excribo, exvolvo; non exscribo exsolvo. In compositis cum præpositione auribus & euphoniac servendum est:

ut	{ Occurro,	{ Obcurro.
	{ Officio,	{ Obficio.
	{ Aufero,	{ Abfero.
	{ Abstineo,	{ Austineo.
Et contrâ,	{ Obtineo;	{ Ottineo.
	{ Obrepo,	{ Qrrrepo.

Atque

ORTHOEPIA.

4

'Atque hujus rei gratiâ etiam consonantes in compositione aliquando interserunt: ut, Redamo, deo, ambigo, ambio.

DE ORTHOEPIA.

Orthoepia.

Rthographiæ affinis est Orthoëpia, h
est emendatè recteque loquendi ratio:
ōρθος rectus, & ἔπος verbum.

Hic primis curandum est, ut præceptores tenera ac balbutientia puerorum sic effingant & figurent, né vel continuâ lingue v
lubilitate ita sermonem præcipitent, ut nusquam, ubi spiritus deficit, orationem claudant: vel contad singulas quasque voces longâ interspiratione confilescant, ructu, risu, singultu, screatu, vel tussi, sermonis tenorem ineptè dirimentes.

Cæterum, ante omnia deterrendi sunt pueri ab
vitii, quæ nostro vulgo penè propria esse videntur
cujusmodi sunt Iotacismus, Lambdacismus, Ischnotes,
Traulismus, Plateasmus, & similia.

Iotacismus.

Iotacismus dicitur, quando, (I)litera pleniore son
& supra justum decorum extenditur, quo vitio ex
stratis maximè laborant Angli septentrionales.

Lambdacis-
mus.

Lambdacismus est, ubi quis (L)nimis operosè sonn
ut, Ellucet pro elucet, Sallvus pro salvus.

Nostrati vulgo diversum vitium impingitur, nem
quòd hanc literam pinguius justo pronunciant, du

pro	Multus,	Moultus.
	Mollis,	Moolis.
	Falsus,	Faulsus.

Ischnotes.

Ischnotes est quædam loquendi exilitas, quoties si
labas aliquas exilius & gracilius enuntiamus qui
par est: ut cum

pro	Nunc,	Nyne.
	Tunc,	Tync.
	Aliquis,	Eliquis.
	Alius	Elius.

I con
o, m

a, b
io :

cep
n o
z v
m,n
ont
e co
i, fa

i abi
entur
tchne

e for
ex no
s.
sons

nemp
, da

es fi
qui

Im

Tr
oris, q
caca
Hu
fuccu
nomin
asper
velut
Arx,

Belli f
Pla
virili

Ue et
Sud
sonar

Et
S
tonn

H.
dri

Traulismus est hæsitantia quædam aut titubantia Traulismus
oris, quando eadem syllaba sæpius repetitur: ut, Ca-
cancit, pro canit; Tututullius, pro Tullius.

Huius vicio ut fœdissimo, ita periculosissimo, sic
succurrendum putat Fabius: si exigatur à pueris ut
nomina verius affectatae difficultatis, ac plurimis &
aspermissimis inter se coeuntibus syllabis concatenatis, ac
velut confragosis, quam citissime volvant: ut,
Arx, tridens, rostris, sphinx, præfer, torrida, seps, strix.

— postquam discordia tetra
Bellis ferratos postes portásque refregit;

Plateasmus est, quando crassius & voce plusquam Plateasmus/
virili loqui nitimur: ut cum

pro	{ Montes,	{ Mountes.
	{ Fontes,	{ Fountes.
	{ Pontes,	{ Pountes.
	{ Ergo,	{ Argo.
Ult etiam pro	{ Sperma,	{ Sparma.
	{ Perago,	{ Parago.

Sunt & alibi apud nostrates, qui pro V consonante F. pro U.
sonant F. & è contra, V, pro F.

Folo,	{	Volo.
Ufis,	{	Vis.
Folui,	{	Volui,
Felle,	{	Velle.
Vero,	{	Fero.
Et rursus Vers,	{	Fers.
Verre,	{	Ferre.

S verò medium inter duas vocales corruptè sonant s.]
nonnulli:

pro	{ Læsus,	{ Læzus.
	{ Visus,	{ Vizus.
	{ Rîsus,	{ Rîzus.

H. in initio dictionis lenius, in medio, asperius enun- ^{ir H.}
tari volunt: Malè ergo,

pro

ORTHOEPIA.

Homo,	Omo.
Hamus,	Amus.
Humus,	Umus.
Christus,	Cristus.
pro Chrisma,	Crisma.
Chremes,	Cremes.
Thus,	Tus.
Diphthongus,	Diptongus.
Sphæra,	Spæra.

Fœdè quoque erratur à nostris, ubi t & d tanquam aspiratas pronunciant :

ut	{ Amath,	{ Amat.
	{ Caputh,	{ Caput.
	{ Aputh,	{ Apud.

At innumera penè sunt hujus generis vitia, quæ bonarum literarum candidatis, & præceptorum diligentia emendanda relinquimus.

De sententiarum punctis.

Neque exigua Orthographiæ pars in scriptura recte distinguenda consistere videtur : Proinde de clausalium distinctionibus paucula annotâsse non fuerit supervacaneum.

Puncta que. Puncta ergo sive notæ, quibus in scribendo utuntur eruditi, Latinis dicuntur, subdinctio, media distinctio, plena ac perfecta distinctio : Græcis; comma, colon, periodus.

Comma. Subdinctio seu comma, est silentii nota seu pointus respirandi locus; ut pote quâ pronunciationis terminus, sensu manente, ita suspenditur, ut quod sequitur continuo succedere debeat. Notatur autem punto deorsum caudato, ad hunc modum (,)

Ovid. Utendam est atate : cito peat praterit atas;
Nec bona tam sequitur, quam bona prima fuit.

Hac item notæ distinguuntur orationum singulæ partes : ut

quam
bo-
gen-
turi
inde
non
atur
tin-
ma,
po-
ter-
qui-
un-
;
uit.
ulz
en.

ven. Grac
Gract
Media d
tentia r
a period
uemadim
i, preg
rbam cr
ut inge
stibus,
Plena d
nt perfec
eur, hoc

Dic m
Qui n
Huc ann
Paren
clusa; q

Ha
Inter
sursum
E

Cx
et diff
mina
tiones
Veril
verus

ETYMOLOGIA.

7

ven. Grammaticus, rhetor, geometres, p̄ictor, aliptes;
Graculus esuriens in cælum, jussiferis, ibit.

Media distinctio, seu colon, est ubi tantum ferè de coloni
ntentia restat, quantum jam dictum est: & est perfe-
a periodi pars, notatūque duobis punctis, sic (:) ut
nemadmodum horologis umbram progressam senti-
w, progradientem non cernimus; & fruticem aut
urbam creuisse appetet, crescere autem nulli videtur:
& ingeniiorum profectus, quoniam minutis constat
ritibus, ex intervallo sentitur.

Plena distinctio, quæ & periodus dicitur, ponitur periodus.
est perfectam sententiam, quæ & punto plane no-
tur, hoc modo (.) ut,

Dic mihi Musa virum, capte post tempora Troja,
Qui mores hominum mulierum vidi, & urbes.

Hoc anumerari solent Parenthesis & Interrogatio.

Parenthesis est sententia duabus semilunulis in- Parenthesi.
clusa; quâ remotâ, sermo tamen manet integer: ut,

— Princeps (quia bellâ minantur
Hostes) militibus urbes præmunit, & armis.

Interrogatio signatur duobus punctis, ac superiore Interrogatio
fursum caudato, sic (?) ut,

Et qua tanta fuit Romam tibi causa videndi?

DE ETYMOLOGIA.

Etymologia versatur in primis circa investi-
gandas dictionum origines: ut, num Cæ-
lebs dicatur, quasi cælestem vitam agens;
num Lepus, quasi levipes.

Ceterum, Etymologia (quatenus nos hoc loco de
e differimus) est ratio cognoscendi casuum discri-
mina: ut, fortis, fortiter; lego, legit: omniaque ora-
tiones partis complectitur. Cicero Notationem, seu
Veriloquium vocat. Componitur autem ab ἔργῳ
verus & λόγῳ sermo.

DE

NOMEN.

DE OCTO PARTIBUS.
ORATIONIS.

PArtes orationis sunt octo. adjectivum

<i>Nomen,</i>	<i>Pronomen,</i>	<i>Adverbium.</i>
<i>Verbū,</i>	<i>Declinabile.</i>	<i>Conjunctio.</i>
<i>Participium,</i>	<i>Participium,</i>	<i>Præpositio.</i>
		<i>Interjectio.</i>

NOMEN.

Nomen est pars orationis, quæ rem significat sine ulla temporis aut personæ differentia. Nomen dupliciter dicitur: Substantivum & Adjectivum.

Substantivum est, quod nihil addi postulat ad suam significationem exprimendam.

Et autem substantivum duplex. adjectivum

<i>Appellativum, &</i>	<i>Proprium.</i>
----------------------------	------------------

Appellativum est, quod rem multis communem significat: ut *Homo, lapis, iustitia, bonitas.*

Proprium est, quod rem uni individuo propriam significat: ut, *Iesus, Maria, Londinum, Thameus.*

Proprii nominis tria sunt genera.

Prænomen, quod vel differentiæ causâ, vel veteri modo præponitur: ut, *Lucius, Publius, Aulus, Marcus.*
Nomen, quod suum est cuique: ut *Petrus, Paulus, Cato, Tullius.*

Cognomen, quod vel à cognatione impositum est ut, *Gracchus, Fabius, Scipio, Cicero:* vel ab eventu aliquo: ut, *Africanus, Macedonicus, Germanicus.*

Adjectivum est, quod substantivo indigeret, cui in operatione adhæreat: ut, *Piger, placris, candidus, clemens.*

Adjectivum est duplex: commune & proprium,
Commune est, quod affectionem multis communem significat: ut, *Bonus, malus, solers, satyr,*
Proprium est, quod affectionem uni individuo peculiariter significat: ut, *Gradivus Martis: Quirinus Romulus.*

DE

immaculatae
fū
ntō
vū
i gū
rū
is.
i rū
rcn
Pd
n eb
ven
scn
o
wens
D,
nm
r,
alanc
mns
DE

Specie

Pri

Der

Prim

jutnoe

Col

titudin

pcus,

Fid

innab

Int

que, n

diqua

Red

Talis,

Nun

Car

nanc,

Ord

Dif

Par

ce

et

Vn

Pa

ce

**DE ACCIDENTIBUS
NOMINI.**

Nomini accidentunt septem :
Species, Figura, Numerus, Casus,
Genus, Declinatio, Comparatio.

DE SPECIE.

Species nominum est duplex: } Primitiva,
Derivativa. }

Primitiva est, quæ aliunde non trahitur.

Derivativa est, quæ aliunde formatur.

Primitivæ subjiciuntur hæc quæ sequuntur, & huiusmodi;

Collectivum scilicet, quod singulari numero multitudinem significat: ut *Concio, caetus, plebs, turba, pirus, grex.*

Fictitium, quod à sono fingitur: ut, *Sibilus, tintinnabulum, stridor, clangor.*

Interrogativum: ut, *Quis, uter, qualis, quantus, quis, nunquis:* Quæ aliquando migrant in indefinita siquando in relativa.

Redditivum, quod interrogativa respondet: ut, *Redditivum Talis, tantus, tot.*

Numerale, cuius species hæc numerantur :

Cardinale, à quo, cœu, à fonte, alii numeri diminantur, ut, *Uno, duo, tres, quartus.*

Ordinale: ut *Primus, secundus, tertius, quartus.*

Distributivum: ut *Singuli, bini, terni, quarterni.*

Partitivum, quod significat vel multa singulatim, ut *Quisq;, unusquisq;, interq;, nepti: vel unum e multis: ut, Alter, aliquis, et cetera, reliquus.*

Universale: ut, *Omnis, cunctus, nullus, nemo.*

Particulare: ut, *Aliquis, quisquam, illius, quidam.*

Derivativa.	Derivativa autem has species subjectas habet, nimirum,
Verbale.	Verbale : ut, <i>Lectio, litura, andinus, arairnm.</i>
Patrium.	Patrium: ut, <i>Eboracensis, Londinensis, Oxoniensis,</i> <i>Aetonensis.</i>
Gentile.	Gentile ; ut, <i>Gracus, Latinus, Hebreus, Anglus.</i>
Patronymicum.	Patronymicum, quod vel à patre, vel ab aliâ quam suâ familiâ personâ derivatur :
	Æacides, filius vel nepos Æaci.
	Nerine, filia vel neptis Nerei.
	Latoïdes, filius Latone.
	Menelais, uxor Menelai.
Diminutivum.	Diminutivum : ut, <i>Regulus, populus, majusculus,</i> <i>minusculus.</i>
Possessivum.	Possessivum: ut, <i>Herilis, servilis, regius, paternus.</i>
Materiale.	Materiale : ut, <i>Faginus, lapidens, gemmens, aureus.</i>
Locale.	Locale : ut, <i>Hortensis, agrestis, marinus, montanus.</i>
Adverbiale.	Adverbiale : ut, <i>Hodiernus, hesternus, crassus,</i> <i>clandestinus.</i>
Participiale.	Participiale: ut, <i>Amandus, docendus, videndus,</i> Et quæ in his exeunt à verbis deductæ : ut, <i>Fistilis,</i> <i>cotilis, flexilis, pensilis.</i>

DE FIGURA

Figura autem est simplex, ut *justus*; aut composta, *Injustus*. Sunt qui hoc addunt & decompositam, *Irreparabilis.*

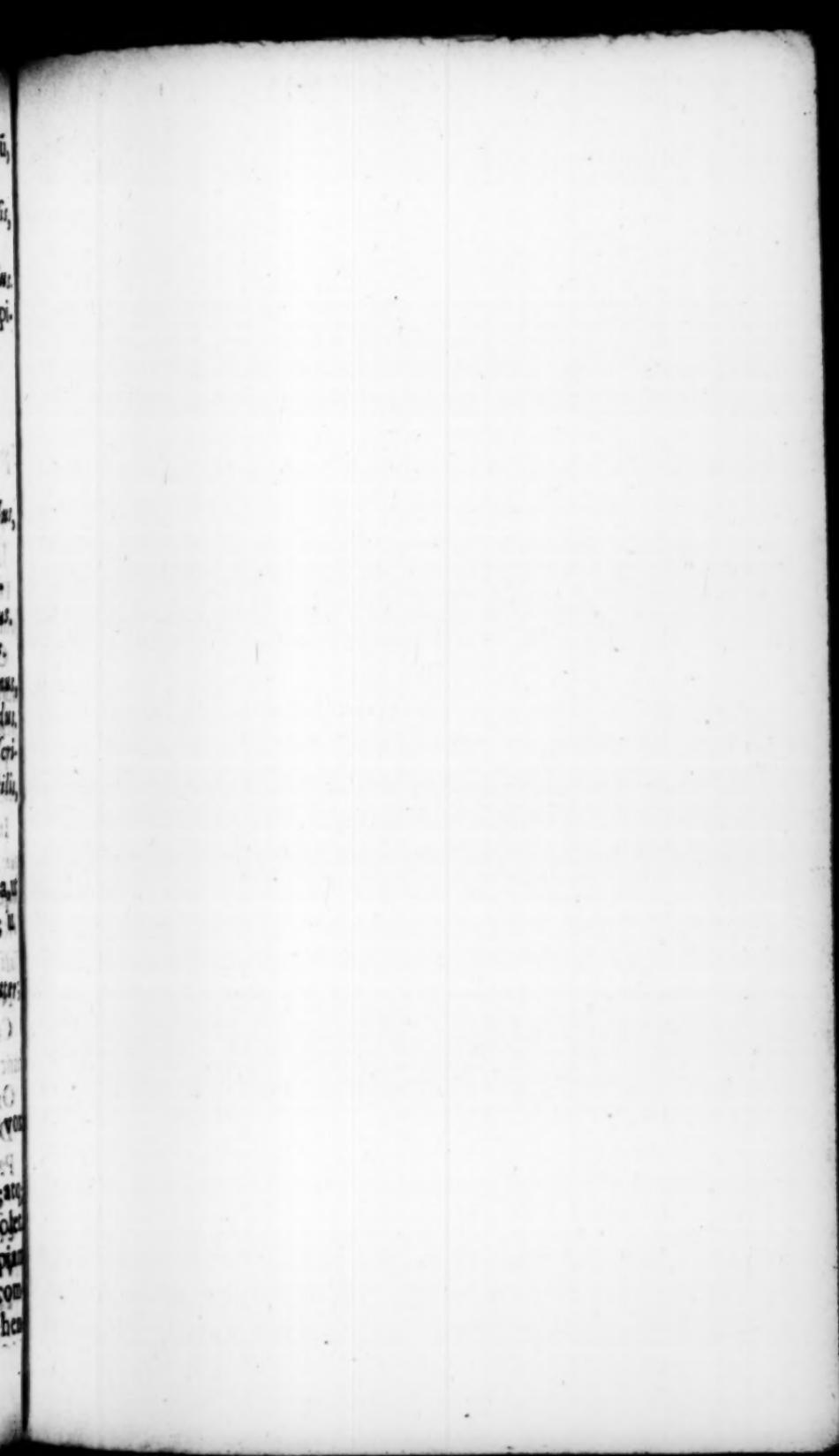
DE NUMERO.

Numerus. Numeri sunt duo : Singularis de uno ; ut *Pan-*
Pluralis de pluribus ; ut Patres.

DE CASU.

Casus nominum sunt sex.

Nominativus.	Nominativus, qui & Rectus dicitur, est primus quæcumque aliquam nominamus.
Genitivus.	Genitivus, qui significat cuius sit res quæcumque hic patrius, cognitio, aut interrogandi casus dici solet.
Dativus.	Dativus, sive dandi casus dicitur, quo quid cuique attribui oportet. Sub hac voce octavum etiam casum com-
Octavus.	prehendimus.
Casus.	

prehe
Acc
poter
verbi
Vc
comp
Ab
estmu
nemp

Ge
septem
Hae:
trium
sen p
sexun
quam
prop
natur
Po
feren
adje
eader
is, L
ipfis
dicer
dubii
mafe
re fe
muta
pote
tans
Uc
quer
quo

prehenderunt: ut, *It clamor cœlo*, id est, *in cœlum*.

Accusativus, & Incusativus, vel Causativus dici Accusativus:
potest, qui verbum sequitur; ut pote in quem actio
verbi immediatè transit: ut *Amp patrem*.

Vocativus, quem & Salutatorium vocant, vocandis vocativus. compellandis
personis accommodatur.

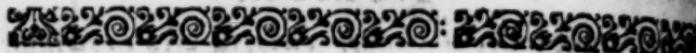
Ablativus, quo quipiam ab aliquo auferri signifi- Ablativus.
camus. *Hic Sextus, atque Latinus casus appellatur,* Latinus cas.
nempe quod Latinorum sit proprius.

DE GENERE

Genus est sexus discretio. Et sunt genera numero Genera seg.
septem: Masculinum, cuius nota est *Hic*: fœmininum,
Hæc: neutrum, *Hoc*: commune, *Hic* & *hæc*: commune
trium, *Hic hæc & hoc*: dubium, *Hic vel hæc*: epicenum
sex promiscuum, quam sub una generis nota utrumq;
sexum complectimur: *Hic anser, hæc aquila*. Quan-
quam hoc quidem genus ad præsens negotiorum non ita
propriæ spectare videtur; cum hoc quidem loco non de
natura rerum agatur, sed de qualitate vobis.

Porro, inter commune genus & dubium hæc est dif- Communis
ferentia: quod ubi semel communis generis nomini & dubii
adjectivum copulaveris, non jam integrum fuerit de differentia
eadem re loquenti, mutare genus adjectivi: ut, si dixe-
ris, *Durus parens*, aut *Canis fœta*; quamdiu de eisdem
ipsis individuis loqueris, non licebit mutato genere
dicere, parentem *iniquam*, aut *Canem fœtum*. At vero,
dubii generis substantivo posito, etiamsi adjectivum
masculinum addideris, nihilo tametsi secius de eadetia
re sermonem continuanti, licuerit pro tuo arbitratu
mutare genus adjectivi: ut si dixeris, *Durum corticem*,
poteris etiam de eodem loqui, pergens dicere, *eandem*
corticem esse & amarum.

Ut autem genera nominum ad amissim calleas, hi se-
quentes canones tibi summa diligentia imbibendi sunt,
quos & *Galil. Lilio* Anglo acceptos referre debes.

- GUILIELMI LILII

Regulæ generales Proprietum

Mascula.

Propria quæ maribus tribuuntur, mascula dicuntur:
ut sunt diuorum, Mars, Bacchus, Apollo; virorum:
ut Cato, Virgilius; fluviorum; ut, Tiberis, Orontes;
Mensū, ut October; ventorū, ut Libs, Novis, Auster.
Huc populos referas, cœn Anglus, Tros, Belga, Romani.

De Fœmininis.

Fœminina.

Exc. Pontus, mas.

Exceptio. Etiam.

* Hippo.

Etiam * Re-

ate, Cete.

Propria fœminæ referentia nomina sexum.
Fœmineo generi tribuuntur: sive dearum
Sunt; ut, Juno, Venus, mulierum; cœn Anna, Philæ,
Fribia; ut, Elis, Opus: regionum, ut, Gracia, Pæna.
Exceptienda tamen quæda sunt urbi; ut ista
Mæcula, Sulmo, Agratas; quæda neutralia, ut, An-
Tibis, Prænestis: & genus Anxur quod das sursum.

Regulæ generales Appellativorum.

Appel. ar-

borum sc-

min. * Rec-

tius qui le-

gunt mas

Pinus, viz.

Pinaster,

Appellativa arborum erunt mulieria; ut, alnæ,
Cupressus, cedrus. Mas * spinus, mas oleaster.
Et sunt neutra, siler, suber, thus, robinia, acerq;.

Epicœna.

Nomina

Volucrum,

Ferarum,

Piscium,

Exceptio.

generalis.

Ex exceptis

seminarum

proprietis.

Sunt etiam volucrum; cœn, passery, bipundo, scitum
Vt, tigris, vulpes; & pisium; ut, offrea, cœnæ.
Dicitæ epicœna; quibus vox sp̄a genus feret apparet.
At tamen ex cunctis quæ diximus anse notandum,
Omne quod exit in um, Sea Gracum, sive Latinum.
Esse genus neutrū; sic invariabile nomen.
Sea nunc de reliquis, que Appellativa vocantur,
Aut que sunt tanquam Appellativa, ordine dum.

Regulae gondorales Propriorum

lamina qua maribus tribus sunt mascula nomen
Qui populi fluviorum menses uentiquo virique
sunt diuorum menses Bacchus Apollo uirorum
Calo Virgilius fluviorum ut Tibris Pontos
Monsin ut Octobor uentorum ut Sybs notus Auster
que populos eofreas Gabii Tros Bolga Rauornas
que namen genitum designat mascula sunt.

Po Faminis.

Famini gondoris regio est urbe famina diva
Quae Juno uerus mulierum con Anna Philotis
venum ut Elis Opus regione ut Graecia Persia
punto famini gondoris quoque famina constat
Graecia in is agro pateium de nomine sumpta
Mascula fulmo et gragis portu que uita iacte
tibus pernoctat gondori Anxur quod dat

utrumq

go yedig

Epicena

Sunt Epicena foce pisces seponse uolans
nro quod erit in um con greatu siue Latinum
et gonus nostrum sic inuariabile roman
nra gonus continet fluxu donata Latino.

NOMEN

Nomen non erogons mulieribus est
carnis

Nam
tra

Mascula sunt uer uores et aquila
nata-

Masca
andil
U., T.
Masca
[aa]
allis,
yfis,
assis,
ver
lascu

Mascula in ore sonantur in ipsis terminis

(d.)

Feminei genoris sunt fucus humus domus

Der
Et

Nam genus his semper dignoscitur ex genitivo,
frat̄ monstrabit specialis regula triplex.

Prima regula specialis.

Nomen non crescentis genitivo, *ceu, caro, carnis,*
Capra capra, nubes nubis, genus est muliebre.

Regula spe-
cialis prima

Quoniam Lilius noster genus nominum appellati-
orum ex genitivo dignoscendum docet, admonendi
hoc loco sunt pueri, hanc primam regulam esse omni-
um nominum appellativorum non crescentium in ge-
nitivo; cuius generis sunt omnia primæ & quartæ
inflectionis; & secundæ etiam, præter paucula quæ-
dam, quæ infrà in tertia regula excepta reperies.

Pertinent etiam ad hanc classem plerāq; tertiae de-
clinacionis: cujusmodi sunt, *Labes, Labis; pestis, pestis,*
vis, genitivo vis; mater, matris; caro, carnis.

Masculina excepta ex non crescentibus.

Mascula nomina in a dicuntur multa virorum
Vt scriba, assecla, scurra, & rabula, lixa, lanista.
Mascula, Græcorum quo declinatio prima
undit in as & in es; & ab illis quo per a finit:
Vt, atrapas, atrapa; athletes, athleta; Leguntur
Mascula item, verres, natalis, aqualis: ab asse
ata, ut centussis: conjunge liensis, & orbis;
allis, caulis, follis, collis, mensis, & ensis,
ustis, funis, panis, penis, crinis, & ignis,
assis, fascis, torris, sentis, piscis, & unguis,
vermis, vellis, postis, rivalis & axis.
Mascula in er, cen venter: in os vel us, nt, lagos, annus.

1. Nomina
officiorum
m a.2. In as, es,
& a primæ
declinat.Græcorum.
3 Verres, &c
adde ædilis,
tribulus.In er, os, &
us.

Foeminina non crescentia.

Oeminei generis sunt *mater, humus, domus, alvus,*
Et colus, & quaria pro fructu siccis, agus q̄s

Foemin. ex-
cepta in er,
os, us,

NOME N.

14

Perticus, atque tribus, socrus, nurus, & manus, id:
Huc anus addenda est, hic mystica vannus lacrima:
His jungas os in us vertentia Graca; papyrus,
Antidotus, costus, diphthongus, byssus, abyssus.
Cryſtallus, synodus, sapphirus, eremus & arctus,
Cum multis alii, quae nunc prescribere longum est.

Biblus.
Dialectus.
Hyssopus.
Nardus.
Exodus.
Methodus
Periodus,
sc.

Neutra non crescentia

NEutrum nomen in e, si gignit is, ut mare, rete,
Et quot in on vel in um sunt; ut barbiton, ovum,
Et virus pelagus: neutrum modo, mas modo virgus.

Dubia non crescentia.

*Referantur
ad Communia.

Incerti generis sunt * talpa, & dama, canalis,
Halcyonis, finis, clunis, restis, penus, amnis,
Pampus, & corbis, linter, torquis, specus, * anguis,
Pro morbo fucus fici dans, atque phaselus,
Lecythus, ac atomus, grossus, pharus, & paradisus.

Communia non crescentia

Compositum a verbo dans a, commune duorum est:
Grajugena à gigno, agricola à colo, id adven-
A venio: adde senex, auriga, & verna, sodalis, (monstra)
Vates, extorris, patruelis, pérque duellis,,
Affinis, juvenis, testis, civis, canis, hostis.

Secunda regula specialis.

Regula spe-
cialis secun-
da.

Nomen crescentis penultima si genitivi
Syllaba acuta sonat, velut hec pietatis, *
Virtus virtutis monstrant, genus est muliebre.

Huc spectant, quæ acuunt penultimam genitivico-
scientis: qualia sunt omnia quintæ inflexionis, præ-
ter Fides.

Omnia item monosyllaba, præter Vis. Reliqua om-
nia sunt tertiae declinationis; ut sunt omnia desinente

posticus atque fribus annis colus et manus eius
jungo acus his os in us uortentia grecaparus
exodus hissopus nadus mothodus dialetus
cum Billio atque aliis que nunc procerore
longum est

Nentrum romanum in e si gigantil ista ut mactat
et uirus palagus nentru modo masmodo uul-

est maliciose genus poruclima si gonitius
pellata crescat acuta uollet haepietas alis

C

Ia

A

In

A

E

U

In

Char

Lat

Mulie

I

A

In

Sc

Pr

nitiv

Pr

tiner

Ip

funt

It

énis

In

Lad

sc

ónia

pr

al

in

C	Halēc, halēcis	hōups, hōrēam, hōdā
Ia	ut	Delphīn, līnis. altūnōn cōpōp aēstō
An	Titan, lānis.	aētōnōn cōmōd aētō
In	ut	līnfāns, lāntis.
Ans	ut	Quadrāns,
Ens	Continēns,	cōqūnālē, līntātūp
ut	Triens,	lēntis.
Ums	Decūns decuncis.	cōcūnālē, līntātūp
In	er longūm, quā Græcis per uō scribuntur:	ut,
Character, crater, stater, loter, éris.		lēris, lēris, lēris, lēris
Latīna in er ad tertiam regulam perrītent: quare		
Mulier had rectē in hac classe collocatur.		

Inx	ut	Syrinx, ingis.
Aux	ut	Phalanx, angis.
Unx	ut	Deunx, luncis.
In	ut	Septunx, luncis.
Ons	ut	Effrons, lontis.
Ors	ut	Bifrons, lontis.
	ut	Cohors, lortis.
	ut	Consors, lortis.

Præterea in o Latīne; quā ônis & ênis habent in genitivo: ut, Lectio, ligo, spado, ônis; Anio, ênis:
Præter paucula gentilia, quā ad tertiam regulā perrītent: ut, Macedo, Brito, Saxo, Vangio, Lingō, ônis.
Ip al neutra: ut, Vectigal, animal, alis, Cætera in al sunt tertiae regulæ.

In en, quā ênis habent in genitivo: nt, Lien, Siren
ênis. Cætera sunt tertiae regulæ.

In w Græca, quā retinēnt w in genitivo, ut, Damon,
Lados, Simon, Frion, ônis.

Quedam variant: ut, Orion, Edon, Egeor, ônis &
ônis. Cætera sunt tertiae regulæ.

In ar Latīna: ut, Laquear, exemplar, calcar, áris:
præter Jubar, nektar, áris; hepar, hepatis.

In or Latīna: ut, Amor, timor, uxor, óris.

Præter sequentia: quā ad tertiam regulam spectant.

NOMEN.

ut Arbor, marmor, æquor, ador, robor, &c. ōis. Et Græca quoque nonnulla: ut. Rhētor, Hēctor, Nēstor, Stēntor, &c. ōis.

In *as* Latina: ut Majestas, lenitas, humilitas, humanitas, &c. ātis. Excipe, Anas, anātis; & Græca quædam: ut, Lampas, monas, trias, decas, ādis.

In *es* Latina aliquot: ut, Quies, magnes, locuples, ētis, Merces, hære^e, cohæres, ēdis.

Accedunt his etiam Græca quædam: ut Lebes, t.
pes, Dares, Chremes, ētis.

In *is* quæ faciunt itis, īnis, & īdis * in genitivo:
ut, Samnis, Quiris, itis: Salamis, Trachis, īnis: Pho
phis, Crenis, īdis. Cætera sunt tertiae regulæ.

In *os* Latina: ut, Custos, ōdis: Nepos, ōtis. Præ
ter Compos, impos, ōtis.

Et Græca quæ retinent ω in penultima genitivi:
ut Heros, Minos, ōis: Rhinoceros, ægoceros, ōtis.

In *us* quæ mittunt genitivum singularem in ītis, ī
dis, īris, untis: ut, Salus, palus, tellus, Opus. Præ
unam vocem, Pecus, pecudis.

Huc pertinent & comparativa neutra in *us*: u.
Sanctius, probius, melius, pejus, ōris.

In *ax*, tam Latina quam Græca: ut, Limax, for
nax, thorax, Phæax, audax, bibax, ācis.

Exeipe Græca quædā appellativa & gentilia: ut, A
bax, storax, styrax, milax, colax, corax, dropax, Pha
nax, Candax, ācis: Syphax tamen variat ācis, & ācīs.

In *ex* paucula quædem: ut, Vervex, ēcis; Vib
icis; Exlex, ēgis; Alex, alēcis.

Reliqua in *ex* ad tertiam regulam referenda sunt.

In *ix* Latina & Græca: ut, Lodix, radix, cornix, sp
dix, fœlix, phœnix, perdix, coturnix, &c. icis. Et verbo
lia omnia in *trix*: ut, Victrix, nutritrix, motrix, lotrix,
&c. icis. Cætera pertinent ad tertiam regulam.

In *ox* substantiva & adjectiva; ut, Celox, Velox ōci
prati

* Pyrois,
ētis.

E
Ne
bu
raca
OCU
, li.
o:
P. o.
Prz.
itivi;
tis.
tis, i.
Prater
s : u,
x, for
ut, A
Phar
& acis
Vibe
a son
aix sp
verb
lotti
ox ois
prat

Mascula compunctione in n polissillaba
gæca

prater Cappadox, ῥcis; Allobrox, ῥgis; & alia quædā.

In ῥx: ut, Pollux, pollucis. Cætera sunt tertiae regulæ.

In ῥx: ut, Bombyx, bombycis: Bebryx autem variat
Bebrycis. Cætera ad tertiam regulam relegari debent.

In s Græca, præcedente p: ut, Hydrops; Cyclops,
conops, Cercops, ῥpis. Relique in ops ad tertiam regulam referenda.

Masculina excepta ex acutè crescentibus.

Mascula dicuntur monosyllaba nomina quadam,

Monosylla-
ba. quædā,

Sal, sol, ren, et splen, bes, præs, vir, vas, vadis, as, mas,

Mos, flos, ros, & pes, mus, dens, mons, pons, simul, & fons,

Seps pro serpente, grips, glis, rex, grax gregis.

Mascula compriuntur in n polysyllaba ut hymen,

Polysylla-
ba. in n & o.

Lichen, & delphin: & in o signantia corpus;

Ut leo, circulus: sic senio, ternio, fern. o.

Mascula in er, or, & os; cen crater, conditor, heros;

In er, or, &
os, Polyfyl-
labo.

Sic torrens, nefrens, oriens, cum pluribus in dens:

Quale bidens, quando pro instrumento reperitur:

Adde gigas, elephas, adamus, labesque, tapesque,

Meridies quinta: & quæ componuntur ab aſſe;

U: dudrans, semis: jungantur mascula, magnes:

Hydrops, nycticorax, thorax, & mascula, vervex,

Phoenix, & primas; bombyx, pro vermiculo. Ex his

Sunt muliebre genus, Syren, mulier, soror, uxor.

Neutra excepta ex acutè crescentibus.

Sunt neutralia & hac monosyllaba nomina mel, fel,

Neut. Mel
& in al. as.

Lac, far, ver, cor, as, vas vasis, os ossis & oris,

Poly syllaba

Rus, thus, jus, crus, pus. Et in al polysyllaba, in arque;

Ut capital, laquear. Neutrūm hæc & muliebre.

Hæc.

Dubia acutè crescentia. { grus,

Sunt dubia hac, Python, scrobs, serpens, bubo, rudens,

Perdix, lynx, lymax, stirps pro trunco, pedis & calix;

Adde dies, numero tantum mas esto secundo.

Com.

* Sic latro

Communia acutò crescentia.

*Sunt commune Parens, autò que, infans, adolens
Dux, illex, heres, exlex : à frone creata ;
Ut bisfrons : custos, bos, * fur, sus, atque sacerdos.*

*Tertia & ultima regola specialis.*Tertia re-
gula speci-
alis.

Nomen, crescentis penultima si genitivi
Sit gravis, ut sanguis genitivo sanguinis, est me-
Huc spectant penultimam genitivi crescentis gra-
vantia : cuius generis sunt paucula illa secundæ de-
nationis: de quibus suprà meminimus; videlicet, Soc-
gener, puer, ēri; Audlter, adulteri; Presbyter, ēri,
Composita à vir, viri: ut, Levir, Triumvir, Decemvir,
Centumvir, ēri.

Composita item à gero & fero: ut, Armiger, clavis
caducifer, lucifer, ēri: & adjectiva quædam: ut, Tene-
dexter, prosper, ēri; satur, ūri. Spectant huc & Græ-
omnia neutrius generis in a: ut Poëma, dogma, sophi-
ma, ænigma, atis.

In yr item Græca: ut, Martyr, martyris; Pithyr, p-
thyris.

Omnia item in sr Latina: ut, Augur, murmur, sum-
citur, ūris.

It ut etiam omnia: ut Caput, capitis, Occiput,
cipitis.

Præterea in o Latina omnia, præter illa quæ super-
excipiuntur: ut, Imago, sartago, cardo, ūnis.

In l: ut, Annibal, ūlis; mugil, ūlis; Consul, præful,

In en: ut, Peccen, tibicen, carmen, crimen, ūnis.

In on Græca, quæ sumunt o parvum in penulti-
genitivi singularis: ut, Canon, dæmon, architecto,

Philemon, ūnis.

In or Latina & Græca: ut, Arbor, æquor, man-
pantocrator, apator, ūris.

in as: ut, Anas, anatis.

pigranitor ex oscat eus sanguis sanguinis olymas

Et G
In e
In s
In s
monis,
In a
ach
In e
In s
Grat
{P
{H
In e
In s
In s
us, vu
In e
In e
In e
In e
In e
Allio
In e
De
Eryx

F
Id ti
Mon
Gras
Sic
G
Coff
His
App

Et Græcæ: ut, Arcas, chilias, hebdomas, enneas, ädis.
In e Latina: ut, Fomes, limes, itis; præses, deses, idis,
In e Latinæ & Græca: ut, Sanguis, pollis, inis; Ty-

monis, paropsis, idis.
In e Latina & Græca: ut, Jubar, compar, nectar,

acchar, äris.

In e Græca: ut, Aer, æther, eris.

In s præcedente consonante, tam Latina, quam

Græca: ut,

{ Princeps,	{ cipis;	{ Æthiops,	{ opis;	*Excipe quædam in Ps.
{ Hyems,	{ emis;	{ Arabs,	{ abis;	
{ Inops,	{ opis;	{ Chalybs,	{ ybis.	

In e Latina: ut, Compos, öris;

In e Latina & Græca: ut, Pecus, decus, öris; Vel-
us, vulnus, eris; Tripus, Oedipus, ödis.

In ax Græca: ut, Abax, storax, colax, climax, äcis.

In e Latina: ut, Index, vindex, carnifex, aruspex, icis.

In ix Latine & Græca: ut, Varix, fornix, calix, icis,
mætix, igis:

In ox Latina & Græca: ut, Præcox, Cappadox, öcis.

Allobrox, Polyphlox, ögis.

In ux Latine: ut, Conjux, conjugis; Redux, reducis.

Denique in yx Græca: ut, Onyx, Sardonyx, Ceryx,
Eryx, ychis.

Fœmin excepta ex graviter creſcentibus.

Oeminei generis sit hyperdiſyllabon in do,

Quod dñis; atque in go, quod dat gnis in genitivo. Hyperdi-
ſyllabon in
Itibidulcedo faciens dulcedinis, idque do & go.

Monstrat compago compaginis: adjice virgo,

Grando, fides, compes, reges, & seges, arbor, hyemsque:

Sic Bacchar, sindon, Gorgon, icon, & Amazon.

Gracula in as vel in is finita: ut, Lampas, Iaspis,

Cassis, cuspis; in us vox una pecus pecudis dans;

His forfex, pellec, carex, simul atque supellec,

Appendix, histrix, coxendix, adde filixque.

Gracula in
as & is
Cassis, cu-
pis latina.

Neutra

Inanimat.
in a, en, ar,
ur, us, put.
Excipe.

Neutra excepta ex graviter crescentibus.

Est neutrale genus signans rem non animatam, (de nomine in a; ut problema: en; ut omen, ar; ut iubus;
ut jecur: us; ut onus: put; ut occiput. Attamen ex his
Masculasunt, pesten, furfur: sunt neutrata, cadaver,
Verber, iter, suber, profungo tuber, & uber,
Gingiber & lacer, cicer, & piper, atque papaver,
Et fiser, atque fileri: sic aquor, marmor, adorque:
Atque pecus, quando pecoris facit in genitivo.

Dubia ex graviter crescentibus.

Sunt dubia generis, cardo, margo, cinis, obex,
Pulvis, adeps, forceps, pumex, ramex, anas, imbris:
Add culex, natrix, & onyx cum prole, silex qui:
Quemvis hæc melius vult mascula dicier usus.

Communia ex graviter crescentibus.

Communis generis sunt ista, vigil, pugil, exul,
Praeful, homo, nemo, martyr, Ligur, augur, & An:
Antistes, miles, pedes, interpres, comes, hospes;
Sic ales, praeses, princeps, auceps, eques, obses:
Atque * alia à verbis qua nomina multa creantur:
Ut conjux, judex, vindex, opifex, & aruspex.

Regula Adjectivorum generalis.

Adjectiva unam duntaxat habentia vocem.
Ut foelix, audax, retinent genus omne sub uno:
Sub gemina si voce cadant, velut omnis & omne,
Vox commune duum prior est, vox altera neutrum:
At si tres variant voces, sacer ut sacra sacrum:
Vox prima est mas, altera foemina, tertia neutrum:

At sunt que flexu propè substantiva vocares,
Adjectiva tamen naturā usūque reperta:
Talia sunt pauper, puber, cum dōgener, uber,
Et dives, locuples, fōsper, comes, atque superstes;
Cum paucis aliis, qua lectio justa docebit.

* Sic Arti-
fex, munici-
pēs, parti-
ceps.

uent Dubia p[ro]p[ter]is e[st] cor[us]t[er] cardo n[on] a s[ecundu]s c[on]f[er]it

Est communis, ales, praeses, princeps, et p[ro]p[ter]ib[us] p[re]sul, homo, obss[erv]as, marty, n[on]omo, ep[iscop]us, augur
pr[es]bos que a uerbib[us] sic nomine multa erat
ut confit[er]it Iudex uindictor opifex et aruspex.

Hic color hic ~~aut~~que hac coloris color
est hibernatum.

Hac propriū quendam sibi flexum ascisere gaudent,
Campester, volucer, celeber, celer, atq; saluber:
Junge pedestre, equester, & acer: junge paluster,
Acalacer, sylvester. At hac tu sic variabis;
Hic celer bac celeris, neutrō hoc celere: Aut aliter sic;
Hic atq; hec celeris, rursum hoc celere est tibi neutrū.
Sunt que deficiunt genere adiectiva notanda,
De quibus atq; aliis alibi tibi mentio fieri.

DE DECLINATIONE

D Eclinatio est variatio distinctionis per casus. Sunt Declinatio-
nes nomi-
natum. Prima
autem declinationes numero quinque.
Prima declinatio complectitur quatuor termina-
tiones:

A, {ut} Mensa; {Es, } {ut} Anchises;
As, {ut} Æneas; {E, } {ut} Penelope.

Porro Græca sunt {*As,*} {*E,*} Thomas.
omnia quæ in {*E,*} finiūtar: ut Anchises.
Phœbe.

Sunt qui hoc addunt hebræa quædam in *am*: ut Adam, Adæ; Abraham, Abrahæ. Quæ tamen melius ad Latinorum formam redacta, ad hunc modum inflexeris: Adamus, adami; Abrahamus, Abrahæ.

As, accusativum in *am* et in *an* facit, ut Æneas, Æneam, vel Ænean: vocativum in *a*; ut Æneas, Ænea.

Es, in accusativo *en* sumit; ut Anchises, Anchisen: in vocativo & ablativo *e* vel *a*: ut Anchise, vel Anchisa.

E, genitivum in *es* mittit, dativum in *e*, accusativum in *en*, vocativum & ablativum in *e*: ut,

Nom. {Penelope, } Acc. {Penelopen,

Gen. {Penelopes, } Voc. {Penelope,

Dat. {Penelope, } Abl. {Penelope.

As in genitivo nominum Latinorum interdum reperitur ad Græcorum imitationem: ut, Pater-familiâs, Filius-familiâs. Id quod veteres observabant in multis aliis, Ennius; *Dnx ipse vias*. Livius

As in Gen.

Hic color hic atque haec coloris colo
sunt hili nuntium.

Hac propriū quendam sibi flexum ascisere gaudent,
campester, volucer, celeber, celer, atq; salamber:
tunge pedestre, equester, & aser: junge palusfer,
de alacer, sylvester. At hac tu sic variabis;
Hic celer bac celeris, neutrō hoc celere: Aut aliter sic;
Hic atq; hac celeris, rursum hoc celere est tibi neutrū.
Sunt que deficient genere adiectiva notanda,
De quibus atq; alias alibi tibi mentio fieri.

DE DECLINATIONE

Declinatio est variatio distinctionis per casus. Sunt Declinati-
Dautem declinationes numero quinque. ones nomi-
Prima declinatio complectitur quatuor termina- num. Prima
tiones: nominum declinatio.

A, {ut} Mensas, {Es, } ut Anchises;
As, {Æneas; } {E, } finiūter: ut Penelope.

Porro Græca sunt {As, } Thomas.
omnia quæ in {Es, } Anchises.
{E, } Phœbe.

Sunt qui huc addunt hebræa quædam in *am*: ut Adam, Adæ; Abraham, Abrahæ. Quæ tamen melius ad Latinorum formam redacta, ad hunc modum inflexisti: Adamus, adami; Abrahamus, Abrahami.

As, accusativum in *am* et in *an* facit, ut, Æneas, Æneam, vel Ænean; vocativum in *a*; ut Æneas, Ænea.

Es, in accusativo *en* sumit; ut Anchises, Anchisen; in vocativo & ablativo *e* vel *a*; ut Anchise, vel Anchisa.

E, genitivum in *es* mittit, dativum in *e*, accusativum in *en*, vocativum & ablativum in *e*: ut,

Nom. {Penelope, } Acc. {Penelopen, }

Gen. {Penelopes, } Voc. {Penelope, }

Dat. {Penelope, } Abl. {Penelope. }

As in genitivo nominum Latinorum interdum re- As in Gen.
pertitur ad Græcorum imitationem: ut, Pater-familiâs,
Filius-familiâs. Id quod veteres observabant in mul-
tis aliis, Ennius; *Dnx ipse viâs.* Livius

Livius Andronicus; Mercurius, cùmque eis Latonás, pro Latona. Sic Nævius; Filii serrás, p. terra. Virgilus; Nec aurás, nec soni ús memor. Aulai, & pietai, atq; id genus alia priscis relinquuntur. Genitivus pluralis interdum Syncopen admittitur. Eneadum, Grajugenáum; pro Eneadarum, Grajungenarum.

Hæc dativos & ablativos plurales mittunt in abusus. Dea, mula, & equa, liberta, ambæ, duæ abusus.

Hæc verò tam in usus, quam in abusus. Filia, filiis vel liabus; Nata, natis vel natibus.

SECUNDÆ DECLINATIO.

Secunda de-
clinatio.

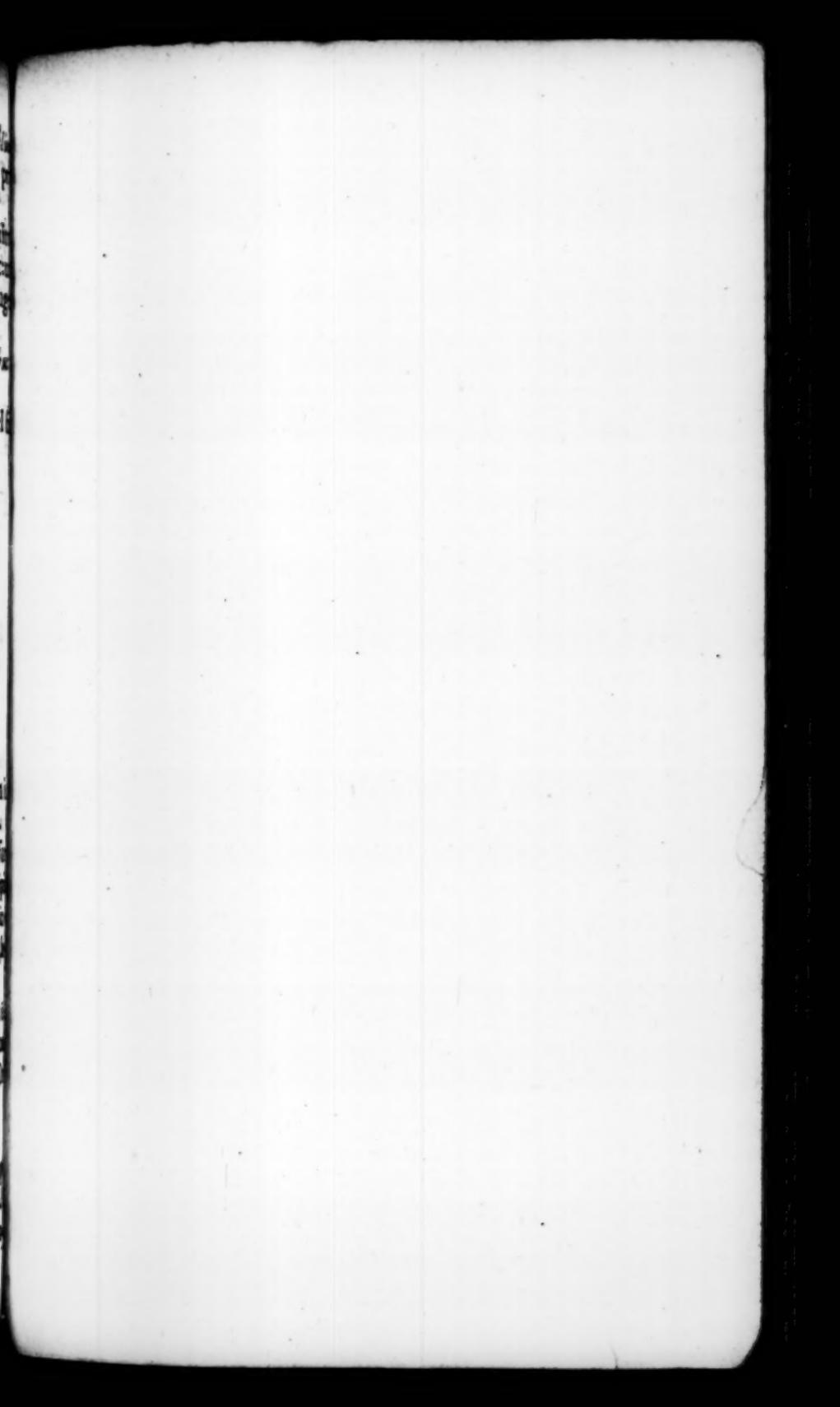
Secundæ declinationis	Terminationes sunt a- pud Latinos quinque;	Er,	Aper.
		Ir,	Vir.
		Ur,	Satur.
		U,	Dominus.
		Ulm,	Templum.
		Os,	Delos.
	Et Graecorum,	On,	Ilion.
		U,	Orpheus.

Attica i.e. genitivum in e mittunt, accusativum in o: ut, Androgeos, Androgeo, Accus. Androgeon.

Quædam Graeca contracta. is us, vocativum in e, mant in u: ut, Panthus, o Panthu: Oedipus, o Oedipon. Notabis & Latina quædam, tam in us, quam in e, mittere vocativum singularem: ut, Agnus, vulgus, eus, fluvius, chorus, populus, pre natione.

Eas, genitivum format in ei, vel eas, dativum in acculativum in ea, vocativum in e: ut, Orpheus. Nom. Orpheus. Acc. Orpheo. Ovid. Gen. Orphæi. Voc. Orpheu. Dat. Orphæi. Abl. Orpheo.

Femina in genitivum in e, accusat. in o: ut, Orphæo, Sapphus, hanc Sapphō. Clio, Clius, hanc Clius. Non.

Notandum
syncoep
Item a
poterat e
Virg. Sa
Hor. Ne
Cic. in P

T Ert
cili
Quor
ut, Virg
Charib
Sic &
brim, A
Quod
muonter
quis, tu
vel em
Abla
Ablariv
PROP
mutrunt
At neut
ex part
tine ip
dant
Abla
nativio
ur. Daf,
H. Z.
lapec, p
Abla
zilash
mento

Notandæ sunt deinq; Deūm, Deorum.
 synoپationes illæ: Virūm, Virorum.
 Item anomala illa Ambo & Duo; quas duas voces
 poetæ etiam in accusativo Masculinas usurpant: ut,
 Virg. *Si duo pretereatæ tales Id a tulisset Terra viros.*
 Hor. *Ne vos visillet gloria, jurejurando obstringā ambo.*
 Cic. in Phi. secund. *Præter duo vos, nemo sīc lequitur.*

TERTIA DECLINATIO.

Tertia declinatio admodum varia est: cujus diffi-
 ciliores duntaxat casus hoc loco attingemus.

Quorundam accusativi flectuntur tantum in *im*; Accus.
 ut, Vim, ravim, tuſſim, ſitim, magudarim, amuſſim,
 Charibdim.

Sic & quorundam fluviorum accusativi: ut, Ty-
 brim, Ararim.

Quardam accusativos flectunt in *im* & in *em* com-
 muniter: ut, Buris, pelvis, clavis, securis, puppis, tor-
 quis, turris, restis, febris, navis, bipennis, aqualis, *im*
 vel *em*.

Ablativus regulariter in *e* definit: ut, pectus, salus: Ablat.

Ablativo Pectore, salute.

Propria nomina adjectivis similia, ablativos in *e*
 mittunt: ut Felice, Clemente, Juvenale, Martiale, &c.

At neutra desinentia in *al, ar* & *e*, ablativum magna
 ex parte mit-

Vestigali,
 tute ins: ut, Vestigali,
 Calcar, Ablat. Calcari,
 Mare, Mari.

Ablativus rete à nominativo retis est: non à nomi-
 nativo rete. Par, cum compositis, tam e quām i: habet:
 ut Par, compar: ablativo Pare, compare vel ri.

Hac tamen e retinente, Far, hepar, jubat, nectar, gau-
 lape, præsepe. Soracte.

Et hac propria, Soracte.
 Præneste, Ablat. Prænestē,
 Reate, Reatē.

Menſium

Mēsium nomina in *er* vel *is*, ablativū in *i* solū
mittunt: ut September, Aprilis: ablativo septembri
Aprilī.

Quorum accusativus in *im* tantum desinit, illi abla-
tivus exit in *i*: ut Sitim, tussim: ablativo Sici, tussi.

Adjectiva quae nominativum in *is* vel *er* & *e* ne-
trum faciunt, ablativū mittunt in *i* solū: ut, Fo-
tis, mollis, dulcis; ablativo Forti, molli, dulci.

Sic Acer, acre; ablativo acri.

Licet Poëtæ interdum metri causa e pro *i* usurpen-

Gætera adjectiva tam in *e* quam in *i* mittunt:

Capax, duplex; ablativo capace, duplice vel ci.

Præter pauper, degener, uber, losper, hospes, que
e tantum faciunt ablativū.

Comparativa etiam bifariam faciunt ablativū:
ut Melior, doctior; ablativo Meliore, doctiore, vel i.
Similiter & substantiva quædam: ut Ignis, annis, u-
guis, supellex, unguis, vectis; ablativo e vel i.

Rariū autem civis, { Abla- { Cive vel civi.
Rariū etiam Arpinas, { tivo. { Arpinatē velti.

Et sic de cæteris id genus gentilibus. Denique u-
eundem modum ablativos formant, quorum accusati-
vi per *em* & *im* finiunt: ut, Puppis, navis; abla-
tivo Puppe, nave, vel vi. Et Verbalia item in trix: u-
Victrix, altrix; ablativo Victrice, altrice, vel ci.

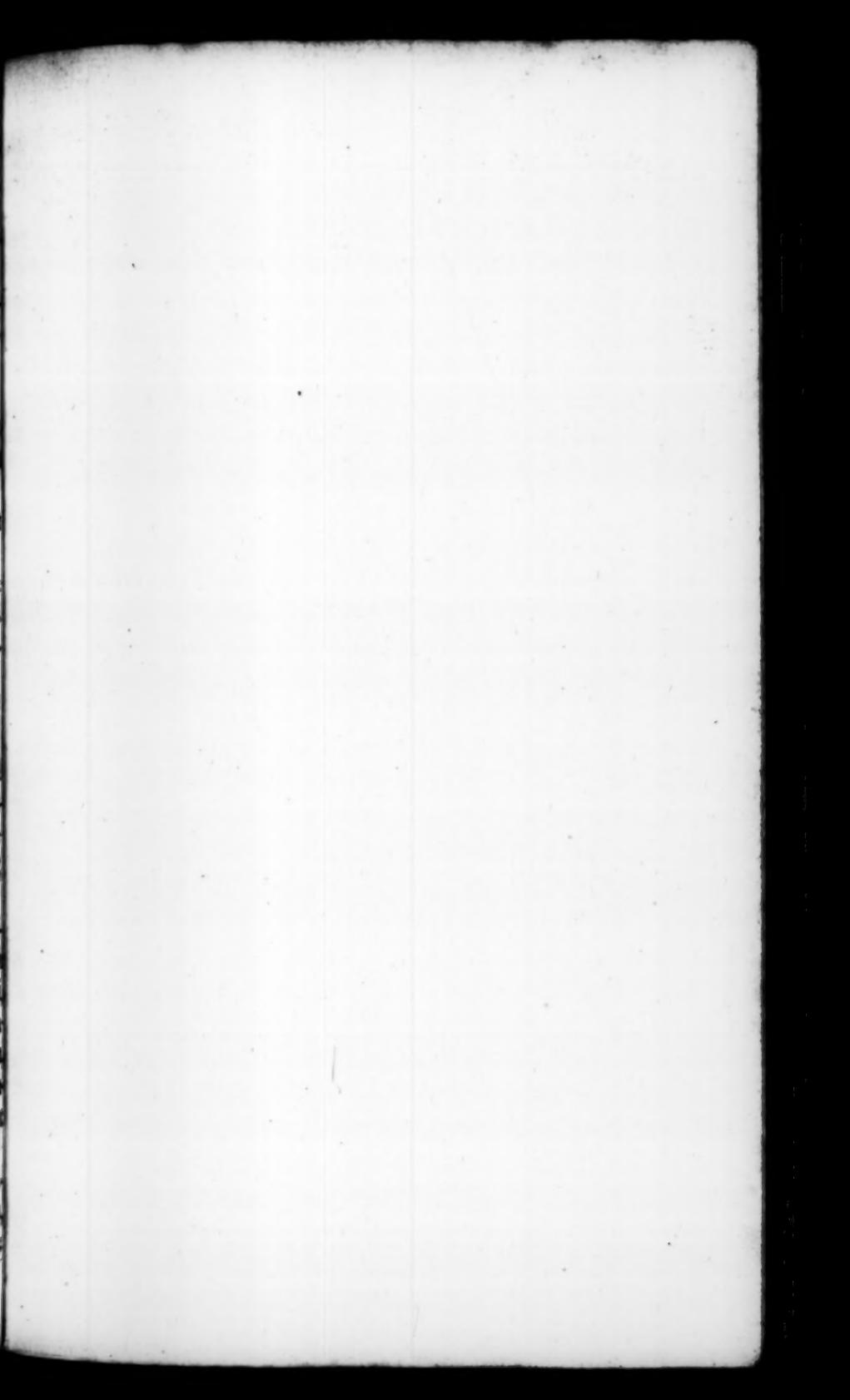
Nom. Plur. Neutra quorum ablativus singularis exit in *i* tu-
tum, vel in *e* & *s* nominativum plurale mittunt
ia; ut Molli, duplice vel ci; nominativo pluri-
Mollia, duplicita, Præter Ubera, plura vel pluri,
plustra vel aplustria: sic comparativa, ut Meliora
fortiora, doctiora, priora. Fætorum nomina pluri-
lia genitivum plurale partim in orum mittunt:

Agonalia, Agonaliorum: Vinalia, Vinaliorum;

Partim in ium: ut Floralia, ium, Feralia, ium:
liquando tam in orum quam in ium: ut, Parentalia,

Gen. Plur.

orum

orum

Dat

Quinq

Ex a

geniti

pium,

compa

Suppli

veteru

rium

Sun

modi

serper

Qua

bus fi

urbs, f

urbian

Ex

pum

Ub

untur

{C

ut {M

{A

Liciu

Ex

opun

As

Nox

Mus

ab al

Bo

Qu

vum

um e

orum & ium. *Saturnalia, orum, & ium.*

Dativum in bus communiter: *Præter Quinquatria,*
Quinquariis.

Ex ablativis in *i* tantum, vel in *e* & *i*, sit pluraliter
genitivus in *ium*: ut, *Ucili, utilium, puppe, vel pi, pup-*
pium, præter { Majorum, }
comparativa: ut, *{ Melioram. }* Item præter ista,
Supplicum complicum, strigilum, artificum, vigilum,
veterum, memorum, pugilum, inopum. At Plus plu-
rium format.

Sunt & quæ Syncopen aliquando admittunt: cu juf-
modi sunt, *Sapientum pro sapientium, serpentum pro*
serpentium.

Quando nominativi singulares duabus consonantiti-
bus finiuntur genitivi plurales exeunt in *ium*: ut, *Pars,*
urbs, falx, glans, trabs, merx; genitivo plurali, Partium,
urbium, falcium, glandium, trabium, mercium.

Excipe *Hyenum, principum, participum, munici-*
um forcipum, inopum, cœlibum, clientum, &c.

Ubi in nominativis & genitivis singularibus reperi-
untur pares syllabæ, genitivus pluralis exit in *ium*:

ut *{ Collis, }* *{ Collium, }*
{ Mensis, } *{ in genitivo, }* *{ Mensitum, }* *{ Adde istis.*
{ Auris, } *{ Aurium, }*

Litium, ditium, virium, salium, manium, penatium?

Excipe tamen *Canum, panum, vatum, juvenum,*
opum, apum, &c.

As format assūm: *Mas mariūm: Vas vadis, vadium:*
Nox noctūm: Nix nivium: Os ossium: Faux fancium:
Mus murium: Caro carnium: Cor cordium. Alituum
ab ales, assūmit.

Boum anomatum est, ut etiam: *bobus vel bubus.*
Quorum genitivi plurales desinunt in *ium*, accusati-
vum formant per *es* & *eis* diphthongum: ut, *Parti-*
um omnium; Partes, omnes vel eis.

Græca.

Græco fonte derivata plerāque, quando juxta linguae suæ morem variantur, genitivum mittunt in *os*: ut Titan, Pan, Daphnis, Phyllis, genitivo Titānos, Panos, Daphnidos, Phyllidos: dativum verò in *i breve*: ut, Titanī, Pani, Daphnidi, Phyllidi: accusativum in *a*, nisi sint neutrius generis in *a* non terminantia: ut, Pana, Phyllida, Amaryllida.

Is tamen & *ys* per *os* purum declinata in genitivo, accusativum faciunt, & nominativi mutatā in *z*: ut,

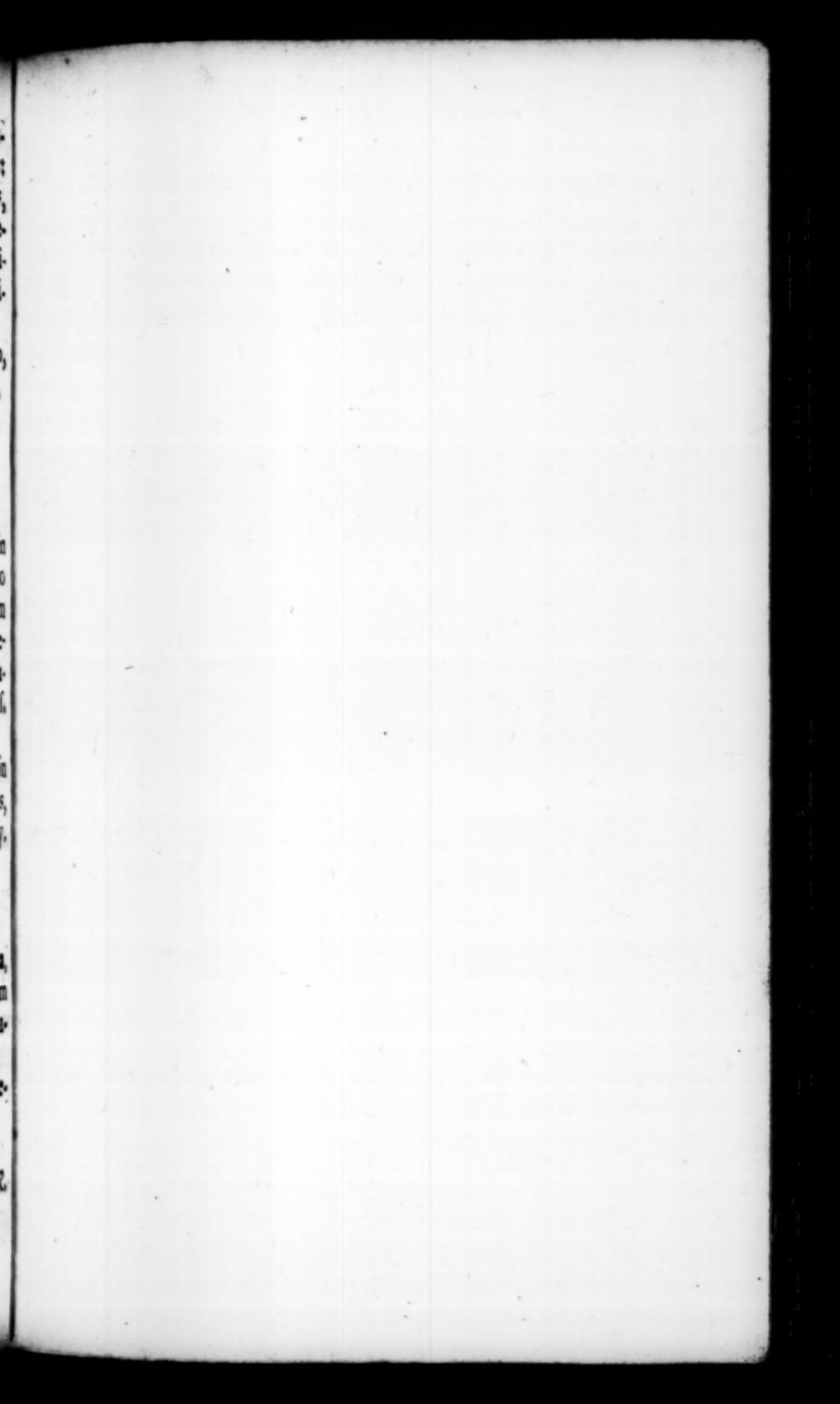
Tethys, Tethyos,	Accusat.	Tethyn.
Decapolis, lios,		Decapolin.
Genesis, sios,		Genetin.
Metamorphōsis, sios,		Metamorphōsin.

Sunt quæ duplē genitivum faciunt: alterum in *os* non purum, alterum in *os* purum. Atque hæc pro genitivorum ratione duplē quoque accusativum formant; alterum in *z*, alterum in *a*: ut, Paris, genitivo Paridos & Parios, accusativo Parida & Parin: Themis, genitivo Themidos & Themios, accusativo Themida & Themin.

Vocativus nominative magnâ ex parte similis est: in nonnullis tamen à nominativo abjicitur <i>o</i> : ut, Pallas, Pallantis, Tethys, Tethyos; vocativo ô Palla: Tethy, Phyllis, Phyllidos,	Phylli.	
Alexis, Alexios,		Vocativo ô Alexi.
Achilles, Achilleos,		Achille.

Neutra singularia in *a* Græca sunt: ut, Problema, poëma: quæ veteres juxta Latinam quoque formam declinabant, additâ syllabâ *tum*: ut, Hoc Problematum, hoc poëmatum.

Quorum dativi & ablativi plurales adhuc infrequentiore usu sunt: ut, problematis, poëmatis.

Q
do
V
xeru
Ter
D
conc
V
Te
Cu
alii
lēf
afib
Ha
mant
quer
Cæ
nibus,

Qu
v
admod
Oli
dam n
Gev
& e, ex
Cice
Virg
Salu
Cæt
am dili
clita di
lectione

QUARTA DECLINATIO.

Quartæ declinationi nihil ferè difficultatis inest; nam duas tantum sortitum terminationes in recto singulari; nempe *us* & *u*; ut manus, genu.

Veteres à nominativis *Anus*, *tumulus*, *ornatus*, dixerunt *Anuis*, *tumulti*, *ortati*, in genitivo: ut, (*multi* Terent. *Ejus annis causâ*. Idem, *Nihil ornati*, *nihil tu-*
Dativus *ui* *habet* & interdum etiam *u*: ut, *Fructui*,
concubitu: rarius *fructu*, *concubitu*.

Virgilius; *Quod neque concubitu indulgens.*

Terent. *Vestiu nimis indulges.*

Currūm autem pro curruum Synæresis est; ut & in aliis declinationibus fieri solet.

Iēsus, in accusativo *Iēsum* *habet*; in reliquis vero
casibus ubique *Iesu*.

Hæc dativum & ablativum pluralem in *ubus* for-
mant; *Acus*, *lacus*, *artus*, *arcus*, *tribus*, *ficus*, *specus*,
quercus, *partus*, *portus*, *veru*, *ubus*.

Cætera omnia in ibus: ut, *Fructibus*, *foetibus*, *ma-*
nibus, *motibus*.

QUINTA DECLINATIO.

Quinta declinatio genitivum, dativum, & ablati-
vum pluralem in paucioribus sortita est, quem-
admodum infrà in Heteroclitis fusiùs traditur.

Olim juxta hanc declinationem flectebantur quæ-
dam nomina tertiae inflectionis: ut, *Plebes*, *pleboi*.

Gevitivus hujus declinationis olim etiam in *es*, *ii*,
& *e*, exibat.

Cicero; *Equites vero datus illius dies pñas.*

Virgilius; *Munera letitiāmque dii.*

Salustius; *Vix decimā parte die reliquā.*

Caterūm, præter ista quæ jam diximus, notabis eti-
am diligenter ea nomina quæ à Grammaticis Hetero-
clita dicuntur. Hæc pattim variâ probatorum autorum
lectione, partim à sequentibus regulis discere licebit.

**D E N O M I N I B U S
H E T E R O C L I T I S ,**

Rob. Robinson.

Heteroclitia
quaे sunt.

Quae genus aut flexum variant, quæcunque nova
Ritu deficiunt, super anteve, Heteroclitia sunt.

Variantia genus.

1 Masc.

*Hec maribus dantur singularia, plurima neutris,
Menalus, atque sacer mons Dindymus, Ismarus, atque
Tartara, Taygetus, sic Tanara, Massica, & altius
Girgarus. At numerus genus his dabit alter utrum
Sibilus, atque jocus, locus, & Campanus Avernus.*

2 Fem.

*Hac genus ac partim flexum variantia cernis,
Pergamus infelix urbs Troum, Pergama gignit;
Quod, nisi plurali careat, facit ipsa supplex;
Singula fæmineis, neutris pluralia gaudent.*

3 Neut.

*Dat prior bis numerus neutrū genus, alter utrū
Rastrum, cum frano, filum, simul atque capistrum,
Argos item & cœlum sunt singula neutra. Sed anti-
Mascula duntaxat cœlos vobitabis & Argos;
Frana sed & frenos, quo patto & cetera formant,
Nundinū, & hinc epulū, quibus addito balneū; &
Neutra quidem primo, muliebria rite secundo:
Delicium plurali delicias tibi format.
Balnea plurali Juvenalem constat habere.*

Defectiva.

*Quæ sequitur, manca est numero, casuve, proposita
Aptota.*

Aptota quæ
a recto non
variantia-
sum.

*Quæ nullum variant casum; ut fas, nil, nihil,
Multæ & in usum i; ut sunt hæc, cornuque, geno
Sic gummi, frugi; sic tempe, tot, quot, & omnes,
Ætribus ad centum numeros, Aptota vocabis.*

Monop.

Vas vafie primo vafiorum vaf^aſecun^{do}

Eſt
Ceu,
Prom
Legin

Sun
Ut for
Sic p
Juge
Verbe
Tant
Imperi
Verba
Qua

Ti
Utp
Sic e
At t
Omn
Qua
Et q
Infi
Qua
Qua
Pr
Plu
Ida
Hil
In
Eſt

Monoptôta.

*Estque Monoptôton nomen, cui vox cedit una :
Cen, noctu, natu, jussu, injussu, simul astu,
Promptu, permisso : Plurali legimus astus ;
Legimus inficias, sed vox ea sola reperta est.*

2 Monopto-
ta.

Diptôta.

*Sunt diptôta, quibus duplex flexura remansit :
Ut fors forte dabit sexto, sponte quoque sponte ;
Sic plus pluris habet, repetundarum repetundis ;
Jugeric & sexto dat jugere, verberis autem
Verbere, suppetia quarro quoque suppetias dant ;
Tantudem dat tantidem simul impetis hoc dat
Impete ; junge vicem sexto vice ; nec lego plura.
Verberis atque vicem, sic plus, cum jugere, cunctos
Quatuor hac numero casus tenuere secundo.*

3 Diptota.

At vivis re
peritur apud
Livium, lib.

Triptôta.

*Tres quibus inflectis casus, Triptôta vocantur ;
Ut precis atque precem, petit & prece blandus amicam ;
Sic opis est nostræ, fer opem legis, atque ope dignus :
At tantum rectio frugis caret & divisionis :
Omnibus his multilis numerus prior, integer alter :
Quæ referunt, ut Qui : quæ percontantur, ut Ecquis :
Et quæ distribuunt ; ut, Nullus, neuter, & omnis :
Infinita solent his jungi ; ut, quilibet, alter :
Quinto hæc saxe carent casu ; & pronomina, præter
Quatuor hæc infra, Noster, nostras, mens, & tu.*

4 Triptota.

5 Defect.
yocativo.

*Propria cuncta notes, quibus est natura coërcens,
Plurima nè fuerint ; ut, Mars, Cato, Gallia, Roma, defect. plur. 11
Ida, Tagus, Lelaps, Parnassus, Bucephalusque.
His frumenta dabis, pensa, herbas, uda, metallæ ;
In quibus authorum quæ sunt placita ipse requiras :
Est ubi pluralem retinent hæc, est ubi spernunt.*

6 Propria

Foris dat.
plur. Ovid.

*Hordea, farra, forum, mel, mulsum, defrata, tibicen,
Tres tantum similes voces pluralia servant.*

1 Mascula.
defect plur.

*Hesperus & vesper, pontus, limusque, simusque,
Sic penus, & sanguis, sic aether, nemo : sed ista.*

Mascula sunt numerum vix excedentia primum.

2 Fœm. ca-
rent plural.

*Singula fæminei generis, pluralia raro,
Pubes, atque salus, sic talio cum indole, tressis,
Pix, bumus, atque lues, sitis, & fuga, junge quietem
Sic cholera, atque fames, bilisque, senecta, juventus;
Sed tamen hec soboles, labes, ut & omnia quinta,
Tres similes casus plurali sape tenebunt:*

*Excipe res, species, facies, aciesque, diesque ;
Quas voces numero totas licet esse secundo,*

*Istis multa solent muliebria necere ; ut hec sunt,
Sultitia, invidia, & sapientia, desidia, atque
Id genus innumerae voces, quas lectio præbet :*

*Quam tibi præfixam certum collige filum.
Rarius his numerum quandoq; sed adde secundum.*

3 Neutra
caarentia
plurali.

*Nec licet his neutris numerum deferre secundum,
Iustitium, senium, lethum, cœnūmque, salūmque,
Ver, barathrum, virus, vitrum, nibilumq;, penumq;
Adde gelu, solium, iubar. Hic quoque talia ponas,
Quæ tibi, si observes, occurrent multa legenzi.*

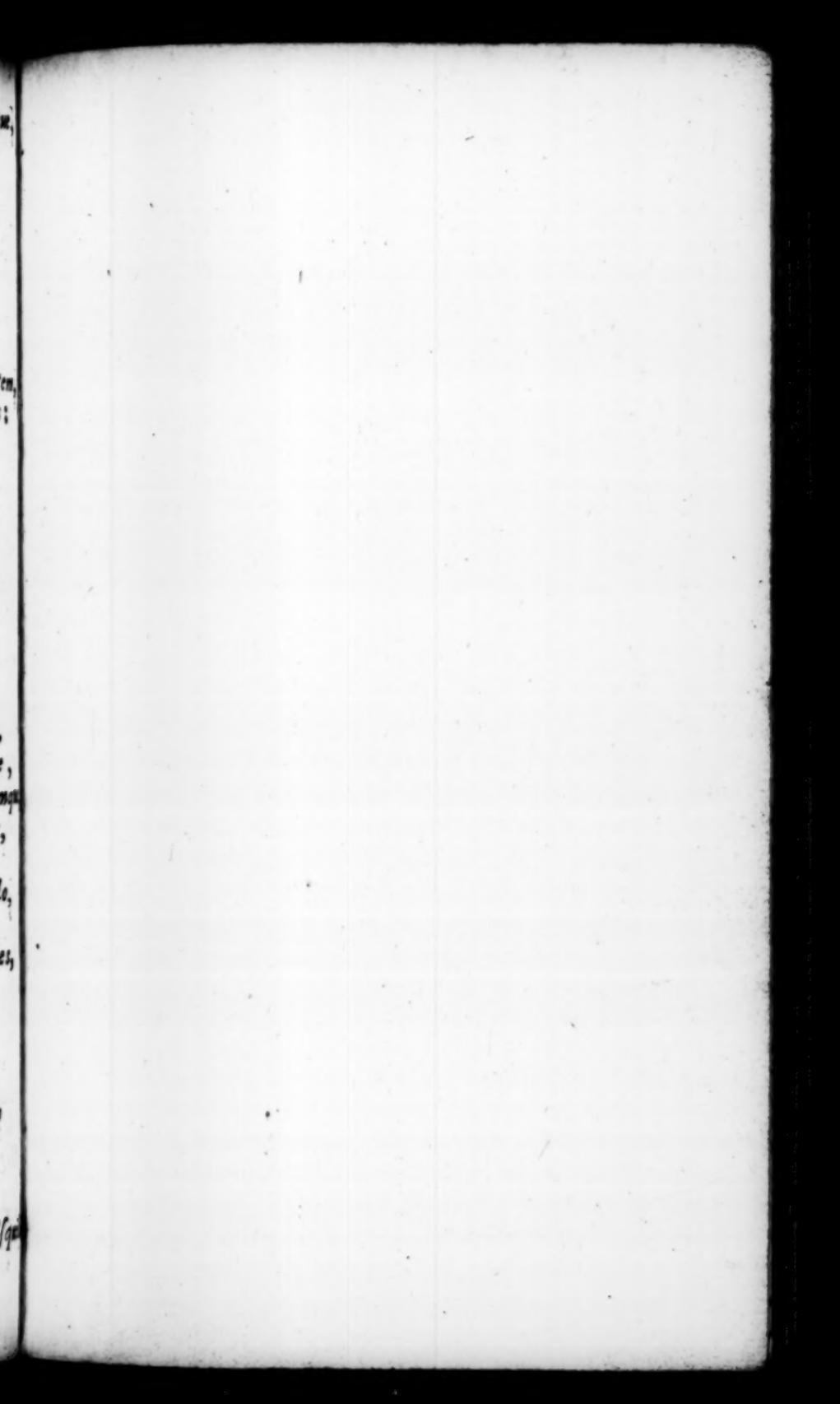
3 Mascula.
caarentia
singulari.

*Mascula sunt tantum numero contenta secundo,
Manes, maiores, cancelli, liberi, & antes,
Menses profluvium, lemures, fasti, atque minores,
Cum genus assignant natales, adde penates,
Et loco plurali, quales Gabiique, Locrique,
Et quæcumque legas passim similis rationis.*

3 Fœmin.
caarentia
singulari.

*Hac sunt fæminei generis, numerique secundi,
Exuviae, phalerae, gratiesque, manubiae, & idus,
Antiae, & induiae, simul insidiaeque, minaeque,
Excubiae, nonne, nuga, triseque, calendas.*

Quisq;

Qui
Fer
Re
Nu
Qu

R
Ma
Ar
Fu
Reſt
Infa
Aug
Fef
Qu

H
Nax
Sic
Sen
Aiq
Qu
Sinu
Vif
At
Ev
Tai
S.
Qu
Na
Hi
1
Gib

*Quisquilia, therma, cuna, diræ, exequiaeque,
Feria, & inferia ; sic primitiaeque plagaque,
Retia signantes, & valvae, divitiæque,
Nuptie item & lactes : addantur Theba & Athena :
Quod genus invenias & nomina plura locorum.*

*Rarius hec primo, plurali neutra leguntur,
Mœnia, cum tescuis, præcordia, lustra ferarum,
Arma, mapalia, sic bellaria, munia, castra ;
Funus justa petit, petit & sponsalia virgo,
Rostra disertus amat ; puerique crepidia gestant ;
Infantésque colunt cunabula ; consulit exta
Augur : & absolvens superis effata recantat.
Festa Deūm poterunt, cen Bacchanalia, jungi.
Quod si plura leges, licet hâc quoque classe reponas.*

3 Neutra.
caentia
singulari.

Redundantia.

*Hec quasi luxuriant, varias imitantia formas :
Nam genus & vocem variant, tonitrus tonitrûque,
Sic clypeus clypeum, baculus, baculum, atque bacillum,
Sensus & hoc sensum, tignus tignumque, tapetum
Atque tapete tapes, punctas punctumque : sinapi,
Quod genus immutans fertur scelerata sinapis ;
Sinus & hoc sinum vas lactis, mendaque mendum:
Viscus & hoc viscum, sic cornu & flexible cornum,
At Lucanus ait; Cornus tibi cura sinistri :
Eventus simul eventum. Sed quid moror istis ?
Talia doctorum tibi lectio mille ministrat.*

1 Redun-
dantia.

*Sed tibi præterea quadam sunt Graca notanda,
Qua quarto casu foetum peperere Latinum :
Nam panther panthera creat, crateraque crater ;
Hinc cratera venit, sed & ather athera fundit.*

2. Nomina-
tivi ex Ace-
casativis
Græcis in ad-

*Vertitur his rectus, sensus manet, & genus unum : 3. Rectus
Gibbus, & hic gibber, cucumis cucumber, stipis & stips; variatio-*

Sic cinis atque tiner, vomis vomer, scobis & scobi,
 Pulvis item pulver, pubes puber : quibus addes
 Quæ pariunt or & os honor & labor, arbor, adorqu,
 His & apes & apis, plebs plebis : sunt quoque multa
 Accepta à Gracis, geminam referentia formam ;
 Ut delphin delphinus & bic elephas elephantus :
 Sic congrus conger, Meleagrus sic Meleager,
 Teucrus item Teucer ; Dabis hic & cætera cuncta,
 Quæ tibi par ratio dederint, & lectione casta.
 Hæc simul & quarti flexus sunt atque secundi :
 Laurus enim lauri facit & laurus genitivo ;
 Sic quercus, pinus, pro fructu at arbore ficus ;
 Sic colus, atque penus, cornus quando arbor habetur ;
 Sic lacus, atque domus ; licet hæc nec ubique recurrentur.
 His quoque plura leges, quæ priscis jure relinquas.
 Et quæ luxuriant sunt adjectiva notanda.
 Multa, sed in primis quot & hac tibi nomina funduntur.
 Arma, ingum, nervus, somnus, clivusque, animusque,
 Et quot timus habet, quot frenum, & cera, baculum.
 A quibus us simul is formes ; ut, inermus inermis.
 Rarior est hilarus, vox est hilaris bene nota.

COMPARATIO NOMINUM.

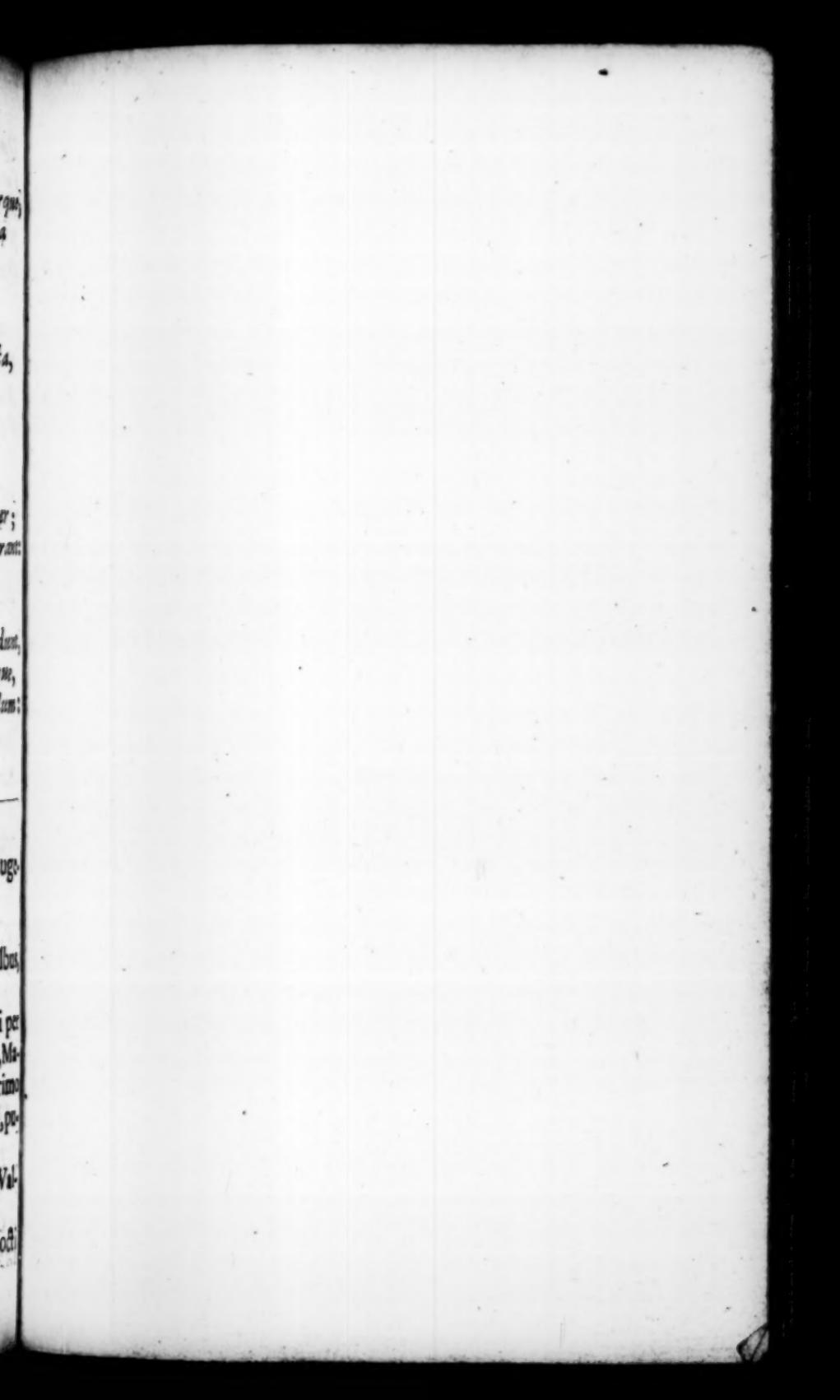
Comparantur nomina, quorum significatio aug-
 mentata minuive potest.

Gradus comparationis sunt tres :

Positivus, qui rem sine excessu significat : ut Albus,
 niger, probus, improbus.

Comparativus, qui significationem sui positivi per
 adverbium Magis auget ; ut, Albior, probior, id est, Mi-
 gis albus, magis probus. Fit autem regulariter à primo
 positivi casu in i, addita syllaba or : ut, ab Amici, pu-
 dici, fit Amicior, pudicior.

Superlativus, qui supra positivū cum adverbio Vi-
 de vel Maxime significat ; ut,

Sic cinis atque tiner, vomis vomer, scobis & scobs,
 Pulvis item pulver, pubes puber : quibus addes
 Quæ parium or & os honor & labor, arbor, adorqu,
 His & apes & apis, plebs plebis : sunt quoque multa
 Accepta à Gracis, geminam referentia formam ;
 Ut delphin delphinus & hic elephas elephatus :
 Sic congrus conger, Meleagrus sic Meleager,
 Teucus item Teucer ; Dabis hic & cætera cuncta,
 Quæ tibi par ratio dederint, & lectio casta.
 Hæc simul & quarti flexus sunt atque secundi :
 Laurus enim lauri facit & laurus genitivo ;
 Sic quercus, pinus, pro fructu at arbore fucus ;
 Sic colus, atque penus, cornus quando arbor habetur ;
 Sic lacus, atque domus ; licet hæc nec ubique recurrant.
 His quoque plura leges, quæ priscis jure relinquis.
 Et quæ luxuriant sunt adjectiva notanda.
 Multa, sed in primis quot & hæc tibi nomina fundunt,
 Arma, ingum, nervus, somnus, clivusque, animusque,
 Et quot timus habet, quot fratum, & cera, bacillum.
 A quibus us simul is formes ; ut, inermus inermis.
 Rarior est hilarus, vox est hilaris bene nota.

COMPARATIO NOMINUM.

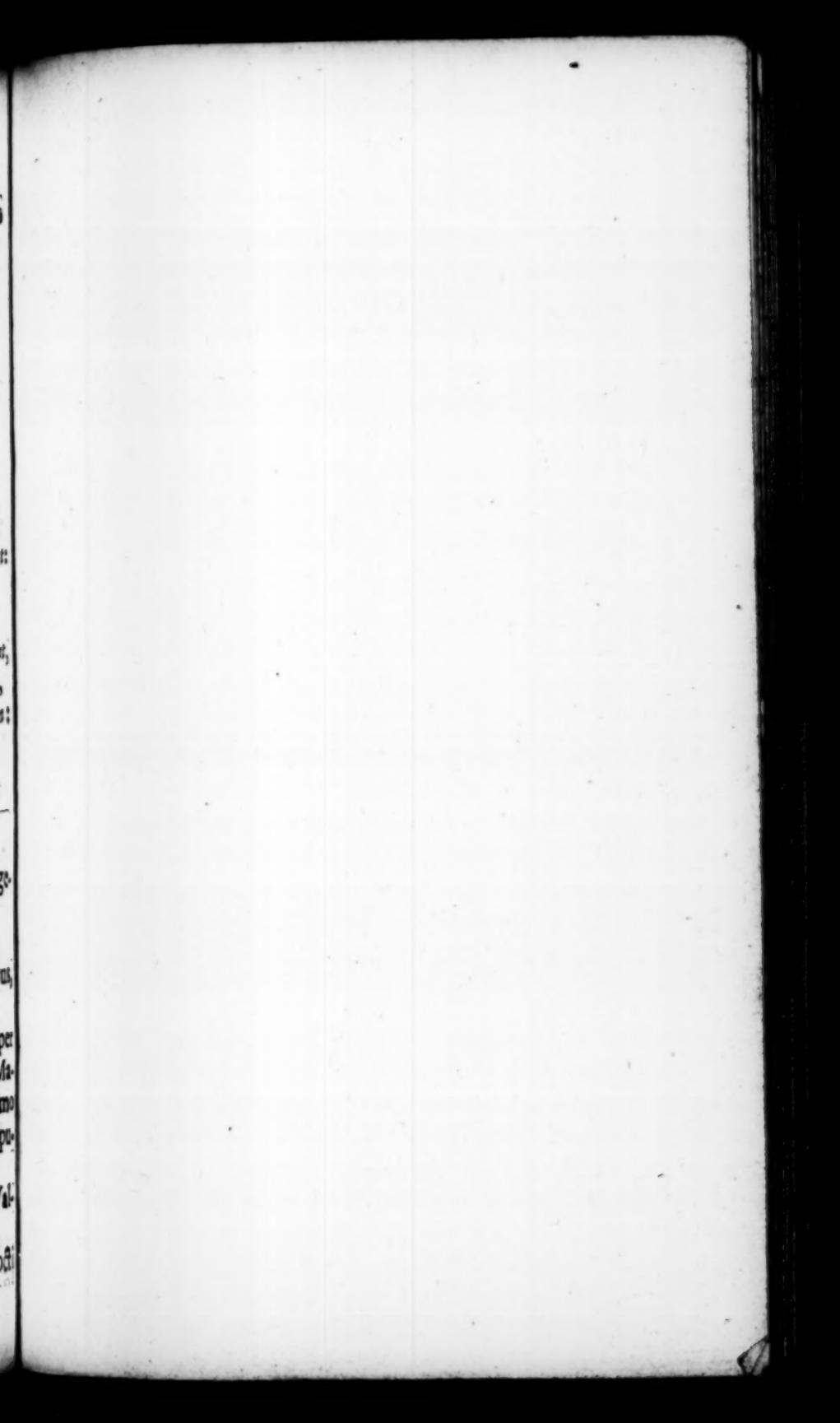
Comparantur nomina, quorum significatio aug-
 ri minuive potest.

Gradus comparationis sunt tres :

Positivus, qui rem sine excessu significat ; ut Albus,
 niger, probus, improbus.

Comparativus, qui significationem sui positivi per
 adverbium Magis auget ; ut, Albior, probior, id est, Ma-
 gis albus, magis probus. Fit autem regulariter à primo
 positivi casu in i, addita syllaba or : ut, ab Amici, pu-
 dici, fit Amicior, pudicior.

Superlativus, qui supra positivū cum adverbio Vi-
 de vel Maximè significat ; ut,

D
J

Fit
jectis
didissi

Qu
perlat
ger, n

Exc
Matur

Sex

Imus:
Agili

millim
Qua
modu

dices
magn
Pla

quas,
Ben

Ben

Ber
2
per a
idon
ime:

Int
dis a

A
piem
Pe
Ti

Doctissimus, $\{$ id est, valde $\{$ Doctus.
Justissimus, $\{$ vel maxime $\{$ Justus.

Fit autem regulariter à primo positivi casu in i, adjectis $\{$ & simus: ut, à Candidi, prudenti, fit Candidissimus, prudentissimus.

Quæ verò positiva in r desinunt, adjecto rimus superlativum formant: ut, Pulcher, pulcherrimus; Niger, nigerrimus.

Excipiuntur, Dextimus à Dexter, maturimus sive Maturissimus, ab antiquo Matur.

Sex ista in lis, superlativum formant mutando lis in limus: nempe, Facilis, facillimus: Docilis, docillimus: Agilis, agillimus: Gracilis, gracillimus: Humilis, humillimus; Similis, similimus.

Quæ derivantur à Dico, loquor, volo, facio, ad hunc modum comparantur. Maledicus, maledicentior, maledicentissimus, à Dico: Magniloquus, magniloquentior, magniloquentissimus, à loquor:

Plautus tamen à mendacioquus, & confidentiloquus, usurpat mendacioquiū & confidentiloquiū.

Benevolus, $\{$ ó $\{$ Magnificus,
Benevolentior, $\{$ vol $\{$ Magnificentior,
Benevolentissimus, $\{$ $\{$ Magnificentissimus $\}$ a facio.

Quoties vocalis præcedit us finale, comparatio fit per adverbia Magis & maximè: ut, Idoneus, magis idoneus, maximè idoneus. Arduus, magis arduus, maxime arduus.

COMPARATIO INUSITATIOR.

Interim acre judiciū adhibendū est, ut quæ in legendis authoribus raro occurrent, raro itidē usurpentur:

Cujusmodi sunt quæ sequuntur:

Affiduior, strenuor, egregiissimus, mirificissimus, pientissimus vel piissimus, ipsissimus.

Perpetuissimus, $\{$ Exiguissimus, apud Ovidium.
Tuissimus. $\{$ Multissimus, apud Ciceronem.

COMP A-

COMPARATIO ANOMALA.

Bonus, melior, optimus. Malus, pejor, pessimum
 Magnus, major, maximus. Parvus, minor, minimus
 Multus plurimus, multa plurima, multum plus plurimum.
 Vetus, veterior, veterrimus. Deterior, detemus,
 ab antiquo deter. Nequam, nequior, nequissimus
 Citrà, citerior, citimus. Intrà, interior, intimus. Infra,
 inferior, infimus. Extrà, exterior, extimus vel extrimus.
 Suprà, superior, supremus vel summus. Posterior,
 proximus, à quo proximior, apud Ovidiu
 Pridem, prior, primus. Diu, diutior, diutissimus. Sa-
 sapiùs, sapissimè.

COMPARATIO DEFECTIVA:

Inclytus,	{ ab <i>wiū's</i>	Meritus,
Inclytissimus.		Meritissimus.
Optimus,	{ ab <i>wiū's</i>	Sinister,
Optimior.		Sinisterior.
Ocyor,	{ ab <i>wiū's</i>	Juvenis,
Ocyssimus.		Junior.
Novus,	{ ab <i>wiū's</i>	Senex,
Novissimus.		Senior.
Adolescens,	{ ab <i>wiū's</i>	Maximus natu.
Adolescentior.		Ante,
Potior,	{ ab <i>wiū's</i>	Anterior.
Potissimus.		Nuper,
Longinquus,	{ ab <i>wiū's</i>	Nuperrimus.
Longinquier.		
Penè,	{ ab <i>wiū's</i>	
Penissimus.		

Interdum autem à substantiis fit comparatio, id
 abusivè : { Neronior, } à { Nerone,
 ut, { Cinædior, } à { Cinædo,
 Poenior, } Poeno.

Con

S

Nom

Gen

Dat

Acc

Voc

Ab

Comparationum Typus.

SINGULARITER.

	Positivus.	Compar.	Super.
--	------------	---------	--------

	Dominus, Tener. Dulcis. Felix Prudens.		
Nom.	us er is a is x ns um e	iōr, iōr, iōs,	mīs mīa mīm
Gen.	i e i	iōris	mī mīa mī
Dat.	o e o	iōri	mo ma mo
Accus.	um em em em am em em em um e x ns	iōrem iōrem iōs	mīm mīm mīm
Voc.	e, et is e is um e	iōr iōr iōs	mīe mīa mīm
Ablat.	o e o	iōre iōri	mo mā mo

Comp.

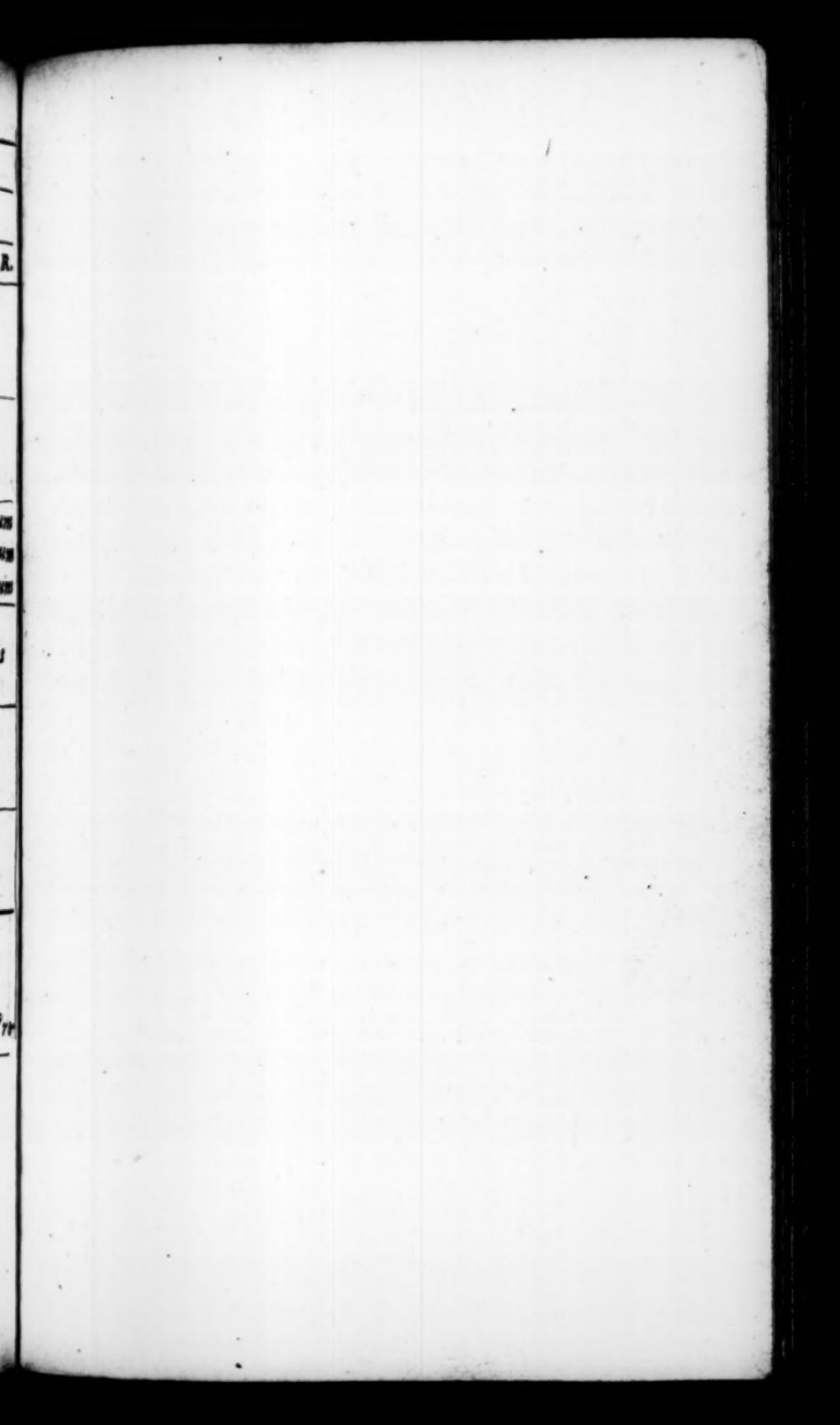
Comparationum Typus.

PLURALITER.

POSITIVUS. COMPARATIVE. SUPERLATIVE.

	Dolli,	Teneri.	Dulces.	Felices.	Prudentes	
Nom.	i e a	is es ia			 iores iores iora	mi me ma
Gen.	 orum arum orum	 rum ium			 iorum marum morum	morem marum morum
Dat.		isibus		ioribus		mis
Accus.	os as a	es es ia		iores iores iora		mos mas ma
Voc.	i a a	es es ia		 iores iores iora		mi ma ma
Ablat.	is	ibus	ioribus			mis

Pp.

P
a
Pr
ipse,
nostr
Qu
tute,

Acc
Genu
Spe
rivati
Ad
le, isto
Ex
Der
nimir
Rel
De
nostra
Der
Posit
Gen
nem,
stras,

Nun
Ego ;

Ca
Vocat
tuor,
nomin
U

PRONOMEN.

57

Pronomen est pars orationis, quā in demonstranda aut repetenda re aliqua utimur.

Pronomina sunt quindecim ; Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.

Quibus addi possunt & sua composita : ut, Egomet, tute, idem, & similia : ut etiam, Qui, quæ, quod.

DE ACCIDENTIBUS PRONOMINI.

Accidunt Pronomini, Species, Numerus, Casus, Genus, Declinatio, Persona, Figura.

Species pronominum est duplex ; Primitiva & Derivativa.

Ad Primitivum spectant ista ; Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is.

Ex Primitivis alia sunt Demonstrativa, alia Relativa. Demonstrativa dicuntur eadem, quæ & Primitiva ; nimirum, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is.

Relativa autem sunt, Ille, ipse, iste, hic, is, idem, qui.

Derivativa sunt, Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.

Derativorum alia sunt, Possessiva, alia Gentilia.

Possessiva sunt, Meus, tuus, suus, noster, vester.

Gentilia ex eo dicuntur, quod gentem aut nationem, vel partes & lectas significant : ut Nostras, Vestras, & Cujas nomen.

DE NUMERO.

Numerus pronominum duplex est, Singularis, ut, Ego ; pluralis, ut nos.

DE CASU.

Casus autem sunt sex, quemadmodum in nomine, Vocativo carent omnino pronomina, praeter hæc quatuor, Tu, meus, noster, nostras. *Martialis* tamen pronomini *ipse* vocativam tribuere videtur, quum ait,

Ut martis revocetur amor, summique Tonantis.

Ate Inno petat ceston & ipsa Venus.

De

PRONOMEN.

DE GENERE.

Genera sunt in pronominibus, perinde ut in adjectivis nominum. Alia enim ad tria genera referuntur; ut, Ego, tu, sui: alia per tria genera variantur; ut, Meus, mea, meum.

DE DECLINATIONE.

Declinationes pronominum sunt quatuor.

Genitivus autem primæ declinationis exit in i: Ego, tu: genitivo Mei, tui, & sui, quod recto care in utroque numero.

Genitivus secundæ desinit in ins vel jus: cuius formæ sunt Ille, ipse, iste: genitivo Illius, ipsius, istius Hic, is, qui; genitivo Hujus, ejus, cuius.

Genitivus tertiae declinationis exit in i, e, i, quem admodum nominum adjectivotum, qui per tres terminationes variantur: cuius sortis sunt.

Nominativo	Meus, mea, meum,	Genitivo	Mei, meæ, mei.
	Tuus, tua, tuum.		Tui, tuæ, tui.
	Suus, sua suum,		Sui, suæ, sui. (st.)
	Noster, nostra, nostrum,		Nostræ, nostra, no-
	Vester, vestra, vestrum		vestri, vestræ, vestri
	Genitivus quartæ habet atis: ex quo ordine sunt,		
	Nostras,		Nostratæ.
	Vestræ,	Genitivo	Vestratæ.
	Cujas.		Cujatæ.

Cæteri obliqui in utroque numero ad formam nominum tertiae declinationis inflectuntur.

DE PERSONA.

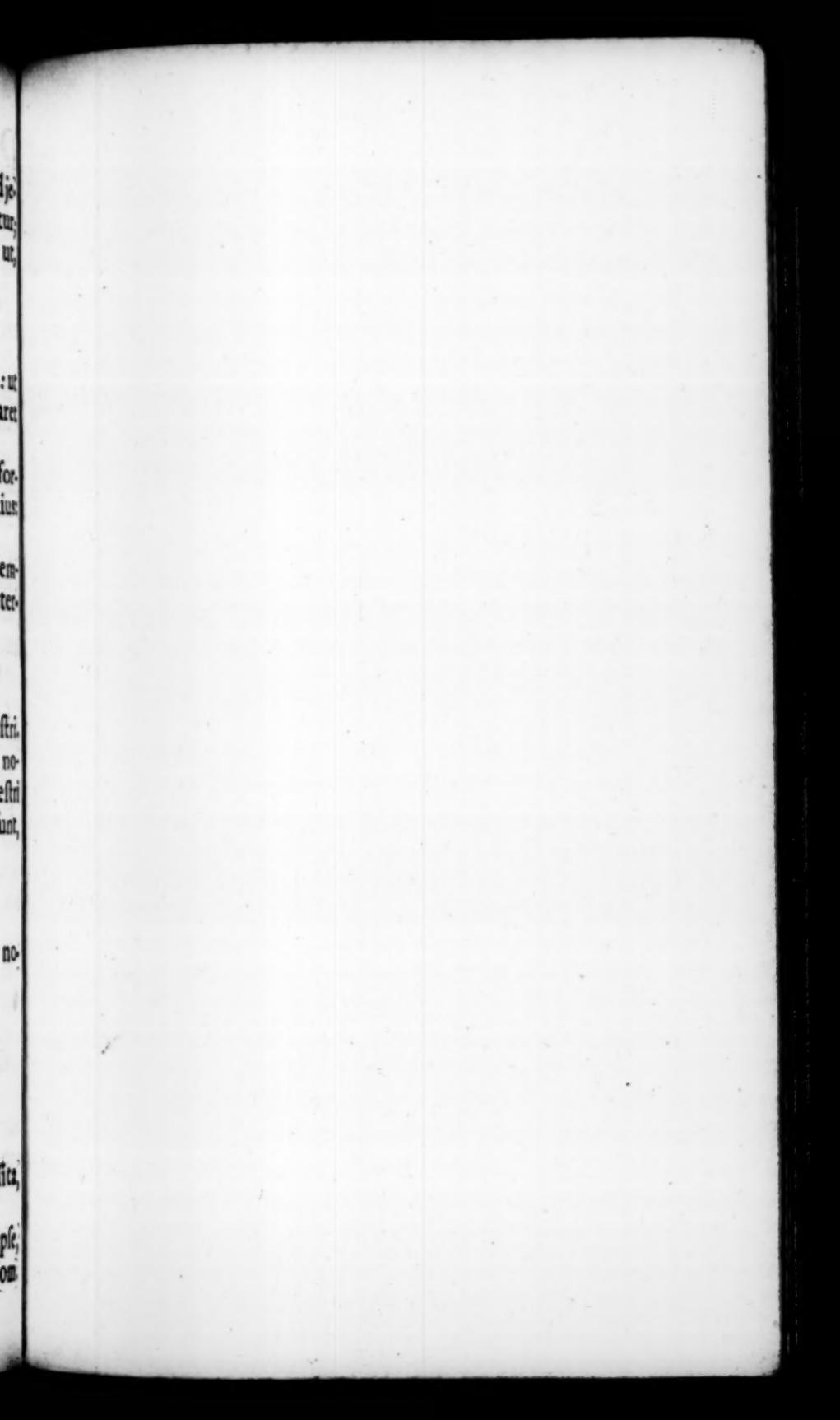
Personæ pronom.	Prima	Secunda	Ego.
			Tu.
	Tertia,		Illi.

DE FIGURA.

Figura est duplex; Simplex, ut Ego; Compositum Egomet,

Pronomina inter se componuntur: ut, Egoipse, tuipse, suisipius, meiipius.

Nom.

Nom.

Plural

dem mo

Com

modi, h

Com

ecum,

Compe

Ecum,

ecam,

Ecco^s,

ecas,

Cum

minati

cine, ha

boccin

Com

bos : n

Met

ponet

Sibime

Tun

die ve

noime

Te a

C

ille, ist

filulc

Pie

tur iſt

tivis.

Nom, { Iстic, } Accus. { Iстunc, } Ablat. { Iстoc. }
 { Iстac, } { Iстanc, } { Iстac, }
 { Iстoc, vel Iстuc. } { Iстoc, vel Iстuc. } { Iстoc. }

3. Inter sc.

Pluraliter, Nominativo & Accusativo Iстac. Eo-
dem modo declinatur & Illic, illac, illoc.

Componuntur etiam cum nominibus: ut, Cujus-^{2 Cum no-}
modi, hujusmodi, illiusmodi, istiusmodi.

Companuntur & cum præpositionibus: ut, Mecum, ^{3 Cum præ-}
cum, secum, nobiscum, vobiscum, quicum, quibuscū.

Componuntur etiam & cum adverbii: ut, Singular. ^{4 Cum ad-}
Ecum, { Ellum, } ab Ecce & ille.

Ecce, { ab Ec- } { Ellam, } Ut & Idem

Eccos, { ce & is. } { Ellos. } quoque, ab ^{is}

ecas, { ellas, } & demum.

Cum conjunctione quoque componuntur: ut No-^{5 Cum con-}
minativo Hiccine, hæccine, hoccine. Accusativo, hunc-
cine, hanccine, hoccine. Ablativo hoccine, haccine
hoccine. Plural. Hæccine, neutrum.

Componuntur denique cum syllabicis adjectiōni-^{6 Cum syllab.}
bus: hic, Met, te, ce, pte.

Hic adjicitur primæ & secundæ personæ: ut E-^{Met.}
gomet, meimet, mihimet, memet, nosmet, &c. Sic
sibimet, quoque, ac semet dicimus.

Tumet autem in recto non dicimus, ne putetur
esse verbum à tumeo, sed tuimet, tibimet, temer,
nomer, &c.

Teadjicitur istis, Tu, ut, tute; Te, ut, tete. ^{Te.}

Ceadjicitur obliquis horum pronominum, Hic, Ce,
ille, iste, quoties in s desinuit; ut, Hujusce, hisce,
illiusce, hosce, illosce.

Pte apponi- { Meā, } { Meapte : }
tur istis abla- { Tuā, } { Tuāpte : }
tūvis. { Suā, } { Suāpte : }
            { ut } { Nostrāpte : }
            { Nostrā, } { Vestrapte : }
            { Vesta, }

Pte.

Inter

Interdum etiam masculinis & neutris adjici solet
ut, Meopte marte, tuopte labore, suopte jumento
nostroptē damno, &c.

Quis.

Quis, & Qui ad hunc modum componuntur.

Quis, in compositione hisce particulis postponitur
En, } Ecquis, } Et hæc tam in fœminino
Ne, } Nequis, } singulare, quam in neutro
Alius, } ut Aliquis, } plurali, quæ habent, non
Num, } Nunquis, } quæ: ut, Siqua mulier, Ne
Si, } Siquis, } qua flagitia, &c.

Ecquis.

Præter Ecquis, quod utrumque in fœminino haberet
reperitur, Ecqua & Ecqua.

His autem particulis præponitur. Quis in compo-
sitione.

Nam, } Quisnam, } Et hæc ubique (præte-
Piam, } Quispiam, } squam in ablativo singu-
Putas, } ut Quisputas, } lari) quæ habent, non
Quam, } Quisquam, } quæ: ut, Quænam do-
Que, } Quisque: } ctrina, Negotia quæ-
am, Optima quæque.

Quis.

Quis etiam cum seipso componitar, ut Quisquis
quod &c in hunc modum variatur;

Nominativo Quisquis, quicquid; Accusativo
Quicquid; Ablativo Quoquo, quaqua, quoquo.

Qui.

Qui in compositione præponitur his particulis.

Dam, } Quidam, } Et hæc ubique (præte-
Vis, } Quivis, } squam in ablativo singu-
Libet, } Quilibet, } lari) quæ retinent, non quæ
Cunq; } Quicunq; } ut Quædam puella, Quæ
cunque facinora.

D E V E R B O.

V Erbum est pars orationis, quæ modis & tem-
poribus inflexa, esse aliquid, ageréve, aut pa-
significat: ut, Sum, existo; moveo, moveor: tan-
gō, tangor.

let.
ent
uit
in
eute
no
Ne
aben
com
ete
ing
no
do
napi
quis
ativo
zter
gub
qua
Qua
tem
pa
ng
bum

V

ao:

Pe

Ego

C

sonat

Penit

I

Ver

Figur

Quin

boru

Ae

paffiv

Lego,

Paſ

activi

amo :

Neu

um, i

ut, Cu

Neu

Nat

mus, &

per se

Atqu

dem co

transfe

rum ve

Dalco,

ETC

VERBVM.

48

Verbum dividitur imprimis in Personale, ut Dō-
ceo: & Impersonale, ut Oportet.

Personale est, quod certis personis distinguitur: ut Verbum
Ego lego, Tu legis, Hic legit, Illi legunt. Personale.

Contrā, Impersonale dicitur, quod diversarum pe- Verbum Im-
sonarum vocibus non distinguitur nec variatur: ut, personale.
Poenitet; rædet; miseret; oportet.

DE ACCIDENTIBVS VERBO.

Verbo quidem accidunt ista Genus, Modus, Tempus,
Figura, Species, Persona, Numerus, Conjugatio.

DE GENERE:

Quinque sunt ver- { Activum; } Deponens,
bōrum genera. { Passivum, }
{ Neutrūm, } Commune.

ACTIVUM.

Activum est, quod agere significat, & in o finitum, Activum;
passivum in or formare potest: ut, Doceo, doceor;
Lego, legor.

PASSIVUM.

Passivum est, quod pati significat, & in or finitum,
activi formam, r dempto, relumere potest: ut, Amor,
amo: Afficio, afficio.

NEUTRUM.

Neutrūm est, quod in o vel in m finitum, nec acti-
vum, nec passivam formam integrē induere potest:
ut, Curro, ambulo, jaceo, sum.

Neutrorum tria sunt genera.

Nam aliud Substantivum dicitur; ut, sum, es, est, su- Neutrūm
mus, &c. Aliud Absolutum; sic dictum, quod ipsum substa-
per se sensum absolutum. tivum.

Atque hoc rursus duplex est: Nam alterum actio- Neutrūm
nem completam in ipso verbo significat, nec in aliud
transcendentem; ut, Ambio, dormio, pluit ningit; alte-
rum vero passionem in ipso completam indicat; ut
Palco, rubeo, albesco, nigresco.

H

Eſt

Tertium
Genus neut.

Est præterea & aliud, cuius actio in rem cognatæ
significationis transit, ac tertiam personam passivæ
vocis usurpat: ut,

Bibo vinum, } Vinum bibitur.
Curro stadium, } Stadium curritur.
Vivo vitam, } Vita vivitur.

Sunt denique, quæ simplicia quidē neutra sunt, com-
posita verò agendi vim concipiunt: ut, Eo, adeo, min-
go, commingo. DE PONENS.

Deponens

quod in or finitū, vel activi significationē
habet; ut, Loquor verbum; vel neutri, ut Philosophor.

COMMUNE.

Commune

Cōmune, quod in or finitū, tam activā quām passi-
vā significationē obtinet; ut, Veneror, criminor, cōlo-
lor, stipulor speculor, osculor, adulor, fruстрor, dignor,
testor, interpretor, amplector, meditor, experior, emen-
tior, multāque id genus alia, quæ passim apud veteris
reperias. DE MODO.

Modi verborum sex enumerantur.

Indicativus

Indicativus, qui simpliciter aliquid fieri aut non
fieri definit; ut, Probitas laudatur & alget. Hic mo-
dus aliquando per interrogationem usurpatur; ut,
Quis legit hæc? Aliquaodo per dubitationem; ut,
An in astu venit aliud ex alio malum?

Imperativus

Imperativus, quo inter imperandum utimur. Hic mo-
dus futurum non habet, sed præsens duplex; ut apud
Propertiū; *Aut si es dura, nega; si es non dura, venia.*
Virg. *Tūtyre, dum redeo (brevis est via) pasce capellū;*

*Et potum pastas age, Tūtyre, & inter agendum
Occursare capro (cornu ferit ille) caveto*

Præteritum autem à subjunctivo mutuatur (etrusca)
Cic. *Sed amabó te, nihil incōmodo valetudinis tui si*
Martial. *Dic quotus es, quanti cupias cœnare; nec ullum*

Addideris verbum, cœna parata tibi est.

*Quin & illa passive, Præceptum, sit, dictum sit, deter-
minatum*

112
V2

om.
in-
onc
or.

si-
lo-
or,
men-
eres

non
mo-
; ut,
; ut,

mo-
apud
enita
ellav
im

scri-
aefi-
allm
eter-
atum

min
scia

H
dam

Si fix
Itali

D
tivu

O
fert
nis L

M
quint
tur ;
sens
futur

Po
signi
ta; i

ga
ni r

Gr
per C

Su
alter
tentia

T
(sau
guifi
adve
imp
junct

minatum sit, præteriti Imperativi esse fatetur Priscianus.

Hic modus etiam permissivus dicitur, quod interdum per hunc permissio significetur: ut,

Si sine pace tuâ, atque invito Numine, Troes.

Ialiam petiere, luant peccata, nec illos faveris auxilio.

Denique aliquando etiam suppositivus, aut hortativus appellatur: ut, Virgilius,

— eamus, & in media armuamus.

Optativus, quo optamus fieri rem aliquam; nec refert facta ne sit, an fiat, an sit facienda: ut *Vtinam bonis literis suus detur honos.*

Modus Optativus, Potentialis, & Subjunctivus, quinq; separata eisdem vocibus tempora habere videntur; ut, est author Linacrus. Præterea notandum est, Præfens hujus modi assumere quandoq; significationem futuri: ut *Vtinam aliquando tecum loquar.*

Potentialis, quo posse, velle, aut debere fieri aliquid significamus: ut, *Expectes eadē à summo, minimoq; potissimum pro potes expectare. Non expectes, ut statim gratias agas, qui sanatur invitus: pro nō debes expectare. Quis in re tā veterē pro certa affirmer? pro vult affirmare.*

Graci hunc modum nunc per Indicativum, nunc per Optativum & particulam ab exprimunt.

Subjunctivus, qui nisi alteri subjiciatur orationi, vel alteram sibi subjectam orationem habeat, per se sententiam non absolvit: ut,

Si fueris felix multos numerabis amicos:

Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Temporum igitur vocibus hi tres modi per omnia (sicut dictum est) conveniunt: discernuntur vero significatu, & signis. Optativus enim semper adhæret adverbio cuiquam optandi: ut *Vtinā veniat aliquando tempus.* Potentialis vero, neq; ullum adverbium adiunctum habet, nec conjunctionem. Subjunctivus au-

tem semper aliquam conjunctionem annexam habet; ut, *Si venero*; *Ut raceas*; *Cum cœnavero*.

Infinitivus.

Infinitivus, qui agere quidem aut pati significat, & citra certam numeri & personæ differentiam; ut, *Malum probus esse*, quam haberis.

DE TEMPORI:

Tempora sunt quinque.

Præsens.

Imperfect.

Præsens, quo actio nunc geri significatur; ut *Scribo*.

Imperfectum, quo prius quidem aliquid in agendo fuisse significatur, non tamen absolutam tunc temporis fuisse actionem; ut,

Virgil. *Hic templum Iunoni ingens Sidonia Dido
Condebat*; Erat enim adhuc in opere.

Perfectum.

Perfectum, quo præterita absolutaq. significatur actio. Hoc in passivis, deponentibus, & communibus duplex est, & ob id dupli circuitione explicatum; Alterum, quo proxime præteritum exprimitur; ut *Pransus sum*; Alterum, quo ulterius præteritum indicatur; ut *Pransus fui*. Non enim, si modo *Pransis*, *pransus fui*, commodè apte dixeris.

Plusquam-
perfectum.

Plusquam perfectum, quo actio jamdiu præterita significatur.

Futurum.

Futurum, quo res in futuro gerenda significatur.

Hic promissivus modus à nonnullis vocatur, quod videatur aliquid promittere, aut velle facere; ut, Ovid *Ibimus ô Nymphæ, monstrataque saxa petemus*.

Hujus aliud genus est, quod Exactum vocant; ut, *Videro, abiero*. (feceris)

Ter. *Si te aquo animo ferre accipiet, negligentem*

Quod quidem exactum futurum etiam in subjunctivo modo reperitur; ut, (leges.)

Plin. *Ero securior dum legam, statimq; timbo cum*

DE FIGVRA.

Figura est duplex; Simplex, ut *Facio*; Composita, ut *Ca.efacio*.

Verba

ben;

t, ut
; ut,

rib.

gen-

tem-

Dido

vere.

catur

uni-

lica-

itur;

tom

nfo

erita

catur.

quod

ur,

mai,

; ut,

erii,

ju-

pero.

cum

fica,

erba

si
ex
co
in
pl

me
fin
1
id
apu
end
pro
bisc

F
sito
vex
afis
elt,

H

mili

app

L

efor

mit

nic

rio,

Verba composita quorum simplicia exoleverunt, sunt, Defendo, offendō, aspicio, conspicio, adipiscor, experior, comperior, expedio, impedio, deleo, imbuo, compello, appello, incendo, accēdo ingruo, congruo, infligo, instigo, impleo, compleo, & id genus alia.

Quādam etiam videntur à Græcis nata: ut, Im-
pleo, à πλέω. Percello, à κέλλω.

DE SPECIE.

Species est duplex.

Primitiva, quæ est prima verbi positio: ut, Ferveo Primitiva.
Derivativa, quæ à primitiva deducitur: ut fervesco, Derivativa.
Derivativeorum genera sunt quinque.

Inchoativa, à Grammaticis appellata (quæ Valla Inchoativa
meditativa potius, & augmentativa appellat,) in sc̄o de-
finunt: ut, Labasco, calesco, ingemisco, edormisco.

Hæc autem inchoationem significant; ut Lucescit,
id est, incipit lucere, aut certè gliscere & intendi. ut
apud Virgil. Expleri mentem nequit, ardescitq; tu-
ndo: hoc est, magis magisq; ardet. Ex his plerique
pro thematibus primariis usurpantur ut, Timeo, Tmesco,
bisco, conticesco, id est, Timeo, bio, taceo.

Frequentativa definunt in to, so, xo, aut tor: ut, vi-
sito, affecto, scriptito, pulso, visto, quasso, nexo, texo,
vexo, sector, scitor, sciscitor. Significant autem vel
assiduitatem quandam; vel conatum; ut, Dictito, id
est, frequenter dico: visto, id est, eo ad videndum.

Huc pertinent & illa, vellico, fodico, albico, & si- Apparativa.
milia id genus, quæ à Grammaticis etiam apparativa
appellari solent.

Desiderativa finiunt in urio: ut, Lecturio, parturio, Desiderat,
esurio, cœnaturio. Hæc ad significationem suorum Pri-
mitivorum studium atque appetentiam quandam ad-
jicunt: ut Lecturio, id est, Legere cupio; Cœnatu-
rio, id est, cupio cœnare.

Diminutiva. **D**iminutiva, in *lo*, vel *ssō*, exeunt: ut, Sorbillo, can-

tillo, pitiffo, id est, *parūm ac modicē sorbeo, canto, bibo*.

Imitativa. **I**mitativa sunt quæ imitationem significant: ut,
Patrisso, Atticisso, Platonisso. At Latini hāc forma
non adeo delectati sunt: unde, pro *Græcisso, Græ-*
cor usi sunt: ut *Cornicor, à cornice; Vulpinor, à vul-*
pe; Bacchor, à Baccho.

DE PERSONA.

Tres sunt verbi personæ: *Prima*, ut *Lego*; *Secun-*
da, ut *Legis*; *Tertia*, ut *Legit*.

DE NUMERO.

Numeri suut duo; *Singularis*, ut *Lego*; *Pluralis*, ut
Legimus.

DE CONJUGATIONE.

Quandoquidem de conjugandorum verborum
tione in rudimentis Anglicis traditum est, quæ per
tanquam unguis suos exactissimè callere debent:
proximum fuerit, ut hæ *Gulielmi Lillii de præteri-*
& supinis regulæ (lucidissimæ quidem illæ, compe-
diosissimæque, nec sane minus utiles) pari aviditate
imbibantur.

G. LIL. DE SIMPLICIUM: Verborum primæ Conjugationis communi Præterito.

Asavi.

Hypermet-
ter versus
plus iusto
una syllaba
constat, sed
collidenda
cum prima
voce sequen-
tis ver suu; id
quod omni-
um commu-
ne est.

dimicav i; ne-

As in presenti perfectum format in avi.

Avt, no nas navī, vocito vocitas vocitavi.

Deme lavo lavi, juvo juvi; nexo que nexui*

Et seco quod secui, necd quod necui, mico verbum

Quod micui, plico quod plicui, frico quod friui dati;

Sic domo quod domui, tono quod tonui, sono vrbum

Quod sonui, crepo quod crepus, veto quod vernaide;

Atque cubo cubui; raro hac formantur in avi;

Do das ritè dedi, sto s̄tas formare steti vult.

Secu-

i. Cic.

car
bib.
: ut.
ormi
Grz.
. vul.

ecun-

lis, x

m fr
pus
bent
terib
npe-
ditat

et;
am
et;
Secun

E

Son

La

Vu

Sm

S

Per

Spa

1

Mrg

Fri

i

Des

At

He

Nit

Etn

T

Et

Co

Ep

D

Fin

Penc

Jun

C

Vadi

Clan

Secundæ Conjugationis commune
Præteritum.

Es in præsenti perfectum format ui dans ;
Ut nigreo nigres nigrui; jubeo excipe jussi,
Sorbo sorbui, habet sorpsi quoque, mulceo mulsi;
Luceo vul luxi, sedeo sedi, videoque
Vult vidi; sed prandeo prandi, strideo stridi,
Suadeo suasi, rideo risi, habet ardeo & arsi.

Eis, uis.

Quatenus his infrà geminatur syllaba prima:
Pendo namque pependi, mordeo vultque momordi,
Spondeo habere spospondi, tondeo vultque totondi:

Lvel **R**ante geo si stet, geo vertitur in si ;
Urgeo ut ursi, mulgeo mulsi, dat quoque mulxi :
Frigeo frixi, lugeo luxi, habet angeo & anxi.

Geo.

Dat fleo fles elevi, leo les levii, indeque natum
Deleo delevi, pleo ples plenvi, neo nevi ;
A maneo mansi formatur : torqueo torxi.
Hereo vult hafi. Veo fit vi; ut ferveo fervi ;
Niveo, & indè satum poscit conniveo nivi
Et nixi ; cieo civi, vitioque vievi.

Veo.

Tertia Conjugatio.

Tertia præteritum formabit ut hic manifestum.

IBo fit bi, ut lambo lambi ; scribo excipe scripsi,

Bo.

Et nubo nupsi ; antiquum cumbo cubui dat.

Co fit ci, ut vinco vici ; vult parco pepercii

Co.

Et parsi, dico dixi, duco quoque duxi.

Do fit di, ut mando mandsi sed scindo scidi dat,

Do.

Fundo fidi, fundo fudi, tundo tutudi que;

Pendo pependi, tendo tetendi, pedo pepedi :

Junge cedo cecidi, pro verbero cedo cecidi.

Cedo pro discedere, sive locum dare cessi :

Cedo.

Vado, rado, lado, ludo, divido, trudo,

Clando plando, redo, ex do semper faciunt si.

VERBUM.

48

Go.

Go fit xi, jungo junxi : sed r ante go vulti;
Ut spargo sparsi : lego legi, & ago facit egi;
Dit tango tetigi, pungo punxi pupugique :
Dat frango fregi : cum signat pango pacisci,
Vult pepigi; pro jungo, pegi; pro cano, panxi.

Ho.

Ho fit xi; traho cem traxi docet, & veho vexi;

To.

Lo fit ui, colo cem colui; psallo excipe cum p,
Et sallo sine p; nam salli format uirumque :
Dat vello velli, vulti quoque, fallo fefelli,
Cello pro frango, cculi; pello pepuli que.

Mo.

Mo fit ui, uomio ceq uomui; sed emo facit emi,
Compo petis compsi, promeo prompsi : adjice demo,
Quod format dempsi, sumo sumpsi, premo pressi.
No fit vi sino cem sivi : temno excipe tempsi;
Dat sterno stravi, sperno spevi, lino levi,
Interdum lini & livi; cerno quoque crevi :
Gigno, ponio, cano, genui, posui, cecini dant.

Po.

Po fit psi, ut scalpo scalpsi; rumpo excipe rupi;
Et strepo quod format strepsi, crepo quod crepsi dat.

Quo.

Quo fit qui, ut linquo liqui : coqui demito coxi.

Ro.

Ro fit vi, sero cem pro planta & sensino, sevi,
Quod seruum melius dat mutans significatum :
Vult verro verri & versi, uro ussi, gero gssi.
Quaro quasivi, tero irivi, curro cucurri.

So.

So, velut accesso, arcesso, incesso, atque lacesto,
Formabit sivi : Sed iolle capesso capessi,
Quodque capessivi facit atque facesto facesti ;
Sic viso visi ; sed pinso pinsui habebit.

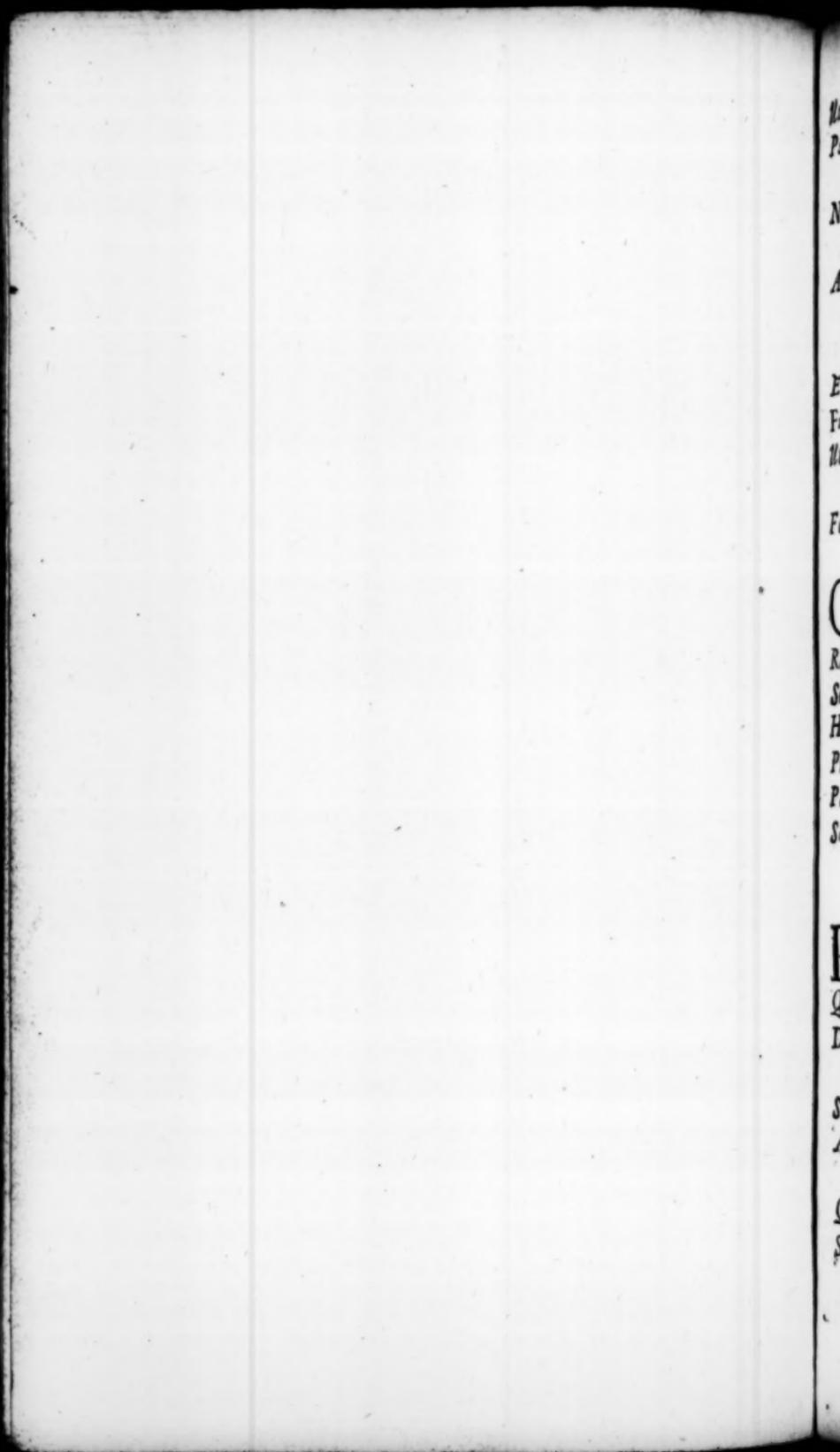
Se.

Sco fit vi, ut pasco parvi; vult posco poposci,
Vulti didici disco, quexi formare quinisco,

To.

To fit ti, ut verto verti; sed fisto notetur
Pro facio stare acti vum nam jure stiti dat.
Dat mitti misi, peto vult formare petivi.
Scerto sterui haber, meto messui ; ab ecto fit exi,

so,

*U*bi flecto flexi ; pecto dat pexni, habetque
Pexi ; etiam necto dat nexui, habet quoque nexi.

Vo.

*V*ox fit vi, ut vulvo volvi vivo excipe vixi,
Nexo ut nexui habet, sic texo texui habebit.

Xo.

*F*aci o ci ; ut facio feci, jacio quoque jeci ;
Antiquum lacio lexi, specio quoque spexi.

Cio.

*F*ido dio di, ut fodio fodi. Gio, cœn fugio gi.

Dio. Gio.

*F*it pio pi, ut capio cepi : cupio excipe pivi,
Et rapior apni, sapio sapui ; atque sapi vi.

Pio.

*F*it rario ri ut pario peperi. Tio ssi, geminans s,
Ut quatio quassi, quod vix reperitur in usu.

Rio.

Denique uo fit ui, ut statuo statui, pluo pluvi
Format, sive plui; struosed struxi, fluo fluxi.

Uo

Quarta Conjugatio.

*Q*uarto dat is ivi, ut monstrat scio scis tibi scivi;

Excipe Ve-
nio,cambio,
&c.

*E*xcipias venio dans veni, cambio campsi,

Rancio rausi, fartio farsi, sartio sarcisi,

Sepio sepsi, sentio sensi, fulcio fulsi,

Haurio item hauisi, sancio sanxi, vincio vinxi,

Prosaldo salio salui. * Et amicio amicui das.

* Pes pro-
celeusma-
ticus.

Parcius utemur cambivi, hauri vi, amicivi,

Seprivi, sanxivi, sarcivi, atque salivi.

De Compositorum Verborum

Præteritis.

*P*raestratum dat idem simplex & compositivum,

Ut docui edocui monstrat. Sed Syllaba semper

Quam simplex geminat, composto non geminatur :

Deme à do, disco, sto, posco, ritè creata.

*A*plico compositum cum sub, vel nomine, ut ista,

Plico.

Supplico, multiplico, gaudent formare plicavi ;

*A*pplico, complico, replico, & explico, ui vel in avi.

Quamvis uult oleo simplex olui, tamen inde

Oleo.

Quodvis compositum melius formabit olevi :

Similicis at formam redolet sequitur, suboleatque.

Composita à pungo formabunt omnia punxi :

Pungo.

Vult

Vult unum pupugi, interdumque repungo repunxi.
 Natum à do, quando est inflexio tertia, ut addo,
 Credo, edo, dedo, reddo, perdo, abdo, vel obdo,
 Condo, indo, trado, predo, vendo, didi : at unum
 Abscondo abscondsi. Natum à sto stas stiti habebit.

Mutantia primam vocalem in E.

VErba hac simplicia praesentis, prateritique,
 Si componantur, vocalem primam in e mutant:
 Damno, lacto, sacro, fallo, arceo, traicto, fatiscor,
 Antiquum cando, cum capto, farcio, jacto,
 Partio, carpo, patro, scando, spargo : parioque,
 Cujus nata peri duo compserit & reperit dani :
 Catera sed perui ; velut hac, aperire, operire.

Pasco. A pasco, pavi : tantum composta notentur:
 Hac duo, compesco, dispesco, pescui habere :
 Catera, ut epasco, servabunt simplicis usum.

Mutantia primam vocalem in I ubiq;

Cedo, habeo, lateo, salio, statuo, cano, lido,
 Quarco, egeo, teneo, raeceo, sapio, rapióque,
 Si componantur vocalem primam in i mutant:
 Ut rapiò rapui, eripio eripi : à cano natum,
 Prateritum per ui, cœu concino concinui dat.
 Post habeo tenet a : mutavit displiceóque.

Maneo. Amaneo mansi, minui, dant quatuor ista,
 Pramineo, emineo, cum promineo, immineoque :
 Simplicis at verbi servabunt cetera formam.

Calco saltio. Composita à verbis calco, saltio, a per u miant:
 Id tibi demonstrant concalco, inculco, resulto.

Hec, canso, clando, quatio, lavo, rejiciunt a ;
 Excuso, excludo, excutio, sunt eluo nata.

Mutantia primam vocalem in I,
 præterquam in Præterito.

PAngo, cado, composta, Ago, emo, sedeo, rego, frangi,
 Et capio, jacio, lacio, specio, premo, tango,

Vocalem

Excipitur
Coemo.

xi.
o,
m
bit,

ant;
•

b,

it:
G

range,
ocalism

Tec
Pre
A
Cir
Dep
Aj
As
An
Sur
2
Id
1
Pre
De
Pre

N
C
Da
Di
Vi
Da

H
2
L
Id
9
Oz
2
C
D
Eg

Vocalem primam presentis in i sibi mutant,
Præteris nunquam, cœu, frango refringo refregi :
A capio incipio incepi. Sed paucæ notentur :
Circumago simplex; perago, satago que sequuntur,
Depango, oppango, circumpango, atque repango :
A sedeo q. supersedeo circumsedeo q;
Atque ab ago dego dat degi, cogo coegi : Ago.
A ngeo sic pergo perrexi, vult quoque surgo
Surrei, mediæ presentis syllaba adempta. Rego.
Nil variant facio, nisi præposito præeunte,
Id docet olfacio, cum calfacio, inficio que. Facio.
A lego nata, re, * se, per, præ, sub, trans, præeunte, Lego.
Presentis servant vocalem; in i cetera mutant :
De quibus hæc intelligo, diligo, negligo, tantum
Præteritum lexi faciunt; reliqua omnia legi.

De Simplicium verborum Supinis.

Nunc ex præterito discas formare Supinum.
Bi sibi tum format, sic namque bibi bibitum fit. Bi.
Ci sit; ctum ut, vici victum, testatur & ici
Dans istum; feci factum, jeci quoque jactum. Ci.
Dicit sum, ut, vidi visum : quedam geminant s; Di.
Utpandi passum, sed i sessum : adde scidi quod
Dat scissum, atque scidi fissum, fodi quoque fossum.
Hic etiam advertas, quod syllaba prima supinis.
Quam vult præteritum geminari, non geminatur :
Iaque rotundi dans consum docet, atque cecidi
Quod casum, & cecidi quod dat casum, atque tetendi
Quod tensum & tentum, tutudi tunsum, atque pepedi
Quod format pedistum; adde dedi quod iure datum vni.
Gi sit etum, ut legi lectum : pegi pepigique Gi.
Dat paclum, fregi fractum, tetigi quoque tactum,
Egi allum, pupugi punctum, fugi fugiūm dat. Li.

Li.

*Li fit sum; ut falli, stans pro sale condio, salsum;
Dat pepuli pulsum, ceculi culsum, atque fefelli
Falsum; dat velli vulsum: tuli habet quoque laenum;*

Mi,ni,pi,
qui

*Mi,ni,pi, qui, tum, sunt; velut hic manifestum,
Emi emptum, veni ventum, cecini à cano cantum,
A capio cepi dans captum, à cœpicio cœptum,
Arumpo rupi ruptum, liqui quoque * lictum,*

* in compo-
sitis.

Ri.

Ri fit sum, ut verri versum: peperi excipe partim;

Si.

*Si fit sum, ut visi visum: tamen geminato
Misit formabit missum: fulsi excipe fultum,
Hausi baustum, farci fartum, farsi quoque fartum,
Ussi ustum, gessi gestum, torsi duo, tortum*

Et torsum, indulsi indulsum indulsumq; requirit.

Pfi.

Psi fit tum, ut scripsi scriptum, campsi excipe campsum;

Ti.

Ti fit tum; à sto namq; steti, à sisto q; stiti fit

Praterito, commune statum: verii excipe versum.

Vi.

Vi fit tum, ut flavi flatum: pavi excipe pastum;

Dat lavi lotum interdum lautum atque lavatum;

Potavi potum, interdum facit & potatum;

Sed favi fau'um, cavi caudum; à serosevi

Formes ritè satum; livi linique litum dat;

Solvi à solvo solutum, volvi à volvo volutum;

Vult singulti vi singultum, veneo venis

Venivi venum, sepelivi ritè sepultum.

Magna fo-
naturnus.Hor. Eois
intimata
fluctibus.

Hor.

* Pes Proce-
leusmati-
cus.

Quod dat ui dat itum, ut domui domiu'ū; excipe quid-

Verbum in uo, quia semper ui formabit in utum: (ii)

Exui ut exustum; à ruo deme rui, ruitum dans.

Vult secui sectum, necui necrum, fricu'que

Frictum, miscui item mistum,* ac amicui dat amilli;

Torrui habet tostum, docui doctum, tenuique.

Tentum, consului consulem, alui altum altumq;

Sic salui saltum, colui occului quoque cultum;

Pinsui habit pistum, rapui raptum; seruique

A sero vult fertum; sic texui habet quoq; texum.

Hui

m;

lum;

bum,

lm,

471111

m,

it.

mpfsm.

n.

n;

n:

e quib-

(11

s.

midis;

m;

s.

Ha

Has
Sells
Never
Dust

X
No
Dat

X

C

Conn
Imme
Af
Das
Verb
Tau
A
Cett

V

Tel
Na
Na
Na
Na
For
Na
For
Na
Feli
Pro
Ne
Ira
Ob

Hoc sed uicuntur in sum: nam censco censem,
Uelli habet celsum; meto messus habet quoque messum;
Nec viem nexus, sic pexhi habet quoque pexum:
Dat patni passum, carni cassum cari: umque.

Quædam
mutant ui-
in sum.

Si si etum, ut vixi vinclum, quinque abiiciunt n.
Nam fixi fistum, minxi mictum, inque supino
Dat pinxi pilatum, strinxi, rinxii, quoque rictum.
Xum, flexi, plexi, fixi dant; & finio fluxum.

De compositorum Verborum Supinis.

Compositum int simplex formatur quodque supinum, Tundo.
Quamvis non eadem sit semper syllaba utriusque.

Composita à tunsu, dempta n, tussu: à ruitu fit,
Imdi à dempta rutu; & à saltu quoque sultu:
Aero, quando satum format, composta sisum dant.
Dent captiuum, factum, jactum, raptum, apercantum.
Sed edo compositum non estum, sed facit esum: Edo.
Sum duntaxat comedo, formabit utrumque.
Anisco tantum duo cognitum & agnatum habentur;
Cuerant notum.

De Præteritis Verborum in Or.

Verba in or, admittunt ex posteriore supino
Præteritum, verso u per us, & sum consociato
Velui; ut a lectu, lectus sum velui. At horum
Nunc est deponens, nunc est commune notandum;
Nam labor lapsus, patior dat passus, & ejus Patior.
Nas; n, compatrior compassus, perpetiorque
Formans perpassus, fateor quod fassus, & inde Fator.
Nas; ut, confiteor confessus, diffidiorque
Formans diffessus: gradior dat gressus, & inde Gradior.
Nas; ut digredior digressus. Jungs fatiscor
Fussum, mensus sum metior, uor & usus.
Pro texo orditus, pro incepto dat ordior orsus,
Nas nisus vel nixus sum, sulcisor & ultus:
Inseor simuliratus, reor atque ratus sum,
Obliviscor uult oblitus sum; fruor optat

Frustrus

Tuor &
Tuor.

Apiscor.

Fructus vel frumentus, misericordia junge misertus.
 Vult tuor & tueor non tutus sed tuitus sum,
 Quamvis & eutum & tuitum sit utriusque supinum:
 A loquor adde locutus, & à sequor adde secutus;
 Experior facit expertus: formare pacis
 Gaudet pactus sum, nanciscor natus: apiscor, (adepio)
 Quod vetus est verbum, aptus sum; unde adipisco,
 Junge queror questus, proficiscor junge profectus;
 Expergiscor sum experrectus: & hec quoque, commi-
 niscor commentus, nascor natus, moriorque
 Mortuus, atque orior quod præteritum facit ortus.

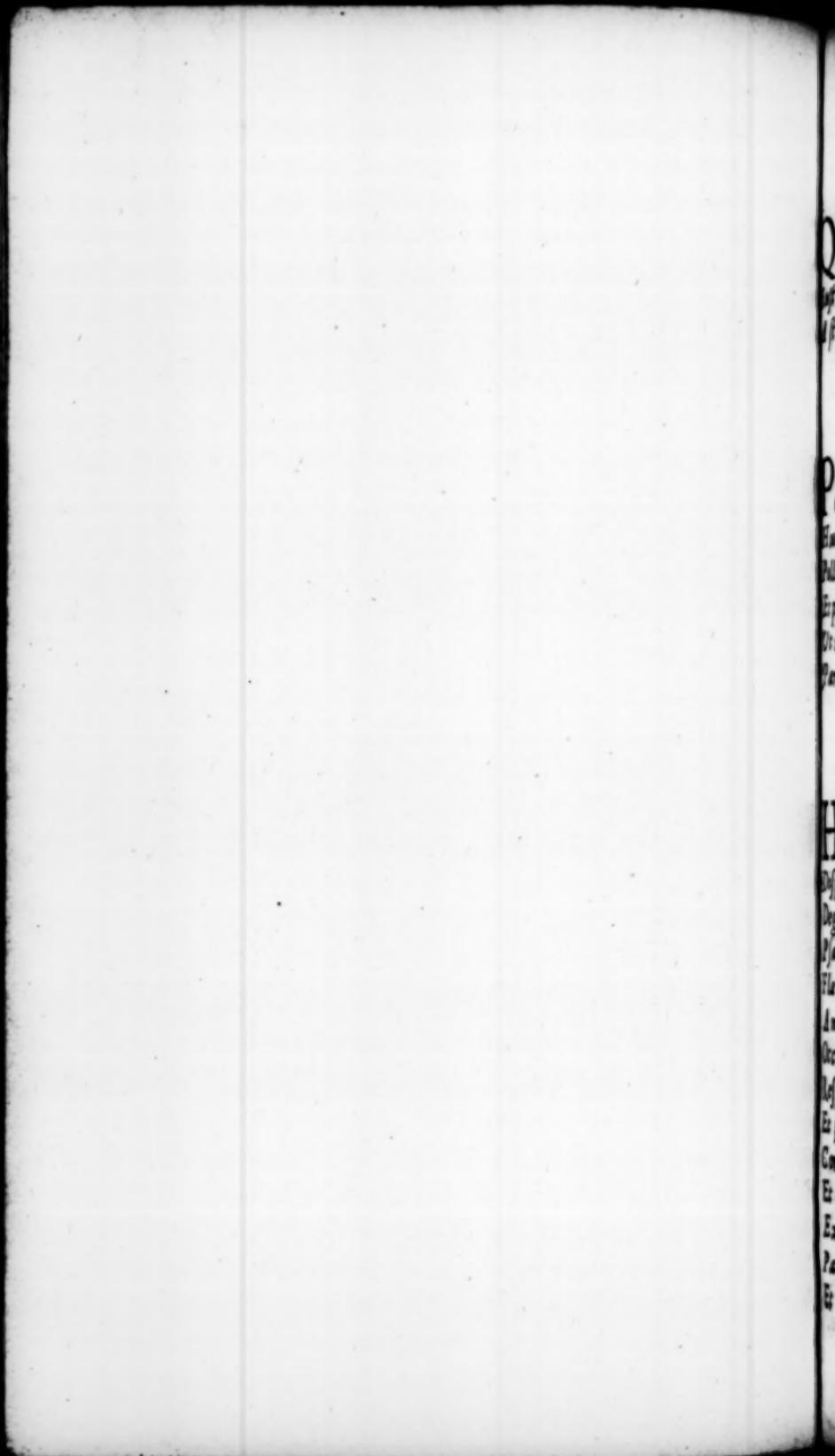
De verbis geminum præteritum habenti-
 bus, viz. Activæ & Passivæ vocis.

Preteritum activæ & passivæ vocis habent hac;
 Cæno cœnavi & cœnatus sum tibi format,
 * Versus hy- **J**uro juravi & juratus, potoque potavi *
 permetter, **E**t potus, titubo titubavi vel titubatus:
 Sic careo carui & cassus sum, prandeo prandi,
 Et pransus, pateo patui & passus, placeoque
 Dat placui & placitus, suescosuevi atque suetus;
 Veneo pro vendor; venivi, venditus & sum,
 Nubo nupsinuptaque sum, mereor meritus sum
 Vel merui: adde libet libuit libitum; & licet ad
 Quod licuit licitum, redet quod redit & dat
 Pertasum; adde pudet faciens puduit puditumque.
 Atque piget, tibi quod format piguit pigitumque.

De Neutro-passivorum præteritis.

* Versus hy- **N**eutro-passivum sic præteritum tibi format,
 permetter. **G**audeo gavisus sum, fido fisis, & audeo *
 Ansus sum, fio factus, soleo solitus sum.
 Mæreor sum mestus; sed Phœcæ nomen habetur.

m:
i
adepia
ipiscor
s;
comm
ns.

ec;

n
ces am
ne.
e.

st,
-
y,
D

De Verbis Præteritum mutuantibus.

Quodam præteritum verba accipiunt aliunde :
 A sedeo sido vult sedi, à suffere tollo
 tuli; & à suo sum fui; à tulorite fero tuli;
 si sisto steti, tantum pro stare notetur.

De Verbis Præterito carentibus.

Dicitur præteritum fugient, vergo, ambigo, glisco, fasico,
 Cirno, furo, quatio, ferio meio, medeórque,
 Ex Innotescō
 Ex vesco, liquor jungantur, cum reminisco,
 nido, nideo: ad hac, inceptiva, ut puerasco :
 impasiva, quibus carüere activa supinis;
 dico, nimo, tinseor: Meditativa omnia, præter
 latiro, esurio, qua præteritum duo servant.

Ex Innotescō
 co innoui,
 consenescō
 consenui.

Verba Supinum raro admittentia.

Hec raro aut nunquam retinebunt verba supinum :
 Lambo, mico, micus, rudo, scabo, parco, peperci,
 dispesco, posco, disco, compesco, quinisco,
 dico, anguo, sugo, lingo, ningo, satagoque,
 pallo, volo, nolo, malo, tremo, strideo, strido,
 nexo, liveo, avet, paveo, conniveo, ferret :
 anno compositum, ut renno; à cado, ut incido, præter
 cido, quod facit occasum, recidóque recasum :
 despo, linquo, lxo, metno, cluo, frigeo, calvo,
 exerto, timeo : sic luceo, & arceo, cuius
 Composita er citum habent, sic à gruo, ut ingruo, natnus :
 Et quecunque in ui formantur neutra secunda :
 Exceptis oleo, doleo, placebo, taceoque,
 late, item & careo, noceo, pateo, lateoque,
 valeo, calco; gaudent hac namque supino.

De

De Verbis Defectivis.

Sed nunc, ut totum percurras ordine verbum;
Istis pauca dabis mutilata & anomala verba:
Qua quia clauda quidem remanent, nec verbis ap-
Qui rectis pedibus plenisque incedere gaudent,
Hisce sequens dabitur, quem cernis, sermo solutus.

Aio. Præsens Indicativi, Aio, aís, ait, Plural aiunt.

Præteritum imperfectum, Aiebam, aiebas, aiebu-
 Plur. Aiebamus, aiebatis, aiebant. Imperativus, Ai-

Præsens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, Ai-
 aiat. Pl. Aiamus, aiant. Præsens particip. Aiens.

Ausim. Præsens Optativi, & Subjunctivi, Ausim, ausis, au-
 fit. Plural. Ausint.

Salve. Indicat. Salvebis. Imper. Salve, salveto. Pl. Salve-
 salvetote. Infinit. Salvere.

Ave. Imperat. Ave, aveto, Plural. Avete, avetote. Infa-

Cedo. Imperat. Cedo; Pl. Cedite: id est, Dic, vel porrige-
 Dicite, vel porrigitate.

Faxo. Futurum, Faxo vel Faxim, faxis, faxit, pro facias
 vel fecero. Plur. Faxint.

Forem. Imperfectum Optat. Potent. & Subjunct. Forem,
 fores, foret: pro essem, essem, esset. Plur. Ferent.

Quæso. Infinit. Fore, id est. Futurum esse.

Infit. Præsens Indicat. Quæso, Plural. Quæsumus.

Inquit. Infit, sola vox est, dicit, seu dixit significans. Plu-
 ral. Infiunt, id est, dicunt.

Inquio. Præsens Indicativi, Inquio vel inquam, inquis, in-
 quir. Plural. Inquimus, inquiunt.

Vale. Præter-perfectum, Inquisti, inquit.

Futurum, Inquier, inquiet.

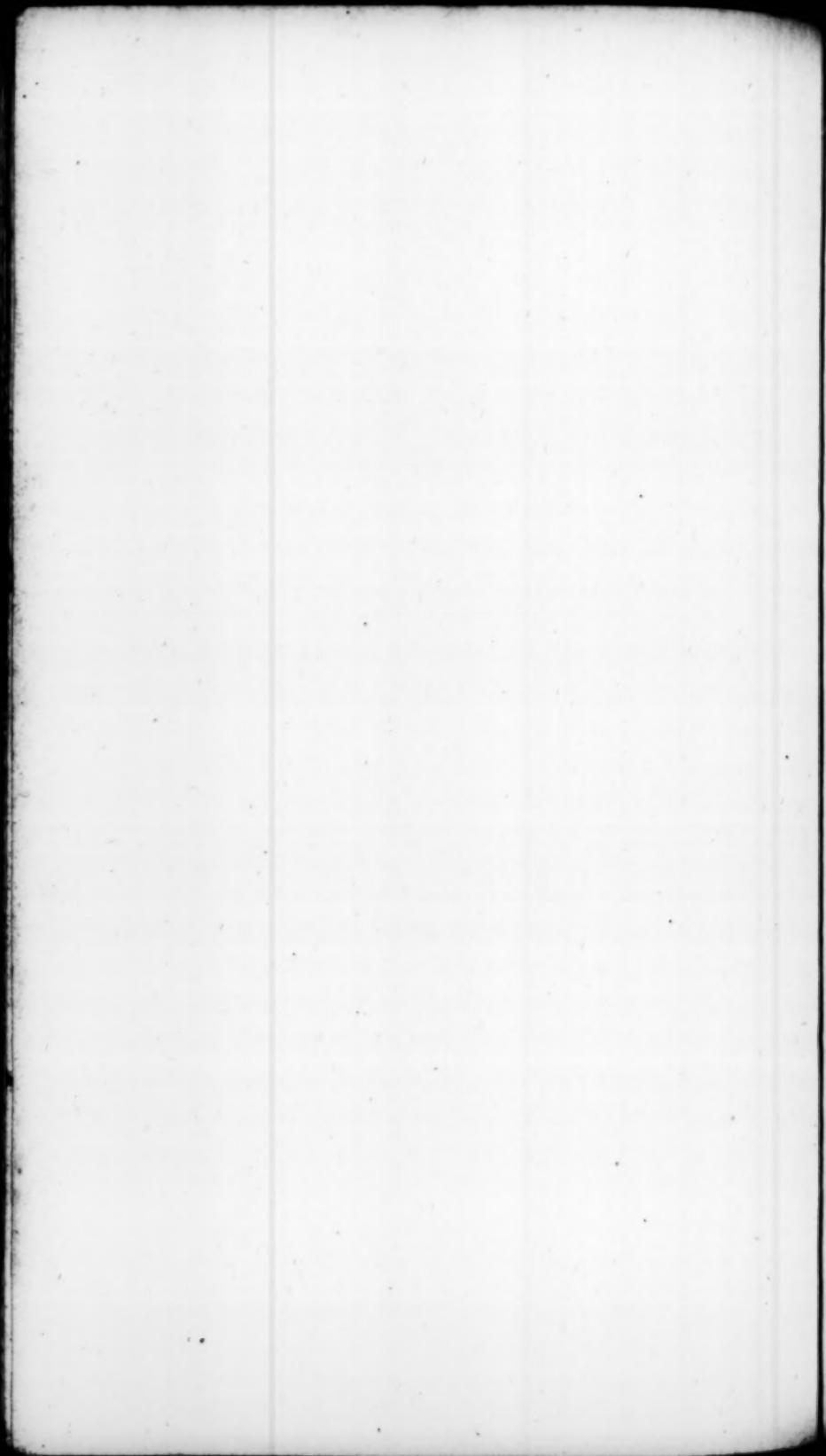
Imperat. Inque, apud Terent. Inquito, apud Plaut.

Præsens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, In-
 quiat. Particip. Inquiens.

Indicat. Valebis. Imper. Vale, valeto. Plural. Vale-

valetote. Infinit. Valere.

s apia
is.
it;
aieba
s, Al
i, Air
ns.
usifis, ar
. Salve
te. Infa
el porrige
o faciam
Forem
nt.
nus.
ans. Th
nquis, ir
d Planis.
ctivi, In
l. Valete,
Hoc

Hec quatuor sequentia, Odi, cœpi, memini, novi, omnes voces præteriti perfecti & plusquam perfecti omnium modorum integras habent; ut & futuri quoque, quoties à præterito indicativi formatur: in reliquis magna ex parte deficiunt, nisi quod Memini in Imperativo *Sing.* Memento, *Plur.* Mementote habet. Odi, novi, & cœpi, carent Imperativo.

Notabunt præterea pueri, Dor, furo, for, der, fer, for, simplicia non reperiri:

Dic, Duc, Fer, Fac,	} Dice, } pro } Duce, } Fere, } Face,	} Voces esse per A- } pocopen concisas & } decurtatas.
------------------------------	--	--

Denique notabunt, Eo, & queo, habere imperfectum Ibam, quibam: in futuro, Ibo, quibo.

De verbis Impersonalibus.

ET de Personalibus quidem hactenus dictum esto, Edeinceps vero de Impersonalibus dicendum, quæ nominativum certæ personæ non recipiunt, sed mutatur nominativus personæ in obliquos: ut quod Anglice personaliter dicimus, *I must read Virgil*, Latinè impersonaliter effertur, *Oportet me legere Virgilium*.

Impersonalia igitur appellantur, non quod persona careant, (habent enim, ut videmus, vocem tertiam personæ tam activam quam passivam, quamplurima) sed quia nullius personæ aut numeri certam significationem, nisi ex adjuncto nominis vel pronominis casu obliquo, sortiantur: Nam *Oportet me*, prima personæ esse videtur, numerique singularis: *Oportet nos*, primæ personæ pluralis: *Oportet te*, secundæ personæ singularis: *Oportet vos*, secundæ pluralis: atque idem de reliquis.

Sunt igitur Impersonalia duplia: Activæ vocis, & passivæ vocis.

Impersona-
lia Activa
vocis.

Est,	Accidit,	Vacat,	Juvat,
Interest,	Contingit,	Præstat,	Constat,
Refert,	Evenit.	Restat.	Conducit,
Placet,	Expedit,	Decet,	Miserer,
Libet,	Liquet,	Oportet,	Piger,
Pænitet,	Licet,	Potest,	Pudet.
Tædet.	Solet.		

Denique nullum ferè verbum est tam personale, ut non idem impersonalis formam possit induere; nec ē diverso. Horum tamen quædam personaliter usurpan-
tur: ut, *Virtus placet probis. Pecunia omnia potest. Ars juvat egentes.*

Quædam vero semper manent impersonalia: ut, *Pudet, pœnitet, oportet. Tametsi legere est apud Terentium; Quæ ad solent, quæque oportent signa ad saltem esse, huic omnia adesse video.*

Conjugantur
in tertia
persona.

Conjugantur autem in tertia persona singulare per omnes modos. A *Liquet*, non extat præteritum.

Tædet, pertæsum format:

Miseret, & miferescit, misertum est.

Placitum est,	Placet.
Libitum est,	Libet.
Puditum est,	Pudet.
Præterit. à	
Licitum est,	Licet.
Pugitum est,	Piget.

Impersonalia passiva vocis fiunt ab omnibus ver-
bis activis & neutrīs: ut, *Curritur, turbatur.*

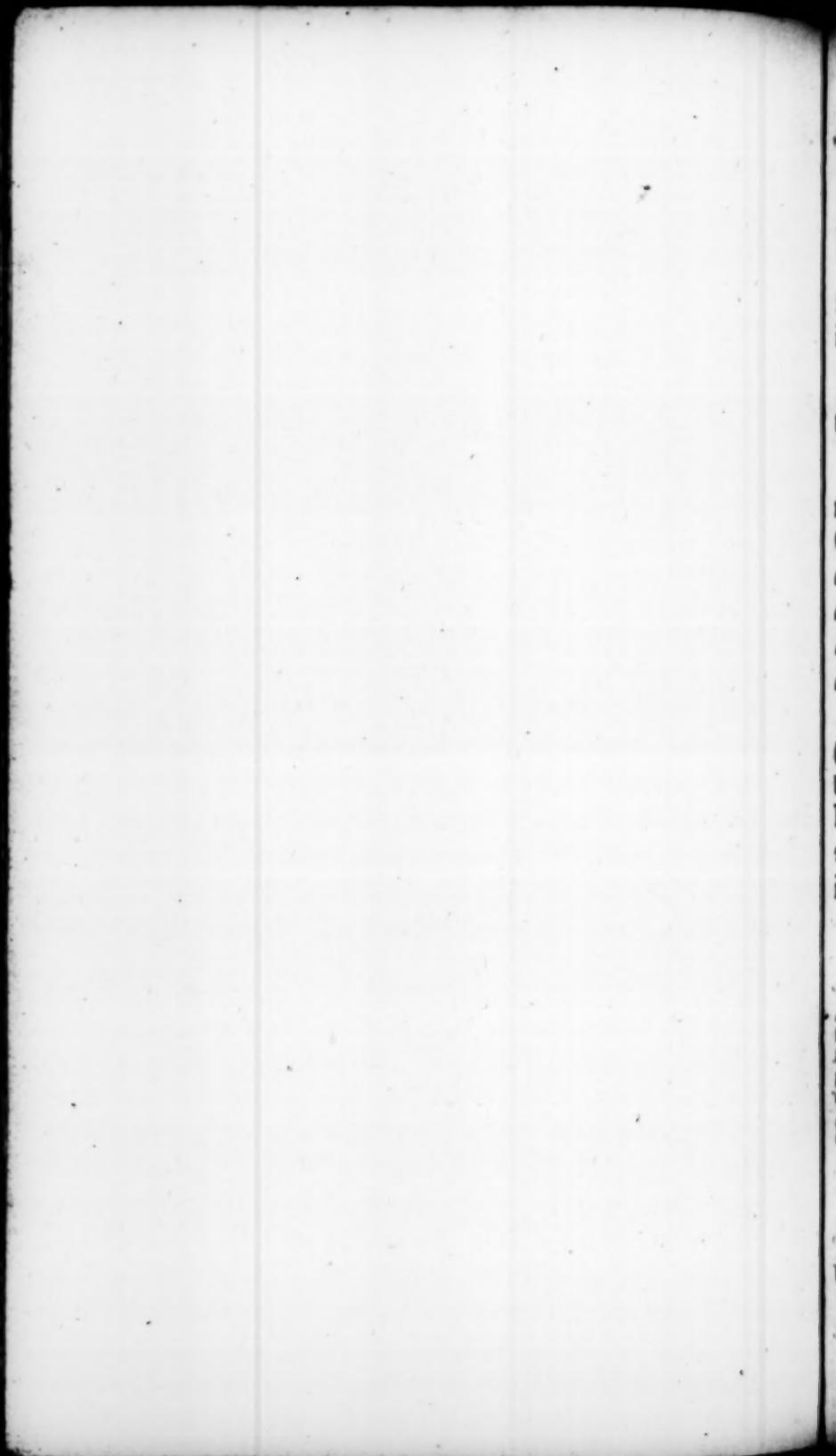
Impersonalia Supinis, & vocibus Gerundii carent.

D E G E R U N D I I S.

Cerundia porro voces participiales vocari possunt,
quod similia participiis sunt: sicut proverbialia dicimus, quæ sunt similia proverbii.

Proinde, quia parum videbamus convenire inter Grammaticos, utrum ad yerba, an ad participia pro-
prius

ili;
t,
icit,
t,
e, ut
nec è
rpan-
oteft.
: ut,
d Te-
l salu-
ari per
.
est.
.
as ver-
carent.
oſſunt,
erbiaſia
re inter
pia pro-
prius

prius pertineant, h̄ic in confinio utriusque partis relinquimus; ut, utri velint, sese regno addicant;

Porro à nomine casum, à verbo agendi, vel patiënti, vel neutrius significationem accipiunt.

Et quia temporum nec discriminēt discretis vocibus recipiunt, neque numeros aut personas admittunt, ideo nec justa verba est possunt, nec participia.

Gerundii termina- { *Di*, Genitivus casus.
tiones sunt tres. { *Do*, Dativi & ablativi.
{ *Dum*, Nominativi & accusat.

Terminati-
ones Ge-
rundii.

Gerundia autem activē majori ex parte significare, nulli dubiū est; licet interdū passivē etiam significant, Cujus tei exempla erunt ista: *Athenas quoque missus erudiendi causā*: id est, ut erudiretur. *Vixque videntur fœmina*: id est, dum videntur. *Satis ad cognoscendum illustria*: id est, ut cognoscantur. *Ars ad discendum facilis*: id est, ut discatur.

DE SPINIS.

Supina quoque meritō participialia verba dicuntur, sup:
Somniāque cum gerundii vocibus cōmunia habent,
Exeunt autem prius in *um*, posterius in *u*: ut, *Visum*,
vſu. Significant autem, prius quidem fere activē (sicut
in rudimentis dictum est) posterius vero passivē.

DE PARTICIPIO.

Participium est pars orationis inflexa casu; ^{Participium} quæ à Nomine genera, casus, & declinatio-
nem: à Verbo, tempora & significationes;
ab utroque, numerum & figuram accipit.

ACCIDENTIA PARTICIPIO.

Accidentia participio septem,	{	Casus,	{	Significatio,	Accidentia participio- rum.	
		Genus,		{		Numerus,
		Declinatio,				Figura,

linq
Po
vel
Et
recip
ideo

Ge
tione

Ge
nulli
Cuius
eradie
do fæn
dans i
dam fæ

SUpi
Som
Exeunt
vjs. Si
in rudi

P
AC

Accid
upio sep

prius pertineat, h̄ic in confinio utriusque partis relinquimus; ut, utri velint, sese regno addicant.

Porro à nomine casum, à verbo agendi, vel patiendi, vel neutrius significationem accipiunt.

Et quia temporum nec discriminē discretis vocibus recipiunt, neque numeros aut personas admittunt, ideo nec justa verba est possunt, nec participia.

Gerundii termina- { *Di*, Genitivus casus.
tiones sunt tres. { *Do*, Dativi & ablativi.
{ *Dum*, Nominativi & accusat.

Terminati-
ones Ge-
rundii.

Gerundia autem activē majori ex parte significare, nulli dubium est; licet interdū passivē etiam significant, Cujus tēi exempla erunt ista: *Athenas quoque missus erudiendi causā*: id est, ut erudiretur. *Uritque videntia feminā*: id est, dum videtur. *Satis ad cognoscendum illustria*: id est, ut cognoscantur. *Ars ad discendum facilis*: id est, ut discatur.

DE SUPINIS.

Supina quoque merito participialia verba dicuntur, sup:
Vomniāque cum gerundii vocibus cōmunia habent,
Exeunt autem prius in *um*, posterius in *u*: ut, *Visum*,
vīu. Significant autem, prius quidem fere activē (sicut
in rudimentis dictum est) posterius vero passivē.

DE PARTICIPIO.

Participium est pars orationis inflexa casu; *Participium*
quæ à Nomine genera, casus, & declinatio-
nem: à Verbo, tempora & significationes;
ab utroque, numerum & figuram accipit.

ACCIDENTIA PARTICIPIO.

Accidentia Parti- cipio septem,	{ <i>Casus</i> ,	{ <i>Significatio</i> ,	{ <i>Numerus</i> ,	{ <i>Figura</i> ,	Accidentia participio- rum.		
						{ <i>Genus</i> ,	{ <i>Tempus</i> ,
						{ <i>Declinatio</i> ,	

PARTICIPIUM.

De genere autem, & casu, & declinatione, idem hic statuendum, quod supra in nomine est traditum.

TEMPUS.

Tempora
particip.
Præsens.

Tempora participiorum sunt quatuor.

Præsens in *ans* vel *ens*, ut *Amans*, *legens*.

Cæterum *iens*, participium ab *Eo*, simplex, rarius legitur in nominativo; sed *euntis*, *eunti*, *euntem*, *eunte*, in obliquis: composita verò nominativum quidem in *iens* finitum habent, genitivum autem in *euntis*, ut *Abiens*, *abeuntis*; *Rediens*, *redeuntis*: præter unum, *Ambiens*, *ambientis*.

Hanc formam sequuntur & horum gerundia, ut, *Abeundi*, *abeundo*, *abeundum*: præter *Ambiendi*, *ambiendo*, *ambiendum*.

Præteritum Præteritum verò in $\begin{cases} \text{Tus}, \\ \text{Sus}, \\ \text{Xus}, \end{cases}$ ut $\begin{cases} \text{Doctus}. \\ \text{Visus}. \\ \text{Nexus}. \end{cases}$

Futurum. Futurum autem duplex: Alterum quidem in *acti*væ ut-plurimū significationis, aut neutralis ut, *Lectorus*, *cursurus*: Alterum verò in *dus*, passi^{va} si- gnificationis semper, ut *Legendus*.

SIGNIFICATIO.

Significatio
Activa. Activè significant ea participia, quæ ab actiuis cadunt: ut, *Docens*, *docturus*: *Verberans*, *verberaturus*.

A neutris cadentia neutraliter significant: ut *Currens*, *cursurus*; *Dolens*, *doliturus*.

Participia in *dus*. A quibusdam neutris reperiuntur etiam participia in *dus*: ut, *dubitandus*, *vigilandus*, *carendus*, *dolendus*.

Significatio
passiva. Passi^{va} significant, quæ à passivis descendant: ut, *Lectus*, *legendus*; *Auditus*, *audiendus*.

Fiunt & participia passiva ab hujusmodi neutris, quorum tertiae personæ passi^{va} usurpantur: ut *Arat^{ur} terra*. Hinc, *arata* & *aranda terra*.

Participi-

hic
te
ius
n-
em
et
m,
or,
di,

u,
ll,
fi-

is
-
T
-
o:
l,
t,

Par
nifica
tus, lo
Dep
partic
Seq
Loc
Hab
pia, q
Virgil
Terent
Virgil
Cor
num fi
nos,
Ab i
Prenitu
dendus
Hoc
ducunt
rus, lui
rus, osi
Simi
sonatus
que à

Est
gularis

Figur
sita, ut
Parti
cipiali
regunt;

Participia formata à deponentibus, imitantur significacionem suorum verborum : ut, Loquens, loquutus, loquuturus, à loquor.

Participia
a deponenti-
bus.

Deponentibus, quæ olim communia fuerunt, manet participium futuri in *dus*, ut,

Sequendus, } Utendus, } Obliviscendus,
Loquendus, } Patiendus, } & alia id genus.

Habent & deponentia præteriti temporis participia, quæ nunc activè, nunc passivè significant : ut, Virgil. *Nunc oblita mihi tot carmina.*

Terent. *Meditata sunt mihi omnia mea incommoda.*

Virgil. — *mentis à que tela Agnoscunt.*

Communum denique verborum participia ipsum significacionem induunt : ut, Criminans, criminatus, criminaturus, criminandus.

Ab impersonalibus nulla extant participia, præter Penitens, decens, libens, pertæsus, pœnitendus, pudendus.

Hæc participia, præter analogiam, verbis suis documentur, paritus, nascitus, sonatus, arguitus, luitus, etuitus, noscitus, moritus, oritus, osrus, futurus.

Similia participiis sunt ista, Tunicatus, togatus, personatus, larvatus, & innumera hujus sortis vocabula, quæ à nominibus, non à verbis deducuntur.

Impersona-
lium parti-
cipia.
Participia
anomals
deducta à
verbis præ-
ter analogi-
am. Partici-
pia deriva-
ta à nominis
bus.

NUMERVS.

Est & numerus in participiis. ut in nomine : Singularis, ut legens; Pluralis, ut, Legentes.

Numerus.

DE FIGURA.

Figura est duplex: Simplex, ut Spirans; Compo- Figura par-
tita, ut Respirans.

ticipiorum.

Participia aliquando degenerant in nomina participalia; Vel cum aliud casum quam suum verbum regunt: ut,

Participia
fiunt nomina

Abundans lactis, } { **Patiens inedia,**
Alieni appetentes } { **Fugitans litium.**

Vel cum componuuntur cum dictionibus, cum quibus ipsorum verba componi non possunt: ut, Infans, indoctus, innocens, ineptus.

Vel cum com- { **Amans,** } { **Doctus,**
 parantur: ut, { **Amantior,** } { **Doctior,**
                   { **Amantissimus.** } { **Doctissimus.**

Vel cum tempus significare desinunt: ut,
Expectem qui me nunquam visurus abiisti? hoc est,
Qui eo animo discessisti, ut me amplius non videri.
Nullam mentionem fecit cometarum, nil pretermis-
rus, si quid explorati haberet: id est, ita affectus, n.
non pretermitteret.

Amandus est doctissimus quisque: id est, dignus est,
vel debet amari. Vita laudata: id est, laudabilis.

Ejicienda est hac mollities animi: id est, debet ejici.

Participia praesentis temporis non raro sunt substantiva nomina Modo in masculino genere; ut, Oriens, occidens, profluens, confluens. Modo in femininorum, Consonans, continens. Modo in neutro ut, Contingens, accidens, antecedens, consequens, Modo in communis genere, pro verbalibus in *ter* vel *trix*: ut, Appetens, diligens, sitiens, indulgens.

Animans, modo femininum modo neutrum reperitur.

D E A D V E R B I O.

Adverbium.

Dverbiū est pars orationis non flexa, quæ adjecta verbo sensum ejus perficit, que explanat.

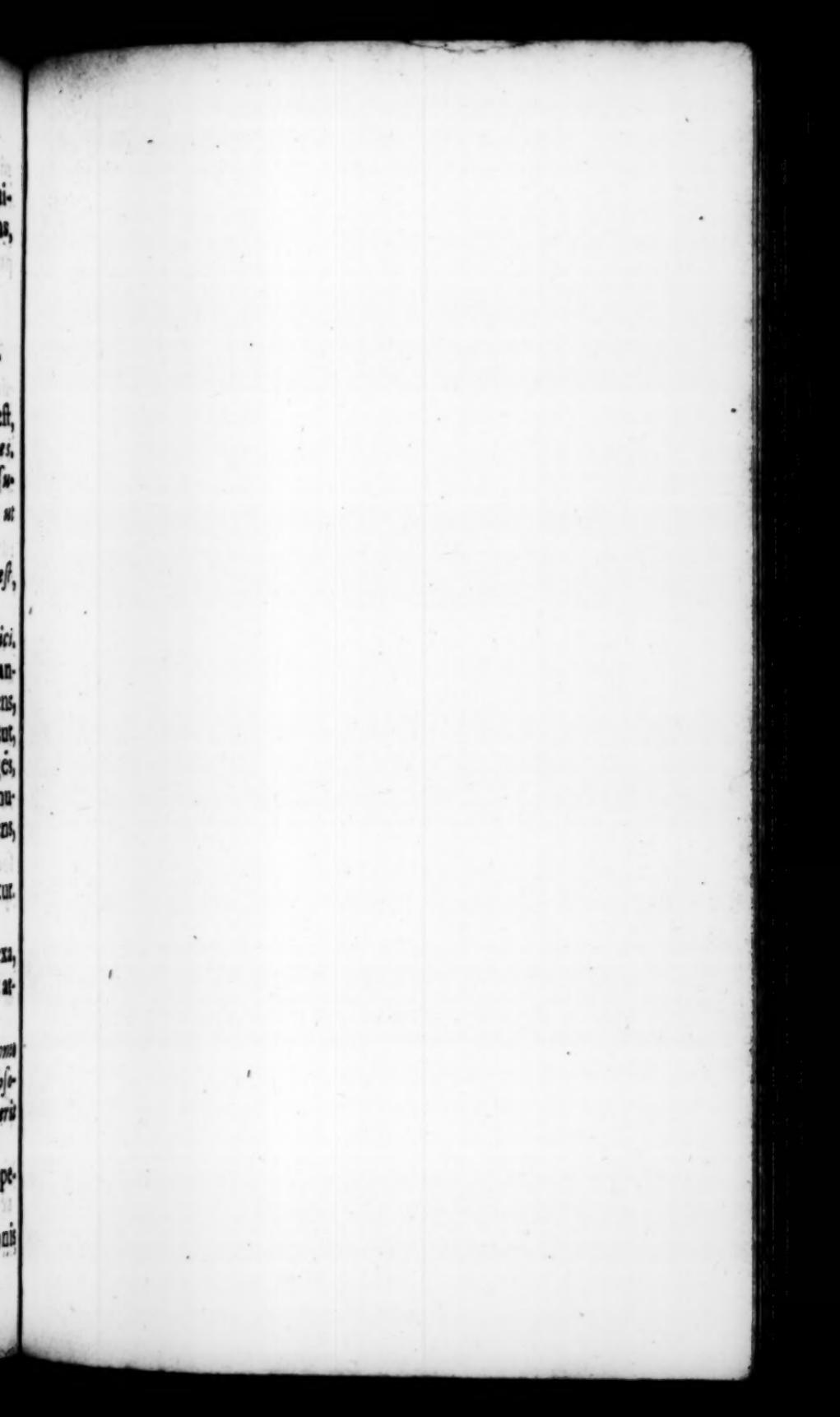
Explanat etiā interdū & nomen: ut *Homo egregie imprudens. Ne varum sis leno. Nimiū philos-*
phus. Aliquoties & Adverbij ut, Parum honeste se gerit.

A C C I D E N T I A A D V E R B I O.

Accidentia
Adverbio.

Adverbio accident, significatio, Comparatio, Species, Figura.

Significationis

Sig
collin
In

qua
biq
jibi

A
quò
libet
dext
neut

A
indē,
dem,
nē,
De

que,

Ad
quā
pride
aliqu
manē
quint
jam,
lisper

rumq
huc,e
prim

U

sub el
& ub
metu

A
quies
tricie

Significationis varietas ex verborum circumstantiis colligenda est.

In loco significant, Hic, illuc, istuc, intus, foris, usquam, nusquam, ubi, ubique, ubicunque, ubilibet, utro-
bique, ubivis, ubi, ibi, alibi, alicubi, necubi, sicubi,
inibi, ibidem, inferius, superius.

Ad locum respiciunt, Huc, illuc, istuc, intro, aliò, Ad locum,
quò, aliquò, nequò, quoquo, siquò, eò, eodem, quo-
libet, quovis, quocunque, foras, horsum, aliorum, dextrorum, sinistrorum, sursum, deorsum, utroque,
neutrò, quoquoversum.

A loco denotant, Hinc, illinc, istinc, intus, foris, A loco sig-
inde, unde, aliunde, alicunde, sicunde, necunde, indi- nificantia.
dem, undeliber, undevis, undecunque, superne, infer-
ne, cœlitus, funditus.

Deniq; per locum innuunt, Hac, illac, istac, quacun- Per locum
que, ea, eadèm, alià, aliquà, siqua, nequa, quaqua. significantia.

Adverbia temporis sunt, Dum, quum, quando, ali, Temporis
quando, quandiu, dudum, quandudū, jamdudū quam- adverbia
pridem, jampridem, usque, quoisque, toties, quoties,
aliquoties, heri, hodie, cras, pridie, postridie, perendie,
manè, vesperi, nudiustertius, nudiusquartus, nudius-
quintus, nudiusseximus, &c, Diu, noctū, interdiu, nunc,
jam, nuper, alias, olim, item, pridem, tantisper, pau-
lisper, parumper, saepe, raro, subinde, identidem, ple-
rumque, quotidie, quotannis, nunquam, unquam, ad-
hoc, etiam pro adhuc, hactenus, indies, in horas, ut-
primum, quum-primum, simulac, imulatque.

Usque temporis & loci adverbium est : ut, Usque usque.
sub obscurum noctis. Ab Ethiopia est usque hec. Est
& ubi pro semper, aut continuè ponitur ; ut, Usque
meum micuere finus.

Adverbia numeri : ut, Semel, bis ter, quater, quin-Numeri-
quies, sexies, septies, vigesies vel vicies, trigesies, vel
tricies, quadragies, quinquagies, sexagies, septu-

ages, octogies, centies, millies, infinities.

Ordinis. Ordinis sunt, Indè, deinde, hinc, dehinc, deinceps, novissimò, imprimis, postremò, primum, jam primum, denique, demum, tandem, ad summum.

Interrogandi. Adverbia interrogandi sunt, Cur, quamobrem, quare, quomodo, ecquid, quin pro cur, non, num, quinita, quò, unde, quantum?

Vocandi. Vocandi sunt, Heus, ô, echo, & siqua sunt similia.

Negandi. Negandi: ut, haud, non, minimè, nequaquam, ne pro ratione, & similia.

Affirmandi. Affirmandi: ut, Etiam, sic, quidni, sanè, prorsus, nempe, nimirus, certe, profectò, adeo, planè, scilicet.

Jurandi. Jurandi ut, Hercle, mehercule, mediuss-fidius, Deus-fidius, Pol, ædepol, Castor, ecastor.

Hortandi. Hortandi: ut, Age, sodes, sultis, amabò, agedum, chodus, eia, agitè.

Prohibendi. Prohibendi: ut, Ne, non.

Optandi. Optandi: ut, Utinam, si, ô si, ô.

Excludendi. Excludendi: ut, Modo, dummodo, tantummodo, solummodo, tantum, solum, duntaxat, demum.

Congregandi. Congregandi: ut, Simul, unà, pariter, populatim, universim, conjunctim, &c.

Segregandi. Segregandi: ut, Seorsim, gregatim, egregiè, nominatim, viritim, oppidatim, vicatim, privatim, speciatim, bifariam, trifariam, omnifariam, plurifariam, ostiatim.

Diversitatis. Diversitatis: ut, Alter secus.

Eligendi. Eligendi: ut, Potius, potissimum, imo, satius.

Intendendi. Intendendi: ut, Valde, nimis, nimirum, immodice, impendio, impensè, prorsus, penitus, funditus, radicitus, omnino.

Remittendi. Remittendi: ut, Vix, ægré, paulatim, sensim, perdetentim.

Concedentis. Concedentis: ut, Licet, estò, demùs, sit-ità, sit sanè.

Negatæ solitudinis. Negatæ solitudinis: ut, non solum, non tantum, non modo, nedum.

Qualitatib;

p,
m,
u
n
ia.
de
m.
t.
Di-
D,

s
im,
ni-
at,
im.
ct,
di-
pe-
nè-
m,
in,

Q
L
pum
ca
ne,
R
podi
D
sic fa
E
stput
D
E
Si
dem;

Ad
antu
Doc
ne, m
fapi

Sp
haber
Derin
dfur
A
verb
pro

F
fit,

C

CONJUNCTIO.

65

Qualitatis : ut, *Doctè pulchrè*, fortiter, graviter. Qualitatis.
Quantitatis : ut, *Parùm*, *minimè*, *maximè*, *sum-* Quantitatis.
mum, ad *summum* & similia.

Comparandi : ut, *Tam*, *quam*, *magis*, *minus*, *maxi-* Comparandi.
me, *Minimè*, & què.

Rei non peractæ : ut, *Fermè fere*, prope, prope- Rei non per-
modum, *tantum*, *tantum non*, *modò non*. actæ.

Demonstrandi : ut, *En*, *ecce*, *sic*, ut *cùm dicimus*, Demonstrandi.
Sic scribito.

Explanandi : ut, *Id est*, *hoc est*, *quasi dicas*, *putà*, Explanandi.
utputa, *utpote*.

Dubitandi : ut *Forsan*, *Forsitan*, *fortassis*, *fortasse*. Dubitandi.

Eventus : ut, *Fortè*, *casù*, *forte*-*fortunà*. Eventus.

Similitudinis : ut, *Sic*, *sicut*, *sicuti*, *itâ*, *item*, *iti*- Similitudinis
dem, *tanquam*, *quasi*, *ceu*, *uti*, *velut*, *veluti*.

C O M P A R A T I O.

Adverbia à nominibus adjectivis nata, & compa- Comparatio
riuntur & regunt casus comparativi & superlativi, ut,
Doctè, *doctius illo*, *doctissimè omnium* : *similiter*, *Be-*
ne, *meliùs*, *optimè*: *Malè*, *pejùs*, *pessimè*: *etiam*, *Sæpe*,
sepius, *sepiissime* : *Nuper*, *nuperrime* & similia.

S P E C I E S.

Species est duplex, *Principalis*, quæ ex se originem Species ad-
habet ; ut, *Hers*, *cras*. verbiorum.

Derivativa est eorū, quæ nata sunt aliunde: ut *Furtim*
à furor; *Stricim*, *à fringo*; *Humaniter*, *ab humannis*.

Aliquando neutra adjectiva induunt formam ad Nomina si-
verbiorum, ad Græcorum imitationem : ut, *Recens*,
protecenter : *Torvum*, *pro torvè*. unt adverbia

F I G U R A.

Figura est duplex : *Simplex*, ut *Prudenter*: *Compo-*
sta, ut *Imprudenter*.

D E C O N J U N C T I O N E.

Coniunctio est pars orationis, quæ sententiarum
clausulas apte connectit,

ACCI-

ACCIDENTIA CONJUNCTIONI.

Conjunctioni accident, Figura, Potestas, & Ordo.

FIGURA.

Figura est duplex: Simplex, ut nam: Composita, ut namque.

POTESTAS.

Potestas, id est, significatio, est varia: Aliæ enim conjunctionibus copulativæ sunt: ut, Et, ac, que, atque quoque, etiam, item, itidem, cum & tum.

Tum. Tum item geminatum: ut, *Vir tum probus, eruditus.* Huc spectant & his contrariae: ut, Nec, neque, ne, neu, neve.

Suspensiva. Hæ quatuor sequentes, Et, que, nec, neque, cum geminantur, Suspensivæ etiam vocantur, quod alio semper expectari faciant: ut, *Et fugit, & pugnat.* Ne sapit ista, nec sentit.

Disjunctivæ. Aliæ disjunctivæ: ut, Aut, vel, ve, seu, sive. At istæ, cum geminantur, suspensivæ etiam vocantur: ut, *Vel scribit, vel dicitur.*

Discretivæ. Aliæ Discretivæ: ut, Sed, sed enim, at, ast, atque quidem, autem, quoque, scilicet, cæterum, vero enim verò, quod si, verò, porro, quin,

Rationales. Aliæ Rationales, seu Illativæ: ut, Ergo, ideo, igitur, itaque, idcirco, quare, quamobrem, quocum, proinde, propterea, ob-eam-rem, ea-re: Cicer. Eam statim ad te Aristocritum misi.

Causales. Aliæ Causales, id est, quæ rationem praecedens orationis inferunt: ut, Nam, namque, enim, etenim, quod, quia, quippe, utpote, siquidem, quando, quandoquidem, propterea, quod quoniam pro quia quatenus, & ut, Virgil. *Audieras & fama fuit: pro nam, vel quis fuit: quod pro quia, ut Cicer. Non quod quicquam des, sed quia valde cupio.*

Ovid. *Crede mibi bene qui latuit, bene vixit, & intra Fortunam debet quisq; manere suam. pro nam vel quis Aliz*

Ordo
ofit:
nim
utque
cun
alim
Ne
A
cie
equi
nir
,ig
13,
47
nis
im,
do
13,
em
fis
71
ia
iz

Ali
b.
Ne
Ne
Ali
Ali
strum
Ali
liet,
Ali
fed-c
Ali
Ne v
Ali
pro q
Ex
tem, 1
ro, fo
Virgi
In
Sur
dion
quot
In
adve
tur:

O
Pr
exon
Su
dau
cum
Co

Aliæ Perfectivæ seu Absolutæ : ut, Vt, quò pro Perfectivæ.

Ne & ut, pro ne non : Terent. Sed patris vim ut
transferre.

Ne, pro ne non : Cicero. Opera datur iudicia ne fiant.

Aliæ Continuativæ : ut, Si, sin, ni, nisi

Continuati-
væ.

Aliæ Dubitativæ : ut, Ne, an, anne, num, numquid, Dubitativæ,
utrum nec ne.

Aliæ Adversativæ : ut, Etsi, quanquam, quamvis, Adversativæ
iher, tametsi : & aliæ id genus.

Aliæ Redditivæ earundem : ut, Tamen, attamen, Redditivæ.
id-tamen, veruntamen.

Aliæ Diminutivæ : ut, saltem, at certè, vel ut Cic. Diminutivæ
Ne vel latum digitum discesseris,

Aliæ Electivæ : ut, Quàm, ac, atque, ut, quando Electivæ.
pro quàm accipiuntur.

Expletivæ : ut, Quidem, equidem, nimirum, an- Expletivæ.
tem, scilicet, quoque, nam, profectò, verò, enimve-
ro, sed-enim, enim pro certè.

Virgil. Nam quis te, juvenum confidentissime, nostras
In sit adire domos ? Ter. At enim non finam.

Sunt dictiones, quæ nunc adverbia, nunc conjunc- Cum.
tiones, nunc præpositiones esse inveniuntur: ut Cum,
quoties casui jungitur, præpositio est.

In genere, Conjunctiones adeo tenui discrimine ab
adverbii discernuntur, ut quàm sæpiissime confundā-
tur: ut, Quando, proinde, & similia.

ORDO.

Ordo conjunctionum est triplex, tempore,

Ordo cen-
junctiōnū.
Prepositivū

Præpositivus : earum scilicet, quæ in sententiārum exordio ponuntur.

Subjunctivus : earum scilicet, quæ secundum in Subjunctivus
clausula, vel tertium, vel ad summum quartum lo-
cum occupant.

Communis.

Communis.

Ex

Ex conjunctionibus hæ imprimis præponi solent,
Præpositivæ Nam, quare, at, ast, atque, &, aut, vel, ne, neque, si,
 quin, quatenus, sin, seu, sive, nisi.

Subjunctivæ Subjunctivæ veò sunt, Quidem, quoque autem,
 quæ. verò enim.

Encliticæ. Et tres Encliticæ: ut, Que, ne, ve: sic dictæ, quod
 accentum in præcedentem syllabam inclinent: ut;
 Horat. *Ludere qui nescit campestribus abstinet armis,*
Indoit usque pile, discive, trochive quiescit.

Sunt & aliaæ quoque voces aliquot Encliticæ: ut,
 Dum, sis, nam, &c.

Communes. Communes denique dicuntur, quæ indifferenter &
 præponi, & postponi possunt, quales sunt reliquæ
 ferè omnes, præter prædictas: ut, Evidem, ergo, i-
 gitur, saltem, tamen, quanquam, &c.

D E P RÆPOSITIONE.

PRÆPOSITION est pars orationis indeclinabilis, qæ
 aliis orationis partibus, vel in Compositione, vel
 in Appositione præponuntur.

Appositione: ut *Christus sedet ad dextram Patris.*

Compositione: ut, *Adactum juramentum adi-
 bendam admonuit.*

Præpositio- Quædam præpositiones postponi suis casibus in-
 natae suis casib[us] veniuntur: ut,
 nes post pos- fibus.

Cum, } Quibuscum.

Tenus, } ut } Pube tenus.

Versus, } Angliam versus.

Usque, } Ad occidentem usque.

ACCIDENTIA PRÆPOSITIONI.

Præpositioni accedit casuum regimē, sive constructio.

Cæterum in iisdem casibus mira est significatio-
 nis varietas, quæ non tam regulis, quam assiduo legendi
 atque scribendi usu discenda est. Exempli causa:

Secundum. Secundum, Aliud significat cum dico, Secundum
 aurum vulnus accipit, id est, juxta aurem: Aliud vero

lent,
, si,
tem,
quod
ut;
rmis,
: ut,
er &
iqui
go-i.

que
, vd
tri,
di.
in.

io.
nis
odi

ro
ly

hic,
p. 2
mibi

Ex.
Ad.
Apud
Ante

Adve
Cis.
Cirra
Vltra
Intra.

Extra
Circu
Grcia
Circu

Cont:
Erga.
Inter.
Infra-

Supra
Iuxta

Ob. 1

Per. F

Propre
Prato
Prepte
Post.

hic. Secundū Dēū parentes amandi sunt, id est, proximē
p̄t Dēū: Aliud in hac oratione, Secundū quietem satis
mibi felix visus sum, id est, in quiete, vel inter quietem.

Præpositiones accusativum regentes.

Ex præpositionibus istæ accusat. casui adjunguntur,
Ad. Ad Calendas Grecas.

Apud. Vir. At bene apud memores veteris stat gratia
Ante. Horat. —— dicisque beatus (facti

Ante obitum nemo, supremaque funera deber.
Adversus. Ne Hercules quidem adversus duos.

Cis. Cis Tame sim sita est Aetonia (fines,

Circa. Hor. Est modus in rebus, sunt certi denique
Vita. Quos ultra citrāque nequit consistere rectum.

Iutra. Ovid. Crede mihi bene qui latuit, bene vixit, &
Fortunam debet quisque manere suam. (intra

Extra. Plin. Ma. Extra omnem ingenii aleam positus
Circum, locale est; ut, Cirum montem. (Cicero.

Circa. Circa forum, Circa viginti annos.

Circiter, tempus & numerum significat: ut,

Circiter horam decimam.

Cæsar. Circiter duo millia desiderati sunt.

Contra. Ne contra stimulum calces.

Erga. Princeps erga populum clemens.

Inter. Hor. Multa cadunt inter calicē supremāq; labra.

Intra. Ter. Quem ego infra omnes infirmum esse puto.

Supra. Sal. Dux hostium cum exercitu supra caput est

Iulta. Ter. Cū lucubrando juxta ancillas lanā faceres

Ob. Fœda mors ob oculos versabatur.

Pet. Hor. Impiger extremos currit mercator ad Indos,

Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.

Prope. Prope urbem. Prope mortem.

Prater. Terent. Ita fugias, ne preter casam.

Propter. Aliquid mali propter vicinum malum.

Post. Hor. O cives, cives, quarenda pecunia primū est,

Vires post numeros.

PRÆPOSITIO.

Penes. Ovid. *Me penes est unum vasti custodia manus*
 Trans. Hor. *Calum non animum mutant, qui trans
 mare currunt.*

Præpositiones Ablativum regentes.

A. Terent. *A me nulla tibi orta est injuria.*

Ab. Hæc vocalibus præponitur. Mimus; *Ab aliis
 petitis, alteri quod feceris.*

Abs. Terent. *Abs quovis homine beneficium accipit
 cum opus est, gandeas.*

Absque. Terent. *Absque eo esset, Absque pecunia
 miserè vivitur.*

Cum. Minus; *Damnum appellandum est, cum malafam*

Clam. *Clam patre. Et Plautus. Clam patrem.* (lucr.

Coram. *Coram Senatibus acta est.*

De, Sophista rixantur de lana caprina.

E. *Qui falsum testimonium dixisse convictus era,*
saxo Tarpeio dejiciebatur.

Ex. *Ex malis moribus bona leges nata sunt.*

Pro. Mimus; *Comes facundus in via pro vehiculis.*

Præ. Terent. *Huic aliquid pre manu dederis.*

Sine. Idem. *Sine Cerere & Baccho friget Venus.*

Tenus. Virg.—*capulique tenuis ferrum impulit in.*

Præpositiones utriusque casui servientes.

Hæc quatuor utrumque casum exigunt, sed diversa
 ferè significatione.

In Terent. *In tempore veni, quod omnium rem*
est primum: sine motu.

Ovidius. *Inq; domos superas scandere cura fuit: motu*
quodammodo innuit.

Sub. Vir. *Sub lucē exportant calathis; i' pano ante lucē*

Idem— *vasto vidisse sub antro.*

Super. Virg. *Super ripas Tiberis. Fronde super viridi*

Subter. *Subter terrā. Vi. Densa subter testudine ega*

Sunt & præpositiones, quæ nunquam extra compo
 sitionem inveniuntur: nimirum.

man
trans
lives
ccipen
econu
afam
CTRA
ETRI
ulst
174
liven
727
noto
Lunc
quid
iridi
cata
mp
An

Am.
Dx.
Die,
Cor
impa
mimo

cione
Exa
les n.
Dole
bi, hei
Tim
Adria
Ada
Vita
qui fo
Laud
Voca
Derit
Ex i

Ter. A
Excl
Hyper
Impr
k: ma
Ride
us mij
Silenc
bands
Wud

INTERJECTIO.

71

Amb,	Ambio,	Re,	Recipio,
Di,	ut Diduco,	Se,	ut Sepono,
Dis,	Distrabo,	Con,	Condono.

Con verò, quoties cum dictione à vocali incipiente componitur, amittit n: ut, Coagmento, coemo, coinquino, cooperio.

DE INTERJECTIONE.

Interjectio est pars orationis, quæ sub incondita voce subito prorumpentem animi affectum demonstrat.

Tot autem sunt interjectionum significaciones, quo animi perturbati sunt motus.

Exultantis: ut, Evax, vah. Plaut. *Evax, iurgio tan-tem uxorem abegi.*

Dolentis: ut, Heu, hoi, hei, ô, ah. Terent: *I intro, hei.* Virg. *O dolor atque decus magnum!*

Timentis: ut Hei, atat. Terent. *Hei vereor ne quid audia apportet mali.*

Admirantis: ut Papæ. Ter. *Papa! nova figura oris.*

Vitanis: ut, Apage, Apagesis. Terent. *Apagesis, qui formidolosus?*

Laudantis: ut, Euge. Mar. *Citò, nequiter, euge beate.*

Vocantis: ut, Echo, ho, io. Terent. *Oh, qui vocaris?*

Deridentis: ut, Hui. Ter. *Hui! tu mihi illam laudas?*

Ex improviso aliquid deprehendentis: ut, Atat.

Ter. *Atat, data hercle mihi sunt verba.*

Exclamantis: ut, Oh, proh. Proh nefas! Seneca, *Oh impertas felix?*

Imprecantis: ut, Malum, vae malum. Ter. *Quid (malum) infelicitatis est?*

Ridentis: ut, Ha, ha, he, Terent. *Ha, ha, he, defessa misera sum te ridendo.*

Silentium injungentis: ut, Au. Terent. *Au, ne com-panus hic quidem ad illum est.*

Illud hic observandum est, nomina quoque & verba

*Aliæ partes
sunt inter-
jectiones.*

verba quandoque interjectionis loco ponuntur apud Virgil. *Navibus (infandum) amissis Cicer: Sed amate cura.* Imò quævis orationis pars, affectum animi inconditum significans, interjectionis vice fungitur.

Atque hoc quidens de octo orationis partium Etymologia, quamlibet crassâ (quod aiunt) Minervâ tradita sint pueris, tantisper dum ordinariis in ludo operis ac pensis sub ferulâ defanguntur, abunde sufficiat arbitramur. Quod si cui tamen allubescit quicquam his altius exactiusque pervestigare, hunc ad Grammaticorum evoluenda perscrutandaque opera negligandum censemus. Quorum cùm magnus sit numerus, & quidem egregie doctorum, nullum tamen invimus, qui vel propter eruditionis ac doctrinae præstantiam, vel propter præcipiendi claritatem elegantiāque Linacro nostro comparari posse videamus præponi.

DE CONSTRUCTIONE octo partium orationis.

ATQUE de octo quidem orationis partibus, arumq; formis, quatenus ad etymologiam attinet, hactenus dictum esto: deinceps de eisdem, quatenus ad Syntaxim, quæ constructio dicimus agemus.

*Construc-
tio quid sit.*

Est igitur Syntaxis debita partium orationis inter se compositio connexioque, juxta rectam Grammatices rationem.

Ea verò est, quâ veterum probatissimi, tum inscribendo, tum in loquendo, sunt usi.

*Concordan-
tie Gram-
matices.*

Cæterum, priusquam de partium orationis firmatur singulatim pertractemus, quædam in genere de tribus Grammaticæ concordantias sunt prius edifferenda.

2 apod
anima
gitur.
7 mol-
â tra-
lo opa-
fficem
cquam
Gram-
rele-
natur-
en no-
e pre-
legam
eatur.

, ch-
ogiam
idem
diction

is in-
Gram-

im
fro-
genet
punc
ON

Et illi illa sita;
Tu fecisti non ego

Aliquando membra orationis ut
ingenuas didicisse fidelior astre
omodil morsos —

SINTAXIS.

73

CONCORDANTIA

Nominativi & Verbi.

V**erbum personale coheret cum nominativo numero & persona: ut,**

Nunquam sera est ad bonos mores via.

Furina nunquam perpetuo est bona.

Nominativus primæ vel secundæ personæ rārissimè exprimitur, nisi causa discretionis: ut, *Vos damna-*
tis; quasi dicat, praterea nemo: aut emphasis, gra-
dā; ut, Ter. Tu es patronus, tu pater, si deseris tu, peri-
mus; quasi dicat, præcipue, & præ aliis tu patronus es.
Ovidius; *Tu dominus, tu vir, tu mihi frater eris.*

In verbis quorum significatio ad homines tantum pertinet, tertiaz personæ nominativus sāpē subanditur: ut, *Est, fertur, dicunt, ferunt, aiunt, prædicant,*
clamitant & in similibus: ut,

Terentius; *Fertur atrocia flagitia designasse.*

Ovid. *Téque ferant ira pœnituisse tua.*

Non semper vox casualis est verbo nominativus, *Verbum in-*
*sed aliquando verbum infinitum: ut Plaut. *Mentiri finitum ho-**
nus est meum. Aliquando oratio: ut,

Ovid. *Addit quod ingenuas deditisse fideliter artes,*
Emollit mores, nec sinit esse feros.

Aliquando adverbium cum genitivo: ut, *Partim vi-*
torum ceciderunt in bello. Partim signorum sunt com-
busta.

EXCEP TIO PRIMA.

Verba infiniti modi pro nominativo accusativum ante se statuunt: ut, *Te rediisse incolumem gandeo.*
Te fabulam agere volo.

Resolvi potest hic modus per quod & ut, ad hunc modum: *Quod tu rediisti incolumis, gandeo. Ut tu*
fabulam agas, volo.

Verbum inter duos nominativos diversorum nu-

merorum possum, cum alterutro convenire potest; ut Terent. *Amanum ira amoris redintegratio est.*

Ovid. — *quid enim nisi vota super sunt?*

Idem; Pectora percussit peccus quoque robora sunt. Virgilius, — *nihil hic nisi carmina desunt.*

Excepio 2. Impersonalia precedentem nominativum non habent; ut *Tedes me visa.* *Persum est conjugii;* de quibus suo loco.

Nomen multitudinis singulare quandoque verbo plurali jungitur: ut *Pars abiere.* *Uterque deludatur dolis.*

CONCORDANTIA.

Substantivi & Adjectivi.

Secunda
concordan-
tia.

Adjectivum cum substantivo genere, numero & casu contentit: ut Juven. *Rara avis in terris,* *nigrisque simillima cygno.*

Ad eundem modum participia & pronomina substantivis adnectantur; ut,

Ovidius. *Donec eris felix, multos numerabis amicos.* *Nullus ad amissas ibit amicus opes.*

Seneca. *Non hoc primum pectora vulnus mea senserunt; graviora tuli.*

Nota.

Aliquando oratio supplet locum substantivi; ut, *Audit regem Dorobernam proficisci.*

CONCORDANTIA

Relativi & Antecedentis.

Tertia con-
cordantia.

Relativum cum antecedente concordat generi, numero & personā: ut, — *vir bonus est quis?* *Qui consulta patrum, qui leges iuraque servat.*

Nota.

Nec unica vox solum sed interdum etiam oratio ponitur pro antecedente: ut Terent. *In tempore sam veni, quod omnium rerum est primum.*

Relativum inter duo antecedentia diversorum generum

Adfectum siue personem in part-
hicipium congenitum cum substantia
genetica numero et casu.

Quā dū substantia diuītas. eos
significantia concurrent alterum.
rei possego alterum possegoēis, sum
posterioris nōmō in genitivo positur.

generum collocatum, nunc cum priore convenit ut,
Valerius Maxim. Senatus affiduam stationem eo
laci peragebat, qui hodie Senaculum appellatur.

Non procul ab eo flumine, quod Saliam vocant.

Cicer. Proprius à terra Jovis stella fertur, quæ Phaeton
dicitur.

Nunc cum posteriore; ut, Homines timentur illum
Iohum, quæ terra dicitur.

Est locus in carcere, quod Tullianum appellatur.

In coitu luna quod interlunium vocant.

Aliquando relativum, aliquando & nomen adje-
tivū respōdet primitivo, quod in possessivo subintelli-
gitur; ut Terentius, Omnes omnia bona dicere, &
laudare fortunas meas qui filium haberem tali inge-
nīo preditum. Ovid. —nostros vidisti flentis ocellos.

Quoties nullus nominativus interseritur inter re-
lativum & verbum, relativum erit verbo nominativus;
ut Boet. Felix, qui potuit Boni fontem visere lucidum.

At si nominativus relativo & verbo interponatur,
relativum regitur à verbo, aut ab alia dictione, quæ
cum verbo in oratione locatur; ut Ovid. Gratia ab
officio, quod mora tardat, abest. Virg. Cuius numen
adoro. Quorum optimum ego habeo. Cui similem non
vidi. Quo dignum te iudicavi. Quo melius nemo
scribit. Quem videndo obstupuit. Legio Virgilium, præ
quocateri poetæ fōrdent.

Substantivorum constructio.

Quum duo substantiva diversæ significationis sic concurrunt, ut posterius à priore possideri quodammodo videatur, tum posterius in genitivo ponit; ut Juv. Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit. Rex pater patriæ. Arma Achillæ. Cultor agri.

Proinde hic genitivus sēpissime in adjectivum possessivum mutatur: ut, Patris domus, Paterna

domus. Heri filius, Herilis filius. Est etiam ubi in dativum vertitur: ut, Luc. de Cat. Vrbi pater est, ubique maritus. Herus tibi, mihi pater.

EXCEPTIO.

Apropositio. *Excipiuntur quæ in eodem casu per appositionem connectuntur: ut Ovid. Effodiantur opes irritamenta malorum. Virg. Ignavum fucos pecus à præsepibus arcent. Adjectivum singulare portionem denotans, fit neutrum, & mutat suum substantivum in genitivum: ut, Tantumne piscium? tantumne cymbarum? Cic. Paululum pecunia. Hoc noltis. Catul.*

Non videmus id mantica, quod in tergo est.

Juvenal. *Quantum quisque suâ nummorum servat in arcâ, Tantum habet & fidei.*

Ponitur interdum genitivus tantum, nempe priore substantivo per Eclipsem subauditio; ut in hujusmodi locutionibus.

Terentius. *Ubi ad Diana veneris, ito ad dextram. Verum erat ad Vesta: Utробique subauditur templum.*

Virg. *Hectoris Andromache: subauditur uxor. Idem; Deiphobe Glauci: subauditur filia. Terent. Huius video Byrrhiam: subaudi servum.*

LAUS ET VITUPERIUM.

Laus & vituperium rei variis modis effertur, at frequentius in ablativo, vel genitivo; ut *Vir nullus fratre. Quid. Ingenui vultus puer, ingennique pudoris.*

OPUS ET USUS.

Opus & usus ablativum exigunt; ut, Cicero. *Authoritate tuâ nobis opus est. Gellius. Pecuniam, quâ si nihil esset usus, ab iis, quibus sciret usus esse, non accepit.*

Opus adje-
ctive.

Opus autem adjectivè pro Necessarius quandoque poni videtur, varieque construitur; ut, Cicero. *Dux nobis & auctor opus est.*

Idem; *Dicis nūmos mihi opus esse ad apparatu triūphi.*

Terentius.

i in
, w.
con-
ma-
ent.
neu-
; ut,

et in

iore
mo-

Ver-
z.
em;
njas

fre-
à fi-

tbo-
fibi
pi.
que

phi.
W.

To
C
m

A
ad
Pl
Vi
Te
Sil
Gj

rum
Se
Id
nas

lin
su
frag
&
de

va
&
tr,
A
sop
qu
ll
O
T
V

Terentius. *Alia que opus sunt para.*

Cicero. *Sulpitii operam intelligo ex tuis literis, tibi
nullum opus non fuisse.*

Adjectivorum Constrūctio.
G E N I T I V U S.

Adjectiva, quæ desiderium, notitiam, memori-
am, atque iis contraria significant, genitivum ^{Adjectivo-}
adsciscunt; ut.

Plinius. *Est natura hominum novitatis avida.*

Virg. *Mens futuri præscia. Idē; Memor esto brevis avi.*

Ter. *Imperitos rerum, eductos libere, in fraudem illicis.*

Silius. *Non sum animi dubius, sed devius aqui.*

Cicero. *Gracarum literarum rudis.*

Adjectiva verbalia in ax etiam in genitivum fe-
nuntur; ut, *Audax ingenii* Ovid. *Tempus edax rerū.* ^{xx.}

Sen. *Virtus est vitiorum fugax.* Hor. *Vtilium sagax.*

Idem; *Propositi temax.* Virg. *Tam fulti pravique te-
max, quam nuncia veri.* Plaut. *pecuniarum petax,* &c.

Ingens præterea adjectivorum turba, nullis certis re-
gulis obstricta, calum patrium postulat. Quorum far-
raginem latis quidem amplam congesserunt Linacrus
& Delpauperius. Tu vero crebrā lectione ea tibi red-
des admodum familiaria.

Nomina partitiva, aut partitivè posita, interrogati-
va quædam & certa numeralia, genitivo plurali, à quo
& genus mutuantur, gaudent; ut, Cicero. *Quanquam
tu, Marce fili, annum jam audientem Cratippum, idq;
Athenis, abundare oportet præceptis institutisq; philo-
sophia, propter summā & doctoris autoritatē & urbis;
querum alter te scientiā angere potest, altera exemplis.
Illum horum mavis accipe.*

Ovid. *Quis quis fuit ille Deorum,*

Terent. *An quis quam hominum est aquè miser, ut ego?*

Virgilius. *divūm promittere nemo anderet.*

Tres fratrum. Quatuor judicium. Sapientum omnium
quis fuerit, nondum constat.

Primus regum Romanorum fuit Romulus.

In alio tamē sensu ablativū exigunt cū præpositione;
ut, Primus ab Hercule, Tertius ab Aeneā.

In alio verō sensu dativum; ut, Virg. Nulli pie-
tate secundus.

Usurpantur autem & cum his præpositionibus, E,
de, ex, inter, ante, ut, Ovid. Est deus ē vobis alter.
Idem; Solus de superis. Virg. Primus inter omnes,
Idem; Primus ibi ante omnes, magnā comitante catervā
Laocon ardens summa decurrit ab arce.

Interroga. Interrogativum & ejus redditivum ejusdem ca-
sus & temporis erunt; ut, Quarum rerum nulla est
satietas? Divitiarum. Quid rerum nunc geritur in
Anglia? Consultur de religione.

Fallit hæc regula, quoties interrogatio sit possesi-
va: ut, Cujum pecus? Laniorum. Aut per dictio-
nem variæ syntaxeos: ut Furtive accusas, an homi-
cidii? Heróque.

Comparativa & superlativa, accepta partitivè, geni-
tivum, unde & genus fortiantur, exigunt.

Comparativum autem ad duo, superlativum ad plu-
ra refertur: ut, Mannum fortior est dextra. Digi-
tum medius est longissimus. Accipiuntur autem parti-
tive, cūm per E, ex, aut inter exponantur: ut, Virgilini
poetarum doctissimus: i. e. ex poetis, vel inter poetas.

Comparati-
vorum
construc-
tio.

Comparativa cum exponantur per quam, ablati-
vum adsciscunt; ut, Horat. Vilius argentum est an-
tro, virtutibus aurum; id est quam aurum quam vir-
tutes. Adsciscunt & alterum ablativum, qui mensuram
excessus significat: ut,

Cicer. Quanto doctior es, tanto te geras submissius.

Tanto, quanto, multo, longè, aetate, natu, utriq;
gradui apponuntur: ut, Catul. Tanto tu pessimi-
omnium

lawn

tion;

i pie-

s, E,

er.

terva

12-

'a eff

ur in

fessi-

ctio-

omis-

geni-

plu-

grou-

arti-

ilim

tas.

ati-

di-

pir-

am

iq;

su

om
Era
ben
or t
in /
M.

A
mili
tio a
Virg
Mar
Eß
Mar
Hor
Hu
posit
natu
Q

am g
Lu
Ter
Mer
rige,
Ident
Virg

C
unt :
con a
bus c
Salut
Cice
Ovi

omnium poeta, *Quanto tu optimus omnium patronus:*
Eras. Nocturne lucubrations longè periculofissima ba-
hentur. Longe ceteris peritior es, sed non multo meli-
or tamen, Juven: Omne animi vitium tanto conspectius
in se crimen habet, quanto major, qui peccat, habetur.
Major & maximus etate. Major & maximus natura.

DATIVUS.

Adjectiva quibus **commodum**, **incommode**, **si-** commodum
militudo, **dissimilitudo**, **voluptas**, **summisso**, **aut rela-** Incommo-
tio ad aliquid significatur, in dativum transeunt: ut,
Virgilius. Sis bonus ô faelixque tuis. ad eum videlicet
Martial. Turba gravis paci, placideque inimica quieti. ad eum videlicet
Eft finitimus oratori poeta. Ovid. Qui color albus erat
nunc est contrarius albo. ad eum videlicet

Martial. Fcundus amicis. Omnibus supplex.

Horat. Si facis ut patriæ sit idoneus, uisilis agro.

Huc referuntur nomina ex Con præpositione **com-** composita
posita: ut, **Contubernalis**, **commilito**, **conservus**, **cog-** cum Con.
natus, &c.

Quædam ex his quæ similitudinem significant, eti- similitudo
ingenitivo gaudent: ut,

Lucanus. Quem metuis, par hujus erat.

Terentius. Patres aquum esse censem, nos jamjam à
peris illico nasci senes, neque illarum affines esse re-
rum, quas fert adolescentia.

Idem. Domini similis es. Auson. Mens conscientia recti.

Virgilius. Præterea regina cui fidissima dextræ

Occidit ipsa suæ.

Communis, **alienus**, **immunis**, **variis casibus servi-** Communis,
unt: ut Cicero. *Commune animantium omnium est* alienus, im-
conuictionis appetitus, procreandi causâ. Mors omni- munis variis
bus communis. Hoc mibi tecum commune est. casibus serv-

Salust. Non aliena consilii. Sen. Alienus ambitioni.

Cicero. Non alienus à Scavola studiis.

Ovid. Vobis immunibus hujus Esse mali dabitur.

Plinius. *Caprificus omnibus immunis est.*
Immunis ab illis malis sumus.

Natus, commodus, incommodus, utilis, inutilis, ve-
 hemens, aptus, interdum etiam accusativo cum præpo-
 sitione adjunguntur : ut, Cic. *Natus ad gloriam.*

Inbilis &
 dus.

Verbalia in *bilis* accepta passivè, ut & participia, seu
 potius participialia in *dus*, dativo adjecto gaudent: ut,
 Mar. *O mihi post nullos fuli memorande sodales.*

Statius---nulli penetrabilis astro *Lucus erat.*

ACCUSATIVUS.

Magnitud.
 mensura.

Magnitudinis mensura subjicitur adjectivis mag-
 nitudinem indicantibus in accusativo : ut, *Gnomon*
septem pedes longus, umbram non amplius quatuor
pedes longam reddit.

Interdum & in ablativo : ut,
 Columella, *Fons latus pedibus tribus, altus triginta.*
 Interdum etiam & genitivo; ut Columel. *In morem*
horum areas latas pedum denuo, longas pedum quinque
genum facito.

ABLATIVE.

Copia & in-
 digia.

Adjectiva quæ ad copiam egestatēmve pertinent,
 interdum ablativo, interdum & genitivo gaudent:
 ut Plaut. *Amor & melle & felle est fœundissimus.*
 Horat. *Dives agris, dives poëtis in fœnere nummis.*
 Virgilius. *At fessa multa referunt se nocte minore,*
Curra thymo plena.

Idem; *Qua regio in terris nostri non plena laboris?*

Idem; *Dives opum, dives pictai vestis & auri.*

Persius. *O curva in terras anima, & cœlestium inanis.*
 Expers fraudis. *Gratiâ beatus.*

Diversitas.

Nomina diversitatis ablativum sibi cum præposi-
 tione subjiciuntur : ut, Virg. *Alter ab illo. Aliud ab hoc.*
 Diversus ab isto.

Rauza.

Nonnunquam etiam dativum : ut, *Huic diversum.*
Adjectiva regunt ablativum significantem car-
sam:

ve-
rpo-
. .
, seu
t: ut,

mag-
mon
t: nor

inta.
otrem
iqua

ent,
ent:

ores,
?
ned
fici-
ber.
am.
cou-
n:

*frat*us.

*hunc: ut, Pallidus ira. Incurvus senectute. Livida ar-
mis brachia. Trepidus morte futurâ.*

Mensura vel modus rei adjicitur nominibus in ab-
lativo: ut, *Facies miris modis pallida. Nominis Gram-
maticus, re barbarus. Longo proximus intervallo. Vi,*
Cicero: Sum tibi natura parens, præceptor consiliis.
*Vulgilius ---- Trojanus origine Cæsar. Spe dives, re
pauper. Syrus natione.*

Dignus, indignus, prædictus, captus, contentus, ~~ex~~ Dignus &c.
miris auferendi casum adjectum volunt: ut,
*Terent. Dignus es odio. Qui filium haberem tali in-
genio pruditum. Virg. Arque oculis capti fodere cun-
hil talpe. Idem; Sorte tuâ contentus abi.*

Horum nonnulla genitivum interdum vendicant:
ut, Ovid. *Militia est operis altera dignatio.*
Virgilius. *Descendam magnorum hand quaquam in-
dignus avorum.*

Pronominum Constructio.

Mei, tui, sui, nostri, vestri, genitivi primitiorum primitiva:
Mponuntur cum passio significatur: ut,
Langueat desiderio tui. (nostri
Ovid. *Par sq; tui latitat corpore clausa meo. Imago*
Meus, tuus, suus, noster, vester, adjiciuntur cum actio Derivativa.
vel possessio rei denotatur: ut *Favet desiderio tuo.*
Imago nostra, id est, quam nos possidemus.

Nostrum & vestrum genitivi sequuntur distributi-
va, partitiva, comparativa, & superlativa; ut, *Unus-*
quisq; vestrum. Nemo nostrum. Ne cui vestrum sit
rum. Major vestrum. Maximus natu nostrum.

Hac possessiva, Meus, tuus, suus, noster, & vester, hos possessiva.
genitivos post se recipiunt, Ipsius, solius, unius, duorū,
trium, &c. Omnium, plurium, paucorum, cujusque; &
genitivos participiorum, quæ ad genitivum primitivi
in possessivo inclusum referuntur: ut, *Ex tuo ipsius*
animo conjecturam feceris.

Cic. Dico mea unius opera Rēpublicam esse libertātē.
 Idem; Meum solius peccatum corrigi non potest. (līo.
 Eraf. Noster duorū eventus ostendat, utra gens sit mea.
 In sua cōjusq; laude p̄fātior. Nostra omnīū mēoria.
 Brut. ad Cic. Vestrīs paucorum respondet laudib⁹.
 Hor.---scripta Cū mea nemo legat, vulgo recitare si-
 mentis.

Sui & Suus
reciproca,

Sui & Suus reciproca sunt, hoc est, sēmper refle-
 ctuntur ad id quod p̄cessit in eadem oratione: ut,
 Petrus nimium admiratur se. P̄arcit erroribus suis.
 Aut annexa per copulam: ut, Magnopere Petrus
 rogar, nē se deseras.

Ipse

Ipse ex pronominibus solum trium personarum lig-
 nificationem repräsentat: ut,
 Ipse vidi, ipse videris, ipse dixit.

Idem.

Et nominibus pariter ac pronominibus adjungitur:
 ut, Ipse ego, ipse ille, ipse Hercules.

Idem etiam omnibus personis jungi potest: ut,
 Ego idem ad sum.

Terent. Idem has nuptias perge facere.

Virgil. Idem jungat vulpes, & mulgeat hircos.

Demonstra-
tiva hic, ille
iste.

Hæc demonstrativa, Hic, ille, iste, sic distinguuntur:
 Hic, mihi proximū demonstrat; Iste, eum qui apud te
 est; Ille, eum qui ab utroque remotus est, indicat.

Ille, & iste,

Ille, tum usurpatur, cùm ob eminentiam rem quam-
 piam demonstramus: ut, Alexander ille magnus. Ille
 verò ponitur, quando, cum contemptu rei alicuius
 mentionem facimus: ut, Terent. Istum amulum quod
 poteris ab ea pellito.

Hic & ille.

Hic & ille, cùm ad duo anteposita referuntur, Hic,
 ad posterius & proprius; Ille ad prius & remotius pro-
 prię ac usitatissimè referri debet: ut, Col. Agnet-

la contrarium est pastoris propositum: ille quam ma-
 xime subacto & puro solo gaudet, hic novali gran-
 nosoque: ille fructum è terra sperat, hic è pecore. Et ut

Et latro et canus prefigitur enī
vixit.
ille sed infidus hic sibi portet opem
Quocunq[ue] afficio nihil est nisi ponas
Et luctibus hic tumulus nulibus illis
minor.

men
posi

V
dico.

lutor

deo,

tiru

Perp

dom

La

D

habe

bica

lex

Piu o

In

tipu

Hype

deri j

utę

Mart

Tere

Ovid

Q

accu

al

Su

So

Virg

men, ubi è deverso pronomen *Hic ad remotius sup-*
positum referri iuvenias, & Ille ad proximius.

VERBORUM CONSTRUCTIO.

Nominativus post verbum

*V*erba substantiva, ut *Sum, forem, fio, existo:* Nominat.
utrinque.
Verba vocandi passiva, ut Nominor, appellor,
dicor, vocor, nuncupor; et iis similia, ut scribor, sa-
lutor, habeor, existimor: item verba gestus, ut Se-
deo, dormio, cubo, incedo, curro, utrinque nominati-
vum expetunt: ut, Deus est summum bonum.

Perquisili vocantur nani. Fides religionis nostra fun-
mentum habetur. Malus pastor dormit s^apinus.

Lactantius. *Homo incedit erectus in cælum.*

Denique omnia ferè verba post se nominativum Infiniti ver-
bi construc-
tio.
habent adjectivi nominis, quod cum supposito ver-
bis, genere & numero concordat: ut,
lex mandavit primus extirpari hæresin.

Poorant taciti. Boni discunt seduli,

*I*nfinita quoq; utrinq; eosdem casus habent, præ-
cipue cum verba optandi, eisq; similia accedunt: ut,
*Hypocrita cupit videri justus. Hypocrita cupit se vi-
 deri justū. Malo dives esse quam haberī. Malo me di-
 viē esse quam haberī. Claud. Vivitur exiguo melius,
 natura beatis Omnibus esse dedit, si quis cognoverit
 uti.*

Martial. *Nobis non licet esse tam disertis, vel disertos.*

Terentius. *Expedit bonas esse vobis.*

Ovidius. *Quo mihi commisso non licet esse piam.*

Quamvis in his postremis exemplis subaudiuntur
 accutivi ante verba infinita. Nos esse disertos. Vos
 esse bonas. Me esse piam.

Genitivus post verbum.

Suum genitivum postulat, quoties significat possesi- Sum signi-
pos.gen.
 Sonem, aut ad aliquid pertinere: ut,
 Virgilijus. — *pecus est Melibai* 2. reg. variæ
syntaxeos.

Cicero.

Cicero. Adolescentis est maiores natura reverenter.
Vixerunt regum est parcere subjectis, & debellare superbos.

Excipluntur nomina, & pronomina possessiva in neutro singulari posita: ut, Non est meum contra auctoritatem Senatus dicere.

Terent. Eia, haud vestrum est iracundos esse.
Humanum est irasci.

Flocci, nauci, nihil, pili, assis, hujus teruncii, in verbis, aestimo, pendo, facio, peculiariter adjiciuntur ut, Ego illum flocci pendo. Nec hujus facio, qui pili aestimat.

Singularia sunt ista; Aequi boni consulo. Ego boni facio, id est, in bonam accipio partem.

Verba accusandi, damnandi, monendi, absolvere di, & consimilia, genitivum postulant, qui crimen significet; ut,

Plaut. Qui alterum incusat probri ipsum se intueri possit.
Cicero. Etiam sceleris condemnat generum suum.

Ovid. Parce tuum vatem sceleris damnare Cupido. Admoneo illum pristina fortuna. Furti absolvitur. Vertitur hic genitivus aliquando in ablativum, cum praepositione, vel sine praepositione; ut Cicero in me iniquus es iudex, condemnabo eodem ego nomine. Gellius. Vxorem de pudicitia graviter amavit. Cic. Putavi eam de re admonendum esse ut.

Uterque, nullus, alter, neuter, alius, ambo, & perlativus gradus, non nisi in ablativo id genus verbis subduntur; ut, Accusas furti, an stupri, an q; sive de nroq; Ambobus, vel de ambobus? Num vel de neutrō? De plurimis simul accusaris.

Satago, misereor, miserisco, genitivū admittunt, Terent. Is rerum suarum satagit.

Virgil. Ego miserere laborum tantorum, miserere animi non digna ferentis.
Statius. Et generis miseresce tui.

Accusandi
verba, &c.
3 regula va-
ria syntax-
eos.

superior
ffixa in
nita ab

icū, li
ciuntur
qui n

Eg

bsolven
crime
(n
eri op
um.
upida,
latus p
um, n
t Cis
o uo
er am
te.
o, & b
ius ve
ant m
Ne
mim

Boe
Re
mfa
Prop
aut
imp
gent
P
Plau
Virg

O
ntur
Virg

In
com
num
Non
Idem
Suan
Ex
n C
Pan
one;
Cice
eloqu
Feff
Ve
Virg

At misereor & miserescor, rarius cum dativo leguntur. Misereor,
&c.

ut, Sen. Hnic succurro, huic misereor.

Poetins. Dilige jure bonos, & miserescere malis.

Reminiscor, obliviscor, memini, genitivum aut ac- Reminiscor,
tinutum desiderant: ut, Data fidei reminiscitur. &c.

Proprium est stulticie aliorum virtus cernere, obliuisci

litterarum. Ter. Faciam ut meiq; ac hujus dies, ac loci

imper memineris. Plaut. Omnia que curant senes me-

miserunt. Memini de hac re, de armis, de tc, id est,

mentionem feci.

Potior, aut genitivo, aut ablativo jungitur; *ut, Potior gen.*

Plaut. Romani signorum & armorum potissimum sunt.

aut ablat.

Virg. Egressi optata Troes potiuntur arena.

Dativus post verbum.

Omnia verba acquisitivè posita adsciscunt dati- Verba ac-
vum ejus rei, cui aliquid quocunq; modo acqui- qui posita
scuntur. ut Plaut. Mibi isti nec servitur, nec meretur. dat reguntur.

Virg. Nescio quis teneros oculus mihi fascinas agnos.

Huic regulæ appendent varii,
generis verba.

In primis, verba significantia commodum aut in- Commodum
commodum regunt dativum; ut, Virg. Illa seges de- & in com-
num votis respondet avari Agricola. modum.

Non potes mihi commodare, nec incommodare.

Idem — validis incumbite remis.

Suum eruditiorum tibi acceptam fert.

Ex his quedam efferuntur etiam cum accusativo: *Exceptio.*)
Cicero. Unum studiis omnes, unum sentitis.

*Plaut. Si eam memorem, que ad ventris vietum condu-
*cunt, mora est.**

*Cicero. In hac studiis ineumbite. Naturam plus ad
*eloquentiam conferat, an doctrina.**

Festum quies plurimum juvat.

Verba comparandi regunt dativum.

Virg.—sic parvis componere magna solebam.

Fratri

Fratris & opibus & dignatione adagivavit.

Interdum additur ablativus cum præpositione : ut;
Comparo Virgilium cum Homero.

Aliquando accusativus cum præpositione Ad : ut,
Si ad eum comparatur, nihil est.

Verba dandi. Verba dandi & reddendi, regunt dativum, ut *Fo-*
tuna multos nimiam dedit, nulli satis. Ingratusest, quia
gratiam bene merenti non reponit.

Hæc variam, habent constructionem ; *Dono tibi*
hoc munus; done te hoc munere.

Cicero. *Huic rei aliquid temporis impertias.*

Terent. *Plurimam salutem Parmenonem summum suum*
impertit Gnatho. Aspersit mihi labem : Aspersit mel-
be. Instravit equo penulam : Instravit equum penula.

Ovid. *Ut piget infido consuluisse viro, id est, dedi-*
consilium vel etiam prospexisse.

Lucan. *Rectorumque ratis de cunctis consulit astris, id*
est, petit consilium. Consule saluti tuae, id est, proficit.
Ter. *Pessimè istuc in te atq; in illum consulis, i. statim*
Metuo, timeo, formido tibi, vel de te, i. sum sollicitus
pro te. Metuo, timeo, formido te, vel a te : scilicet, n
mihi noceas.

Verba pro-
mittendi. Verba promittendi ac solvendi regunt dativum:
ut, **Cicero.** *Hac tibi promitto, ac recipio sanctissimi*
esse observaturum.

Cicero. *Es alienum mihi numeravit.*

Verba impe-
randi. Verba imperandi & nuntiandi dativum requiriunt
ut, **Horat.** *Imperat aut servit collecta pecunia exi-
p-
tatione. Idem, Quid de quoque viro, & cui dicas, sape cam-*
Dicimus, Temporo, moderor tibi & te. Refero tibi
*& ad te. Itē, Refero ad Senatum, id est, propono. Scri-
mitto tibi et ad te. Do tibi litteras, ut ad aliquem fo-
ras. Do ad te litteras, id est, mitto ut legas.*

Verba fidendi dativum regunt : ut, **Horat.**

~~vacuis committere venis~~ *Nil nisi lens decet.*

ne : ut;
Ad : ut,
ut Fer:
est, qu
mo tibi
sum
me la
nula.
dedic
bris, u
profici
stans
solici
icer, u
tivum:
cristi
quint
chiqu
carin
ro till
Scrib
em fo
ta.
Mulin

Ma
V
it, S
est
fus
terfi
Ig
Ad
Ad a
malis
Teren
lver
st, o
agn
amic
ra di
Ve
triqu
le eff
sum
g, Re
upr

nz.C
Sed
di.
Con.
Sub. I
Aure.
Mft. I
Vir
Ter

Mali si nō credas sine mortua quidem.

Verba obsequendi & repugnandi dativum regunt :
*Semper obtemperat pius filius patri, Quia homines
 sunt, navigant, edificant, virtuti omnia parent.*

Ipsum hunc orabo, huic supplicabo:

Persius.---venienti occurrite morbo.

Ignavis precibus Fortuna repugnat.

*At ex his quædam cum aliis casibus copulantur: ut,
 Ad amorem nihil potuit accedere. Hoc accessit meis
 malis. Illud constat omnibus, seu, inter omnes.*

Teren.---Hac fratri mecum non convenient.

*Juv. Sevis inter se convenit ursis. Ausculto tibi, id
 est, obedio. Ausulto te, id est, audio. Adamas dissidet
 agnisi, seu, cum magnete. Certat cum illo, & Græ-
 canicè illi. Catul. Noli pugnare duobus, id est, con-
 tra duos. Virg. Tu dic mecum quo pignore certes.*

*Verba minandi & irascendi regunt dativum : ut, Verbi mi-
 nandi, irascendi
 irique mortem minatus est. Terent. Adolescenti ni-
 que est quod succenseat.*

*Sum cum compositis, præter Possum exigit dativum: sum.
 Rex pius est Reipub. ornamento. Mibi nec obest,
 ne prodest. Hor. Multa petentibus desunt multa.*

Dativum postulant verba composita

Cum his præpositionibus.

Cicer. Ego meis majoribus virtute praluxi.

*Sed Præeo, prævinco, præcedo, præcurro, præver-
 to, prævertor, accusativo junguntur.*

Albo Gallo ne manum admolaris.

Con. Conducit hoc tua laudi. Convixit nobis.

Sub. Terent. Subolet jam uxori, quod ego machinor.

Aure. Cic. Iniquissimā pacem justissimo bello antefero.

Post. Posthabeo, postpone fame pecuniam.

Virg. Postposui etamen illorum mea seria ludo.

*Terent. dixit. Qui suum commodum posthabuit
 pre meo commendo.*

*Verba Com-
 posita.*

Ob. Ter. *Quum nemini obrudi potest, itur ad me.*
 In. *Impendet omnibus periculum.*
 Inter. Cicer. *Ille huic negotio non interfuit modo, sed etiam praeftuit.*

Varia con-
strucio.

Pauca ex his mutant dativum aliquoties in aliud casum: ut, Quint. *Præstat ingenio aliis alium. Multum virorum anteit sapientiam.* Terent. *In amore hac inservitia.* Plin. *Interdico tibi aqua & igni.*

Est pro ha-
beo.

Est pro habeo dativum exigit; ut, Persius. *Velle suum cuique est, nec uoto u. vitur in.* Virg. *Est mihi namque domi pater, est iuusta novus.* Huic confine est suppetit; ut,

Suppetit.

Horat. *Pauper enim non est, cuius rerum suppetit u.* Sum, cum multis aliis geminum adsciscit dativum ut, *Exitio est avidis mare nantis.*

Gemin,
dativ.

Speras tibi laudi fore, quod mihi uito vertis!
 Nemo sibi mimos accipere debet favori.

Dativus fe-
tivitatis.

Est ubi hic dativus, *Tibi, aut sibi, aut etiam mihi* nullâ necessitatibus, at festivitatis potius causâ additur ut, *Ego tibi hoc effectum dabo.* Ter. *Expedi mihi negotium. Sino sibi hunc jugulo gladio.*

ACCUSATIVUS POST VERBUM.

Verba tran-
sciva,

VErba transitiva cujuscunq; generis, sive, acti-
vum sive cōmunis, sive deponentis, exigunt accusa-
tivum: ut, Hor. *Percontatorem fugito, nā garrulus in-*
est. Idem; *Nec retinent patula cōmissa fideliter am-*
Vir. Imprimis venerare deos. Aper agros depopula-

Quinetiam verba quamlibet alicquin intrinseca-
*atq; absoluta, accusativum admittunt cognati-
ficationis: ut, Cic. Tertiam etatem hominum vivi-*
Nestor. Virg. --- longum incomitata videtur In vi-
Plaut. Duram servit servitatem.

Hunc accusativum mutant authores non raro
ablativum: ut, Plaut. *Dim videoe vita vivit,*
recta via. Sueton. Morte obiit repentinā.

1112

odo, sed

alium
Multi
infus

ur sup
overca

tit sju
ativom

am mi
additum
mishi

e, acim
accula

lus in

er am

opulam

transfir

nate f

n vivi

lre vivi

i raro

over

S

Sunt
Virgil.
Ovid.
Horat.

Verb
xulat
bo n
Jerent
Roga
on in
Virg.
Jerent
Vest
iunum
el tib
A E

Q V

It, L
Horat
Virg.

It Te
Vibem
Horat

Mag
Pleio

Vt, I
Juv

Sunt quæ figuratè accusativum habent: ut, Accusat. fig.
 Virg. — Nec vox hominem sonat, ô Dea certè!
 Juv. Qui Curios simulant, & Bacchanalia vivunt.
 Horat. Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum.

DUO ACCUSATIVI.

Verba rogandi, docendi, vestiendi, duplicem regunt Verba ro-
 gandi, &c.
 scutativum; ut, Tu modò posce Deum veniam. Dedo-
 bo istos mores. Ridiculum est te me admonere istud.
 Terent. Induit se calceos, quos prius exuerat.

Rogandi verba, interdum mutant alterum accusati- Exceptio. 1.
 um in ablativum: ut,

Virg. Ipsam obtestemur, veniamque oremus ab ipso.
 Terent. Suspitionem istam ex illis quare.

Vestiendi verba interdum mutant alterum accusa- Exceptio. 2.
 tum in ablativum, vel dativum: ut, Induo te tunica,
 vel tibi tunicam.

ABLATIVE POST VERBUM.

Qodvis verbum admittit ablativum significan-
 tem instrumentum, causam, mensuram, aut mo-
 dum actionis.

INSTRUMENTUM.

It. Demona non armis, sed morte subegit Jesus:
 Horat. Naturam expellas furca licet, n̄sq̄e recurreret
 Virg. Hi jaculis, illi certant defendere saxis.

C A S U S.

It. Ter. Gaudio (ita me dii ament) gnati causa
 Vttementer ira excanduit.

Horat. Invidus alterius rebus macrescit opin. 3.

M E N S U R A.

Magno intervallo illum superat.

Nono se proluit auro. Virg.

MODVS ACTIIONIS.

It. Mirâ celeritate rem peregit.

Juv. Invigilate, viri, tacito nam tempora gressu

Diffugiunt, nullóque sono convertitur anvus.

Ovid. *Dum vires annique finunt, tolerate labore;*
nam veniet tacito curva senecta pede.

Exceptio. Ablativo causæ & modi actionis aliquando additur
 præpositio: ut, *Baccharis pra ebrietate.*

Nomen pretii. Summa cum humanitate tractavit hominem.

4 reg. Var. Syntax- Quibuslibet verbis subjicitur nomen pretii in abla-
 tivo casu: ut, *Teruncio, seu vitiesa nuce non emerim.*

Livius. *Multo sanguine ac vulneribus ea victoria stetit.*

Vili, paulo, minimo, magno, nimio, plurimo, dimi-
 dio, duplo, adjiciuntur saepe sine substantivis: ut,
 Terent. *Redime te captum quam queas minimo. Vili*
venit triticum.

Senec. *Constat parvus fames, magno fastidium.*

Exceptio. Exciuntur hi genitivi sine substantivis positi, Tati
 quanti, pluris, minoris, tantidē, quantivis, quantilibet,
 quanticunq;: ut, Cic. *Tanti eris aliis. quanti tibi fueris.*
Non vendo pluris, quam alii, fortasse etiam minoris.

Ovid. *Vix Priamus tanti, totaque Troja fuit.*

Aul. Gel. *Tantum à mercede docuit, quantum hactenus mo.* Minore pretio vendidi, quam emi.

Valeo. Valeo etiam interdum cum accusativo junctum re-
 peritur: ut, Varr. *Denarii dicti, quod denos eris val-
 bant: quinarii, quod quinos.*

Verba abundandi. Verba abundandi, implendi, onerandi, & his diver-
 sa, ablativo gaudent: ut,

Terent. *Amore abundas Antiphō:*
Malo vitum pecunia, quam pecuniam viro indigentem.

Salust. *Sylla omnes suos divisis explevit.*

Terent. *Hoc te crimine expedi.*

Cic. *Homines nequissimi quibus te onerant mendacis?*

Virg. *Ego hoc te fasce levabo.*

Excep. Salust. *Aliquem familiarem suo sermone participavi.*
 Ex quibus quedam nonnunquam etiam in geniti-
 vum feruntur: ut, Virgil.

Quām

itur
bla-
rim.
etit.
limi-

Vili

Tati
ibet,
eris.
ris.

rtut,
s m-

1 re-
valo-

iver-

item.

cius?

evis.
niti-

uam

3 for fungor frax potior uoscos dignos
item gto uido richito et sim. allatius
Junguntur

Quām dives nivisi pecoris, quām lactis abundans?

Terent. Quasi tu hujus indigeas patris.

Quid est, quod in hac causa defensionis egat?

Virg. Implementur veteris Bacchi, pinguisque ferina.

Idem; Postquam dextra fuit cædis saturata.

Terent. Omnes mibi labores leves fuere, præterquam
in carendum quod erat.

Patrānum servām sui participavit consiliū.

Fungor, fruor, uor, & similia, ablativo jungūtyr, ut, Fungor, &c;

Cic. Qui adipisci veram gloriam volunt, iustitia
organunt officia. Optimum est aliena frui insania.

Iure mala animo si bono utare, juvat.

Virgil. Aspice uintaro latenter ut omnia seculo.

Cesar. Qui sua uictoria tam insolenter gloriarentur.

Hor. Diruit, edificat, mulat quadrata rectundis. Vescor
urbibus. Virg. -- haud equidem tali me dignor honore.

Terent. Ut malis gaudeat alienis.

Plaut. Exemplorum multitudine superfedendum est.

Macrob. Regni eum societate numeravit.

Plaut. Communicabo te semper mensa mea.

Prolequor te amore, laude, honore, &c. i. Amo, laus- Prosequor,
h, honoro. Afficio te gaudio, supplicio, dolore, &c. Afficio.
il est, exhilaro, punio, contristo,

Mereor cum adverbii benè, male, melius, pejus, Mereor,
optimè, pessimè, ablativo adhæret cum præpositione

De; ut, De me nunquam bene meritus est.

Erasmus de lingua Latina optimè meritus est.

Catilina pessimè de republica meruit.

Quædam accipiendi, distandi, & auferendi verba Verba acci-
ablativum cum præpositione optant: ut, Istuc ex mal- piendi, &c.
iis amplexu audiveram. Luc. A trepido vix abstinet
magistro. Nasci à principib[us] fori uitum est.

Procul abest ab urbe Imperator.

Vertitur hic ablatus aliquando in dativum; ut,

Horat. Vivere si recte nescis, discede peritis. Exceptio

SYNTAXIS.

Ovid. *Est virtus placitis abstinuisse bonis.*

Virg. *Heu fuge, nate Dea, teque his, ait, eripe flammis.*

Verba comparationis. Verbis, quæ vim comparationis obtinent, adiicitur ablativus significans mensuram excessus; ut, *Malo granum omnibus gemmis.* *Multo malle debemus.*

Cic. pro Arch.

Ablat. ab solutes. Quibuslibet verbis additur ablativus absolute sumptus ut, *Imperante Augusto, natus est Christus;* *Imperante Tiberio, crucifixus.* Juven. *Credo pudicitiam, Saturno rege, moratam In terris.*

Nil desperandum, Christo duce, & auspice Christo.

Jam Maria, auditu Christum venisse, cncurrerit.

Synecdoche Verbis quibusdā additur auferēdi casus per Synecdochēn, & poetice acculativus; ut *Agrotat animo magis quam corpore, Candet dentes. Rubet capillos.*

Exceptio Quædam tamen effteruntur in gignendi casu; ut, *Absurdè facis, qui angas te animi.*

Exanimatus pendet animi. Despiebam menis.

Diversi casus Plaut. *Discrucior animi, quia ab domo absndū est mihi.* Eidem verbo diversi casus diversæ rationis apponi possunt; ut,

Dedit mihi vestem pignori, te presente, propria manu.

Passivorum constructione. Passivis additur ablativus agentis, sed antecedente præpositione, & interdum dativus; ut, *Horat. Laudatur ab his, culpatur ab illis.*

Cicero. *Honestā bonis viris, non occulta petuntur.*

Quorum participia frequentius dativis gaudent; ut, *Virg. Nulla tuarum audita mihi, nec visa fororum.*

Horat. Oblitusque meorum, obliviscendus & illis.

Cæteri casus manent in passivis, qui fuerūt activorum; ut, *Accusaris à me furti. Habeberis Iudibrio. Dedoceberis à me istos mores. Privaberis magistratu.*

Neutro. pass. con. fungio. Vapulo, veneo, liceo, exulo, fio, neutro-passiva, passivam constructionem habent; ut, *A preceptore vapnablis*

Affectus et uerbis tam nautis quam
passiis possessione aet proprietatem
significabitur. Ad hanc affectum gen:
et postea acc. casus partit affectus
propter genocdon.

sup
Ovid
Cer
Q
ibij
Vi
Ovid
Mart
Virg
nipe
Por
ita a
z, P
U m
Virg
La
d est

C
Ja
Cicer
Ovid
Virg
Ge
tivis,
Et qu
Idem
Idem
Po
g, V
Int
nas
and
mfc

expulabis. Malo à cive spoliari quam ab hoste venire.
Quid fuit ab illo? Virtus parvo prelio licet omnibus.
Cur à conviviis exulat philosophia?

Quibusdam tum verbis, tum adjectivis familiariter
subjiciuntur verba infinita: ut,

Virgil. *Juvat usque morari, Et conferre gradum.*

Ovid. *Dicere que puduit, scribere jussit amor.*

Martial. *Vis fieri dives, Pentice? nil cupias.*

Virg. *Et erat tum dignus amari. Horat. Audax omni-
perpeti gens humana ruit per vetitum nefas.*

Ponitur interdum figuratè, & absolutè verba infi- *Eclipsis.*
nitæ: ut, *Haccine fieri flagitia? subauditut decet, opor-
tum, par est, aequum est, aut aliquid simile.*

Vimelius, *quicquid erit, pati,* Horat.

Virg. *Criminibus terrere novis, hinc spargere voces* *Exallage.*

In vulgum ambiguas, & quarere conscius arma.

Nest, terrebat, spargebat, querebat.

DE GERUNDIIS.

Gerundia sive Gerundivæ voces, & supina, regunt *Gerundia.*

Iesus suorum verborum: ut,

Cicer. *Efferor studio videndi parentes.*

Ovid. *Utendum est atate, cito pede praterit atas.*

Virg. — *Scitatum oracula Phœbi Mittimus*

Gerundia in di pendent à quibusdam tum substantiis, tum adjectivis: ut Virgil.

Ex qua tanta fuit Romam tibi causa videndi?

Item: *Cecropias innatus apes amor urget habendi.*

Item: *Aeneas celsa in puppi jam certus eundi.*

Poeticè infinitivus modus loco Gerundii ponitur:

Virg. *Studium quibus arva tueri. Peritius medicari*

Interdum non invenustè ad jicitur Gerundii vocis etiam genitivus pluralis: ut, *Quum illorum vi-
undi gratiâ me in forum contulissem.* Terent. *Date
descendi copiam novarum. Concessa est diripiendi po-
num, atque opsoniorum licentia.*

SYNTAXIS.

94

Gerundia in *do* pendent ab his præpositionibus,
A, ab, abs., de, è, ex, cum, in, pro : ut,
Cicero. *Ignavi a discendo* citò deterrentur.
Amor & amicitia, nigrumque ab amando dictum est.
Cicer. *Ex defendendo, quam ex accusando* uberior gloria comparatur.
Consultatur de *transiendo in Galliam*.
Quin. *Recte scribendi ratio cum loquendo cōnecta* est.
Plaut. *Pro vapulando ab hoste mercedem petam.*

Ponuntur & absque præpositione : ut,
Virgil. — *aliud vi iam crescitq; tegendo.*
Scribendo discet scribere.

Rum.

Gerundia in *dum* pendent ab his præpositionibus,
Inter, ante, ad, ob, propter : ut, *Inter cœn. ndum bilares*
este. Virg. — *Ante domandum Ingemes tollent an-*
mos. Cic. *Locus ad agendum amplissimus.*
Idem; *Ob absolvendum munus ne acceperis.*
Veni propter te redimendum.

Cum significatur necessitas popuntur citra præpo-
sitionem, addito verbo *Est* : ut,
Juven. *Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano,*
Vigilandum est ei qui cupid vincere.

Gerundia
in nomina
veruntur.

Vertuntur gerundi i voces in nomina adjectiva : ut,
Virg. *Tantus amor florum, & generandi gloria mellis.*
Ad accusandos homines duci præmio, proximum latro-
cino est. Cur adeò delectaris criminibus inferendis?

DE SUPINIS.

Prius Supin.

Prius Supinum activè significat. & sequitur verbū,
aut participium, significans motum ad locum : ut,
Ovid. *Spectatum veniunt, veniunt spectentur ut ipsa.*
Milites sunt missi speculatum arcem.

Nota.

Illa vero, *Dō vnum, do filium nuptum,* latentem
habent motum.

Exceptio

At hoc supinum in neutro-passivis, & cum infinito
iri, passivè significat : ut, Plaut.

Coctum ego, non vapulatum, dudum conditum sum.

Tet.

bus,

ft.

glo-

am.

est.

ibus,

ilares

tans.

xpo.

sano,

a:ut,

nellis.

latro-

is?

verbū,

am:ut,

: ipsa.

entem

infinite

sum.

Tet.

Spa
blati

Puer
Tertio

Prom

quis

Puer

i

Q

per V

Q

nem

effer

Hic

j

ideam

Idem

Suet.

dieb

Di

Ier. Postquam audierat non datum iri noxorem filio.

Poëtice dicunt: Eo visere. Vado videre.

Ponitur & absolute cum verbo Est: ut,

Terent. Aitum est, illicet, persisti.

Ovid.---Itum est in viscera terra. Cessatum est satis.

*Posteriorius supinum passivè significat, & sequitur posterius
nomina adjectiva: ut, *Sum extra noxam, sed non est supinum.*
facile purgatu. Quod factu faidum est, idem est &
iunctur turpe. Qui pecunia non movetur, hunc dignum
spectatu arbitramur.*

*In istis vero, *Surgit cubitu, Redit venatu: Cubitu &*
*venatu nomina potius censenda videntur, quā supina.**

De Tempore & Loco.

TEMPOS.

*Quæ significant partem temporis, in ablativo fre-
quentius usurpantur, in accusativo raro: ut, Ne-
mortaliū omnibus horis sapit. Nocte latent menda.
Id tempus creatus est Consul.*

*Quanquam hic eclipsis videtur esse præpositionis
per vel sub.*

*Quæ autem durationem temporis & continuatio-
nem denotant, in accusativo, interdum & in ablativo
efficiuntur: ut, Virgil.*

Hic jam ter centum totos regnabitur annos.

Idem; Noctes atque dies patet atrī janna Ditis.

Idem; Hic tamen hac mecum poteris requiescere nocte.

*Suet. Imperavit triennio, & decem mensibus, octoque
diebus.*

Dicimus etiam, In paucis diebus. De die. De nocte.

*Promitto in diem. Commodo in mensem. Annos ad
quinquaginta natus. Per tres annos studui.*

Puer id atatis. Non plus triduum, aut triduo.

Tertio, vel ad tertium calendas, vel calendarum.

Spatium Loci.

*Spatium loci in accusativo efficitur, interdum & in spaciū loci
ablativo: ut, Virg.*

Dic quibus in terris. (Et eris mibi magnus Apollo)
Tres pareat cœli spatiū non amplius ulnas.

Jam mille passus processeram. Abest bidui; subintel-
ligitur spatium, vel spatio; itinere, vel ier.
Abest ab urbe quingentis millibus passuum.

Appellativa Locorum, &c.

Appellativa
& reigonum
nomina.

Nomina appellativa, & nomina majorum locorum ad-
duntur ferè cum præpositione verbis significantibus
motum aut actionē in loco, ad locum, à loco, aut per lo-
cum: ut, In foro versatur. Meruit sub rege in Gallia,
Virg. ad templum non aquæ Palladis ibant Iliades.
Salust. Legantur in Hispaniam majores natu nobiles.
Ecclisia discedens, Rhodū veni. Per mare ibis ad Indos

Urbium &
oppidorum
nomina.
3. reg. variz.
Synt.

Omne verbum admittit genitivum proprii nominis
loci, in quo sit actio, modo primæ vel secundæ decli-
nationis & singularis numeri sit: ut,

Juv. Quid Roma faciam? mentiri nescio.

Humi, domi,
mi, &c.

Terent. Samia mibi mauer fuit, ea habitabat Rhodi.

Hi genitivi, Humi, domi, militiæ, bellii, proprietorum se-
quuntur formam: ut, Ter. Domi belliq; simul viximus.

Domi.

Cic. Parvi sunt foris arma, nisi est consilium domi.

Domi, non alios secum patitur genitivos, quam
meæ, tuæ, suæ, nostræ, vestræ, alienæ: ut,
Vescor domi meæ, non alienæ.

Note.

Verum si proprium loci nomen pluralis duntaxat
numeri, aut tertiae declinationis fuerit, in dativo, aut
ablativo ponitur: ut, Colchus an Assyrus, Thebis nu-
tritus an Argis? Suet. Lentulum Gerulicus Tybri
genitum scribit. Livius. Neglectū Anxuri præsidium.
Cicero Cum una sola legione fuit Carthagini.

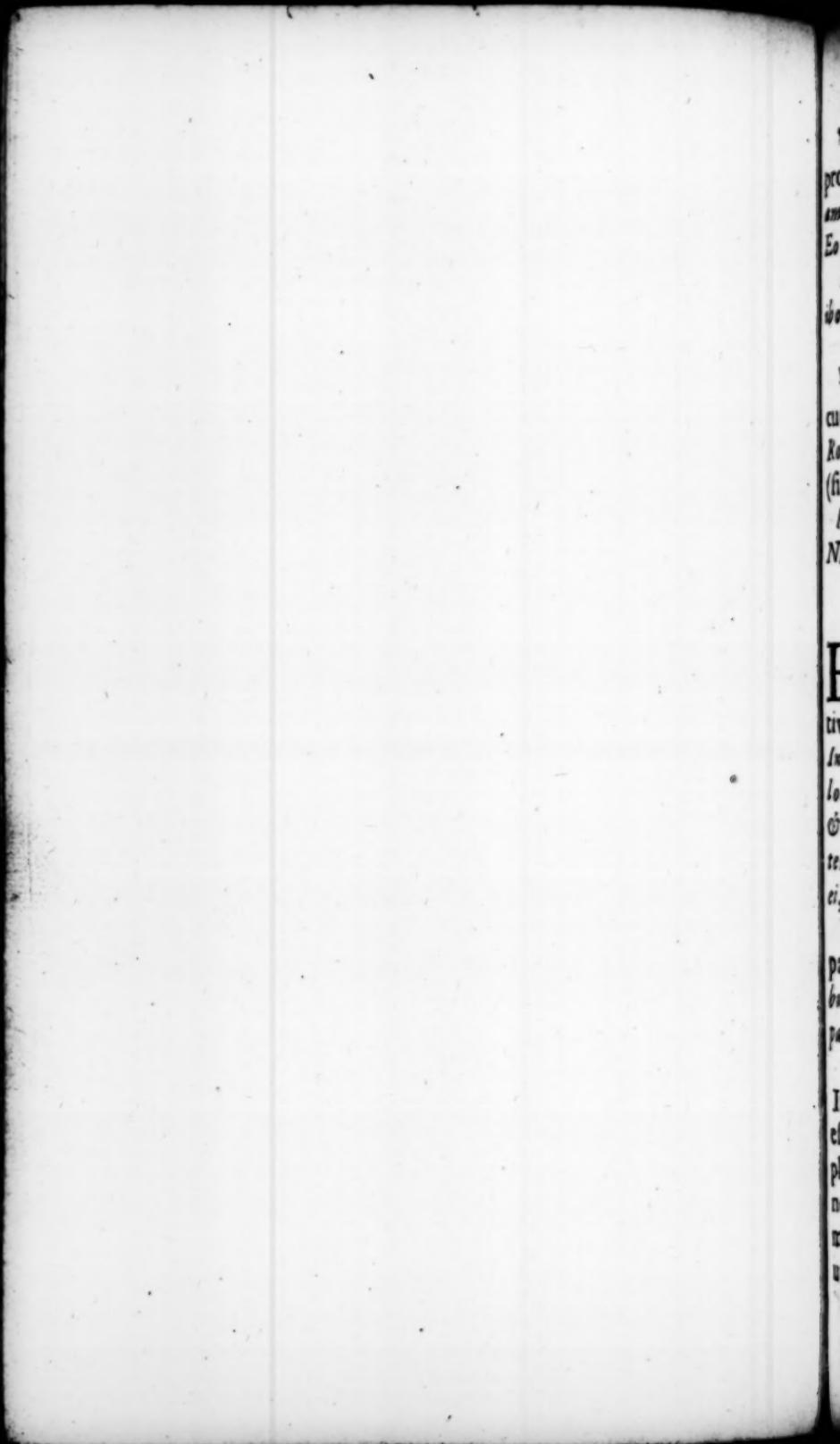
Horat. Roma Tybur amo ventosus, Tybure Romam.

Cic. Quum tu Narbone mensas hospitum convomeret.

Idem. Commendo tibi domum ejus, qua est Sycione.

Sic utimur Ruri vel Rure, in ablativo: ut Ruri serè se
convinet. Persi. Rure paterno Est tibi far modicum,

axat
o, que
s nu-
buri
um,

mo
ceres
ne.
erèse
icum,
A4

Ad Locum.

Verbis significantibus motum ad locum apponitur Ad locum, proprium loci in accusativo; ut, *Concessi Cantabrigiam ad capiendum ingenii cultum.*

Eo Londonum ad merces emendas.

Ad hunc modum utimur rus & domus; ut, *Ego rus.*
Vir. Ite domum saturae, venit Hesperus, ite capelle

A Loco, per Locum.

Verbis significantibus motum à loco, aut per lo- A loco, cum, adjicetur proprium loci in ablative; ut, *Nisi antè Romā profectus essem, nunc eam relinqueres. Eboraco* (sive per Eboracum) *sum profecturus iter.*

Ad eundem modum usurpantur domus & rus; ut,
Nuper exiit domo. Ter. Timeo ne pater rure redierit.

Impersonalium Constructio.

GENITIVUS.

Hec tria impersonalia, Interest, refert, & est, qui-
buslibet genitivis annexuntur, præter hos abla-
tivos femininos, Meā, tuā, suā, nostrā, vestrā, & cūjā; ut 6. reg. var.
Interest magistratus tueri bonos, animadvertere in ma- Syntaxe
los. Refert multū Christianæ reipub. Episcopos doctos
& piis esse. Prudentis est multa dissimulare. Tuā refert
te ipsum nōesse. Cic. Ea cades criminis potissimum datur,
ei, cūjā interfuit, non ei, cūjā nihil interfuit.

Ad jiciuntur & illi genitivi, Tanti, quanti magni, parvi, quanticunque, tantidem; ut, *Magni refert quibuscum vixeris. Tanti refert honesta agere. Vestrā parvi interest. Et. Interest ad laudem meam.*

DATIVUS.

In dativum feruntur hæc impersonalia, Accidit, certū est, cōtingit, cōstat, confert, cōpetit, conducit, cōvenit, placet, displicet, dolet, expedit, evenit, liquet, liber, licet, nocet, obest, prodest, præstat, patet, stat, restat, beneficit, malefit, satisficit, supereft, sufficit, vacat pro otium est: ut *Convenit mihi tecum. Salust. Emori per virtutem mihi*

Verbis
proprium
ad cap
Londin
Ad burn
Vir. I

Verbis
m, adju
lum pro
ive per
Ad eund
Super ex

H Ec
H bufl
ros sce
ntereft
lat. Refe
tū pios ej
trifsum
ej, canā
Adjic
urvi, q
inscum
urois in

In dati
et, cōb
hacer,
hacer,
malefici
u Con

Ad Locum.

Verbis significantibus motum ad locum apponitur *ad locum*,
proprium loci in accusativo; ut, *Concessi Cantabrigi-*
um ad capiendum ingenii cultum.
Londinum ad merces emendas.

Ad hunc modum utimur rus & domus; ut, *Ego rus*
Vir. Ite domum satra, venit Hesperus, ite capelle

A Loco, per Locum.

Verbis significantibus motum à loco, aut per lo- *A loco*,
cum, adjicitur proprium loci in ablativo; ut, *Nisi antè*
lîmâ profectus esses, nunc eam relinqueres. Eboraco
(ive per Eboracum) sum profecturus iter.

Ad eundem modum usurpantur domus & rus; ut,
Vaper exit domo. Ter. Timeo nè pater rure redierit.

Impersonalium Constructio.

GENITIVUS.

*H*ec tria impersonalia, *Interest*, *refert*, & *est*, qui-
buslibet genitivis annexuntur, præter hos abla-
tivos sc̄emininos, *Meā*, *tuā*, *suā*, *nostrā*, *vestrā*, & *cujā*; ut *6. reg. var.*
Interest magistratus tueri bonos, animadvertere in ma- *Syntax.*
ut. Refert multū Christianæ reipub. Episcopos doctos
visos esse. Prudentis est multa dissimulare. Tuā refert
quis nō sse. Cic. Ea cades criminis potissimum datur,
cujā interfuit, non ei, cujā nihil interfuit.

Adjiciuntur & illi genitivi, *Tanti*, *quanti magni*,
parvi, quanticunque, tantidem; ut, *Magni refert qui-*
scum vixeris. Tanti refert honesta agere. Vestrā
utri interest. Et. Interest ad laudem meam.

DATIVUS.

In dativum feruntur hæc impersonalia, *Accidit*, *certū*
est, *cōtingit*, *cōstat*, *confert*, *cōpetit*, *conducit*, *cōvenit*,
placet, *displacet*, *dolent*, *expedit*, *evenit*, *liquet*, *liber*, *licet*
coget, *obest*, *prodest*, *præstat*, *patet*, *star*, *restar*, *benefit*,
malefit, *satisfit*, *superest*, *sufficit*, *vacat pro otium est*:
Convenit mihi tecum. Salust. Emori per virtutem
mihi

mibi præstat, quām per dedecus vivere:

Ovid. *Non vacat exiguis rebus adesse Jovi.*

Ter. *Dolet dictum imprudenti adolescenti & libero.*

Anoverca malefit privignis. *A Deo nobis benefit.*

Vir. *Stat mibi casus renovare omnes, id est, statutū est.*

ACCUSATIVUS.

Hæc impersonalia accusandi casum exigunt, Juvat, decet, cum compositis, delectat, oportet: ut, *Me juvat ire per alium. Uxorem aedes curare decet. Dedecevit viros muliebriter rixari. Cato, Patrem-familias vendacem, non emacem esse oportet.*

Accusativ.
cum præp.

His verò, Attiner, pertinet, spectat, proprie additur præpositio Ad: ut, *Mene vis dicere, quod ad te attinet?* Spectat ad omnes bene vivere.

Quint. *Pertinet in utramque partem.*

Accusativ.
cum genit.

His Impersonalibus subjicitur accusativus cum genitivo, pœnitent, tædet, miseret, miserescit, pudet, piget: ut Cic. *Si ad centesimum vixisset annum senectus eum suæ non pœniteret. Tædet animam meam vita mee. Aliorum te miseret; tui nec miseret, nec pudet. Fratri me quidem piget, pudicitque.*

Impersona-
lia sunt
personalia.

No nonnulla impersonalia remigrant aliquando in personalia: ut, Virgil.

Non omnes arbusta juvant, humilesque myrica.

Ovid. *Namque decent animos mollia regna tuos.*

Senec. *Agricola m' arbor ad frugem producta delectat. Nemo miserorum commiserescit.*

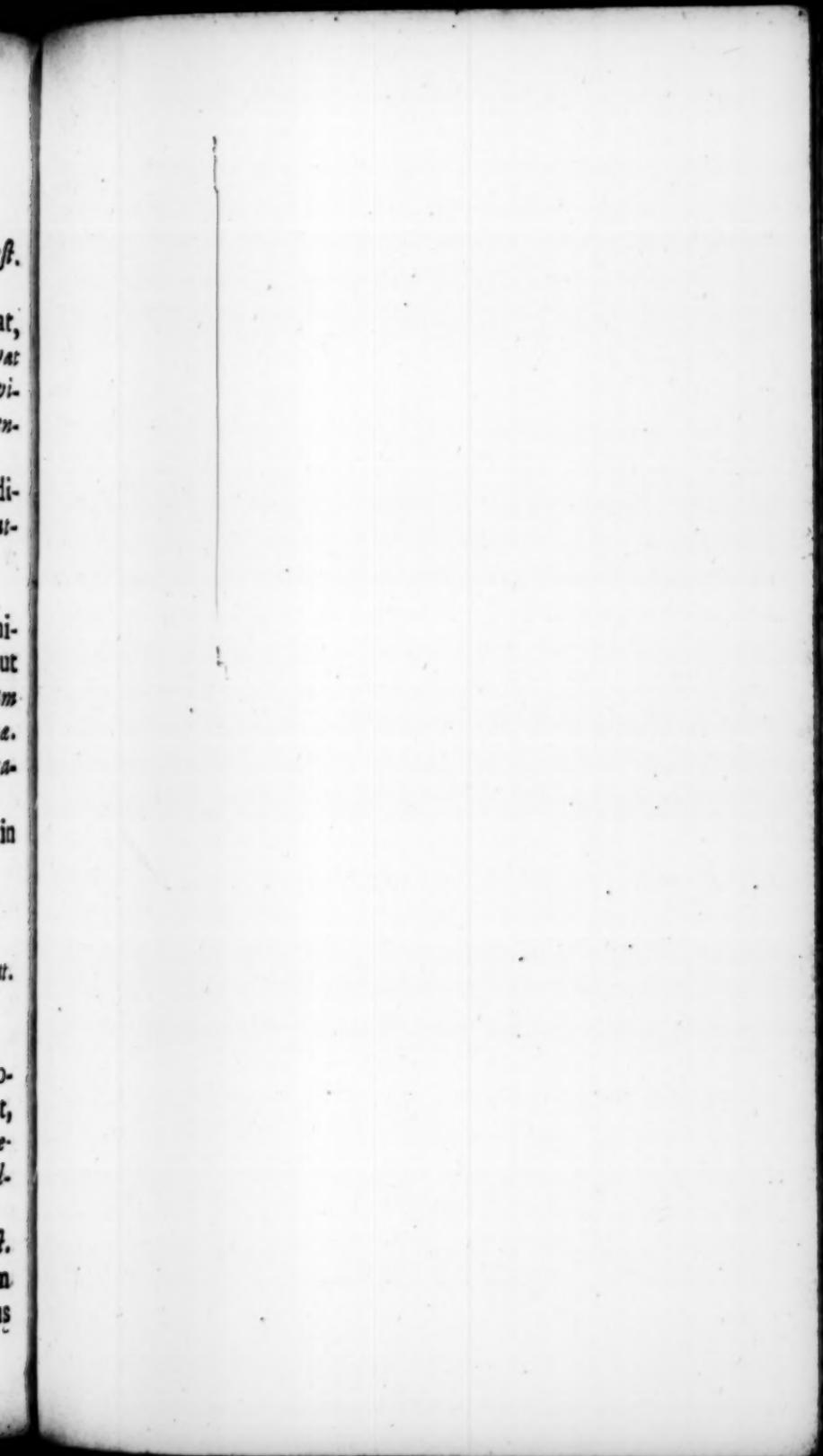
Te non pudet istud? Non te hæc pudent?

Cœpit, &c,

Cœpit, incipit, desinit, debet, solet, & potest, impersonalibus juncta, impersonalium formam induunt: ut, Quin. *Ubi primum cœperat non convenire, quæstio oriebatur. Idem; Tadere solet avaros impendit. Desinit illum studii tadere. Sacerdotem in scita pudere debet.*

Quin. *Perveniri ad summū, nisi ex principiis non potest.*

Verbum impersonale passivæ vocis, similem cum personalibus

ersonali
clar.
Qui q
Sugil.
Verbū
isutriu
est, Sa
duncti
id e

DArt
van
mas,
dem;
Diligenc
Qua
trent

Part
otula
Capien

Ero
excusat
affron
sector
Exc
videlic
mof

Nat
ui in
mata
idem
sare

ersonalibus passivis casum obtinet : ut,
Ex. Ab hostibus constanter pugnatur.

Qui quidem casus interdum non exprimitur : qd;
ingl. — strato discubitur astro.

Verbum impersonale passivæ vocis pro singulis perso-
nariisq; nūeri indifferenter accipi potest: ut *Statur*:
est, Sto, sta, stat, stamus, statis, stant: videlicet ex vi
biuncti obliqui: ut, *Statur à me, id est, sto: Statur ab*
id est, stant

PARTICIPII CONSTRUCTIO.

Participia regunt casus verborum à quibus deri-
vantur : ut, Virg. — Duplices tendens ad fidera
mas, *Talia voce refert.*

Item: *Ubera lacte domum referent distenta capella.*
Diligendas ab omnibus.

Quamvis in his usitator est dative: ut,
Sicut. Restat Chremes, qui mihi exorandus est.

GENITIVUS.

Participiorum voces, cum fiunt nomina, genitivum
postulant: ut, *Saluit. Alieni appetens, sui profusus.* Genitivus
Sapientissimus tui. Inexpertus belli. Indoctus pilæ.

ACCUSATIVUS.

Erosus, perosus, pertensus, activè significant, & in accusativus.
accusativum feruntur: ut, *Immundam segnitiem perosae.*
Astronomus perosus ad unum mulieres.

Sueton. Pertensus ignaviam suam.

Exosus & perosus etiam cum dandi casu leguntur, Dative.
videlicet passivè significantia: ut, *Germani Romanis*
misi sunt. Exosus Deo & sanctis.

ABLATIVE.

Natus, prognatus, satus, cretus, creatus, ortus, edi- Ablatus.
us in ablativum feruntur: ut, Ter. Bona bonis pre-
gnata parentibus. Virgil — fate sanguine divum.

Idem, — Quos sanguine cretus? Ovid. Venus orta mari
pare præstat euenti. Terrâ editus.

ADVERBII

ADVERBII CONSTRUCTIO.
NOMINATIVUS.

EN & ecce, demōstrandi adverbia nominativo cum dativo frequentius jungūtur, accusativo rariūs: ut, Virgil. En Priamus, sunt hic etiam sua præmia laudi. Cic. Ecce tibi status noster. Virg. En quatuor aras: Ecce duo tibi Daphni dnoq; altaria Phœbo.

En & ecce exprobrantis, soli accusativo necluntur: ut, Et animum & mentem. Juven. En habuum. Terent. Ecce autem alterum.

GENITIVUS.

Quædam adverbia loci, temporis, & quantitatis, genitivum post se recipiunt.

Loci. Loci: ut ubi, ubinam, nusquam, eò, longè, quò, ubi-vis, huicmine: ut Ubi gentium? Quo terrarum abiit? Nusquam loci invenitur, Eò impudentia ventum est.

Temporis. Temporis: ut, Nunc, tunc, tum, interea, pridie, postridie: ut, Nihil tunc temporis amplius quam fere poteram. Pridie ejus diei pugnam iniérunt. Pridie calendarum, seu calendas.

Quantitatis. Quantitatis: ut Parùm, satis abunde, &c. ut, Satis eloquètia, sapientia parum. Abunde fabularū audivimus.

Instar. Instar, æquiparationem, mensuram, aut similitudinem significat: ut, Virg. Instar montis equum divina Palladis arte ædificant. Mittitur Philippus solus, in quo instar omnium axiliorum erat.

Ovid. Sed scelus hoc meriti pondus & instar habet.

Nota: Hic apponitur interdum præpositio Ad: ut: Vallis ad instar castrorum clauditur.

Populus Rom. è parva origine ad tanta magnitudinis * Genit. fe- instar emicuit. * Ter. Ab minime gentium, non faciam. Rivitatis. Hic genitivus gentium festivitatis causâ additur.

DATIVUS.

Quædam dativum admittunt nominum unde deducta sunt; ut, Venit obviā illi. Nam obvius illi dicitur.

um
ur,
udi.
as :
tor:

tis,

bi-
it ?

ie,
ere
a-

lo-
us.
li-
nâ
in

lis
ij
n.
e
li
o

chir
opin
oint
, Ta
aci or
Sunt
de f
altra
ult.
Ced
creat

Adve
nt, p
Malic
eg...
Mi &
Adv
mum
iberv
derfi
ix. Le
Plus
no ju
rebus
Item. I
Plus q
thera
lrent

Ubi, p
indicat
matur
Icana

icitur. Canit similiter huic. Et, Sibi inutiliter vivit.
Inquinus tibi sedet, quam mihi.
Sunt & hi dativi adverbiales; Tempori, luci, vesperi: Dat. adver-
bial. Tempori venit, quod omnium rerum est primum. bial.
laci occidit hominem. Vidi ad vos afferri vesperi.

ACCUSATIVUS.

Sunt quæ accusandi casum admittunt præpositionis
de sunt profecta : ut,
extra propius urbem moventur.

ut. Proximè Hispaniam sunt Mauri.

Cedò, flagitantis exhiberi, accusativum regit : ut,
Cedò quemvis arbitrum.

ABLATUS.

Adverbia diversitatis, Aliter, secùs ; & illa duo, Adverbia
ante, post, cum ablativo non raro inveniuntur : ut, diversitatis.
Multo aliter. Paulo secus. Multo antè, longè secus.

—longo post tempore venit. Paulo post,

& ipsa adverbia potius censenda sunt.

Adverbia comparativi & superlativi gradus, ad- Adverb.
mittunt casus comparativis & superlativis affuetos Compar. &
observare, sicut antè præceptum est : ut, Superlat.
potius propius illo. Optime omnium dixit.

Legimus, Propius ad deos, & Propius à terris.

Plus nominativo, genitivo, accusativo, & abla- Plus.
tivo junctum reperitur : ut, Liv. Paulò plus trecenta
victoria sunt amissa.

Hominum eo die cesa plus duo millia.

Plus quam quinquaginta hominum ceciderunt.

Alienat acies paulò plus quingentos passus.

Trent. Dies triginta, aut plus eo, in nave fui.

Quibus verborum modis, quæ
congruunt Adverbia.

Ubi, postquam, & cum, temporis adverbia, interdum vbi, post-
dicativis, interdum vero subjunctivis verbis appo- quam, cum,
nuntur : ut, Virgil. Hac ubi dicta dedit.

Treat. Ubi nos laverimus, si uoles, lavato. Virg.

Virgil. Cum faciam vitulâ pro frugibus, ipse venito;
Idem; Cum canerem reges & prælia, Cynthius auerent
Nom. Vellit. Hic prius adverbium, posterius conjunctio esse
 videtur.

Donec. Donec pro Quamdiu, indicativo gaudet: ut,
Ovid. Donec eram so spes.
Idem; Donec eris fælix multos numerabis amicos.
Pro Quousque, nunc indicativum, nunc subjuncti-
 vum exigit: ut Virg.

Cogere donec oves stabulis numerumq; referre fuisse.

Colum. Donec ea aqua, quam ad jecesis, decocta sit.

Dum. Dum, de re præsenti non perfecta, aut pro Quam-
 diu, fatendi modum poscit: ut,
Terent. Dum apparatur virgo in conclavi.
Idem; Ego te meum dici tantisper volo, dum quod te
 dignum est, facis.

Dum pro dummodo, alias potentiali, alias subjuncti-
 tivo nectitur: ut, Dum prò sim tibi.

Dum ne ab hoc me falli comperiam.

Dum pro donec subjunctivo tantum: ut,

Virgil. Tertia dum Latio regnarem viderit astas.

Quoad. Quoad pro quamdiu, vel indicativis, vel subjuncti-
 vis; pro donec, subjunctivis solis adhibetur: ut,
Quoad expectes contubernalem? Cic, Quoad possem
 & liceret, ab ejus latere nunquam discederem.

Omnia integras servabo, quoad exercitus *huc mittatur.*

Simulac. Simulac, simulacrumque, indicativo & subjunctivo ad-
 hærent; ut, *Simulac belli partiens erat.*

Virgil. --- Simulacrumque adoleverit astas.

**Quemadmo-
 dum, &c.** Quemadmodum, ut, utcunque, sicut utrumq; mo-
 dum admittunt; ut, Eras. Ut salutabis, ita & resaluta-
 beris. Horat. Ut semen tem feceris, ita & metes.

Ut pro postquam indicativo jungitur, ut, Ut ven-
 tum est in urbem.

Quasi &c. Quasi, ceu, tanquam, perinde, acsi, hand-secus-acsi,
 quam

iro
trens
esse

acti-
ts.
am-
d te
nisi-
acti-
sem
ur.
ad-
no-
ga-
en-
ci,
um

mo p
ntur
lent.
Alian
ntas
Né p
pon
lent.
Né p
verb
x Jove

Or
Cqui
ino ca
Plat
ur an
Nomini
Ence
ngner,
li lib
dog. si
bras.
Conj
es sim
ut cor
Aliqu
a, Ter
n, Tis
Et si,
bonis i
nus po
nis : u
Dus me

proprium habent verbum, subjunctivo applicatur: ut, *Tanquam feceris ipse aliquid.*

Centent: Quasi non norimus nos inter nos.

Alias copulant consimiles casus: ut, *Novi hominem tanquam te. Arridet mihi, quasi amico.*

Nè prohibendi, vel imperativis, vel subjunctivis nezponitur: ut, Virgil. *Ne savi, magna sacerdos.*

Cent: Hic nebulo magnus est, ne metnas.

Nè pro non, cæteris modis inservit.

Averbia; accedente casu, transeunt in præpositiones: Adver. præpositionam formam induunt.
Juven. *Cantabit vacus coram latrone viator.*

DE CONJUNCTIONUM

Constructione.

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, cum his quatuor, *Quàm, nisi, præterquam, an,* similes omni casus nectunt: ut, *Socrates docuit Xenophontem*

Platonem, Ultinam calidus esses, aut frigidus. Alter manter homo sit, nescio. Est minor natu quàm tu.

Nomini placet nisi (vel præterquam) sibi.

Excepto, si casualis dictionis ratio aliqua privata regnet, vel aliud poscat: ut, in regulis variæ syntaxeos.

Qui librum centussi & pluris. Vixi Roma & Venetiis.

Ex. in Metii descendat judicis aures, Et patris & fratris.

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, aliquotæ similes modos & tempora conglutinant: ut, *recte ut corpore, despicitque terras.*

Aliquoties autē similes modos, sed diversa tempora: *Ter. Nisi me lactasses amantē, & vanā spe produce- m. Tibi gratias egi, & te aliquando collaudare possum.*

Etsi tametsi, etiamsi, quanquam, in principio orationis indicativos modo, in medio subjunctivos saepe postulant. Quamvis & licet, subjunctivos frequens: ut, Etsi nihil novi afferebatur. Quanquam animus memini se horret.

Virgil.

Virgil. Quamvis Elysios miretur Gracia campos.

*Ovid. Ipse licet venias Musis comitatus, Homere,
Nil tamen attuleris, ibis Homere foras.*

Ni, nisi, &c. *Ni, nisi, siquidem quod, quia, quam, postquam, posteaquam, ubi propositum, nunquam, priusquam, et indicativis & subiectivis adhaerent: ut, Quod redieris in columnis, gaudes. Castigante, non quod odio habeam, sed quod amem. Aliud honestum judicas quam Philosophi statunt. Plin. Gravissimas accusas, quam patiuntur tua consuetudo.*

Si, utriusmodo jungitur at Si pro Quamvis, subiectivo tantum: ut, Ter. Redeam? non si me obsecras.

Siquis, tantum indicativo: ut, Siquis adeat.

Quando, &c. *Quando, quandoquidem, quoniam, indicativo junguntur: ut,*

*Virg. Dicite (quandoquidem in molli consedimus herba)
Quoniam mihi non credis, ipse facito periculum.*

Quippe. *Cum proprium habet verbū, gaudet indicativo: ut, Dāda est huic venia, quippe agrotat. Si addideris
Qui, utrumque admittit modum: ut, Non est huic danda
venia, quippe qui jam bis pejeravit, sive pejeraverit.*

Qui. *Qui cum habet vim causalem, subiectivum postulat: ut, Stultus es qui huic credas.*

*Cum pro Quamvis, pro quandoquidem, vel quoniam, subiectivis semper adhaeret: ut,
Cicero; Nos cum praecepi nihil posse dicamus, tamen
aliis de rebus differere solemus.*

Virgil. Cum sis officiis Gradive virilibus aptus.

Cum & tum, item Tum geminatum, similes modos copulant: Est autem in Cum quiddā minus, atq; ideo in priore clausulae parte statuitur; in Tum quiddam majus, ac proinde in posteriore clausulae parte collocatur; ut, Amplexitur cum eruditos omnes, tum imprimi Marcellum. Odit tum literas, tum virtutem.

Ne, an, num. *Ne, an, num, interrogandi particulae, indicativum sumant: ut, Virg. Superatne, & vescitur aurā Estherā.*

ostea-
cativis
lumis,
uod a-
munt,
do.
; sub-
ecret.
o jun-
erba)
ca-
deris
anda
po-
quo-
men
dos
deo
lam
ca-
mu
8-
As

A
nch
Nid
U
so,
tivo
Tut
dem
dem
U
ro U
U
t in
t ab
Tere
idem
Virg.
Qu
ne p

DR
al
Appa
Disce
Mape
culum
Virgi
Prete
idem
idem

At cum accipiuntur dubitativè aut indefinite sub-
iectivum postulant, ut, *Vise num redierit.*
Nihil refert fecerisne, an persuaseris.

Ut, causalis seu perfectiva conjunctio, & Ut pro Nè us-
um, post verba timoris, nuac potentiali, nunc subjunc-
tivo jungitur: ut *Terentius;*
Usum perduxere illuc secum, ut unâ esset, meum.

Idem. *Te oro, Dave, ut redeat jam in viam.*

Idem. *Menso ut substet hospes, id est, nè non substet.*

Ut concedentis, seu positum pro Quanquam, & Ut
pro Ulpote, subjunctivo servit: ut,

Uomnia contingant quæ volo, levare non possum.

*Ipse est tibi fidendum, ut quis-toies sefelleris. Ut qui
est relictus fueris.*

Ut, pro Postquam, pro Quemadmodum, vel Sicut,
et interrogativum, indicativis nequit: ut, Cicer.

Ut ab urbe discessi, nullum intermisisti diem, quin scriberem.

Terent. *Tu tamen has nuptias perge facere, ut facis.*

Idem. *Credo ut est dementia.*

Virg. *Ut valet? Ut meminit nostri?*

Quanquam de hoc in adverbii quoque constructi-
one paulo supra est dictum.

PRÆPOSITIONUM

Construetio.

D^rappositio subaudita, interdum facit, ut addatur
ablativus: ut, *Habeo te loco parentis, id est, in loco.*

Apparuit illi humana specie, i. e. sub humana specie.

Discessit magistratus, id est, à magistrato.

Præpositio in compositione eundem nonnunquam
casum regit, quem extra compositionem regebat: ut
Virgil. *Nec posse Italiam Teucrorum avertere regem.*
Præterea te insalutatum.

Idem. ---emoti procumbunt cardine postes.

Idem. *Destrucebunt naves scopulo.*

**Verba com-
posita cum A, ab, ad, con, de, è, ex, in,
A, ab, &c.** nonnunquam repetunt easdem præpositiones cum suo
casu extra compositionem, idque eleganter : ut *Absti-
nuerunt à viris.* Terent. *Amicos advocabo ad han-
rem.* *Cum legibus conferemus.*

Cic. *Detrahere de tua fama nunquam cogitavi.* Cùm
ex infidiis evaserit. Terent. *Postquam excessit ex epe-
bis.* In *Rerum publicam cogitatione curaque incumbe.*

**In cum Ac-
cusativo.** In, pro Erga, contra, & ad, accusativum habet : ut,

Vir. *Accipit in Teucros animum mentemque benignam.*

Idem. *Quid mens Æneas in te committere tanum?*

Quia Troes potuere?

Idem. *Quò te, Mæri, pedes? an, quò via ducit, in urbē?*

Idem cum accusativo jungitur, quoties divisio, mu-
tatio, aut incrementū rei cum tempore significatur : ut,

Virg. *Estque locus parteis ubi se via findit in ambas.*

Ovid. *Versa est in cineres sospite Troja viro.*

— amor mihi crescit in horas.

**In cum ab-
lativo.** In cùm significatur actus in loco, ablativum postula:

ut Ovid. *Scilicet ut fulvum spectatur in ignibus aurū.*

**Sub cum ac-
cusativo.** Sub pro Ad, per, & ante, accusativo innititur : ut,

Sub umbram properemus. Liv. *Legati ferè sub id*

tempus ad res repetendas missi ; id est, per id tempus.

Virg. --- *sub noctem cura recursat ; id est, paulò ante*

noctem, vel instantे nocte. Alias ablativum admittit:

ut, *Quicquid sub terra est, in apricum proferet atas.*

Virg. --- *sub nocte silenti ; id est, in nocte silenti.*

**Super cum
accusativo.** Super pro Ultra, accusativo jungitur : ut, Virg.

— Super Garamantas & Indos Proferet imperium.

**Super cum
ablativo.** Super pro De & in ablativo : ut, Tacit. *Multus super*

ea re, variusque rumor. Virg.. *Fronde super viridi.*

Subter. Subter, uno significatu utriq; casui apud authores

jungitur : ut, Liv. *Pugnatum est super subterq; terras,*

Virg. --- *omnes ferre libet subter densa testudine casus.*

Tenuis. Tenuis gaudet ablativo & singulari & plurali : ut,

in,
suo
offi-
cane

um
he-

ut,
am.
m?

be?
bu-
ut,
is.

lare
nū.
ut,
id
pus.
ante
tic:

per
res
as,
sus.
ut,
who

Die 22
orali
Pray
erbia
dem A
dam.-

Ner
lunt
Spen
Ieren.
Oes
vijng
vir. Oj
den. t
Heu
terent
dem.
Terent
dem.
Irofia
Hei
Ovi. H
Terent

Nig
F
Conf
figura
nis su
Pro
ium a
Ari

*intensus. Pectoribus tenuis. At genitivo tantum
moralis : ut, Crurum tenuis.*

*Præpositiones, cùm casum amittunt, migrant in ad-
verbia : ut, Virg. —— longo pòst tempore venit.*

Præpositio-
nes migrans
in adverbia;

Nem Pone subit conjux, ferimus per opaca locorum.

Nem... coram quem qua itis adsum Troius Eneas.

INTERJECTIONUM.

Constractio.

*Interjectiones non raro absolute, & sine casu po-
nuntur : ut, Virgilius,*

Spm gregis (ah!) filice in nuda connixa reliquit.

Iren. Qua (malum) dementia?

*O exclamantis, nominativo, accusativo, & vocati-
vo jungitur : ut, O festus dies hominis !*

Vir. O fortunatos nimis, bona si sua nòrint, Agricolas !

Idem. O formose puer, nimissim ne crede colori.

*Hec & Prò, nunc nominativo, hunc accusativo ad-
venient : ut, Hec pietas ! Virg. Hec prisca fides !*

Idem. Hec stirpem invisam !

Terent. Prò Jupiter ! tu homo adiges me ad insaniam.

Idem. Prò deum atque hominum fidem !

Ho sante Jupiter ! apud Plaut.

Hei & vix, dativo apponuntur : ut,

Ori. Hei mihi quod nullis amor est medicabilis herbis.

Terent. Vamisero mihi, quanta de spe desidi !

DE FIGURIS.

Figura est novata arte aliqua dicendi forma.

Figura quæ
fit.

Cujus duo tantum genera, Dictionis scilicet &

Constructionis, hoc loco trademus.

FIGURÆ DICTIONIS.

*Figuræ dicti- { Prothesiſ, { Epenthesiſ { Paragoge,
onis sunt sex { Aphæresiſ { Syncopæ, { Apocope.*

*Prothesiſ, est, appositio literæ vel syllabæ ad princi-
pium dictionis : ut, Gnatus pro natus. Tenui pro tuli.*

Prothesiſ

Aphæresiſ, est ablatio literæ vel syllabæ à principio Aphæresiſ !

Epenthesis. dictionis: ut, *Ruit proernit. Temnere pro contemnere.*
Epenthesis, est interpositio literæ vel syllabæ in me-
dio dictionis: ut, *Kelliqnis, religio, additâ l, Indupe-
ratorem, pro Imperatorem.*

Syncope. Syncope, est ablato literæ vel syllabæ ē medio di-
ctionis: ut, *Abiit, petiit, dixti, repōstum, &c.*

Paragoge. Paragoge, est appositio literæ vel syllabæ ad finem
dictionis: ut, *Dicier, pro dics.*

Apocope. Apocope, est ablato literæ vel syllabæ à fine dictio-
nis: ut, *Peculi, pro peculi. Dixtin', pro dixtine. In-
geni, pro ingenii.*

FIGURÆ CONSTRUCTIONIS.

Figuræ constructionis sunt octo: Apposito, Evo-
catio, Syllepsis, Prolepsis, Zeugma, Synthesis, An-
tiposis, Synecdoche.

APPOSITIO.

Apposito quid sit. A ppositio est duorum substantivorum ejusdem ca-
tus, quorum altero declaratur alterum, continua-
ta sive immediata conjunctio: ut, *Flumen Rhenus.*
Petest autem apposito plurium substantivorum esse:
ut, *Marcus Tullius Cicero.*

Interdum apud authores in diversis casibus ponuntur
substantiva, perinde quasi ad diversa pertinerent:
ut, *Urbs Patavii, apud Virgilium: Urbs Antiochie,
apud Ciceronem.*

In appositione substantiva non semper ejusdem ge-
neris aut numeri inveniuntur: Nam quoties alterum
substantivorum caret numero singulari, aut est nomen
collectivum, diversorum numerorum esse possunt: ut,
Urbs Athene.

Ovid. *In me turbaruunt luxuriosa proc.*

Virg. *Ignavum fucus a presepibus arcent.*

Triplici nomine fit apposito.

Restringendæ generalitatis gratiâ: ut, *Urbs Roma.
Animal equus.*

Tollendæ

dere.
me-
spe-
o di-
nem
tio-
. In-
S.
Evo-
An-

ca-
nua-
nus.
esse:
ntur
ent:
bie,

ge-
rum
men
: ut,

1744
ndz

To
ffie
El
and
Timo

C
C
erio
Ef
rima
Ob

en p
ut de
tivor
ueris
ome
lusa

Dup
na e
ti pr
Ene
iqua

SY
ris
Du
poti

Tollendæ æquivocationis causâ : ut, *Taurus mons*
alia. Lupus piscis.

Erad proprietatem attribuendam: ut, *Erasmus vir*
utissimo judicio. Nereus adolescens insigni formâ.
timoribus homo incredibili fortuna.

EVOCATIO.

Um prima vel secunda persona immediate ad se ^{Evocatio}
Evocat tertiam, ambæ fiunt primæ vel secundæ ^{quid sit,}
personæ : ut, *Ego panper labore; Tu dives ludis.*

Estergo Evocatio, immediata tertiae personæ ad
primam vel secundam reductio.

Observandum verò est, Verbum semper convenire
in persona evocante : ut, *Ego panper labore; Tu di-*
vidis. Nam in Evocatione quatuor sunt notanda: ^{Notanda}
personæ evocans, quæ semper est primæ vel secundæ;
evocata, quæ semper est tertiae; Verbum, quod semper
est primæ vel secundæ personæ ; & absentia conjunc-
tionis. In evocatione persona evocans & evocata a-
quando sunt diversorum numerorum, utpote vel
in persona evocata caret numero singulari : ut, *Ego*
delicia istuc veniam. Aut cum est nomen colle-
tivum : ut, *Magna pars studiosorum amœnitates*
erimus: hic subauditur nos. Aut denique cùm est
nomen distributivum : ut, *In magnis laeti rebus inter-*
erimus: subintelligitur nos.

Duplex autem est evocatio : Explicita, ubi tam per- ^{Evocatio}
sona evocans quam evocata exprimitur; & Implicita,
in persona evocans subintelligitur : ut, *Sum pess-*
imas: subintelligitur *Ego.*
plus superamus ab uno: subauditur nos.

SYLLEPSIS.

Syllepsis, seu conceptio, est comprehensio indigno- ^{Syllepsis}
ritis sub dignicre : à συν, con, & λύσε, sumo. ^{quid sit.}

Duplex autem est Conceptio: Personarum scilicet,
poties persona concipitur cum persona, & generum,

quoties genus indignius cum genere digniore concipiatur : Cujus declarandæ rei gratiâ, hæc quæ sequuntur observabis.

Nom.

Copulatum per conjunctionem Et, nec, neque, & Cum pro Et acceptum, est pluralis numeri; ac proinde verbum, aut adjectivum, aut relativum exigit plurale; Quod quidem verbum, aut adjectivum, aut relativum genere & personâ cum digniore supposito ac substantivo quadrabit : ut, *Quid tu & soror faciōs.*

Ego & mater, miseri perimus.

Tu & uxor qui adfueristi testes estote.

Conceptio Personarum.

Dignior
persona.

Dignior autem est persona prima quam secunda & tertia, & dignior secunda quam tertia : ut, *Ego & pater sumus in tuto. Tu atq; frater estis in periculo.* Neque ego neque tu sapimus.

Virg. — *divellimur inde Iphitus & Pelias mecum.*
Idem. *Rhemus cum fratre Quirino Jura dabant.*

Quam.

Cum tamen singulare verbum magis amat : ut,
Tu quid ego & populus mecum desideret, audi.

Conceptio Generum.

Dignius ge-
nus.

Dignius etiam est masculinum genus quam femininum aut neutrum, & dignius foeminitum quam neutrum; ut, *Rex & Regina beati. Chalybs & aurum sunt in fornace probati. Hinc per vim leges & plebiscita coacta.*

At cum substantiva res inanimatas significant adjectivum aut relativum usitatiū in neutro genere ponitur : ut, Virg. — *cum Daphnidis arcum*

Fregisti & calamos, qua tu, perverse Menalca,
Et cum vidisti puerο donata, dolebas.

Salust. *Ira & agritudo permista sunt. Idem. Huic bila-*
lia cœilia, cœdes & discordia civilis, grata fuerunt.

Virga tua, & baculus tuus, ipsa me consolata sunt.

Conceptio
duplex.

Porro Conceptio alias Directa est, nempe cum concipienti

incipi-
antur
e, &
oinde
urale;
ivum
ostan.

da aut
Op-

ICHIN.
nt,

cen-
quam
utrum
ebisci.

adje-
poni-

c bel-
nt.

cum
piens

eo
ni
re
su
l
ne
cep
loc
for
S
de

R
tot
par
tun
vol
gre
rhi
ad
Co
Du
I
Co
Th
A
Po
S
cef
qui
um
din
exp

concipiens, id est, dignius, & conceptum, id est, indig-
nius, copulantur per Et, vel atque, vel que : alias, Indi-
recta, cum copulantur per Cum : ut, *Ego cum fratre
sumus candidi*; ubi utraq; Conceptio est indirecta.

Est etiam quædam Conceptio generum implicita; Syllepsis
nempe quando nec genus concipiens, nec genus con-
ceptum explicatur ; sed de mare atq; foemina perinde
loquimur ac de solo mare : ut si dicam, *Utique est
formosus*; loquens de sponso & sponsa.

Sic Ovid. *Impliciti laqueis nudus uerq; jacet; loquens
de Marte & Venere reti implicitis à Vulcau.*

P R O L E P S I S.

Prolepsis seu præsumptio, est pronunciatio quædā Prolepsis
rerum sumaria. Fit autem quum congregatio sive
totum cum verbo vel adjectivo aptè cohæret; deinde
partes totius ad idem verbum vel adjectivū reducun-
tur, cū quo tamen ferè non concordat: ut, *Duae aquila
volaverunt*: *hac ab oriente, illa ab occidente.* Hic con-
gregatio sive totum, *Duae aquila*, cum verbo *volave-
runt*, per omnia concordat: cum quo partes, *hac & illa*,
ad idem verbum relatae, in numero non concordant.
Congregatio sive totum, est dictio pluralis numeri ut *Notas*
Duae aquila: aut plurali æquivalēs; ut: *Corydō et Thyrsis*.

Nam copulatum æquivalet plurali : ut, Virg.

*Compulerantque greges Corydon & Thyrsis in unum;
Thyrsis oves, Corydon distentas lacte capellas.*

Aut congregatio est nomen collectivum ; ut,
Populus vivit, alii in penuria, alii in deliciis.

Sulpitius & Aldus quinq; dicunt in prolepsi esse ne-
cessaria: congregationem, ut in priore exemplo, *duae a-
quila*; verbū, ut *volaverunt*; Partes, ut, *hac & illa*; Parti-
um determinationē; ut, *ab oriente & occidente*; & Or-
dinē, videlicet, quod totū præcedat, partes sequantur.

Duplex autem est Prolepsis : Explicita, ubi omnia Prolepsis
exprimuntur, quæ in prolepsi esse oportet : ut, *Equi duplex.*

concurrunt : hic à dextra, ille à sinistra hippodromi;
& Implicita, in qua aliquid tacetur : ut, Ovid.

Alter in alterius jactantes lumina vultus,
Quarebant taciti noster ubi esset amor.

Deest altera partium cum determinatione, videlicet,
& alter in alterius. Et Alter alterius onera portare.
Ubi deest & altera pars cum determinatione, vi-
delicet, & alter alterius.

Terent. Curemus aquam uterq; partem; hic totum nos,
subintelligitur, & partes, alter & alter, includuntur in
distributivo uterque.

Diomedes Prolepsim dicit esse, quoties id quod po-
sterius gestum est antè describimus, ut Virgil.

Laviniaque venit Littora. Lavinium enim nondum
erat, quum Aeneas veniret in Italiam. Dicitur verò
Prolepsis à & quod est ante, & aīcō, sumo.

Z E U G M A.

Zēugma
quid sit.

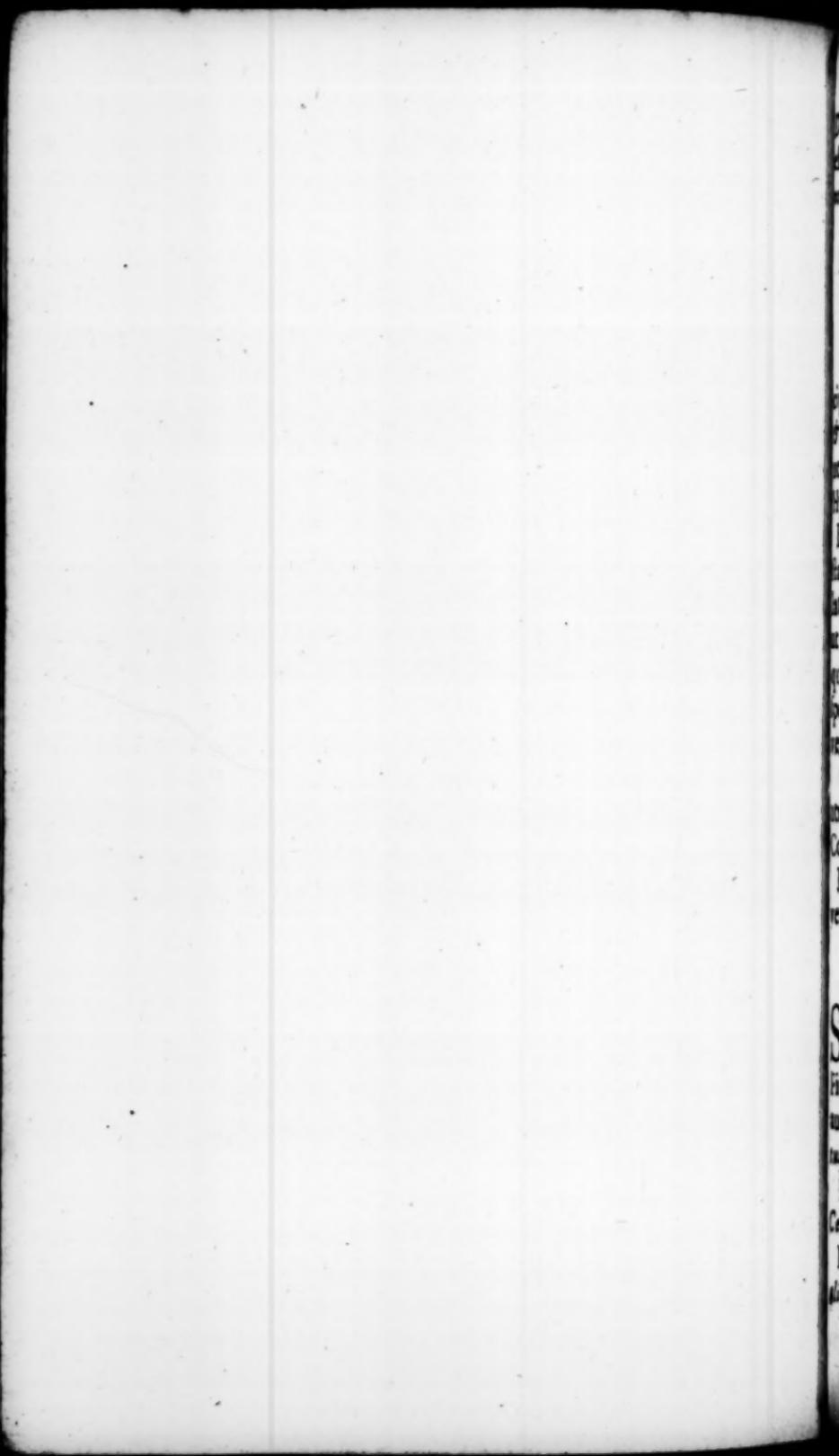
Zeugma est unius verbī vel adjectivi viciniori-
spondentis, ad diversa supposita reductio; ad
upum quidem expressè, ad alterum verò per supple-
mentum; ut, Cic. Nihil, to nocturnū præsidium palati,
nihil urbis vigiliae, nihil timor populi, nihil concursus
bonorum omnium, nihil hic munitissimus habendi Se-
natus locus, nihil horum ora vultusque; moverunt? Hic
moverunt expressè reducitur ad ora vultusq; at ad cæ-
tera per supplementum; Subintelligendum est enim,
præsidium movit, vigiliae moverunt, timor populi mo-
vit, bonorum concursus movit, habendi Senatus locus
movit. Attamen quando est comparatio vel similitu-
do, verbum vel adjectivum convenit cum remotiōe;
ut, Ego melius quam tu scribo. Ego sicut fœnum arui.
Hoc ille ita prudenter atque ego fecisset.

Item per nisi; ut, Ter. *Talē filium nullanisi tu parere*

Licet Poëtæ interdum aliter loqui soleant ut,
Ovid. Quid nisi secreta laeserunt Phyllida sylva?

De

i:
er,
te.
vi
nos,
r in
po-
dom
vero
ire-
; ad
apple-
latii,
rsus
i Se-
? Hic
d cz-
enim,
i mo-
locus
ilito-
tore;
arhi.
ayet
t,
?
De

In quibus in concordantia verbi & nominativi supra dictum : ut, Cic. *Quare, ut arbitror, prius hic te u, quam istuc tu nos videbis.*

Tribus modis fit Zeugma.

*Zeugma
triplex.*

In persona: ut, *Ego, & tu studes.*

In genere: ut, *Maritus & uxor est irata.*

In numero: ut, *--hic illius arma, Hic currus fuit.*
ponitur aliquando verbum vel adjективum in principio, & cum vocatur, Protozeugma : ut *Dormio ego tu.* Quandoq; in medio, vocaturq; *Mesozeugma:*
Ego dormio & tu. Quandoque in fine, & vocatur Hypozeugma: ut, *Ego & tu dormis.*

Requiruntur autem in Zeugmate quatuor: Duo substantiva: ut *Rex & Regina:* Conjunctio, quæ vel copulativa vel disjunctiva, vel etiam expletiva esse potest:
Et, vel, &c. Verbum vel adjективum: ut, *Irata est:* & quod verbum vel adjективum viciniori suppositore respondeat. Fit etiam quoddam Zeugmatis genus per adverbia: ut, *Cubas ubi ego. Cœnas quando nos.*

Quando verbum ad duo supposita reducitur, & cum unoq; convenit, est Zeugma, ut dicunt, Locutionis, non Constructionis: ut, *Joannes fuit piscator, & Petrus.*

Dicitur autem Zeugma quasi copulatum, à Græco verbo ζευγμα, vel ζευγματικόν, quod est copulo.

S Y N T H E S I S.

Synthesis, est oratio congrua sensu, non voce: ut, *Synthesia* Virgil. *Pars infrusta secant. Gens armati.* quid sit.

Hancem Synthesis nunc in genere tantum, idque ut sexus discernendi causâ: ut, *Anser fœta. Elephas gravida:* aut supplementi gratiâ: ut, *Præneste sub ipsa: subauditur urbe.*

Centauri in magna: subintelligitur navi.

Nunc in numero tantum: ut, *Turba ruit: Aperite liquis ostium.*

Nanc

Nunc vero in genere & numero simul: ut, *par-*
meris tenuere ratem.

Virg. *Hec manus ob patriam pugnando vulnera passi-*
Dicitur autem *Synthesis*, à συν̄ quod est con & σύν̄
positio ; quia est compositio, id est constructio facta
gratiâ significationis.

ANTIPTOSIS.

Antiptosis
quid sit.

Antiptōsis, ab ἀντί, quod est pro, & πλάνες, casus, el-
lipsis: ut, Virg. *Urbē quā statuo, vestra est, Ter. Popu-*
lit placerent, quas fecisset fabulas. Sermonem quem au-
dīstis, non est meus. Ejus non venit in mentem, pro id.
Quanquam hīc *venit, impersonaliter potius usurpari*
existimandum est. Aristotelis libri, sunt omne genus e-
legantiā referti : pro omnis generis. Sic. id genus, quo
genus, &c. Idne estis authores mīhi pro ejus. Interdum
autem fit durior Antiptōsis: ut, Salve primus omnium
parens patriæ appellate, pro prime. Habet duos gladi-
os, quibus altero te occisurum minatur, altero villicum:
pro quorum altero.

SYNECDOCHE.

Nota.

Synecdoche est, cum id quod partis est, attribuitur
toti : ut, *Æthiops albus dentes. Hic album* quod
solis dentibus convenit, toti attribuitur *Æthiopi.*

Per Synecdochē omnia nomina adjectiva aliquam
proprietatem significantia; item verba passiva, & neu-
tralia, significantia aliquam passionem, possunt regere
accusativum, aut ablativum, significantem locum in
quo est proprietas aut passio: ut *Æger pedes, velp-*
dibus. Saucius frontem, vel fronte. Doleo caput, vel
capite. Redimitus tempora lauro. Truncatus membra
bipenni. Effusas laniata comas, contusaque pectus.

Nam illæ Græcæ phrases sunt: Excepto quòd non
similes, cetera letus, cetera similes, uno differunt.

Dicitur autem *Synecdoche* à συν̄, quod est con, &

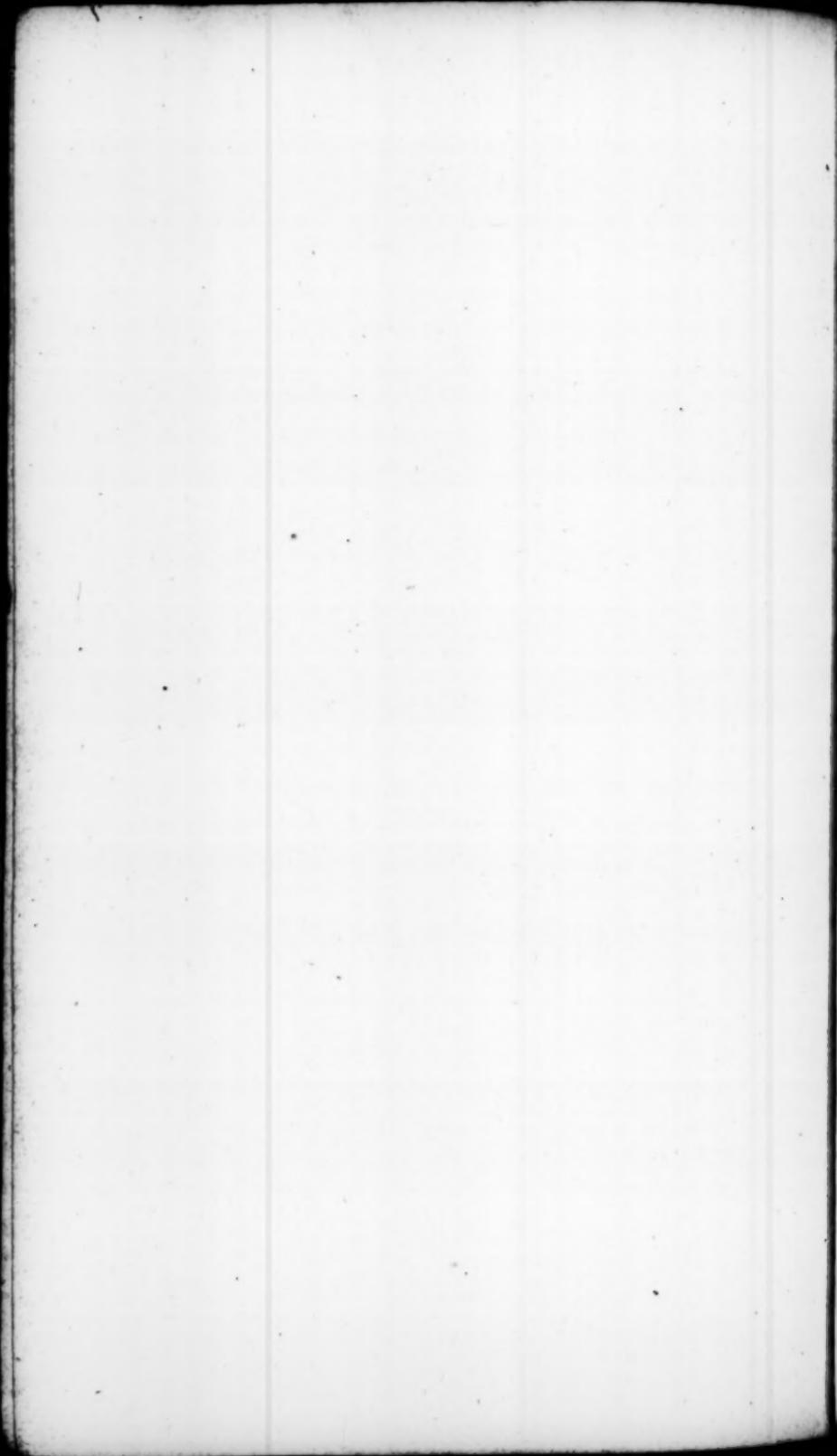
en. N. 2

Par

passi.
Sanc
fact

us, et
inve
Populi
manu
pro id
urpari
ensus e
, quid
er dum
nnium
gladi
licum:

buitur
quod
pi.
iquam
& neu
regere
rum in
vel pi
er, vel
embra
s.
od non
unt.
con, &
N'zqua

iuscere; suscipio; videlicet, quod totum cum sua parte capiatur.

¶ Sicni lubet figuratae constructionis elegantias pernoscere, legat Thomam Linacrum de Eclipsi, Pleonamico, & Enallage, deq; aliis figuris eruditè, dilucide, ac copiosè differentem.

DE PROSODIA.

Prosodia est, quæ rectam vocum pronuntiationem Prosodia quid sit.

tradit; Latine accentus dicitur. Dividitur autem Prosodia, in Tonum, Spiritum, & Tempus.

Tonus est lex vel nota, quâ syllaba in dictione ele- Tonus.
vatur, vel deprimitur.

Et autem tonus Triplex, { Acutus.
Gravis.
Circumflexus.

Tonus acutus, est virgula obliqua ascendens in Tonus acu-
extram, sic ['] tus.

Gravis, est virgula obliqua descendens in dextram, Gravis.
id hunc modum [']

Circumflexus, est quiddam ex utrisque conflatum, Circumflex-
hac figurâ ['] us.

Huc addatur etiam Apostrophus, qui est quedam cir- Apostrophus
culi pars in summo litteræ apposita, quâ sic pinges [']

Hac notâ ultimâ dictio vocalē deesse ostenditur:
¶ Tanton' me crimsine dignum dixisti? pro tantone:

Spiritus, duo sunt, Asper & Lenis.

Asper, quo aspirata profertur syllaba: ut, *bomo honor.* Spiritus.

Lenis, quo citra aspirationem syllaba profertur: ut,
Amo, onus.

TONORUM REGULARI.

Monosyllaba dictio brevis, aut positione lon- Monosylla-
ga acuitur: ut, *Mel, fel, pârs, páx.* Naturâ ba.
longa

longa circumflectitur : ut, *Spēs, flōs, sōl, thūs, rās.*

REGULA II.

Dissyllaba. In dissyllaba dictione, si prior longa fuerit naturā, posterior brevis; prior circumflectitur : ut, *Lūna, Mūsa.* In cæteris acuitur: ut, *Cītus, lā:ns, lōlers, sā:ur.*

REGULA III.

Polyssyllaba. Dictio polysyllaba, si penultimam habet longam, acuit eandem: ut, *Libértas, penátes.* Sin brevem habet penultimam, acuit antepenultimam : ut, *Dóminus, pónifex.*

Exciuntur composita à Facio : ut, *Benefácis, ma-lesfácis, calefácit, frigefácit.*

Nota. At si penultima longa fuerit naturā, & ultima brevis, circumflectitur penultima: ut, *Romānus, mātor.*

Composita à Fis, fit, ultimam accidunt : ut, *Malefit, calefit, benefit, satisfit.*

Appendix.

Nota. Quia hodiè propter hominum imperitiam, circumflexus ab acuto vix prolatione discernitur, Grammatici circumflexum cum acuto confuderunt,

REGULA IV.

Quæ tonos. Quinque sunt quæ tonorum regulas perturbant.

I. Differentia.

Differentia. Differentia tonum transponit : ut, *Vnā adverbium ultimam acuit, ne videatur esse nomen.* Sic eō, aljō, aliquō, continuō, sedulō, porrō, foriē, quā, siquā, ali-quā, nequā, illō falso, citō, ferē, planē, &c id genus-a lia; pntā pro sicui, ponē pro jōst, corām, circūm, a-liās, palām, ergō, conjunctio, sed ergō pro causa cir-cumflectitur : ut,

Virg.--- illius ergō *Venimus.* Hæc igitur omnia si-cut Græca acutissons, in fine quidem sententiarum a-cuuntur, in consequentia verò gravantur.

Sic differentiæ causā antepenultima suspenditur in his, *Dēinde, próinde, périnde, aliquando, siquando, néquando.*

tura,
Luna,
laur,

igam,
habet
sinus,

s, ma-

bre-
itor.
alefit,

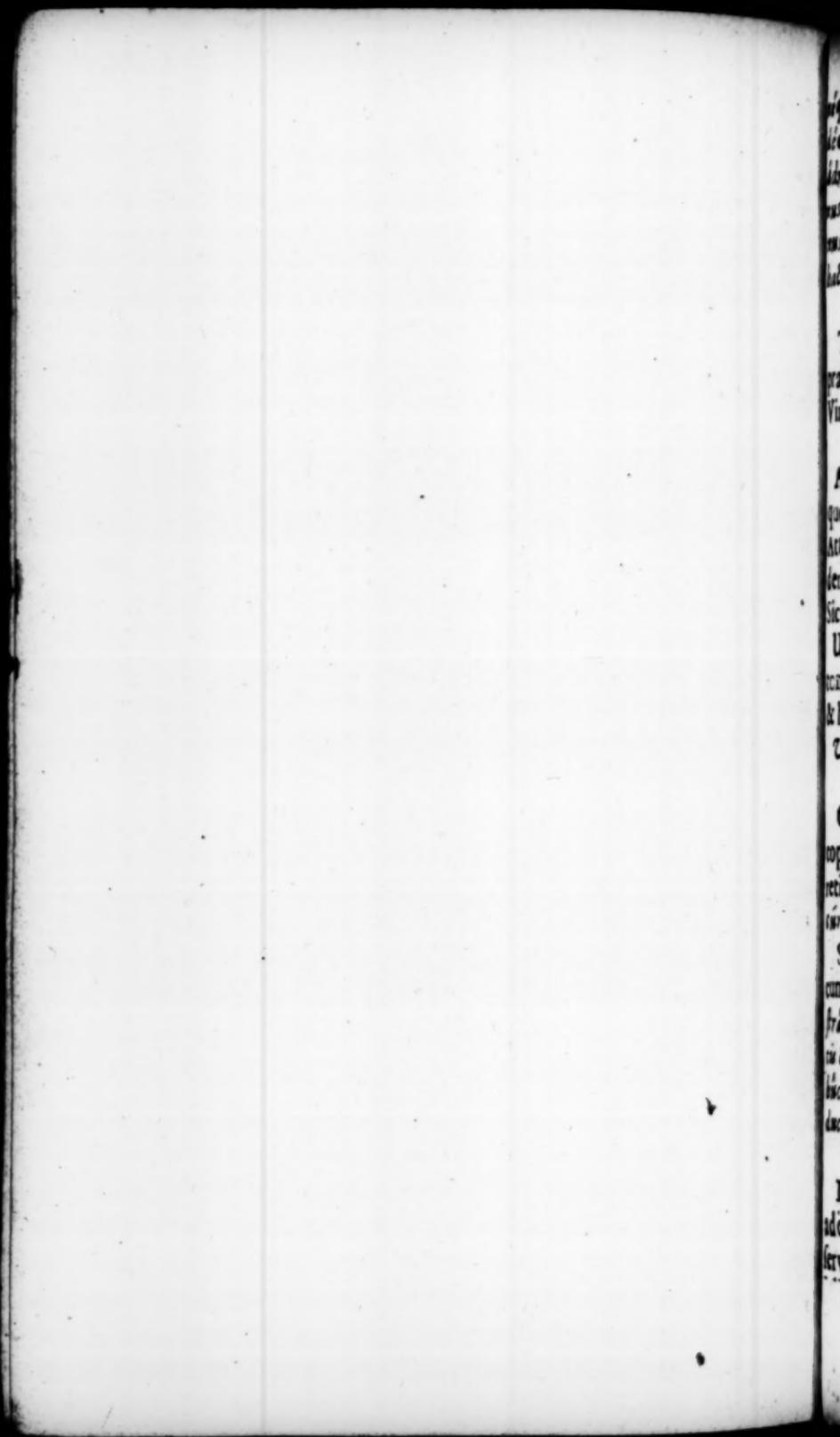
cum-
mati-

nt.

bium
aljo,
, ali-
ous a-
, a-
a cir-

ia si-
ma-

ar in
ndo,
eando

quando, hucusque, alonuge, de longe, deinceps, duntaxat,
versum, quapropter, quinimo, enim vero, propemodum,
modum, affabre, intere aloci, nihilominus, paulomi-
us, cum non sunt orationes diversæ, uti sunt Pube te-
ni, crurum tenuis: non enim composita sunt, velut
tenuis quatennis, & ejus generis reliqua.

2. *Transpositio.*

Transpositio tonum invertit, id quod usuvenit in Transpositio-
nibus, quæ postpositæ gravantur: ut,
Virg. Transtra per & remos. Te penes imperium.

3. *Attractio*

Attractio tonum mutat, cum post vocabulum ali- Attractio.
quod sequitur conjunctio inclinativa: ut, Que, ne, ve.
Attrahunt enim hæ particulæ accentū syllabæ præce-
sent, eamque acuunt: ut Luminaque, laurusque Dei.
sic Dñm, sis, nam, parela.

Ubi autem est manifesta compositio, non variatur
tonus: ut, Denique, utique, si aque, undeque, hiccine,
& hujusmodi.

Ubique tamen temporis sui totum servat, & Ubivis. ubique &
Ubivis.

4. *Concilio.*

Concilio transfert tonum, cum dictiones per Syn- Concilio.
open aut Apocopen castrantur; tunc enim tonum
retinent integræ dictio[n]is: ut, Virgili. Valéri, Mer-
curii: pro Virgilii, Valerii, Mercurii.

Sic quædam nomina & pronomina syncopata cir- Nomina &
cumflectunt ultimam: ut, Arpinâs, Ravennâs, no- pronomina
frâs, vestrâs, cujâs: ab Arpinatis, Ravennatis, nostrâ- syncopen.
i: &c. Sic Donec à donecum, Sic huc, illuc iſtuc, ad-
hic &c. pro bucce, illuce, &c. Et composita à dic,
dic, fac: ut benedic, redūc, calefac.

5. *Idioma.*

Idioma, hoc est, linguae proprietas, tonum variat Idioma,
ideò ut, si dictiones Græcæ integræ ad nos veniant,
tervent tonum suum: ut, Symois, Periphæs, penultimam
accuunt

accunt: at facta Latina, antepenultimam elevant,
quia corripiunt penultimam.

Quæ tamen prorsus Latina fiunt, Latinum quoq;
eorum servant: ut, *Geórgica, Bucólica, antepenultimam*
acutā, licet apud Græcos in ultima tonum habeant.

Sic & *comœdia, tragœdia, sōphia symphónia*, tonum
recipiunt in antepenultima, licet in sua lingua habeant
in penultima.

Nota.

Porrò, si ignoretur proprius peregrinæ vocis tonus,
tutissimum fuerit juxta Latinum accentum illam e-
nuntiare.

Syllabæ
communes

Syllabæ communes prosa oratione semper con-
piuntur: ut, Célebris, Cáthedra, Mediocris.

DE CARMINUM Ratione.

De syllab.
tempore.

 Actenus de Tonis & Spiritibus; deinceps de
syllabarum tempore, & carminis ratione
pauca adjiciemus.

Tempusquid

Tempus est syllabæ pronunciandæ me-
sura. Syllaba brevis unius est temporis; longa vero
duorum.

Syllab. brev.

Tempus breve sic notatur [.]

longa.

Longum autem sic [-] ut, Tērrā.

Pes.

Ex syllabis justo ordine dispositis fiunt pedes.
Est autem Pes duarum syllabarum plurimum con-
stitutio, ex certa temporum observatione.

Divisio
pedum.

Pedum alii dissyllabi, alii trissyllabi.

De tetrasyllabis autem non multum attinet ad hoc
nostrum institutum differere.

Dissyllabi sunt,	Spondæus, Pyrrhichius, Trochæus, Jambus.	--Virtus. ut --Deus. --Panis. --Amans.
---------------------	---	--

Trissyllabi

levant;

quoq;

ultimā

ant.

tonum

abeant

tonus,

lam e-

cont-

ceps de

ratione

e men-

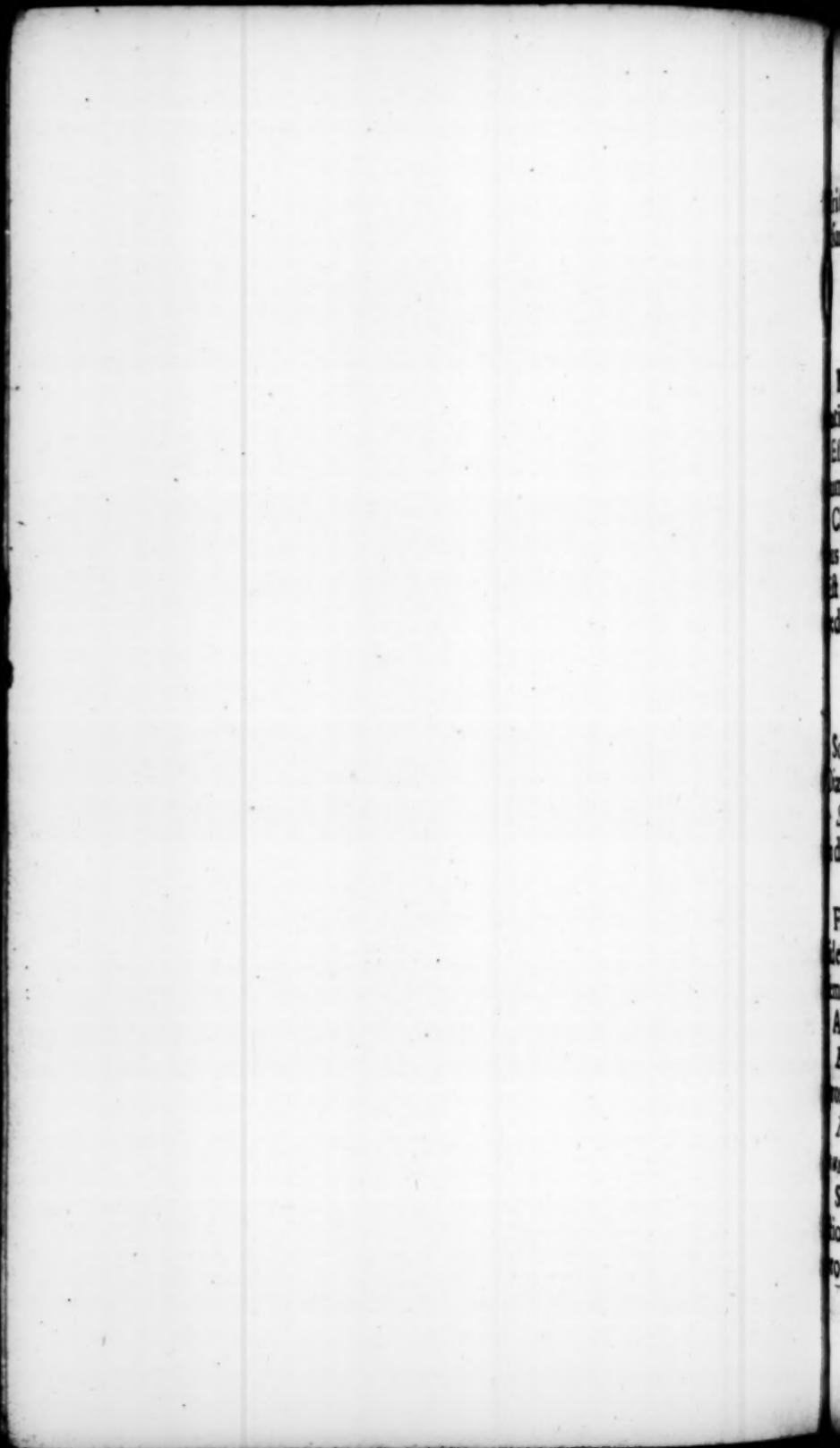
ga vero

es.

ive coo-

t ad hoc

50 syllabi

Molossus,	ut	--- Magnates;
Tribrachus,		... Dominus.
Dactylus,		... Scribere.
Anapæstus,		... Pietas.
Bacchius,		... Honestas.
Antibacchius,		... Audire.
Amphimacer,		... Charitas.
Amphibrachus,		... Venire.

Porro, pedes justo numero atque ordine concin-
ti, carmen constituunt.

Etenim Carmen, oratio justo atque legitimo pedum **Carmen**
numero constricta.

Carmen composituro in primis discendum est, pedi-
us ipsum ritè metiri, quam Scansionem vocant.

Autem Scansio, legitima carminis in singulos **Scansio**.
pedes commensuratio.

Scansioni accidentia.

Sansioni accidunt, Synalcepha, Eclipsis, Synæresis,
æresis, & Cæsura.

Synalcepha, est elisio quædam vocalis ante alteram **synalcepha**,
diversis dictionibus : ut,

Sera nimis vii³ est crastina, vii³ hodie.

Fit autem interdum in his dictionibus: ut, Dii, diis,
dem, iisdem, deinde, deinceps, semianimis, semihomo,
miuitus, deest, deero, deerit, & similibus.

At, heu & O, nunquam intercipiuntur.

Eclipsis, est quoties **m**, cum sua vocali perimitur, **Eclipsis**.
utimâ dictione à vocali exorsâ : ut,

*Monstr.³ horrend³. inform³, ingens, cui lumen adem-
m: pro Monstrum horrendum &c.*

Synæresis, est duarum syllabarum in unam contra- **synæresis**.
cio: ut, Virg. *Sen lento fuerint alvaria vimine textaz
alvaria.*

Diæresis,

Dianesis. Dearessis est, ubi ex una syllaba disiecta, sunt duas.

Cesura. Ovidius. Debuerant fusos evoluisse suos, pro evolutis.
Cesura, est cum post pedem absolutum, syllaba brevis in fine dictio extenditur.

Cesura species sunt.
Triemimeris. Triemimeris, ex pede & syllabâ; ut,

Virgilius. Pectoribus inhibens spirantia consulit exia.
Penthemimeris. Penthemimeris ex duobus pedibus & syllabâ; ut,

Virgilius. Omnia vincit amor, & nos cedamus ammi.
Hepthemimeris. Hepthemimeris, ex tribus pedibus & syllabâ; ut,

Idem. Ostensans artem pariter arcumque sonantem.
Eneëmimeris. Eneëmimeris, constat ex quatuor pedibus & syllabâ; ut,

ut Idem, Ille latus nivem molli fultus hyacinbo.

D E G E N E R I B U S Carminum.

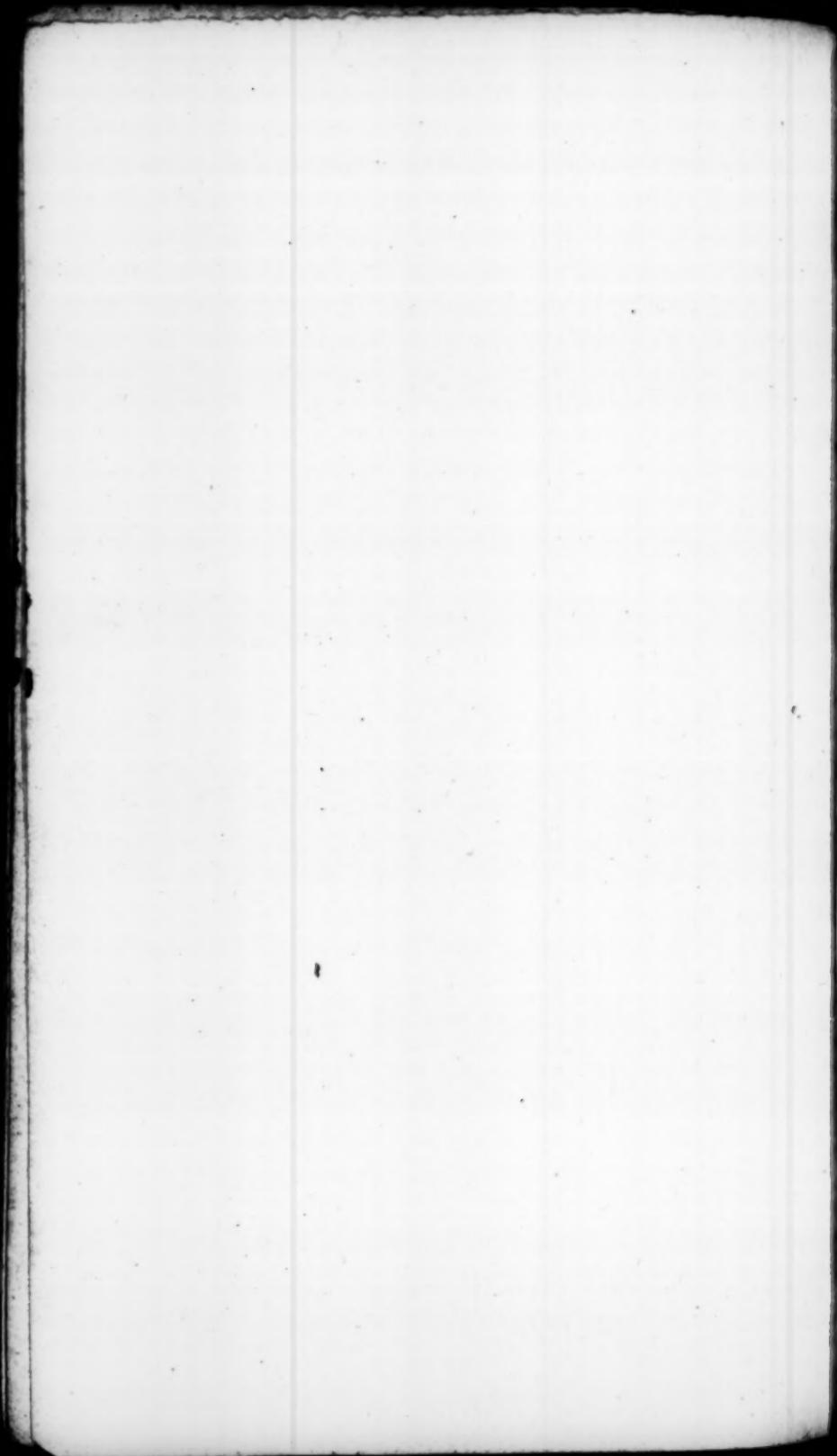
CArminum genera usitatoria, de quibus non
hoc loco potissimum tractare decrevimus
sunt Heroicum, Elegiacum, Asclepiadum,
Sapphicum, Phaleucium, Iambicum.

Carmen Heroicum.

Hexametrum. Carmen Heroicum, quod idem Hexametrum dicitur, constat pedibus numero quidem sex, genere vero duobus, dactylo & spondæo. Quintus locus dactylus, sextus spondæum peculiariter sibi vendicat: reliquias vel illum, prout volumus.

ut Virg. Tityre tu patula recubas sub tegmine fati
Reperitur aliquando spondæus etiâ in quinto loco.
Idem Chara Deum soboles, magnâ fovi incrementum.

duz; ut
evelvij
aba br

- -
t exia.
bâ; ut,
- -
is amon
bâ ur,
- -
enantem
syllabâ
- -
nibô.

ibus no
revimur
iadzum

rum di
here ver
a & ylom
: reliqu

- -
rine fag
locor
ppenam
Ultim

Ultima cujusq; versus syllaba habetur communis. Ultima communis.

Carmen Elegiacum:

Carmen Elegiacum, quod & Pentametri nomen habet, è duplice constat Pentametro. Penthemimeri, quarum prior duos pedes dactylicos, spondaicos, vel alterutros comprehendit, cum syllaba longa: altera etiam duos pedes, sed omnino dactylicos, cum syllaba item longa :

Ovidius: *Res est solliciti plena timoris amor.*

Carmen Asclepiadeum.

Carmen Asclepiadæum, constat ex Penthemimeri, Asclepiadæum. hoc est, spondæo & dactylo, & syllaba longa, & duobus deinde dactylis : ut.

Horatius. *Macenas atavis edie reg. bus.*

Sapphicum.

Carmen Sapphicum constat ex trochæo, spondæo, Sapphicum, dactylo, & duobus demum trochæis : ut,

Horatius. *Am sat is terris nivis atq; dire.*

In hoc tamen carminis genere, post tres versus additum Adonicū, quod constat ex dactylo & spondæo: ut,

Horatius. *Integre vita, scelerisq; purus,*

Non eget Mauri iaculis nec arcu,

Nec venenatis grava da sagittis,

Fusse, pharetra

Phaleucium, sive Hendecasyllabum.

Carmen Phaleucium, sive Hendecasyllabum, constat Phaleucium. spondæo, dactylo, & tribus tandem trochæis: ut,

N

Qno-

*Quoquò diffugias pavens Mabili,
Nostrum non poteris latere nasum.*

Carmen
Iambicum

Legitimus versus Iambicus è solis constat Iambis:
ut, *Suis & ipsa Roma viribus ruit.*
Recipit tamen interdum in locis imparibus, præ Iam-
bo, tribrachum, spondæum, dactylum, anapæstum;
atque in paribus tribrachum, spondæum rarius.
Hoc carmen in duo genera deducitur, Dimetrum, &
Trimetrum, sive Senarium.

DIMETRUM.

Dimetrum, constat ex quatuor pedibus: ut,
O carminum dulces nota - - - - -
Quas ore pulchra melleo - - - - -
Fundis, lyreque succinis - - - - -
Trimetrum, sive, Senarium.

Trimetrum, senis constat pedibus: ut,

Qui nos damnant, sunt his triones maximi.
Si duo ultimi pedes transmutentur, fit Scazon.

De QUANTITATE. Primarum syllabarum.

Rimarum syllabarum quantitas octo mo-
dis cognoscitur:

Positione, vocali ante vocalem, diph-
thongo, derivatione, compositione, præpo-
sitione, regulâ, exemplo seu autoritate.

POSITIO. Regula I.

Vocalis ante duas consonantes, aut duplicem in ei-
dem dictione, ubique positura longa est: ut,

Ventus

bis:

Iam-

tum:

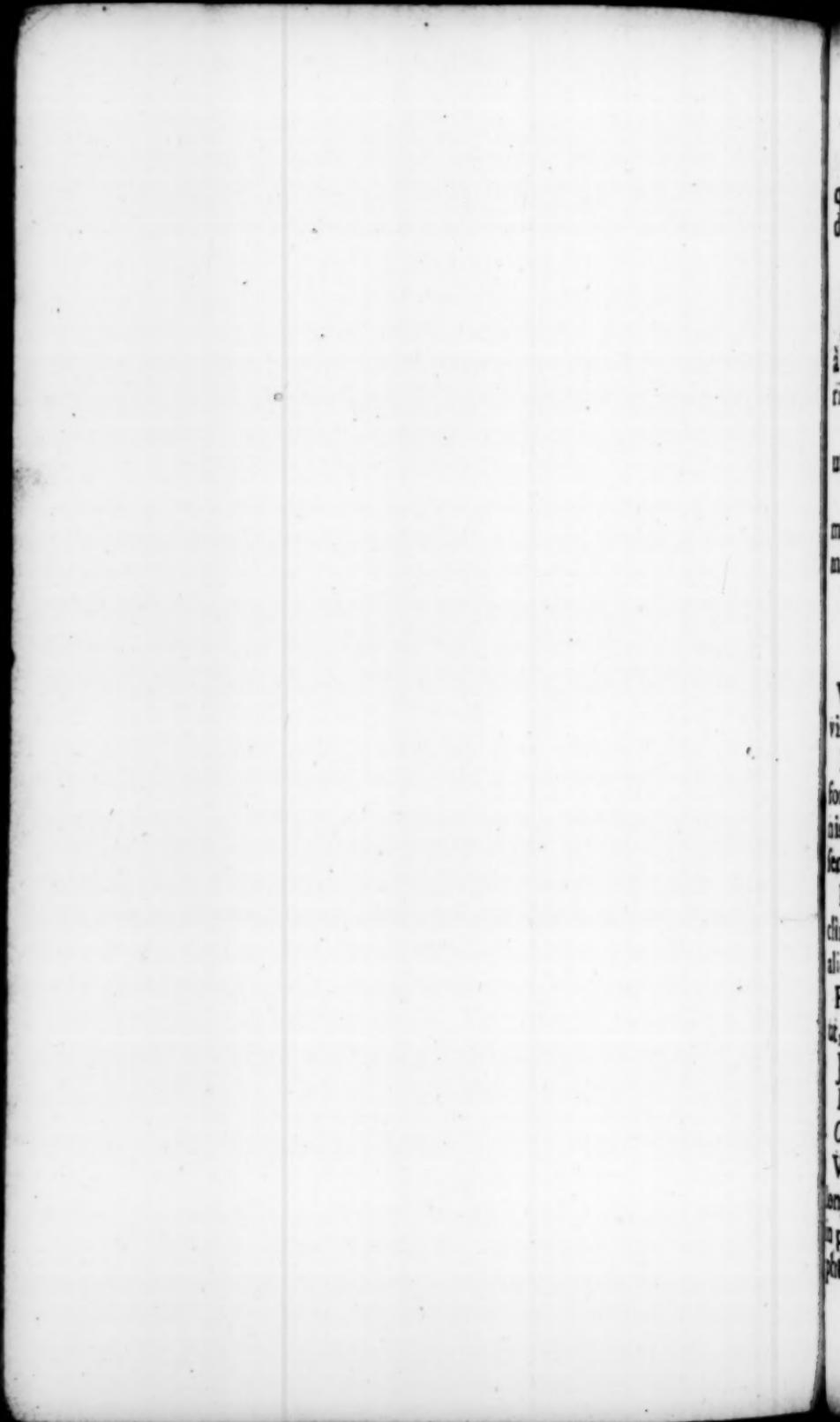
n,&

mo-

iph-
po-

er-

stis

Ventus, axis, patrizio.

Quod si consonans priorem dictionem claudat, sequente item à consonante inchoante, vocalis præcedens etiam positione longa erit: ut;

Major sum, quam cui possit fortuna nocere:

Syllabæ *jor, sum quam* & *sit*, positione longæ sunt. At si prior dictio in vocalem brevem exeat, sequente iudicibus consonantibus incipiente, interdum, sed raro producitur:

ut, Virg. *Occulta spolia, & plares de pace triumphos.*

Vocalis brevis ante mutam, sequente liquidâ, communis redditur: ut, *Patris, volucris.* Longa vero notatur: *Matris, aratrum; simulacrum.*

VOCALIS ANTE ALTERAM.

Regula II.

Vocales ante alteram in eadem dictione ubique brevis est: ut, *Dœus, mœus, tūus, pīus.*

Excipias genitivos in *sus*, secundam pronominis formam habentes: ut, *Unius, illius &c. Ubi, i, communis* reperitur, licet in alterius semper sit brevis, in aliæ semper longa.

Excipiendi sunt etiam genitivi & dativi quintæ declinationis, ubi *e*, inter geminum *i*, longa fit: ut, *Faciei, alioqui non*: ut, *Rei, spēi, fidēi.*

Fietiam isti sio, longa est, nisi sequantur *e* & *r* similis: ut, *Fierem, Fieri.*

Juv. *Sic fiunt oīto mariti.*

Idem. *Quod fieri non posse putas.*

Obe Interjectio, priorem syllabam ancipitem habet. Vocalis ante alteram in Græcis dictionibus subinde longa fit: ut, *Dicite Piērides. Respice Lāerten, Ecō possessivis*: ut, *Aeneia nutrix. Rodopēius Orphus.*

PROSODIA.
DIPHTHONGUS Regula III.

Omnis Diphthongus apud Latinos longa est : ut,
Aūrum, nēuter, musæ; nisi sequente vocale : ut Pra-
ire, præstus præamplus.

DERIVATIO. Regula IV.

Derivativa eandem cum primitivis quantitatatem sor-
tiuntur : ut, amator, amicus, amabilis, prima brevi ab
amō. Excipiuntur tamen pauca, quæ à brevibus dedu-
cta primam producunt.

Cujus generis sunt.

Deus, ju-
gerum, la-
terna, Ma-
cero, tegu-
la.

Vox vōcis, à vōco,	Jūcundus, à jūvo.
Lex lēgis, à lēgo.	Jūnior, à jūvenis.
Rex rēgis, rēgula, à rēgo.	Mōbilis, à mōveo,
Sedes à sēdeo,	Hūmanus, ab hōmo.
Jūmentum, à jūvo.	Vōmer, à vōmo.
Fōmes & fōmentū, à fōveo.	Pēdor, à pēde.

Sunt & contrà quæ à longis deducta, corripiuntur,
qualia sunt,

Pagella, fa-
gax, statio,
varicosus,
curalis.

Dux dūcis, à dūco.	Gēnui, à gīguo.
Dīcax, maledīcus, & id	Frāgor, à frāngō.
genus multa, à dīco.	Frāgilis, à frāngō.
Fides, fidelis, à fīo,	Nōto, as, & nota, à nōtu,
ärena, à rīsta,	Nāto, as, à nātu.
ärifsta, ab äreo.	Disertus, à dīffero.
Pōsui, à pōno.	Sōpor, à Sōpio.

Et alia nonnulla ex utroque genere, quæ relinquuntur studiosis inter legendum observanda.

COMPOSITIO. Regula V.

Composita simplicium quantitatem sequuntur: ut,
Pōtens, impōtens, Sōlor, Consōlor. Lēgo, is, Prelēgo,
Lēgo, as, Allēgo.

Excipi-

: ut,
Præ-

n for-
ervi ab
dedu-

O,
O,
no.

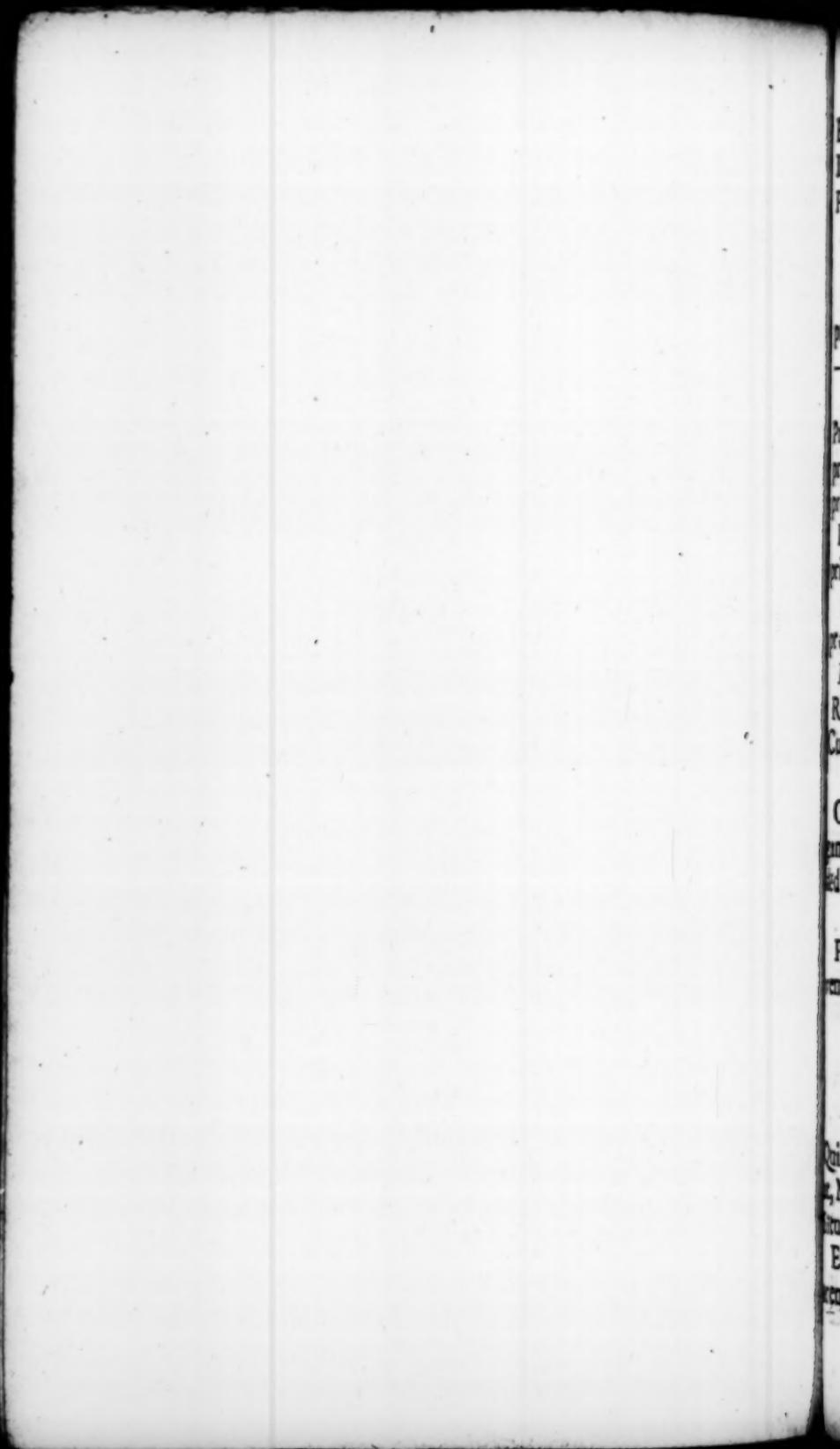
ntur,

itu,

quon-

r: ut,
lēgo,

cipi-

Excipiuntur tamen hæc brevia à longis enata: ut,
 innuba, } à nūbo. { Dejero, } à jūro.
 Pronuba, } Pejero, }

PRAEPOSITION. Regula 6.

Ex præpositionibus hæc ubique producuntur: A, de,
 p̄z, se, è, nisi vocali sequente: ut, Unde debiscens.

Sudibū/ve praenstis: apud Virgilium.

Pro quoque longa est, præterquam in istis:
 Procella, prōfugus, prōtervus, prōnepos, prōpago
 pro stripe, prōfanus, prōfiteor, prōfundus, prōficiſcor,
 prōfari, prōpero, prōfugio, prōfecto, prōfestus.

Procurro, profundo, propello, propulso, propago, as
 primam syllabam habent ancipitem.

Prōpheta & prōpino, Græca sunt per o parvum, &
 rōinde primam brevem habent.

Di, etiam producitur, nisi in Dīrimo, & Disertus.
 Reliqnae præpositiones, si positio finat, corripiuntur.
 Cujusmodi sunt, Ad, ab, a, b, sub, re, in, &c.

REYLA VII. Canon I.

Omne præteritum dissyllabum priorem habet Ioh-
 nū: ut legi ēni. Excipias tamen Fidi à fido, bibi,
 di, scidi, steti, tuli.

Canon II.

Primam præteriti geminantia, primam itidem bre-
 em habent: ut,

Pēpendi,	{	Pēpedi,	{	Pēpugi,
Tētendi,	{	Tēundi,	{	Didici,
Tōtondi,	{	Fēfelli,	{	Cecidi à cado,
Mōmordi		Tētigi,	{	Cecidi, à cædo.

Quin & sapinum dissyllabum priorem quoq, producit:
 Mōtum, Lārum, Lōtum, Crētum. Excipe Lētum,
 lūm, Litum, itum, Rütum, Rätum, Dātum, Sātum.
 Et citum, à cieo, es:nam citum à cio, cis, quartæ, pri-
 em habet longam.

EXEMPLUM SEU AUTHORITAS.

Regula VIII.

Quarum verò syllabarum quantitas, sub prædictas rationes non cadit, à poëtarum usu, exemplo atque autoritate petenda est certissima omnium regula. Discant ergo pueri observare ex poëtis communes primarum syllabarum quantitates, cuius fortis sunt:

Britannus, Bithynus, Cacus, Cosyra, Carthys, Panthinus, palatium, Pelion, Creticus, Curetes, Diana, Fidene, Gradivus, hinnulus, Pyrene, rubigo, Rutilus Hymen, Italus, liquor, liquidus, Lycas, Orion, rudo, Sychagus, Sycanius, & similia.

DE MEDIIS SYLLABIS.

Mediae syllabæ partim eadem ratione quâ pri-
mæ, partim etiam ex incrementis genitivi,
atq; conjugationis analogiâ cognosci possunt

De incrementis genitivi nominum polysyl-
laborum, suprà in generibus nominum abunde di-
ctum arbitramur, unde petere licebit, si quid de bac-
re hæsitaveris. Cætera frequens lectio & optimorum
Poëtarum observatio, facile suppeditabunt.

Increment.
Genit. =

Conjugati-
onum ana-
logia

A index primæ conjugationis, longa est naturâ, præterquam in do, & ejus compositis, quando hujus sunt conjugationis: ut Damus, circumdamus, Dabis, circumdabis, Dare, circumdare.

Præterea syllabæ *rimus* & *ritis* in præterito perfe-
cto modi subjunctioni, ubique pro brevibus habenda,
in futuro autem in oratione prosa longæ; in carmine
vero indifferentes reperiuntur, quemadmodum con-
tendit Aldus: ut, Præterito, Amaverimus, amaveritis;
Futuro, Amaverimus, amaveritis.

Est & ubi mediae syllabæ variant apud Poëtas, ut in
his

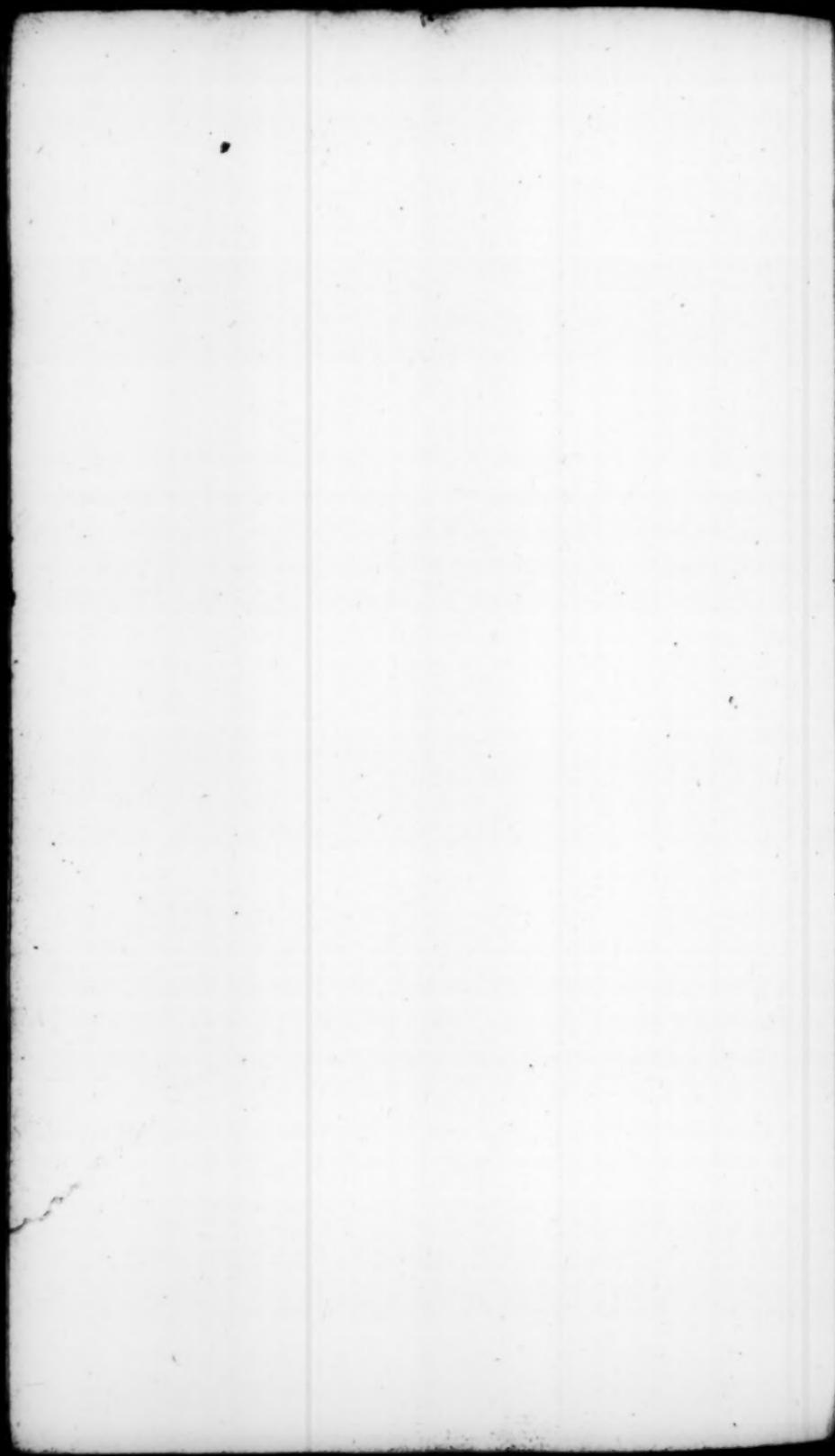
ictas
e au-
Di-
pri-
:
, Pa-
ama,
ilius
ado,

pri-
ivi,
unt
syl-
di-
bac
um

rā,
jus
is,

fe-
x,
ne
B-
is;

in
is

his quæ subjunximus: Connubium, Ficedula, Malea,
Pharsalia, Batavus, Sidonius, & in similibus.

Præterita in *vi* & *si* penultimam producunt: ut, A-
mavi, delevi, divisi, quæsivi, audivi.

Desiderativa antepenultimam corripiunt: ut Par-
natio, esurio, *excipio* scaturio.

Adjectiva in *anus*, *arus*, *orus*, *osus*, producunt pe-
nultimam: ut, Montanus, avarus, canorus, odiosus;
Adverbia etiam in *atim* & *itum*: ut Ostiatim, viritim.
Præter *affatim*, *perpetim*, & *statim*, quæ tamen à re-
tentioribus producuntur.

Diminutiva in *olus*, & *ulus*, item in *lis*, *verbalia* &
bilis, corripiuntur: ut, Urciolus, unciola, regulus, ca-
nicula, corculum, facilis, flexilis, & Adverbia, in *itus*:
ut Funditus, ccelitus.

Adjectiva in *inus* Latina, penultimam producunt:
ut, Clandestinus, mediastinus, parietinus, matutinus,
vespertinus, repentinus.

Præter hæc sequentia, { Diutinus,
Craftinus,
Pristinus,
Perendinus,
Hornotinus, } } Serotinus.

Et materialia, sive à metallorum nominibus forma-
tum *inus*, ut, oleaginus, faginus, cedrinus, carbasinus.
Per multa, etiam à Græcis vocibus deducta in *iv⁹*:
ut, Crystallinus, myrrhinus, hyacinthinus, adamanti-
nus, &c.

Cetera felicius docebit usus, & Poëtarum observa-
cio, quam ullæ Grammaticorum regulæ, quas, sine ullo
modo aut fine, de mediарum syllabarum quantitate
indere solent.

Quare illis prætermisſis, ad ultimarum syllabarum
quantitates aperiendas jam accingamur.

his qua
pharsal

Præt
navi, e

Desi
nrio, e

Adj
ultima

Adver
Præter

entio

Dimm
bilis, cc

nicula,
ut Fun

Adj
it, Clas
respert

Præter

Et m
uin iss

Perm
it, Cry

ns, &c

Cate
no, quâ
ut moe

radere
Qua
quantic

his quæ subjunximus: Connubium, Ficedula, Malea, Pharsalia, Batavus, Sidonius, & in similibus.

Præterita in *vi* & *si* penultimam producunt: ut, Annavi, delevi, divisi, quæsivi, audivi.

Desiderativa antepenultimam corripiunt: ut Parvus, esurio, excipio scaturio.

Adjectiva in *anus*, *arus*, *orus*, *osus*, producunt penultimam: ut, Montanus, avarus, canorus, odiosus; Adverbia etiam in *atim* & *itum*: ut Ostiatim, viritim. Præter *affatim*, *perpetim*, & *statim*, quæ tamen à recentioribus producuntur.

Diminutiva in *olus*, & *ulus*, item in *lis*, *verbalia* & *bilia*, corripiuntur: ut, Urciolus, unciola, regulus, canicula, corculum, facilis, flexilis, & Adverbia, in *itus*: ut Funditus, cœlitus.

Adjectiva in *inus* Latina, penultimam producunt: ut, Clandestinus, mediastinus, parietinus, matutinus, vespertinus, repentinus.

Præter hæc sequentia, { Diutinus,
Craftinus,
Pristinus,
Perendinus,
Hornotinus, } } } Serotinus.

Et materialia, sive à metallorum nominibus formati in *inus*, ut, oleaginus, faginus, cedrinus, carbasinus.

Permulta, etiam à Græcis vocibus deducta in *v@*: ut, Crystallinus, myrrhinus, hyacinthinus, adamanti-
nus, &c.

Cetera felicius docebit usus, & Poëtarum observatio, quam ullæ Grammaticorum regulæ, quas, sine ullo modo aut fine, de mediарum syllabarum quantitate tradere solent.

Quare illis prætermissis, ad ultimarum syllabarum quantitates aperiendas jam accingamur.

DE ULTIMIS SYLLABIS.

Quanquam ultimæ syllabæ ipsum literarum numerum aut æquant, aut etiam superant, non tamen pigebit illas etiam ordine percurere.

A. Primum, & finita producuntur: ut, Amā, contrā, ergā, Excipiās Putā, itā, quiā.

Item nominativos, & omnes casus in e, cuiuscunque fuerint generis, numeri, aut declinationis, præter vocativos, in e, à Græcis in as: ut, ô Aeneā, ô Thomā, & ablativum primæ deelinationis: ut ab hac Musā. Numeralia in ginta, & finalem habent communem, sed frequentius longam: ut, Triginta, quadraginta.

B, d, t, In b, d, t, desinentia, brevia sunt: ut, ab, ad, capūt.

c. In e desinentia, producuntur: ut, ac, sic, & hic adverbium. Sed tria in e, semper contrahuntur: ut, Læc, nēc, donēc. Duo sunt communia: Fac, & pronomen hic: & neutrum hoc, modò non sit ablativi casus.

E finita, brevia sunt: ut, Marē, penē, legē, scribē.

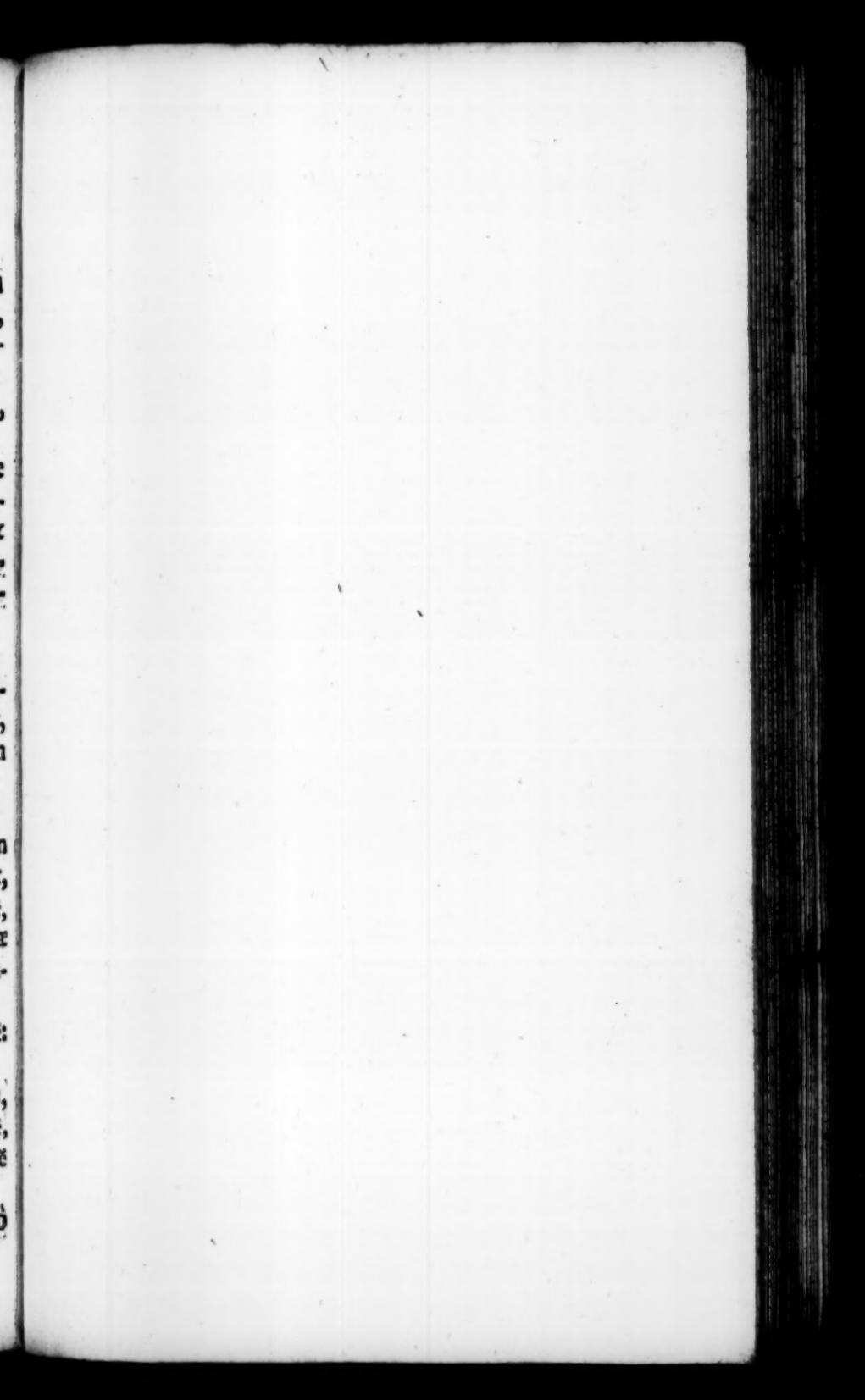
E- Fames olim quinta nunc tertia declinationis, producit ultimam in ablativo: Fame. Exciendæ sunt omnes voces quintæ inflexionis in e: ut, Diē, fidē, unā cum adverbii inde enatis: ut, Hoc iē quotidiē, pridiē, postridiē, qua-rē, qua-de-rē, ea-rē: & siqua sunt similia. Et secundæ item personæ singulares imperativorum aetiorum secundæ conjugationis: ut, Docē, movē, manē, cavē.

Producuntur etiam monosyllaba in e: ut, Mē, tē, sē, præter Quē nē, vē, conjunctiones encliticæ.

Quin & adverbia quoque in e, ab adjectivis deductæ, & longum habent: ut, Pulchrē, doctē, validē pro valdē,

Quibus accedunt Fermē, ferē. Benē tamen & male corripiuntur omnino.

Postremo

Postre
roducu
mperi
I fini
Præ
unia.
Nisi v
ant da
ingular

Huic

L fi
pugil,
S. &
Rapha
N
Kenop
Ex
tamen
Co
lein,
Acced
franc

No
tum
ios.

G
rint
pylo
Qu
ut I
In

postremò, quæ à Græcis, per » scribuntur, naturā producuntur, cujuscunque fuerint casus, generis, aut numeri; ut, Lethē, Anchisē Cetē, Tempē.

I finita, longa sunt: ut Domini, magistrī, amici. Præter Mihi, tibi, sibi, ubi, ibi, quæ sunt communia.

Nisi verò & quasi corripiuntur: Cujus etiam sortis sunt dativi & vocativi Græcorum, quorum genitivus singularis in *os* breve exit: ut,

Huic { Palladii, Phillidi, Minoidi,	} Amarylli, Vocat. ô Alexi, Daphni.
---	---

L finita corripiuntut; ut, Animāl, Annibāl, mēl, pugil, Sāl, consūl. Præter nūl contractum à nihil, & s. & Hebræa quædam in *l*; ut, Michæl, Gabriēl, Raphaēl, Daniēl.

N finita producuntur; ut, Pæn, Hymēn, quin, Xenophōn, nōn, dæmōn.

Excipe forsān, forsitan, ān, tamēn, attamēn, veruntamēn.

Corripiuntur & Ix, cum compositis; ut, Exēn, subēn, dein, proin.

Accedunt his & voces illæ, quæ per apocopen carentur; ut Mēn? Vidēn? Audēn? Nemēn?

Nomina item in *en*, quorum genitivus īnis, correspondunt: ut, Carmēn, crimēn, peccēn, tibicēn, īnis.

Græca etiam in *on*, per *o* parvum, cujuscunque fuerint casus: ut, Nom. Iliōn, Peliōn. Accus. Caucasōn, pylōn.

Quædam etiam in *in* per *i*, ut, Alexēn. In *yn* per *y*, ut Ityn.

In *an* quoque à Nominativis in *A*: ut, Nominat. Iphige-

Iphigenia, *Egina*. Accusat. Iphigeniān *Eginān*.

Nam in *as*, à nominativis in *as*, producuntur: ut, Nominat. *Aeneas*, *Marīyas*. Accusat, *Aeneān*, *Mar-syān*.

O finita: communia sunt: ut, *Amo*, *virgo*, porrò docendo, legendo, eundo, & aliae gerundii voces in *do*.

Præter obliquos in *o*, qui semper producuntur: ut: *Huic Dominō*, *servō*. Ab hoc templō, damnō.

Et adverbia ab adjectivis derivata: ut, *Tantō*, quan-tō, *liquidō*, *falsō*, *primō*, *manifestō*, &c.

Præter sedulō, mutuō, crebrō, serō, quæ sunt com-munia.

Cæterū modō, & quomodō, semper corripiuntur.

Citò quoque, ut & ambo, duo, ego, atque homo, vix leguntur producta.

Monosyllaba tamen in *o* producuntur: ut *Dō*, *stō*, ut & ergō pro causa.

Item Græca per *ω* cujuscunque fuerint casus: ut hæc Sapphō, Didō, hujus Androgeō, Apollō. Hunc Athō, Apollō.

R finita corripiuntur: ut Cæsär, torculär, pär, vür, uxör, turtür.

Cor, semel apud Ovidium productum legitur ut,

Molle meum levibus cor est violabile telis.

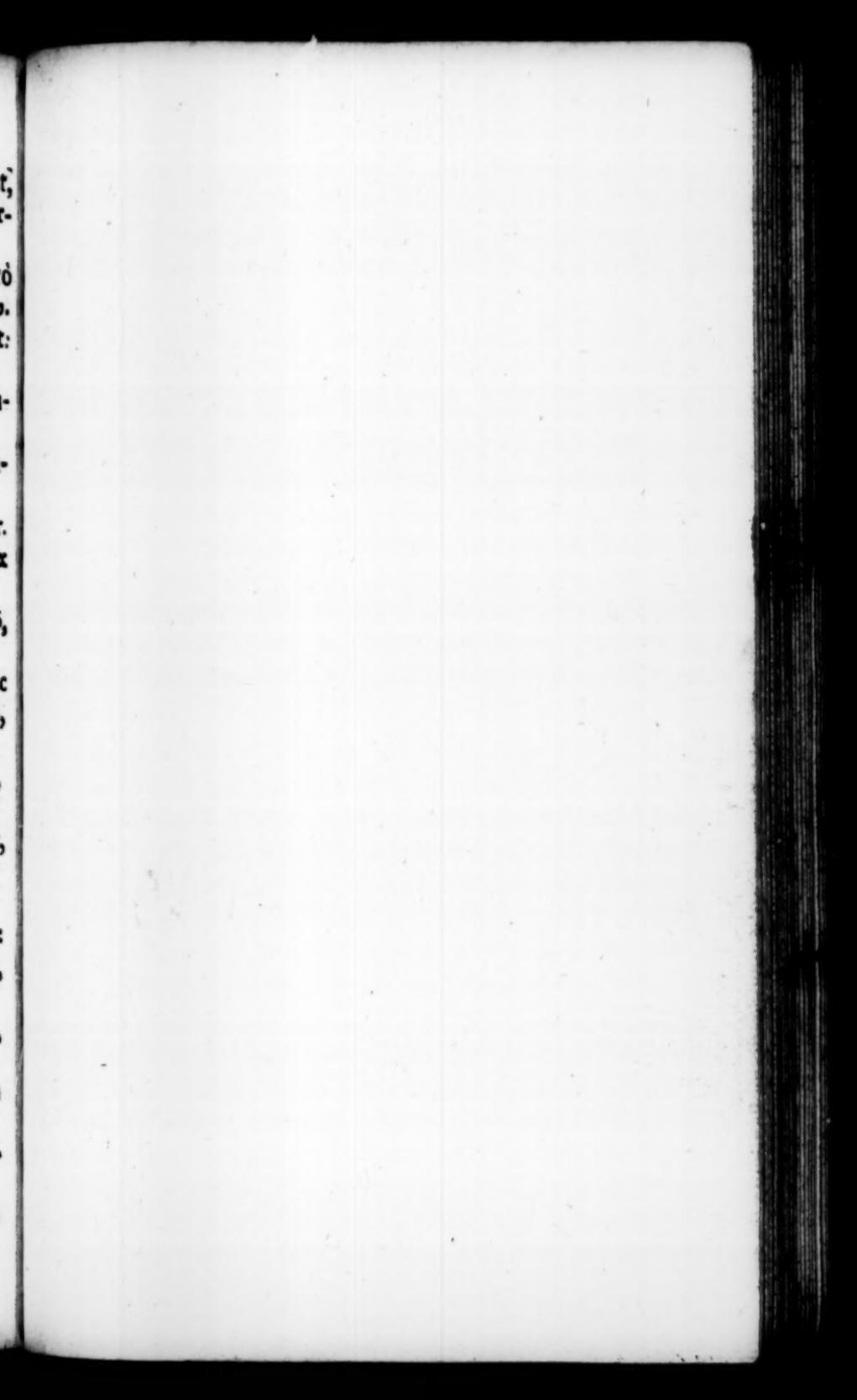
Producuntur etiam Fär, lär, vēr, fürl, cür: Pär quoque cum compositis; ut Compär, impär, dispar.

Græca quædam in *er*, quæ illis in *η* definunt: ut, Aér, crater, character, æthér, sotér.

Præter Patér & matér quæ apud Latinos ultimam brevem habent.

S finita, pares cum numero vocalium habent termina-tiones; nempe, *As, es, is, os, us*.

Primō

Prima
greatest
Prate
exit
is.
Et pra
am : u
bo plu
Et fin
mēs. 1
uz pen
z, legē
s, unā
*, long
Esqu
z, Pote
Quibū
minat
roēth
L finit
Excip
lus, t
Item q
um ge
tro San
Adde
Greca,
alus :
Et m
quis i
litis ad
iv, qui
nultio
z, Audi

Primo, *as* finita producuntur: ut, *Amās*, *musās*, *nūstās*, *bonitās*.

As.

Præter Græca, quorum genitivus singularis in exit: ut, *Arcās*, *Pallās*. Genitivo *Arcadōs*, *Palla-*
is.

Et præter accusativos plurales nominum crescentium: ut, *Heros*, *Heroos*. *Phillis*, *Phillidos*. Accusa-
tivo plurali, *Heroās*, *Phillidās*.

Es finita, longa sunt: ut, *Anchitēs*, *sedēs*, *docēs*,
nes. Excipiuntur nomina in *es*, tertiae inflexionis,
penultimam genitivi crescentis corripiunt: ut, *Mi-*
legēs, *divēs*, *Sed Ariēs*, *abiēs*, *pariēs*, *Cerēs*, &
una cum compositis: ut, *Bibēs*, *tripēs*, *quadru-*
longa sunt.

Es.

Es quoque à *Sm̄m*, una cum compositis corripitur:
Portēs, *adēs*, *prodēs*, *obēs*.

Quibus penēs adjungi potest, una cum neutris ac
nominativis pluralibus Græcorum: ut, *Hippomanēs*,
moēthēs, *Cyclōpēs*, *Naiadēs*.

Infinita, brevia sunt: ut, *Parīs*, *Panīs*, *tristīs*, *hilarīs*.
Excipe obliquos plurales in *is*, qui producuntur: *ut*,
lūsis, *mensis*, à *mēnsa*, *dominīs*, *templīs*.

Is.

Item queis pro quibus, cum producentibus penulti-
mum genitivi crescentis: ut, *Samnīs*, *Salamīs*: Geni-
tro *Samnitīs*, *Salamōnīs*.

Adde huc quæ in *eis* diphthongum desinunt, sive
Græca, sive Latina, cujuscunque fuerint numeri aut
alias: *ut*, *Symoeis*, *Pyroei*s, *partei*s, *omnei*s.

Et monosyllaba item omnia: *ut*, *Vīs*, *lis*, *præter i*s,
quis nominativos, & *Bis*, apud Ovidium.

Illiis accedunt secundæ personæ singulares verborum
i, quoru secundæ personæ plurales desinunt in *itis*,
penultima producta, una cùm futuris subjunctivi in *riti*:
z, *Audiſ*, *veliſ*, *dederiſ*. pl. *Audītiſ*, *veliſtiſ*, *dederiſtiſ*,

Os

PROSODIA.

os. *Os* finita, producuntur : ur, Honōs, nepōs, domi-
nōs, servōs.

Præter compōs, impōs & os ofsis, Et Græca per o
parvum : ut, Delōs, Chaōs Palladōs, Phyllidōs.

us. *Us* finita, corripiuntur: ut, Famulūs, regiūs, tempūs,
amamūs.

Excipliuntur producentia penultimam genitivi cre-
scentis : ut, Salūs, tellūs : Genitivo salūtis, tellūris.

Longæ sunt etiam omnes voces quartæ inflexionis
in us, præter nominativum & vocativum singulares;
ut, Hujus manūs, hæ manūs, has manūs, ô manūs.

His accedunt etiam monosyllaba : ut, Crūs, thūs,
mūs, sus, &c.

Et Græca item per ovs diphthongum, cujuscunque
fuerint casus : ut, Hic, Panthūs, Melampūs. Hujus
Sapphūs, Cliūs.

Atque piis cunctis venerandum nomen ♀ E S U S.

v. Postremo, u finita producuntur omnia : ut, Manū,
genū, amatū, diū.

Grammatices finis.

DESIDERII

i-
o
s,
e-
is
s;
5,
e
is
i,

DE
RO
ST

dicav
odus c
ja, qui
m
us, f
unisse
crem
i poter
inrudi
minib
dam i
usti ra
kamus
qibus
uvole
frustra
ineris
affidua
nique
verò

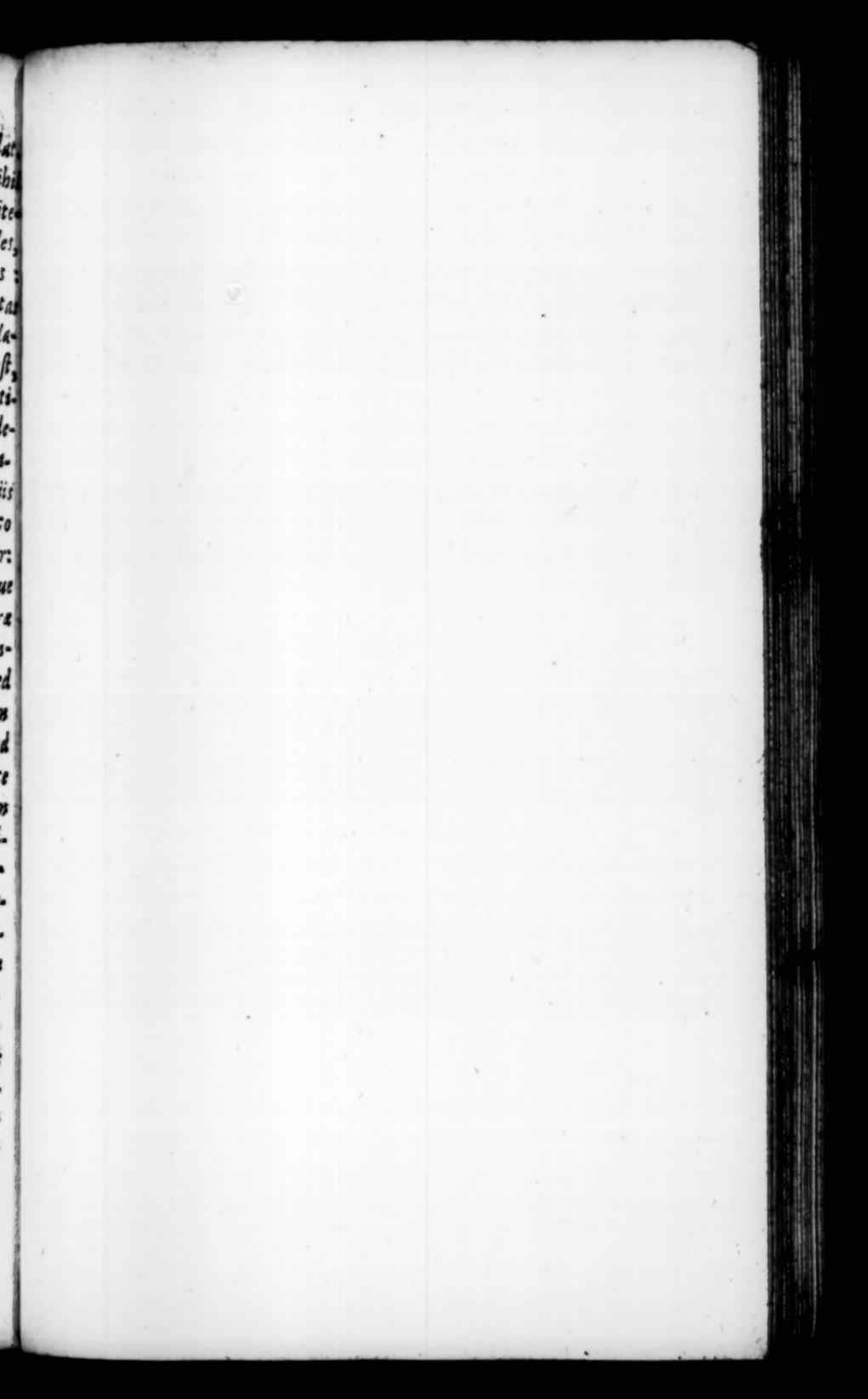
DESIDERII ERASMI
ROTERODAMI, AD CHRI-
STIANUM LUBECENSEM

De ratione studii, Epistola
Parænetica.

U m te incredibili quodā ardore literarum flagrare minimè dubitarem, Christiane non vulgaris amice, borsatore nihil opus esse putavi, sed ejus, quam ingressus essem, viae, duce modo ac tanquam indice: id quod mihi officii esse dicavi, videlicet, ut tibi homini non modò multis modis copulatissimo, verùm etiam jucundissimo, vestitia, quibus ipse à puerō essem ingressus, commonstrarem. Quae si tu pari curā accipies, atque ego dicturus sum, futurum confido, ut neque me monuisse, neque te punisse pœnituerit. Prima igitur cura sit, ut precepimus ubi deligas quām erudiri solum. Neque enim fieri potest, ut is rectè quemquam erudiat, qui sit ipse eruditus, quem simulatq; natus eris, fac modis omnibus efficias ut ille patris in te, tu filii vicissim in illam induas affectum. Ad quod quidem cum ipsa hodiernatio nos debet adhortari, (quod non minus dehanc bis, à quibus rectè vivendi rationem, quām à quibus vivendi initia sumpsimus) tum mutua ista benevolentia tantum ad discendum habet momentū, ut iustificatio literarum præceptorem habiturus, nisi habueris & amicum. Deinde, ut te illi & attentum & assiduum præbeas. Contentione enim immoda non unquam obnuntur ingenia discentium: assiduitas vero & mediocritate sua perdurat, & quotidianis incrementis

DE RATIONE

anerentis maiorem opinionem aceruum accumulat.
Satietate cum omnibus in rebus, cum in literis nibi
perniciosus. Lazanda est igitur aliquoties illa lite-
rarum contentio: intermiscendi lusus, sed liberales,
sed literis digni; & ab his non minus abhorrentes:
immò mediis ipsis studiis perpetua quedam voluptas
intermiscenda est, ut ludum posius discendi, quam la-
borem existimemus. Nihil enim perdiu fieri potest,
quod non agentem aliquā voluptate remoretur. Opti-
ma queq; statim ac primū disce. Extrema est de-
mentia discere dediscenda. Quod in curando stoma-
cho solent precipere medici, idem tibi in ingenii
servandum puta. Cave ne aut noxio, aut immodico
cibo ingenium obruas, utrōque enim juxta offenditur.
Ebrardus, Catholicon, Brachylogum, caterosque
id genns, quos percensere neque possum, neque opera
precium est, iis relinquito, quos barbariem immen-
so labore discere juvat. Initio, non quam multa, sed
quam bona, & quam bene percipias refert. Sed jam
raisonem accipe, qua possis non solum rectius, sed
etiam facilius discere. Hoc enim in homine artifice
præstare solet artis rati, ut tantundem operis cum
rectius expeditiusque, tum levius etiam efficiat. Di-
em tanquam in operas partire, id quod à Plinio se-
cundo, & à Pio Pontifice Max. viris omnium me-
moriā præstantissimis, facilitatum legimus. Princi-
pio, quod caput est, præceptorem interpretantem non
attentus modo, sed & avidus auscultato, non con-
tentus impigrè sequi differentem, aliquoties prevo-
lare coniende. Omnia illius dicta memoriae, præcipue
etiam literis mandabis, fidelissimis vocum custodi-
bus: quibus rursus ita confidas cave, ut dives ille ri-
diculus apud Senecam, qui sic animum induxerat, ut
se tenere crederet, quicquid servorum quisquam
meminisset:

emini
ipse
s cura
sporis
m su
prim
tanq
e tui
chari
fit
peſſi
ant, C
Mus
deam
iſſa
unt ſec
nro.
ſe fac
eſtim
eat,
d anim
d fno
uicins;
hort
ime C
uicem

STUDII.

mississe. Noli committere ut codices habeas erudi-
tū, ipse ineruditus. Audita ne effluant, aut apud te,
cum aliis retrahit. Nec his contentus, aliquam
soporis partem tacite cogitationi tribuere memento,
cum unam D. Aurelii, tum ingenio, tum memoria
primis conducere scripsit. Conflictatio quoque,
tanquam palaestra ingeniourum, nervos animi pre-
tium ostendit, tum excitat, tum adauget. Nec
firari si quid dubitas, nec castigari, si quid orra-
rit pudor. Nocturnas Incubrationses atque in-
spectiva studia fugito: nam & ingenium extin-
git, & valetudinem vehementer offendunt. Auro-
Musis amica est, apta studiis. Pransus, aut lude-
deambula, aut hilaris confabulare. Quid quod in-
ista quoque studiis locus esse potest? Cibi, non
tum libidini, sed quantum valetudini satis sit,
nisi. Sub cœnam paulisper inambula, cœnatus
et facito. Sub somnum exquisiti quippiam, ac
num memoriam legito, de eo cogitantem, soper op-
pat, id experretus à teipso reposcas. Plinianum
animos semper infideat tuo, Omne perire tempus
studio non inspetias. Cogita juventū nibil esse
vicius, que ubi avolārit semel, redit nunquam. Sed
hortator esse incipio, indicem pollicitus. Tu, sua-
mīne Christiane, hanc formam, aut si quans poteris
diarem, sequere, ac benē vale.

DE MODO

DE MODO REPETENDÆ
LECTIONIS, EODEM
Erasmo Authore.

Vibusdam prima ac unica ferè cura est, statim ad verbum ediscere quod equidem non probo: est enim tum magni laboris, tum fructus propè nullius. Quorsum enim attinet psittaci more verba non intellecta reddere? Commodiorem igitur

viam accipe. Lectionem quidem auditam continuo relege, ita ut universam sententiam paulò altius animo insigas. Deinde à calce rursus ad caput redibis, & singula verba excutere incipies, ea duntaxat inquirens, quæ ad Grammaticam curram attinet; videlicet, si quod verbum obscurum, aut antiquis derivationis, si heteroclitæ conjugationis, quod supinum, quod præteritum facit, quos habeat majores, quos nepotes, quam constructionem, quid significet, & huiusmodi nonnulla.

Hoc ubi egeris, rursum de integro percurrito et jam potissimum inquirens, quæ ad artificium Reticulum spectant. Si quid venustius, si quid elegans, si quid concinnius dictum videbitur, annotabis inde, aut asterisco apposito.

Verborum compositionem inspicias, orationis decora scrutabere, authoris consilium indagabis, quidque ratione dixerit. Ubi quid te delebat viri blementius, cave præter casam (quod aiunt) fugias.

A
E
C
H
n
e
m
t
a
c
el
u
n
a
e
x
v
de
u
ne
u
e
er
i
be,
de
qua
v
ias
ig

fige

opere

quod^z

mine,

tu ha

dam e

Q.

rover

inilit

sligas

desan

scito

que si

radita

tu el

que

exulu

ssmer

ta ro

nis e

Reg

xim

ansfp

ommo

ul ex

isofa

ter f

Hac f

gisti.

cedit

quam

diosis c

fas,

upreb

De modo Repetenda, &c.

Eige pedem, ac abs teipso rationem exige, quare tandem ea ratione del statutus, cur non ex ceteris iugis, parem coperis voluptatem. Invenies te acutum, aut exornatione aliquâ oratoriâ, aut compositione harmoniâ, aut (ne omnia persequar) simili quam causa commotum fuisse.

Quod si aliquod adagium, sive sententia, si quod
proverbiū vetus, sive historia, sive fabula, sive
similitudo non inepta si quid breviter, acutè, aut
dilecti ingeniose dictum esse videbitur, id tanquam
inseruum quandam animo diligenter reponendum
ducito ad usum & ad imitationem. His diligenter
curatis, ne pigrat quartò iterare. Nam hoc habent
auditorum virorum summo ingenio summis vigi-
lis elucubrata scripta, ut nullies ea letitas magis ma-
nusque placeant, semperque admiratori suo novum mi-
nulum ostendant. Id quod tibi in tabula tua sepe-
merò, nec sine causa laudata evenire solet, quod an-
teros animadverisses, idem tibi multò amplius in
mis authoribus eveniet.

Regulas igitur quartò, ac que ad philosophiam, nūmē verò Ethicen referri posse videantur, cīrūspicies, si quod exemplum quod moribus accommodari possit. Quid autem est, ex quo non vel exemplum vivendi, vel imago quedam, vel occasio sumi queat? Nam in aliorum pulchre ac turpiter factis, quid deceat, quid non, juxta videmus. Hec si facies, jam vel edidiceris, quanquam aliud r̄isti. Tum demūn si libet, ad ediscendi laborem accedito, qui tam aut nullus erit, aut certè pernam exiguis. Quid deinde? Restat ut cum stratis congradiaris, tuas annotationes in medium proferas, vicissimque illorum audias. Alia laudabis, alia reprobendas, tua partim defendes, partim castigari

De Modo, &c.

permittes. Postremò, quod in aliis laudasti, tui in
scriptis imitari conaberis.

Secreta studia à doctis laudantur, at ità, ut postea
è latebris in arenam prodeamus, viriūmque nostra-
rum periculum faciamus. Id quod sapientissimè à
Socrate est dictum. Experiamur, utrum partus inge-
niorum vitales sint, nimirum obstetricum industrias
imitati. Quare alternatim urbisq; utetur, qui non vul-
gariter volet evadere doctus. Vale.

OMNIUM

' in
flea
ra-
à
ge-
am
ul-

M

OM

r

Blo

Abl

ec

Aby

P

dis, A de

nte soun

man, G

fruz. 2

linc.

erfo, eo

gato ca

, Arbor

acum

mons in

g. Tie

de sy

altru

orcam

sup

hair

, om

ve alte

sor, 2

dens,

Elam

, fru

let.

ca qu

A

mona

magis

de dos

typa

de a

lum

speci

sh. 2

ly w

figu

sh. 2

co

OMNIUM NOMINUM IN

regulis generum contentorum, tum,
Heteroclitorian, ac Verborum,
interpretatio aliqua.

A
Bdo,
Abscondo, } To bide.
occulto.

Abyssus, immēsa quādam profunditas impenetrabilis. A depth that by sounding cannot be found.

man, gens ex quādam regione trax. The people of Acarnania in Greece.

enio, eo ad vocandum, vel voco.

ago call.

Arbor. A Maple-tree.

acumen terum fecantum, ex quo intrudatio, oculi lumen. An ag. The array of an army. The sight of the eye.

instrumentum sartoris, ac mulierornamentum. A needle, or an instrument wherewith women did set their hair.

omnis pinguedo, sive carnis, sive alterius rei. Fat.

decor, aslequatus sum, To obtain. idens, iuvenis adultus. A strip from twelve to one and twenty.

frumenti genus vel farris. Fatt.

qui non est civis, sed exter-

A stranger, a sojourner, pelagus. The Sea, because it is more plain than it: for Aegea doth generally signifie a plain apparel of the World. It is taken by air also, as Aspice bis senos levantes aquore cygnos.

species metalli rubro colore. sive, and because that in old time it was made of it, Aes sometime signifie money.

totalia coeli syderumque substantia compago. The whole substance

of the spheres from the fire unto the extremest circuit of heaven.

Affinis, cognatus. A kinsman by marriage.

Agnofco, est noscere id, quod nobis olim aut visum fuit, aut alia quam ratione cognitum. To recognize, to know anew, or to come to remembrance of,

Ago, facio. To do:

Agragas, urbs Scicilia. A town in the Isle of Sicily, called now Gergentii.

Agricola, qui exercitat rem rusticam. An Husbandman.

Alcyon, avis marina, hyeme pullos educans. A certain sea bird that lyeth in the sands, and hatcheth in Winter.

Ales, quælibet avis, aut velox. A bird, or swift.

Alnus, genus arboris. An alder-tree.

Alo, nutrio. To nourish.

Alter. The other of the two,

Alvus, quâ fordes defluunt, aut lavantur. The paunch, and sometime the belly without.

Amazones, Scythicæ foeminae, eo quod mammis careant. Certain women of Scythia, so named for lacking a dugge.

Ambigo, circumago, circundo. To compass, to doubt.

Amicio, vestio. To cloath.

Amnis, fluvius. A River.

Anas, avis in aquis degens. A duck, or a drake.

Ango, crucio, premo, vexo. To trouble, or vex.

Anguis, serpens in aquis degens. A dry, or a water snake.

Animus, consilii principium. The mind.

Anga, nomen mulieris. Anne.

NOMINUM ET VERBORUM

Annuo, assentior, *To assent and agree unto.*

Annus, tempus 365 dierum, & 6 horarum. *A year.*

Antes, ab ante, eminentes lapides five ultimæ columnæ, quibus sustinetur fabrica. *The pillars or sailing stones, that sail over the walls to bear the frame, or the dry stone wall that incloseth a vineyard, or the first set or frontier of vines.*

Antidotus, medicamentum contra venena datum. *A preservative against poison.*

Antia, mulieris capilli in fronte demissi. *A woman's forelocks.*

Antilites, in aliqua re summus. *A president or chief ruler, man or woman.*

Anus, vetula. *An old wife.*

Anxur, nomen urbis Italizæ, quæ nunc Tarentina dicitur. *Terentine.*

Aperio, indico, refero. *To open, to shew, or to declare.*

Apes & apis animal mellificum. *A Bee.*

Apiscor, assequor, acquirō. *To obtain.*

Apollo, deus, quem Græci Iolem appellant. *The God of wisdom, and Physick, and of prophesies, and the God that carrieth the Sun about.*

Appendix, quod aliis adjunctum, quasi ex alio pendeat. *An appendix, or an addition to increase a thing.*

Applico, jungo, & advenio. *To apply unto, or to arrive.*

Aptorum, nomen invariabile; sed nullo defectum casu. *A Noun undelineed, having one termination in all cases.*

Aqualis, vasis genus, quo aqua tenetur ad præbendam eam manibus. *A Laver, or an Ewer.*

Arbor, vel arbos, notæ significationis. *A tree.*

Arcas, ex Arcadia populus. *The people of Arcadie.*

Areco, pello, & advenire non fino. *To keep away.*

Arecessi, voco & accuso. *To call, or to accuse, or to go to accuse.*

Arcus, ursa quam nostri septentrionem dixerunt, signum cœlestis. *A sign called the bear, or the wagon.*

Ardeo, uxor, inflammor. *To be hot.*

Argos, oppidi nomen. *A town of the Peninsula of Greece, called Telegonus.*

Arma, munimenta, scutum, gladium, telum, & ea quibus præliamur. *Armour, or any kind of weapon.*

Aruspex, qui victimas inspicit. *Him that seeketh destinies by the bane of beasts.*

As est libra, id est, duodecim uncia. *A pound of xii. ounces, or the weight of any thing.*

Assæcla, qui continuo & semper aliquem sequitur. *A Page, or Lady, or continual waiter.*

Astu, dolo, fallaciis. *By deceit, or guile.*

Athamas, nomen viti. *A mans name which should be sacrificed for his son Phryxus.*

Athena, civitas Græcia, inter Achiam & Macedoniam. *The city of Athens.*

Athletes, pugil & luctator. *A champion, or he that strove for a game.*

Atomus, corpus infuscabile. *A man small that it cannot be parted.*

Auceps, qui vel quæ aves capit, fowler, man or woman.

Audeo, sum ausus. *To be bold.*

Aveo, cupio. *To desire, or court.*

Avernum, lacus Campaniæ prope Baia, quem Plutoni dicatum opinabantur veteres. *A lake in Italy where hence they thought was descent into hell.*

Augeo, majus facio, amplifico. *To increase.*

Augur, qui futura pronuntiat. *Sooth-sayer, man or woman.*

Auriga, qui vel quæ currum ducit. *A wagoner, a carman, or a cart.*

Auster, ventus flans è meridie. *The south wind.*

Author, qui vel quæ aliquod opus fecit. *The worker or doer of anything, man or woman.*

Axis, diametrum mundi, & dictum lignum teres, circa quod rotat curvus vertitur. *An axle-tree: by translation, the straight line that*

be her
on of the
Philippines

gladness
Mr. An-
t.

uncle
the who

sparely
Lacay

or give
ns name
his son

Achim
y of A

champ-
n.
mote/
pit.

t.
ope Ba
opin
Italy
descen

, T

at.

duck
carrie
. Th

us for
thing

iction
cute
and
the
play

may
the 4

Bac
Bef
Bech
A be
Lad
Jacch
the g
Beclu
baci
Balneu
tus,
gend
A be
Jachth
Athe
Acc
tegen
where
into t
Babito
good
The L
with a
mofci
Belaria
ates.
les, one
like, p
ho. ?
idens,
tium,
two t
the fer
lifrons,
free si
vibe
llis, h
llis, h
word
flava;
the sa
Cor.
lombyx
mitur
lo, no
a co
Riamni
& Sc

INTERPRETATIO.

may be imagined from the one pole to the other.

B

Bacchanalia, Dionysia, i. Bacchi festa. The feast of Bacchus. Bacchar, herba radicis odorata. A herb that the French men call our Ladies gloves.

Bacchus, deus vini. The drunken god the god of wine.

Bacillus, bacillus, & baculum, & hinc bacillum scipio. A staff.

Balneum, locus publicus vel privatius, in quo aut sanitatis aut abstergendarum sordium causa lavamur. A bath.

Batrachum. erat locus profundior Athenis putei modo vel formâ A certain pit by Athens. Now it is taken for hell. It is also the hole where any water entreteth, and falleth into the earth.

Barbiton, instrumentum musicum, quod pulsatur plectro, vel calamo The Lute, or any like that is plaid on with a quill. It is also Barbitos, both masculine and feminine.

Bellaria, cibi secundæ mensæ. Funerates.

Les, uncæ octo. Eight ounces. Libo, potum hauiro, humorem attrahbo. To drink.

Bidens, instrumentum duorum dentium, vel ovis. Any instrument with two teeth: or a sheep with two teeth, the feminine gender.

Bifrons, habens duas frontes. He or she that hath a face before, and another behind.

Bills, humoris genus. It is with this word atra, melancholly; and with flava, choleric: and being used alone, is the same disease that Cholera is after Cor. Cellius. See Cholera.

Bombyx, vermis, & pro materia sumitur. A silk-worm, or silk.

Bos, nota est significatio. An ox, bull, & cow.

Britannia, insula quam nunc Angli & Scotti incolunt. The isle which is

inhabited of English men, and Scottish men, called Britannia major.

Britannia minor. Is Britain in France.

Bubo, avis.nomen. à bovis mugitu. An owl.

Bucephalus, nomen equi Alexandri magni, Alexander the great his horse,

Byssus, tenuissimi lini genus. A most fine sort of fine flax, whereof a precious kinde of linen cloth is made. It may be taken for silk also.

C

Cacoethes, malus mos. An evill custom, or a bile hard to be cured. Cadaver, corpus mortuum. A carcasse.

Cado, corruo, præcipitor, vel labor. To fall, and sometime to happen, to chance.

Cado, percutio, ferio, verbero. To strike or to beat, and sometime to cut, or to lop, or to prune trees sometime to kill, to sacrifice, and sometime to break, as cædere januam faxis, instare feiro.

Callo, percutio, aut frango. To smite or to break, antiquum verbum. The compounds wherof be in use onely. Cello is read also without a diptichong.

Cælum vel Cælum, extrema mundi determinatio cum sphæris, quas ambit ad elementum ignis. Heaven or with a difference any of the spheres. It signifieth weather also.

Calco, pede comprimo. To tread upon. and by a translation unio the mind, to despise and set nought by.

Calendæ, dies primus cuiuscum mensis. The first day of every month.

Caleo, ferreo, calidus sum. To be hot, or to glow.

Callis, via perdurata, id est, via trita. A path way.

Calvo, decipio, frustror. To deceive, and to beguile, to tromp.

Calx, pes imus, & pro cnjusvis rei fine ponitur, vel pro materia quâ lapides in muro conglutinantur. An heel, or last end of a race, or line.

NOMINUM ET VERBORUM

Cambio, commuto. To exchange; and of the old writers it is taken for to fight.

Canalis, per quod aqua confluit in viis lapide stratis. A channell.

Cancelli, ligna inter se modicis intervallis in transversum instar retis invicem annexa. A lattice, or the laths of a garne, place, or a sheftacle.

Canis. animal latrabile, & piscis marinus, & signum celeste. A dog, or a dog-fish: a star or signe in the firmament called canis.

Cano To sing, to entice particularly, to play upon instrumentis: sometime it is to praise or prophecie.

Capello, capio, sive ad capiendum eo. To take, or to go to take: and sometime recipio me, to go: as Nunc pergam heræ imperium exequi, & me domum capessam.

Capio. To take, to deligh, to deceive, to abuse, to abide and suffer: as Capio dolores. To hold or contain. To invade and catch. as Navem cepimus. To inflame with love. And it is lightly of such signification as the ablative is that cometh with it.

Capistrum, capitis vinculum, adhuc bitum ne animalia aufugiant. An halter.

Capital, quod olim sacerdotes gestabant in capite. An ornament that the Nunneres were wont to bear upon their heads.

Capra, animal à carpendis virgultis dictum. A Goat.

Car, aliquis è Caria. A man of Caria.

Cardo, quo janua movetur. An hook or hinge.

Careo, est rem desideratam non habere. To lack, or be without, and specially such a thing as once we had.

Carex, herba acutajdurissima. Sedge.

Caro, quod anima caret, non solum de animalibus, sed etiam de piscibus & fructibus. The meat of any thing, but most commonly flesh.

Carpo, decerpo. To crop, to bite off, or to gather. It is also to lease, or to chase out, and sometime to taunt or rebuke. Carpere viam. Is to begin to

journey, Carpere vitales auras, Carpere lanam. To tose wool. Carpere linum. To bekel flax. Carpere clibum. To eat.

Cassis, sis reticulum. masc. pro gale, scdm. est cassis, dis, & hæc cassida. A net, or an helmet, in the feminine gender.

Castra, locus in quo milites tentoria fixerunt. The camp, the pavilion, or the army.

Cato, nomen viri. A certain Romans name.

Caveo, diligentiam adhuc, prodeo, consulo, prospicio ne aliquid præter spem eveniat. To beware, or to be wary and heedful. Caveo is also to put in assurance, and to save harmlesse by caution or subties.

Caulis, in herbis dicitur ipsum robur, five stipes. A stalk.

Cedo, To give place, to depart, and go away.

Cedrus arbor ingens & procera. A cedar tree.

Cello. See Cello.

Censo, existimo, puto, arbitror. To deem, to judge, to suppose, to think, to tell ones mind. Some take it to be angry. Censeri, is also to be in books of subsidies, and to be taxed or valued.

Centum. An hundred.

Centussis, centum libratum. An hundred pound.

Cera. illud quod melle ex favis expresso remanet. Wax.

Cerno, video. To see, and by translation, to perceive and understand. Sometime to decree and appoint. To sift, renge, or bolt, to sever and part, to fight, or to go unto, as Cemete haereditatem.

Cetus, piscis maximus, A whale.

Cholera, est ventriculi immobilia perturbatio, supra & infra per vomitum facta. The cholick. It is also choleric, the hot and dry humour.

Cicer, genus leguminis. A certain Italian pease,

Car-
urpe.
pete

ale,
affi-
fensi-

oria
, or

nans

ovi-
quid
, or
vere
d to
ure-

bar,

d go

A

To
nk,
for
e is
cked.

EX-

ni-
m-
ffis
an,
ere

di-
rà
le-
by

I-

ie

de
fe
C
Quis
Quis
lae
Quae
fus
et
Ec
bic
Clivu
coll
alit
Chri
tice
Chri
fus
Ope
jora
er.
Selun
that
it al
it ca
men
de ar
ter.
Geno.
/app
Cepio
Agaz
Geno
incop
which
time
angif
ly an
ment.
follic, F
follo,
m
terci
ibili
a lat
il the
tim.
bus in
tine,
ones,
compa
symm

INTERPRETATIO.

Cio, turbo, commoveo. To trouble, to shake and stir, and sometime for Cio, it is to call.

Cinis, vel ciner, pulvis. Ashes.

Cinis, & tavis quam alio nomine a-
ludam dicimus. A lark.

Cludo, obstruo, obsero. To shut or close, to make fast, to stop, not stay, not to suffer to pass: as,

Ecce maris magna claudit nos o-
bice pontus.

Clivus, locus molliter arduus, & pro-
collo ponitur. A bank arising, also
a little hill.

Clunis, natum tumor. The bust-
ick.

Clo, splendeo. To shine, to glister,
sometimes to fight.

Clypeus & Clypeum, scuta ma-
jora, & propriæ peditum. A buck-
ler.

Celum, A graving tool, the skie,
that is as much of the world as
is above the element of fire, which
is called æther, or quintum ele-
mentum. Cælum also is taken for
the air: as, In hoc celo qui dicitur
sic.

Ceno, cenam sumo. To sup, or to take
supper.

Cepio, pro incipio, antiquum est. To
begin.

Cognosco, nosco eos qui prius
incogniti erant. To know that
which we knew not before: some-
time diligently, and attentively to
consider or to understand, to search
by an enquiry, and to sit in judgment.

Collis, monticulus. An hillock.
Colo, adoro, veneror. To ho-
nor or worship with prayer, to
exercise, to make much of, to in-
habit, to love, Vitam colere, is
to lead a life: sometime plow or
till the ground; sometime to deck and
trim.

Colus instrumentum quod pensa con-
tine. A distaffe, or spindle.

Comes, comitans aut sequens. A
companion by the way, either man or
woman.

Comminiscor, fingo, exegito. To
imagine, to feign, to invent and devise,
to assay, to bring a man to the belief
of that that is not.

Como, comam compono. To comb,
to dress the bush with a comb, or to
deck and adorn.

Compago, compagio, & conjunctio.
A joint.

Compedes, vinculi genus. A pair of
setters or givars.

Conditor, qui aliiquid facit, A ma-
ker or builder.

Congrus, conger, genus pisces. A
Congre.

Conjux, maritus vel uxor. A husband
or wife.

Coquo, cibum usui aptum reddo.
To dress meat, to play the Cook, to
prepare and go about: as bellum con-
querere. To vex and trouble, as Co-
quit me cura. To concoct, to bring
our nutrient unto a natural foment
or juyce.

Coniulo, To ask counsel, with an
accusative: to give counsel, or pro-
vide for, with a dative: to take in
good worth, with a genitive. Some-
time it is to sit in counsel, and to deli-
berate, but used plurally, as consulum
Senatores.

Cor, præcipuum inter viscera, & vîte
sedes, & arteriarum, ac caloris na-
tivi, quo animal regitur, quasi fons
quidam & domicilium. The heart,
and sometime it is used for the
mind.

Corbis, vas ex viminibus factum. A
basket.

Cornus, vel cornum, aut cornu, mu-
nimentum capitis quoq[ue]dam ani-
malium. An horn. By translation the
turning of rivers be called Cornua. It
signifieth also the wing of an army,
and the end of a thing.

Cornus, arbor ramos habens duri-
tia & rigiditate cornibus similes,
fructum circa solstitium ferens,
primo candidum, postea sanguineum. A certain tree unknown am-
ong us.

NOM. ET VERBORUM.

Costus, radix magni odoris. A shrub growing in Arabia, Fury, and Syria, having a root of very fragrant savour, the which antiquity burned to their gods as they did frankincense.

Coxendix, coxam̄ vertex, quo semora vertuntur. The Hip.

Crater, vel cratera, vas amplum, cui vinum aut oleum imponimus. A goblet or standing piece.

Crepo, sono. To crack, sometimes to complain, lament and accuse, as Qui post vina gravem pauperiem crepat.

Crepundia, prima manuscula quæ pueris dantur. All manner of things that are given children in their infancy, as corollas, swaddling-bands, daggers, timbrels, and such like.

Cris, cretensis. A man of Candy.

Creta, insula est. The Isle called Candy.

Crinis, capillus. Hair.

Crus, pars a genibus usque ad inferiorem pedem. A Leg.

Crystalius, glacies ex gelo vehementer concreta. Crystal.

Conditor, qui aliquid facit. A maker or builder.

Corbis, vas ex viminibus factum. A basket.

Cubo, jaceo. To lie, and sometimes to be sick in bed.

Cucumis. A Cucumber, the which is called also in Latine Cucumber.

Culex, vermiculus alatus. A net.

Cunbo. The same that Cubo is.

Cunabula, curæ. A cradle.

Cunæ, cunabula, idem.

Cupio, opto, desiderio. To covet, to desire, to lust for, and sometimes with a desire to favour.

Cupressus, arboris nomen. A Cypress tree.

Cuculio, animal parvum. Frumentum corrodens. A weasel.

Cittæ, oppidi nomen. A towns name.

Curro, coleriter eo, gradum præcipito, intentâ celeritate viam quasi voro. To run, and sometime to flow, that is, to run as rivers doe.

Cuspis, acutior pars hastæ. The point of a spear, pike, partisane, or any other like.

Custos, qui vel quæ rem aliquam tueretur & curat. A keeper, man or woman.

Cyprus, insula dives. Cypres the Isle.

D.

Dama, animal timidæ. A Buck, or Doe.

Damno, damno afficio, vel condemnatio. To damage, or to condemn.

Dedo, in perpetuum do, vel totum subdo, sive in manus & arbitrium do. To yield.

Defrutnum à deferendo, vinum decudum ad medium partem. Wine sodden to the half.

Dego, ago. To live.

Deleo, expungo, propriè lineas a regulas. To put out and to cancel.

Delicium, oblectamentum quod nobis voluntate est. The thing wherein we take pleasure.

Delphin, vel delphinus, vel delphis. pisces maris, & signum celeste. A Dolphin.

Demo, aufero. To pull away, and to exempt.

Dens, notum est per similiudinem, caput pro omni, quo aliquid tenet. A tooth.

Depango, desigo. To fasten down and to plant.

Desidia, ignavia et vitium. Slothfulness.

Dico, loquor, nomino. To speak, or to call.

Dies, tempus viginti quatuor horarum. A day.

Diffiteor, inficias eo, nego. To deny.

Digredior, discedo. To go from.

Diligo, amo. To love.

Diluo, aquâ vel quovis humore aliquid purgo. To purge with washing.

Dindymus, jugum montis Phrygiae. Idæ matris deum dicatum. The top of Idæ, the hill by Troy.

Diphthongus, unus duarum vocalium sonus. A double sound. A diphthong.

Diptotony, nomen flexum duobus in calibus quibuscumque. A noun declined with two cases whatsoever.

Diræ, imprecations, execrations.

n
nue-
man.
le.

uch, or

ndem-

totum
trium

deco-
Wm

as aut
cel
l no-
bernis

lphis.
ste. A

nd to

inem,
d teni

n and

adness;
3 or 10

hora-

city.

e ali-
fishing-
ygas,
top of

alium

theng.
us in

en de-

er.

ioes,

&

INTERPRETATIO.

& inferorum furiæ. *Curses, bannings, and the furies of hell.*
 Diico, capio doctrinam. *To learn.*
 Displico, separo, dirimo. *To sever.*
 Displaceo. *To displease.*
 Ditionis, imperii, dominii. *Of my right and title. We need not scrupulously to refuse Dition, the Nominative.*
 Divido, partior. *To divide.*
 Divitiaz, opes, amplæ, fortunæ. *Riches.*
 Do, dono. *To give.*
 Doceo, alicuius rei cognitionem alteritudo. *To teach, and sometime to shew and to declare, to warn and to ascertain.*
 Dodiæ, unciz novem. *Nine ounces.*
 Doleo, tristis sum. *To be sorrowful.*
 Domo, mansuetum facio. *To tame.*
 Donus adiudicium ad habitandum facium. *An house.*
 Duco, notum est. *To lead, to marry, to account.*
 Dulcedo, suavitatis. *Sweetness.*
 Dux, qui vel quæ ducit aliquem. *A guide, man or woman.*

E.

Equis. *Whether any.*
 Edo, comedo. *To eat.*
 Edi, i. emitto, & quasi extrudo. *To set out, and to evulgare, and sometime to exhibit and shew, as Edere spectacula, & dare animam, is to die. The signification of it in all other phrases may be reduced to the first signification.*
 Edoceo, diligenter doceo. *Thoroughly or perfectly to teach.*
 Effata, sunt ultimæ precationes augurum post finem auspiciorum extra urbem citate. *The prayers that sooth-sayers said, after notice taken of birds flying before they entred the city.*
 Ego, careo. *To need.*
 Elephas, elephantis, animal fama notum. *An Elephant.*
 Elis, civitas Arcadiæ. *A city in Arcadia, or a country in Peloponnesus.*
 Emineo, præ aliis appareo, vel exculo. *To appear before others, and to pass them.*

Emo, comparo, mereor. *To buy.*
 Ensis, gladius. *A sword.*
 Epasco. *To eat: p, to consume with feeding, and to leave nothing.*
 Epulum, quasi edipulum est celebre convivium. *A banquet or feast.*
 Eques, homo equo insidens. *An horseman, or he whose that rideb.*
 Eremitus, locus desertus. *A desert or wilderness.*
 Eripio, extra rapio. *To pull out.*
 Eruvo, famem patior. *To hunger.*
 Eventus, eventum, quod calu aut fortuna nobis evenit. *Hap or that that cometh to pass.*
 Excludo, extra claudio. *To shut out.*
 Excubia, vigilie diurnæ & nocturnæ. *Watchings and wardings.*
 Excuso, vertere & scalpo, vel scalpendo conficio. *To carve, to grave, to cut out, to scratch out: as, Oculum exculpere. To wrest or wring out: as, verum exculpere,*
 Excuro, extracuro, vel præcurro. *To run out, or to sui run before, to amount to a great deal, to make an outcry, or an excuse.*
 Excuso, extra culpam reddo. *To excuse.*
 Executo, ejicio, emitto. *To smite out.*
 Exequæ funebre officium. *The ceremonies of the burial.*
 Exlex, sine lege vivens. *A lawless man or woman.*
 Expercitor, evigilo. *To awake.*
 Experior, tento, veltentor. *To prove, or to be proved.*
 Explico, extendo, & declaro. *To stretch out, and to declare.*
 Extra, propriæ cor, jecur, & pulmo dicuntur. *The entrails.*
 Extorix, caul. *A banished man or woman.*
 Exul. qui vel quæ exulat. *A banished man or woman.*
 Exuo, exolvo, denudo. *To put off, to uncloath.*
 Exuviae, ab exuendo. *The things that we put off.*

NOM. ET VERBORUM

F,

Facies. *A face.*

Facio, aliquid ago. *To make.*
Facessō, facio, vel eo ad faciendum. *To make, or to goe to make.*

Fallo, decipio. *To deceive.*

Fames, edendi cupiditas. *Hunger.*

Far. *Once a general word for any kinde of grain or corn: as, Triticeum far, hordeaccum, filigineum, &c. But now it signifieth one certain kinde, called Ador, which is bread-corn.*

Farcio, saturo, impleo, pinguefacio, sagino. *To stuff, to fill, to satisfie, and make fat.*

Fas, pluim, religiosum, & dignum fa-
tu. *Lawful, right, godly, and worth the doing.*

Fascis, lignorum aut alicujus rei con-
geries. *A faggot.*

Fasti, libri in quibus totius anni res populi Romani scriptæ continebantur, & causæ festivitatum explicabantur. *A Register for the order of ibrings, for the whole year. Fasti dies, were daies wherein the Judges might give sentence without offence of the gods, with these three solemn words of the law. Do, dico, addico. Nefasti dies were their contrary dates.*

Fateor, annuo, concedo. *To grant and affiunt unto.*

Fatisco, deficio, aut defatigor. *A-
languidly to gare.*

Fatiscor, fessus sum. *To be weary, to faint, and to be weak.*

Faveo, recte alicui opto. *To fa-
vour.*

Fel, purgamentum sanguinis. *The gall.*

Feriae, dies cessationum ab ope-
re. *Holy daies, or time of paſtime
as fed.*

Fero, percuso, *To Strike.*

Fero. *To bear, or to suffer, to lead or tell, to give, to covet, to advance, to bring forth, to have, to take away, to obtain, to ask advice: as, Pompeius tulit ad populum.*

Ferveo, valde caleo, *To be hot.*

Fervesco, calesco. *To wax hot.*

Ficus, arbor vel morbus. *A fig-tree, or a certain bale rising in the founders.*

Fides, constantia in omnibus rebus.
Faith and truh.

Fido, fiduciam & spem habeo. *To have trust.*

Figo, To fasten, to plant, to smite with arrow, or such like.

Filix herba fine caule, fine flore, fine semine. *Fern, whereof there be two kindest, as in Herbaries you shall see.*

Filum, illud subtile quod ex lino la-
nave trahendo dicitur. *A thread.*

Fimus, latamen & excrementa ani-
malium, quibus agri stercorentur.
*Dung: It is also Fimum in the neu-
ter gender.*

Findo, disseco, diffindo. *To cleave.*

Fingo, formo. *To fashion.*

Finis, extremitas line terminus in unaquaque re. *An end.*

Fio, efficior, *To be made.*

Flaveo, flavus sum. *To be yellow.*

Flecto, inclino, volvo, duco, mo-
veo. *To bow, to move, and to cause to follow.*

Fleo, lachrymor. *To weep.*

Flo, spiro. *To blow.*

Flos, dictus qui ex arboribus vel herbis colligitur. *A flower.*

Fluo, decurrō, propriè ut liquores.
To flow.

Fodio, terram eruo. *To dig.*

Follis, instrumentum quo attrahitur atque emittitur ventus. *A pair of bellows.*

Fons, scatbra. *A well.*

Forceps, instrumentum quo tenetur aliquid. *A pair of tongs.*

Forfex, instrumentum farrorum, quo aliquid scinditur. *A pair of scis-
fers.*

Fors, fortuna, casus, *Hap.*

Forum, à ferendo, quia lites, & ve-
nalia

d or
e, to
y, to
neus

tree,
da-

bus,
ave

rib

line
wo

la-
l.

ni-
ur,

3-

in

o-
st

el

s.

ir
f

r

o

;

Gallina
Guccio
Graf
Gargano
Gargano

INTERPRETATIO

nalia illuc feruntur. *The judiciale place, and then it is named Forum judiciale: or the market place, and is called Forum venale.*

Frango, rumpo, destruo. *To break.*
Frenum, vel frenum, instrumentum quo equum insessor coerset. *A bridle.*

Frico, scalpo. *To rub.*

Frigeo, frigidus sum. *To be cold.*
Frugi, indeclinabile omnis generis, utilis, necessarius, frugalis. *Good, profitable, and thrifty.*

Frugis, ejus quod ex terra fructu in almoniam vertitur. *Of corner pulse. Some make the Nominative hereof Fruges, and some Frux, the former is not to be misliked.*

Iruor, delectationem, & fructum capio, & calor. *To take pleasure, & fruit, and profit of, and to be fed.*

Fuga, fugiendi actus. *Fleing, or running away.*

Fugo, vita, currendo relinquo. *To flee from, to avoid.*

Fulcio, sustineo, munio. *To underprop, and to shore.*

Fundo, liquefacio, vel liquidum sparago. *To melt, or to pour.*

Funis, restis. *A rope.*

Fur, qui vel quæ alteri subtrahit. *A man or woman thief.*

Furfur, purgamentum farinæ. *Brann or scurf.*

Furio, infanio. *To be mad.*

Fultis, baculus. *A club.*

G

Gabii, Voscorum urbs. *A town in Italy seventy miles from Rome.*

Gallia, Europæ pars sita intra Pirenos montes, inter Hispaniam, Germaniamque, & duo Maria, Oceanum Britannicum, & mare nostrum. *France.*

Garamas, Libyæ incola. *A certain inhabitant of Africk.*

Gangarus, unus ex collibus montis

Idæ. *A very high top of a hill Ida. There is also a town of that name at the foot of the same hill.*

Gaudeo, laetor. *To rejoice.*

Gelu, proprie glacies. *Frost, or ice.*
Genu, curvatura qua crus & femur connectuntur. *A knee.*

Gero, porto. *To bear.*

Gibbus & gibber, solidus in dorso tumor. *A hump or a bunch.*

Gigas, vir altissimæ statutæ. *A Giant.*

Gigno, genero. *To beget.*

Gingiber, herba in Arabia nascens. *Ginger.*

Glis, animal muri simile. *A dormouse.*

Glisco, cresco, augeor, invalesco. *To increase and grow, to wax strong, to wax fat, and much to desire, and sore to cover.*

Glutæn, glutinum, aut colla. *Glue.*

Gorgon, nomen mulieris. *A certain terrible woman.*

Gradior, eo, incedo. progredior. *To go.*

Græcia. *The country of Greece, a great piece of Europe, which is now under the Turk.*

Grajugena, Græcus. *A Grecian born.*

Grando, gutta aquæ in aëre congelata. *Hail.*

Grates, gratiæ relatæ pro accepto beneficio. *Thanks.*

Grex, pecudum multitudo. *A flock.*

Grossus, ficus abortiva, quæ non maturescit. *A rawe-ripe fig.*

Gruo, ut grues gruere dicantur. *To cry like a Crane.*

Grus, avis nota. *A Crane.*

Gryps, animal pennatum, omni ex parte leoni simile. *A Griffon.*

Gummi, liquor-glutinosus ex arboreis resudans. *Gumme.*

Gurgulio, pars gutteris & naribus ad pulmōnem, vel animal. *The wæs and, or a weasel.*

H

NOM. ET VERBORUM

H

HAbeo, possideo, teneo. To hold.

Hæreo, arcte alicui rei infigor. To cleave unto.

Hæres, qui succedit in hæreditatem alterius. An heir.

Halec, pilcis qui sola aqua nutritur. An bee- ing.

Hauro, extraho humorem, & educō ex profundo aliquo loco. To draw.

Heros, vir illustris & nobilis. A noble man, a man of great excellency in worthy facts, and therin more like a God then a man.

Hesperus, seretina stella. The evening star.

Heteroclitum, nomen secus quam declinationum canones poscent, sic um. A word declined otherwise then the bare rules of the declensions do require.

Hilarius vel hilarius, jucundus, latus. Merry.

Hippomanes, virus ab aqua collectum, vel caruncula in fronte pulli equini hominem ad insaniam redicens. Poison to procure love withal, or a little piece of flesh growing in the colts forehead, when it is first foaled.

Hirundo, avis notissima. A swallow.

Histrix, animal ex herinaceorum genere. A Porcupine.

Homo, notæ significationis. A man or a woman.

Honor, vel honos, est reverentia quam alicui exhibemus in virtutis testimonium. Honour, worship.

Hordeum, ab horrore, quoniam hordeo quam frumento aristæ est mor- daciōr. Barley.

Hospes, qui vel quæ ad hospitium recipit aut recipitur, & capitur pro peregrino. An host, or an hostesse, or a guest, man or woman.

Hostis, inimicus vel peregrinus. An enemy.

Huber, fertilis, abundans, & mamma pecoris & hominis. Plenti- ful, or a dog, or the udder of any beast.

Humus, terra humefacta. The ground.

Hydrops, aqua intercus. The dropsie.

Hyems, bruma. Winter.

I

Iaceo, decumbo. To ly.

Jacio, emitto, ac vi impello, To cast, to burl, to lay; or Jacere fundamentum: or by translation, it is to make beginning. Jacio, is sometime to spread abroad by rumor, and sometime to object against sm, with an Accusative with this preposition In.

Ialpis, lapis pretiosus. A green precious stone, whereof there be divers kindes and degrees of divers colours.

Ico, ferio, percucio. To strike, to smite: or, Icere colaphum. Icere feedus, is to strike up a bargain.

Icon, imago. An image.

Ida, mons altissimus Troici soli. An hill in the country of Troy.

Idu, dies qui dividunt mensem. In March, May, June, and October, it is the fifteenth day, in the rest the thirteenth.

Iecur, hepar. The liver.

Ignis, unum ex quatuor elementis. Fire.

Illex, qui sine lege vivit. A lawlesse body, man or woman.

Imber, agmen aquarum largius ex nubibus effusum. A shower.

Imbrex, canalis vel tegula curva & obtorta, per quam imber defluit. A gutter tile.

Immineo, iuncto. To hang over.

Impetis, violentiae, invasionis. Of violence and boisterousnes.

Incesso

• A8
• &
Plan.
f any

The
Title

o, To
acere
ation,
lo, is
morn,
t em,
repose-

green
e di-
s co-

strike,
num.
bar-

• A8

n. Is
er, it
ft the

gatis.

wlffe
s ex
va &
quit.

. Of
cello

INTERPRETATIO.

Iacesso, accuso, impeto. *To accuse, to provoke, to revile, to invade, and enter into.*
 Incido, ferio, seco. *To cut, to grave in.*
 Incido, in aliquid, vel super aliquid cado. *To fall into by hap, to run into, as, Incidi in errorem. And sometime, to happen to chance.*
 Incipio, inchoo. *To begin, to take into hand, to enterprize.*
 Inculco, eadem saepius iterando in-gero. *Oftien to repeat.*
 Indo, impono. *To put in.*
 Indoles, facilis significatio futurae probitatis. *Towardness, or likely disposition.*
 Inducia, pax in paucos dies. *A truce induced, obsequor. To set much by, and to give to.*
 Inermis, vel inermis, qui armatus non est. *Unarmed*.
 Infans, homo per etatem nondum sciens fari. *A babe.*
 Inferiæ sacrificia, quæ inferi solvuntur. *Sacrifice done unto spirits in hell. Hereof Inferias facere, is Manes sacrificiis placare, that is, To celebrate Obries and Obsequies.*
 Inficias, negationem, se vel debere quod actor poscit, vel commisissse quod accusator objicit. *A denial, and it followeth only the Verb Eo.*
 Inficio, intingo, vitio, ceu maculo. *To die or to infect.*
 Ingno, invado, impetum facio. *To give an onset, and to invade.*
 Injussum, ablique aut horitate, & temere sine iussione. *Without bidding.*
 Insidiaz, dolosa expectatio ad hominem aggrediendum, fallacia. *A lying in wait for, or a dect.*
 Instar, significat vel similitudinem, vel equiparationem & mensuram. *Like, or as big, or the image.*
 Intelligo, capio. *To understand.*
 Interpres, qui authores declarat, aut aliquid ex lingua in linguam trans-ferit. *An interpreter, man or woman, or a translator.*
 Invidia, mœror ex alienâ prosperitate. *Envie, sorrow for another mans*

welfare, or else the evill will and spight of a man.
 Iocus, est quidam lepor & festivitas in verbis. *A merry scoff.*
 Irascor, irà stimulor. *To be angry.*
 Ismarus, mons Thraciæ, asper & in- cultus ex una parte, ex alia fertilis vinetis & olivetis. *A certain hill in Thracia so named.*
 Iter, itio, actus eundi. *A journey,*
 Iubar, sol, vel ipsius splendor. *The Sun beam.*
 Iubeo, impero. *To command.*
 Index, qui vel quæ judicat. *A judge, he or she.*
 Iugeris, agri tantum quantum ab uno parti aut jugo boum uno die arari potest Plautus. *We call it an acre. The Authors do vary in the measure of it. For the commodity of the Nominate and other Case, we may use Iugerum.*
 Iugum, vertex, five cacumen montis. *The top of an hill. It is also a yoke, or a yoke of oxen, that is, a couple. By metaphor it is a servitude or a bondage. It is also a weavers beam, or pair of gallows, such as for ignomie the Romans went under. Tribus hastis Jugum sit, humi fixis duabus, superque eas transversa una deligata*
 Iungo, copulo, & quasi in unum ago. *To join.*
 Iuno, dea, Iovis uxor, *The goddesse jupiters wife.*
 Iuro, juramentum facio. *To swear.*
 Ius, quod natura aut civitas, aut gens jubet, & liquor eorum quæ coquuntur. *The law and right, and the broth of any thing sodden.*
 Iussu, imperio, iussiene. *By command- ment.*
 Iusta, idem quod exequiz.
 Iustitium, juris dicendi, intermissio. *No term.*
 Juvenis, qui adolescentium excessit æ- tatem. *One come to mans age.*
 Juventus, ætas juvenilis. *Mans state.*
 Iuxto, auxilium do, *To help.*

NOMINUM ET VERBORUM

See also L.

L

LAbes, hiatus, macula, dedecus. A great chas, a spot, a dis honour, or reproach.

Labor, vel labos, opera, defatigatio. Labour, and toil, pains-taking, sometimes it is misery, calamity, peril, danger, travell.

Lac, succus maternus, quo animalia nutriuntur. Milk.

Lacefio, vexo, incito, provoco. To trouble, to provoke.

Lacio, in fraudem duco. To allure, or to entice.

Lades, graciliora intestina. The small guts.

Lactio, lac emitro, vel per blanditias decipio. To give milk, or to deceive.

Lacus, locus profundus cum aquis perpetuis ibidem natis, qui efficit rivos. A lake, a wear, a meyr.

Lado, verbo factioe aliquem offendere. To hurt.

Lelaps, nomen cuiusdam de canibus Acteonis. One of Acteons dogs called Lelaps, for speedy furiousnes. For Lelaps signifieth a whirlwind, a tempest, and a storm.

Lambo, lingualinguo. To lick.

Lampas, ignis aut solis splendor. A fire, or brightnesse of the Sunne, or a lamp.

Lanista, qui domi gladiatores docet, & populo vendit. A master of defence.

Laquear, pars superior cubiculi parum convexa. A vaulted roof of a parlour.

Lasfer, herba quædam, & succens qui ex culmo laserpitii exudat. The herb out of which cometh the juice that the Apothecaries do call Asa dulcis, and Belzoe, or Belzoin, the common people call it Benjamin.

Lateo, abscondor, non compareo. To lurk or to be hidden.

Lavo, aquâ purgo. To wash.

Laurus, genus arboris. A bay-tree,

Labes vas æneum. A caldron, or a panne.

Lecythus, ampulla olerria. A box for oil and oyniments. It is taken also for eloquence in writing.

Lego, notum est. To read.

Lemures, larvæ nocturnæ, & terrifications imaginum. Hobgoblins or night-spirits.

Leo, animal ferox. A lion.

Leo, imprimo, formo. To imprint, to form. Abusivum.

Leithum, mors, interitus. Death.

Liberi, pignora. Children, One son, or one daughter, may be called Liberi, and so may Nephewes and their successours.

Libet, placet. It pleaseith.

Libs, ventus Africus. The south-west wind, by west.

Licet, fas est. It is lawful.

Lichen, herba, vel gravissimum morbi genus. Liverwort, the Apothecaries call it Hepatica. It is also the knde of leproie, called a sancesteam, in Latine Impetigo.

Lien, splen. The melt. Dicitur & licinis, in nominativo.

Liguri, insola Liguria. An Italian of the country of Liguria.

Limax, testudo & cochlea terrestris. The shelled snail, and the dew snail.

Limus, vestis genus ab umbilico ad pedes seu lutum aut cænum mollius. A kinde of garment, or else slime or mud.

Lingo, lambo, id est, aliquid lingua mollier tango. To lick.

Lino, aliquid alicui rei superinduco. To damp.

Linquo, committo, pecco. To leave, to trespass.

Lunter, navicula ē cavata arbore facta. A cock-boat.

Liquefio, liquefco. To be molten.

Liquor, liqueo, idem.

Liveo, lividus sum, id est, for didus. To be wan, or fitby.

Lixa, coquus in exercitu, vel qui sequitur questus gratia. The Scallion that waiteh on an army.

Locius

a
for
for

or

to

or
ri₂
C-

H

be
m₂

of

c-
w

d
l-
ne

a

o

z

s

y

Loc
Ra
Locu
co
Logo
ra
Loqu
Te
Lucc
ludo
er t
Lues
alii
per
cam
laged
dese
ub
loz,
clie
Lufr
wi
yti
lynx
vid
On

MA
Mago
fum
calle
nitio
Major
tavi
nitu
Malo
Hand
tar;
Mundo
tar
Name
Spin
manu
hoft
Name
Mapal
er fi
Name;

INTERPRETATIO.

Loci, urbs in Brutiis. *A town in Italy.*
 Locus, propriæ illud quod aliquid continet. *A place.*
 Logos, sermo, ratio, verbum. *Speech, reason, a word.*
 Loquor, verba qua liacunque profero. *To speak.*
 Luceo, lucem emitto. *To be light.*
 Ludo, ludum exerceo, jocor. *To play, or to sport.*
 Lues, cum in urbe aut in agro febris aliudve morbi genus, homines aut pecora, aut utrosque corruptit. *A common disease or murrain.*
 Lugeo, *To bewail, to lament a thing, or else absolutely to mourn, and sometime to be a mourner in apparel.*
 Lou, solvo, pœnas do. *To redeem, to clear, to pay for.*
 Ultra, habitacula ferarum, *Denses of wilde beasts, or brothel houses, and pernicipting houses of bawdry.*
 Lynx, animal maculosum, acutissime videns. *Our men call this beast an Ounce.*

M.
 Ænalus, mons quidam Arcadiæ. *A hill of that name in Arcadia.*
 Magnes, lapis ferrum attrahens. *A stone that draweth Iron unto it. It is called also Heraclius lapis, or Sideritus.*
 Majores, avi, abavi, proavi, atavi, tritavi; & quicunque ante hos in infinitum. *Our ancestors.*
 Malo, magis velim. *To will rather.*
 Mando, comedo, vel committo. *To eat, or to commit.*
 Mando, fisto, & expecto. *To tarry, or to tarry for.*
 Manes, dii inferi inter numina lœva. *Spirits or devils.*
 Manubia, quæ manu capiantur ab hostibus. *Spoils taken in wars.*
 Manus, membrum noctum. *A hand.*
 Mapalia, agrestes casæ. *Sheep-coats, or small cottages.*
 Mare, pelagus. *The Sea,*

Margo, cujusque rei extremitas. *The brink, or skirt of any thing, or the bank of a river or sea.*
 Marmor, lapidis genus. *Marble.*
 Mars, deus belli. *The name of the god of war.*
 Martyr, testis. *A witness, man or woman.*
 Mas, vir. *A man.*
 Massicus, mons Campanie optimi vieni ferax. *A hill in that part of Italy that is called Campania, fruitful of pleasant wines.*
 Mater-nota est significatio. *A mother.*
 Medeor, do medelam. *To cure.*
 Medicor, medeor, remedium adfero. *Idem.*
 Meio, mingo, *To piss.*
 Mel, liquamen dulce. *Honey,*
 Meleager, vel Meleagrus, Oenei Ætoliae regis filius. *A mans name.*
 Menda, & mendum, error, erratum. *A fault.*
 Mens, mulierum profluvium. *Womens flowers.*
 Mensis, tempus lunæ curriculo consumatum. *A month.*
 Mercur, aliquid facio, quamobrem, dignus sum, qui obtineam præmium, vel pœnam patiar. *To deserve.*
 Meridies, dies medius. *Noon or the noonsteed.*
 Metior, pondero, mensuro, considero. *To measure.*
 Meto, seco, amputo herbam, vel segementum. *To mow.*
 Metuo, timeo. *To fear.*
 Metuor, timeor. *To be feared.*
 Meus. *Mine.*
 Mico, fulgeo, cum motu vel tremore. *Often with certain intermissions to shone, and likewise to be moved, to put forth fingers to him with whom we play, will put forth, which is called, Micare digitis.*
 Miles, qui vel quæ militiam exercet. *A warrior or soldier.*
 Minæ, metus, incussones per verba aut signa. *Threatnings.*
 Mingo, urinam facio. *To piss, or to make water.*
 Minoræ, posteri, etiam post triempates

NOM. ET VERBORUM

tes futuri. Our successors.
 Misceo, To mingle, to serve drink, sometimes to trouble.
 Misereor, miserecordia afficiar. To take pity on.
 Mitto, ad aliquem do. To send.
 Menia, muri urbis. The walls of a town, and figuratively the town itself.
 Merito, tristis, dolore afficiar. To be heavy, sad, in a dump or a mourning.
 Monopoton, nomen non flexum, sed carent omni casu præterquam uno & eo obliquo. A noun having one termination, and that in one oblique case.
 Mons, terræ tumor altissimus. An hill.
 Mordeo, dentibus lædo. To bite.
 Morior, è vitâ discedo. To die.
 Mos, ritus institutum consuetudine firmatum. A custom.
 Mulgeo, lenio. To assuage.
 Mulgeo, lac è mammis exprimo. To milk.
 Mulier, quæ non est virgo. A woman.
 Mulfum, potus ex vino & melle. A certain wine confect with honey.
 Multiplico, adaugeo. To multiply, to increase.
 Munia, onera, legi dedita, & officia quæ publicè præstantur. A duty or office.
 Mus, exiguum animal. A mouse.

N.

Nancisor, acquiro. To get, and to obtain.
 Nascor, orior, in mundum venio. To be born.
 Natales, conditio sanguinis & familiæ. The degree of blood and gentry. *at generosi natales, natales obscuri.* It is also taken for years. Sex mihi natales ierant. There were passed six years. It is also used

for the origin or first spring of things.
 Natalis, dies alicui natalis. A birthday.
 Natrix, serpens aquaticus. A water Serpent, that with poison infects the water.
 Natu, ætate, partu. By age, or by birth.
 Neco, quacunque re te occido. To kill.
 Necto, ligo, conjungo. To knit.
 Nefrens, porculus per atramentum frambam frangere nondum potens. A young pig.
 Negligo, contemno, non curo. Neg to pass on, to consider.
 Nigreo, niger. sio. To become black.
 Nemo, ne homo. No body, man or woman.
 Neo, filum torqueo. To spin.
 Nervus, motus sensuque instrumentum. A nerve.
 Neuter. Neither of both.
 Nexo, ligo vel recto. To bind.
 Nideo, splendeo. To shine.
 Nihil, rei cuiusvis privatio. No thing.
 Nihilum, rei cuiusvis privatio.
 Nil, vide nihil.
 Nitor, conor, ago, sedulo. To go about to endeavour.
 Niveo, est oculorum & aliorum membrorum nisu aliiquid conati. To give a token with the eyes, to wink, to endeavour.
 No, nato. To swim.
 Noceo, malum infero. To burn or to harm.
 Noctu nocte. By night.
 Nolo, renuo, non volo. Tonill.
 Nonæ, quasi novæ, propter initium observationis. Erant autem in Martio, Maio, Junio, & Octobri, sex illi dies qui calendaras sequabantur, in reliquo quatuor. *The nones of a month.*
 Nosco, rem certam habeo. To know.
 Noster. Ours.
 Nostras. Of our country, *Sæc, vocation.*

Notes

spring of

A limb.

A ~~us-~~
insects

ge, or by

ido. To

it.

tem fa-

tens. A

to. No

become

man or

rumen-

z.

No-

.

go a-

mem-

To give

to en-

or to

.

irium

n in

obi,

equa-

Tic

now.

ufa-

atus;

IN T E R P R E T A T I O.

Nodus, ventus meridionalis, quem nos Austrum appellamus. *The fourth wind.*

Nubes, vapor humidus sublimè e-
grediens. *A cloud.*

Nubo, viro trador. To be married to
a man: for it is in the womans part
only.

Nuga, cùm nibil agimus. *Trifles.*

Nullus, None.

Nundinum, dies & conventus status
terum mercatorum. *A fair.*

Nuo, A verb not much in use, the com-
pounds thereof be commonly received,
and it signifieth to nod.

Nuptiz, legitima conjunctio maris
& feminæ in vita societatem,
Marriage.

Nurus, filii uxor. *A daughter in
law.*

Nycticorax, corvus nocturnus. *A
night crow.*

O.

Odeo, oppono, sive appono. *To set
against.*

Obex, objectum aliquod, vel ob-
staculum, ut pessulum, sera. *A bar
or stop.*

Oblivicor, è memoria aliquid exci-
dere sino. *To forget.*

Obles, qui vel quæ traditur in fidem
alteri. *An hostage, or pledge, man or
woman.*

Occido. To fall or perish, and so be
slain.

Occido. To set as the Sun sets.

Occiput, posterior pars capitis. *The
binder part of the head.*

Occludo, cludo. To shut.

Oculto, abscondo, abdo. To hide.

Oculo Idem.

October, mensis octavus à Martio.
*The tenth moneth in our year, called
October.*

Odor, vel odos, quasi olor ab oleo,
est autem in seus aer. *A savour.*

Oleaster, olea sylvestris. *A certain
shrub like the olive-tree, the Greeks
call it the wilde olive, or the ground-
olive, for the lowness.*

Oleo, odorem spiro & emitto. To
give a smell, and that indifferently, so
that the difference be made with
bene and male.

Olfacio, odoror. To smell or to savour
a thing: by translation it is to perceive
and find, to foresee.

Omen, augurium quod sit ore. *Hil-
lasing, and fore-telling.*

Omnis, Every one.

Onus, pondus alicui injunctum. *A
burden.*

Onyx, unguis & gemma. *The nail
of a mans hand, a precious stone
white like a nail, the baw in a mans
eye.*

Operio, tego. To cover.

Opifex, qui opus facit. *A work-
man.*

Opis,adminicali,præsidii. *Of aid and
help.*

Oppango, circumfigo, circumplantio:
To fasten, or to joyn unto, or to plant
about.

Opus Opuntis; nomen civitatis in
Locris. *A towns name in the coun-
try of Locris.*

Orbis, circulum mundi, res rotunda.
*A globe, or a bowl; and thereof the
world is called Orbis, because it is
every way round like a bowl.*

Ordior, incipio, To begin, or to com-
mence.

Ordior id est, texo. To weave.

Oriens, regio orientalis. *The East.*

Orion, nascor, surgo, incipio. To spring,
to rise, to begin.

Orontes, nomen viri & fluvii. *A mans
name, or a certain river in Syria, now
called Tarsaro.*

Os, oris, concavum illud intra quod
iunt dentes & lingua. *A mouth.*

Os, ossis, solidamentum corporis da-
rum. *A bone.*

Ostrea, concha species. *An Oyster.*

Ovum. *An egg.*

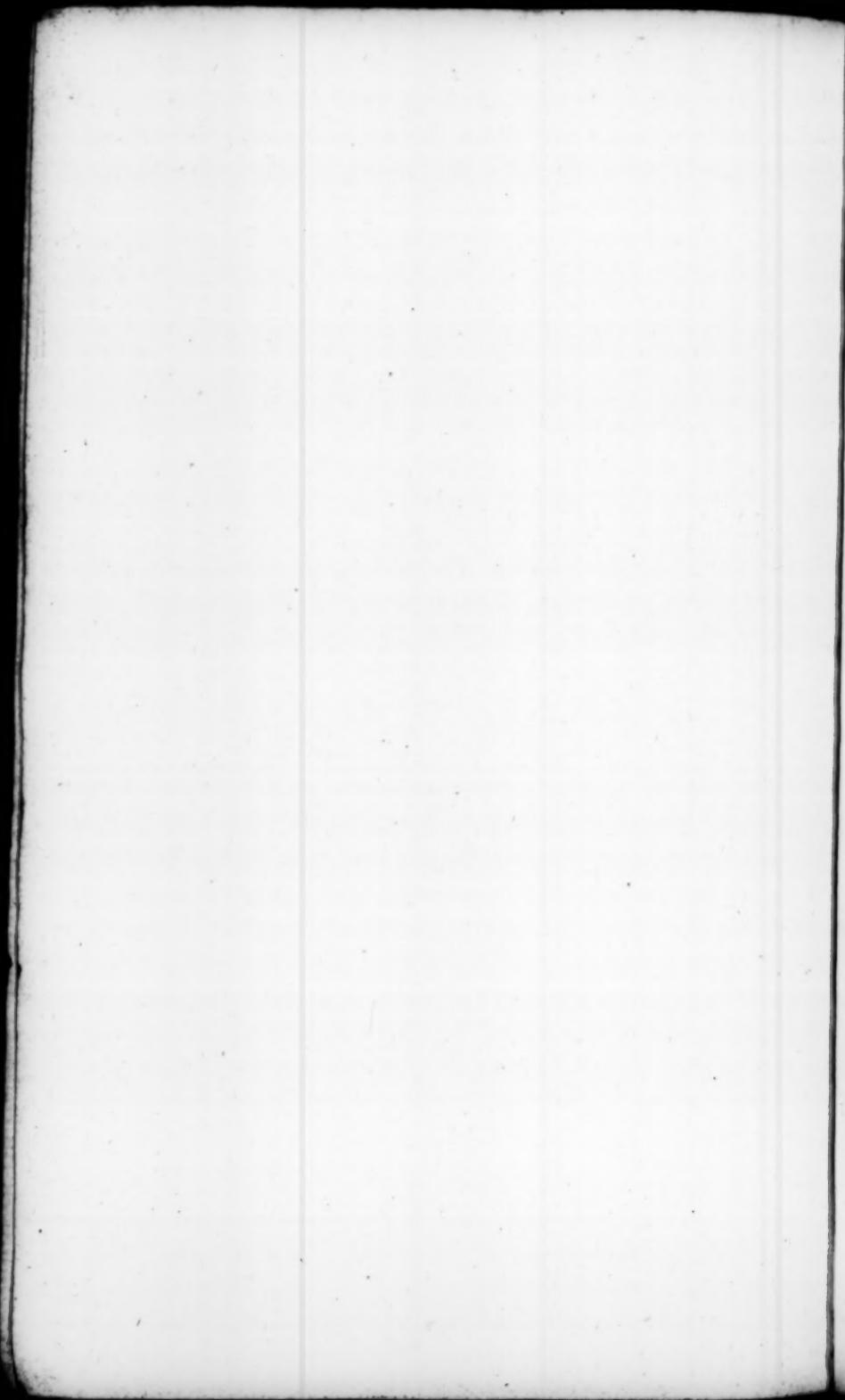
NOMINUM ET VERBORUM

P.

Paciscor, pactum facio, convenio.
To make a bargain, to fall to an accord, sometime to promise.
 Pallo, parum albo. *To be pale.*
 Pampinus, vitis ramus. *A vine-branch.*
 Pando, aperio, patefacio. *To open.*
 Pangō, paciscor, cano jingo, plango,
figo, To bargain, to sing, to joyn, to nail, to fasten.
 Panis, que pascimur. *Bread.*
 Panther, & Panthera, animal quodam
Pardo simile. A certain beast.
 Papaver, genus herbæ soporiferum.
Toppie.
 Papyrus, charta quā utimur in literis
scribendis. A certain sort of rush growing in the marshes of Egypt, somewhat high, whereof they made a kinde of paper, and called it Papyrus, whereof our paper now is called likewise.
 Paradisus, locus amoenissimus. *A place of pleasure.*
 Pareo, abstineo ab ultione. *To spare.*
 Parenz, pater aut mater, avus aut avia.
A father or mother: a grandfather or grandmother.
 Pareo, obedio. *To obey.*
 Paro, prolem produeo. *To bring forth.*
 Parnassus, mons in Phocide duos vertices habens. *An hill in Phocis, a countray in Greece.*
 Partio, divido, & quasi partes facio.
To part or divide.
 Parturio, cupio aut conor parere. *To be toward labour.*
 Pasco, nutrio. *To feed, to nourish.*
 Pascor, nutritor, alor. *To be fed.*
 Passer, avis salaciissima. *A Sparrow.*
 Pateo, apertus sum. *To be open.*
 Patior, sustineo, tolero. *To suffer, or to abide.*
 Patro, aliquid mali committo. *To commit some evil,*

Patruelis, patuorum filii. *Brothers chil- dren.*
 Paveo, timeo. *To fear.*
 Pecten, instrumentum textorum, & dentatum. *A comb, or a weavers tray.*
 Pecto, orno capillos. *To comb the hair.*
 Pecus, cudas, oris, omne animal quod sub hominis imperio pabulo terræ pascitur. *All castell.*
 Pedes, qui pedibus incedit. *A son man.*
 Pedo, ventris crepitum facio. *To fart.*
 Pelagus, mare, *The Sea.*
 Pellex, mulier impudica. *An harlot.*
 Pello, ejicio, removeo. *To drive or put away.*
 Penates, dii domestici, quod penes nos nati sunt. *Household gods.*
 Pendeo, suspensus sum. *To be hanged.*
 Pendo, suspendo, vel pondero, astimo.
To hang, to weigh, to prize.
 Penis, cauda. *A tayl and at the last it was taken for a mans yard.*
 Penus, vel penum, omne esculentum & poculentum, quo homines vescuntur. *All manner of viestials.*
 Perago, perficio. *To finish, and to perfect business.*
 Percutio, ferio. *To smite.*
 Perdix, avis nota. *A Partridge.*
 Perdo, amitto. *To lose.*
 Perduellis, hostis. *An enemy in the war.*
 Pergamus, civitas insignis Asiz in dictione Trojanorum. *The city of the Trojans, otherwise called Ilium, or Ilion.*
 Pergo, in re procedo, abeo, *To go forward.*
 Perlego, totum lego, wholly and shorowly to read.
 Permissu, permissione, cum nemo adversatur. *By sufferance, with leave and licence.*
 Perpetior, multum cum labore ac dolore patior, *Thoroughly to bear or suffer.*
 Perplaceo, valde placebo. *To please*

ers chil.
um, &
peavers
mb the
l quod
o terrz
t foot.
o. To
barlot.
ive or
esnos
aged.
limo.
last is
um &
scun-
o per-
n the
n di-
f the
n, or
' go
and
emo
leave
ac
er et
afe
my

INTERPRETATIO.

very much or thorowly to please.
Persis, orientalis regio. The country
of Persia.

Pes, imma pars corporis quā gradimur. A foot.

Peto, oro, obsecro, volo. To ask.

Phalerae, ornamenta equorum, Horse
trappings.

Pharus, turris altissima in portu
que lucet navigantibus. A watch
tower.

Phædus, navicula velox & oblonga.
A brigandine.

Philotes, nomen mulieris. A woman's
name.

Phœnix, avis in oriente, à Phoeni-
ceo pensarum colore dicta, toto
orbe celeberrima, in Arabia na-
scens, aquilæ magnitudine. Phœ-
nix the bird.

Phryx, vir, Phrygian. A Trojan.

Picas, pius cultus. Godlinesse.

Piget, dolet, seu molestum est. It
irriteth.

Pingo, formam alicuius rei ductis li-
neis repræsento. To paint.

Pinso, tundo, panem conficio. To
smite with the beak, to bear in a
mortar, as once they did their grain,
and therof to bake.

Pinus, arbor est picei generis, nuces
ferens omnium maximas, quas
Latini Pineas vocant. A pine-
tree.

Piper, herba. Pepper.

Piscis, animal quod continuè sub a-
quis degit. A fish.

Pix, rosina ex arboribus fluens.
Pitch.

Placeo, gratias sum. To please.

Plage, retia latiora ad capiendas fe-
laci. Hunting nets, or wide meshed
nets to take beasts.

Plando, manibus percuto, ac gestu
laeticiam indico. To clap hands for
joy.

Plebs vel plebes, idem quod vulgus.
The common people.

Plecto, supplicio afficio, punio, ferio.
To punish, to beat.

Pleo, plenum facio. To fill.

Plico, contraho, & rugas facio. To fold
or to plait.

Pluo, aquam demitto. To rain.

Plus, vox incrementi. More.

Polleo, possum, valeo. To be able,
so be of power: and sometime is is
taken for to pass, or to be better, or
more profitable.

Pono, colloco, constituo. To set, or to
put.

Pons, asser, vel quodvis aliud per
quod super aquas transimus. A
bridge.

Ponrus, mare. The sea.

Porticus, ampla domus, propter re-
pentinos imbræ deambulationis
gratia ædificata. A gallery, or an
ambulatory.

Polco, peto. To ask, to require.

Postis, latus portæ sive januæ. A
post.

Poto, bibo. To drink.

Præcordia, quæ extra separant ab
inferiore viscerum parte. The
Midriff.

Præcurro, antecurro, sive cito ante eo:
To run before.

Prælego, ante lego, ut solent præcep-
tores suis discipulis. To be an Inter-
preter, or a Reader, and sometime to
cut, or to say by.

Præminco, præcello. To excell o-
thers.

Prænesti, nomen urbis. A town in
Italy.

Præs, sponsor qui se obligat, id est,
fidejuxtor in lite nummaria. A
surety.

Præses, qui vel quæ præsidet. He or
she that superintendeth.

Præsul, qui vel quæ præst. I-
dem.

Prandeo, prandium sumo, vel ante
prandium cibum sumo. To dine.

Precis, precatiōnis, obsecrationis.
Of prayer, of petition.

Premo. To press, to be against, and
to vex, to pursue, and to be hard
as hand wish, to drive, to bide, to
expel, to shun, to deflower, to
kill, &c.

NOM. ET VERBORUM

Primitiæ, primi fructus ex agro percepti, qui deo offeruntur. First fruits of a man's grounds, or the firstlings of any other thing.

Princeps, qui vel quæ principatum obtinet. The Prince, or Princess.

Problema, propositio interrogatio nem annexam habens. A demand.

Prodo, manifesto. To betray, to make manifest.

Proficiscor, eo aliò. To go forth.

Proluo, multum sive multo tempore lavo: To all to wash.

Promineo, procul appateo. To hang out in sight.

Promo, profero, eloquor: To set abroad, or to utter.

Promptus, paratè sine morâ: With readiness or speed.

Psallo, cano instrumento musicò. To sing, or to play on an instrument.

Puber, vel pubes, propriè lanugo quæ maribus decimo quarto anno, feminis duodecimo circa pudenda oriri incipit: Ripeness of age.

Pudet, pudore afficior. It shameth.

Puerasco, exactâ infantâ pueritiam inchoo. To wax a childe.

Pugil, qui vel quæ pugnandi artem novit. A Champion, man or woman.

Pulvis & pulver. Dust, notum est.

Pumex, lapis cavernosus. A pumice stone.

Punctus & punctum, minima individuâque linea pars. A prick or a point, a little centre.

Pungo, stimulo, morsum ac aculeum infigo. To prick, or sting.

Pus, sanies & quicunque humor in putredinem versus. Matter or core.

Python, serpens è putredine natus. A Serpent.

Q.

Quero, investigo, interrogo. To seek for, to search.

Quatio, moveo, concurio. To shake.

Quercus. An Oak.

Queror, lamentor. To complain and lament.

Qui. The which.

Quies, vacatio à labore, aut cessatio à quovis opere. Rest, it appertaineth to the body: Tranquillitas, unto the minde.

Quilibet. Everyone, or whosoever ye will.

Quinisco, caput inclino, moveo. To hang the head.

Quisquilia, purgamenta & quicquid ex arboribus furculorum, foliorum, aut florum minutum decidit. Things of no weight, things not worth thy regard, or chippings.

Quot. How many.

R.

Rabula, homo futilis. A brawler, or a smasher in the Law.

Rado, cultro vel quâvis re acutâ decerpio: To shave.

Ramex, ruptura, & dissentio intestinorum. Bustness.

Rapio, per vim traho, aufero: To snatch away.

Rastrum, instrumentum dentatum, quo utimur in scenificio ad corrundem scenum. A rake.

Raucio, raucus sum. To be boarish.

Recido, retrò sive iterum in eadem cado: To fall backward, or to fall into the same again.

Recordor, rursus in mentem revoco. To call to minde again.

Reddo, acceptum vel ablatum restituio. To render, or to restore.

Redoleo,

To
g.
and
atio
iz-
ante
ye
To
uid
io-
lit.
or
e-
i-
lo
n,
r
a
u
b

INTERPRETATIO.

Redoleo, odorem aliquius rei refero vel multum oleo. *To bear the favour of a thing or to savour strongly, and by a metaphor, to resemble and to taste of.*

Refringo, iterum frango. *To break open.*

Rego, guberno. *To rule, or to govern.*

Relego, rursus lego. *To read again.*

Reminiscor, recordor, memini. *To remember.*

Ren, viscus quoddam. *The kidney.*

Renuo, refuto, rejicio. *To refuse.*

Reor, arbitror, puto. *To suppose.*

Repango, dissolvo, rejungeo. *To unloose, to disjoin.*

Reperio, invenio. *To find.*

Repetundarum alienarum pecuniarum, de quibus praes provincie à provincialibus accusatur, si quas vi aut dolo exilavit. *Of bribery and pillage, or of extortion.*

Replico, disfollo. *To unfold.*

Repungo, iterum stimulo, vicem reddo. *To prick again.*

Res, omnia sive corporalia sive incorporalia comprehendit. *A thing.*

Reficio, rursus percipio. *To know again.*

Repugo, repudio, sperno. *To refuse.*

Restis, funis vel lorum. *A rope or a with.*

Resulto, resilio, revertor, in contrarium falio. *To rebound.*

Rete, instrumentum quo pisces capiuntur. *A net.*

Rex, nota est significatio. *A King.*

Rideo, cachinno. *To laugh.*

Ringo, os torqueo ut canis. *To make an evil favoured face like a snarling dog, and to vex.*

Robur, species quercus durissimæ. *An oak.*

Rodo, mordeo, comedo. *To gnaw.*

Roma, urbs Italie quondam à pastoribus condita, olim gentium domina, cum floret, quarta & potesta Monarchia. *Rome.*

Ros, humor qui sereno tempore ex-lo fluit. *A dew.*

Rofra, templum seu forum judiciale ante curiam Holstiam, in quo erat pulpitum, ex quo concionari solebant. *The place where masters are proclaimed.*

Rudens, funis nauticus. *A cable.*

Rudo, graviter sono ut alinus. *To cry like an ass.*

Rumpo, frango. *To break.*

Ruo, cado. *To fall.*

Rus, locus extra urbem, ubi agri sunt & villæ. *The country.*

S.

Sacerdos, quod venerabile. *Holy.*

Sacerdos, deo dicatus ad sacrificia facienda. *A Priest or Nun.*

Sacro, deo dedico, sacrum facio. *To dedicate.*

Sal, quo utimur in cibis condiendis. *Salt.*

Salio, salto. *To leap, or to leap as brute beasts do when the male covereth the female.*

Sallo, sale condio, ac conspergo. *To salt, to powder, or to season with salt.*

Salto. *To leap or to dance.*

Salum, mare, à sapore salis. *The Sea.*

Salus, incolumentas. *Health.*

Sammis, nomen gentis. *A Samnite.*

Sancio, firmo, & proprio effuso sanguine per hostiz immolationem. *To make sure and to establish.*

Sanguis, crux qui ex vulnere spargitur. *Blood.*

Sapphirus, pretiosus lapis. *A Sapphire.*

Sapientia, rerum divinarum atque humanae scientia. *Wisdom.*

Sapiens, saporem habeo. *To have a taste.*

Sarcio, purgo, reficio, integrum facio. *To patch and amend.*

Sardonix. *A certain precious stone.*

Satago, satis ago, labore, sollicitus sum. *To do endeavour.*

NOM. ET VERBORUM.

Satrapas, princeps. A Prince.

Scabo, frico. To scratch, or rub.

Scalpo, sculpo, & fodio unguibus ac manibus. To claw, or to scratch.

Scando, in altum tendo. To climb.

Scindo, seco, fendo. To cut, or to divide.

Scio. To know.

Scobis, & scoba, id est, quod ab aliqua materia decidit per serram, terebram, aut limam. Dust.

Scriba, qui literas, vel gesta, vel tabellas, & similia scribit altius nomine. A scribe, or notary.

Scribo, literas formo. To write.

Scrobs, fossa, aut puteus. A ditch, or a pit.

Scurrus, qui risum ab auditoribus caput, non habitu ratione verecundia aut dignitatis. A scighter, or a parasite.

Secerno, adjungo, separo. To divide, to separate.

Seco, dividio. To cut.

Sedeo, quietico. To sit.

Seges, frumentum in spicis. Corn, yet standing.

Seligo, seorsim colligo. To gather apart.

Semis, id est, semias, sex unciae, dimidium assis. Half a pound, or the balf of a whole silex.

Senecta, vel senectus, senium, etas, Old age.

Senex, senio confectus, An old man.

Senio, quod sex puncta continent, the sixt post.

Senium, idem quod senecta.

Sennus, & senium, organum sentiendi, & quod mente concipiatur. Any of the five wits, called the senses; or that which the mind conceiveth, called the meaning.

Sentio, aliquo sensu percipio, pro intelligo ponitur. To perceive by some sense, or to understand.

Sentis, spina. A thorn.

Septilio, defunctum tetra condo. To bury.

Sepio, obstruo, circundo, munio. To compass, to hedge.

Seps, serpens parvus. A little serpent, after whose stroke the members do rot.

Sequeror, abeuntem subsequor, To follow.

Serino, loquiela. Speech.

Ser, populus Asia. One of a certain people in Asia called Seres.

Sero, semino, planto. To sow, or plant, or to graft; and sometime by translation, to beget. By translation, also we say, Serere bella, serere certamina; id est, movere lites & pugnas.

Serpens, anguis. A dragon, or serpent, or a snake.

Sibilus, est quidam stridororis per angustam spiritus emissionem, inter dentes teret. An hissing.

Sido, descendō ad sedendum. To pitch or to lie down.

Silex, arbor quam dulcō salicem vocant. An Oster: with the difference Montanum, it significeth a simple tree the Apothecaries do use, in Lateine called Seceli Massiliensis.

Silex, lapis durissimus, unde ignis excutitur. A flint-stone.

Sinapis, & sinapi, herba est semen ferens tantā acrimoniam, ut lacrymas cieat comedenti. Scenis, mustard.

Sindon, velum subtilissimum. Fine linen cloth, lawn.

Singultus graviter tristus, & singulum emitto. To sob.

Sino, permitto. To suffer.

Sinus & sinum, genus vasis sinusosi. A bowl or dish to drink wine or milk in.

Siren, monstrosus maris. A Mearmaid.

Siser, herba cuius radix praeceps est in usu. A parsnip.

Sisto, stare facio. To stand before.

Sitis, desiderium potionis. Thirst.

Soboles, successio. An off-spring.

Socrus, uxorius vel manu-mater. A mother-in-law.

Sodalis, ejusdem sortis socius. A fellow.

Sol, qui Phœbus dicitur. The Sun.

Soleo,

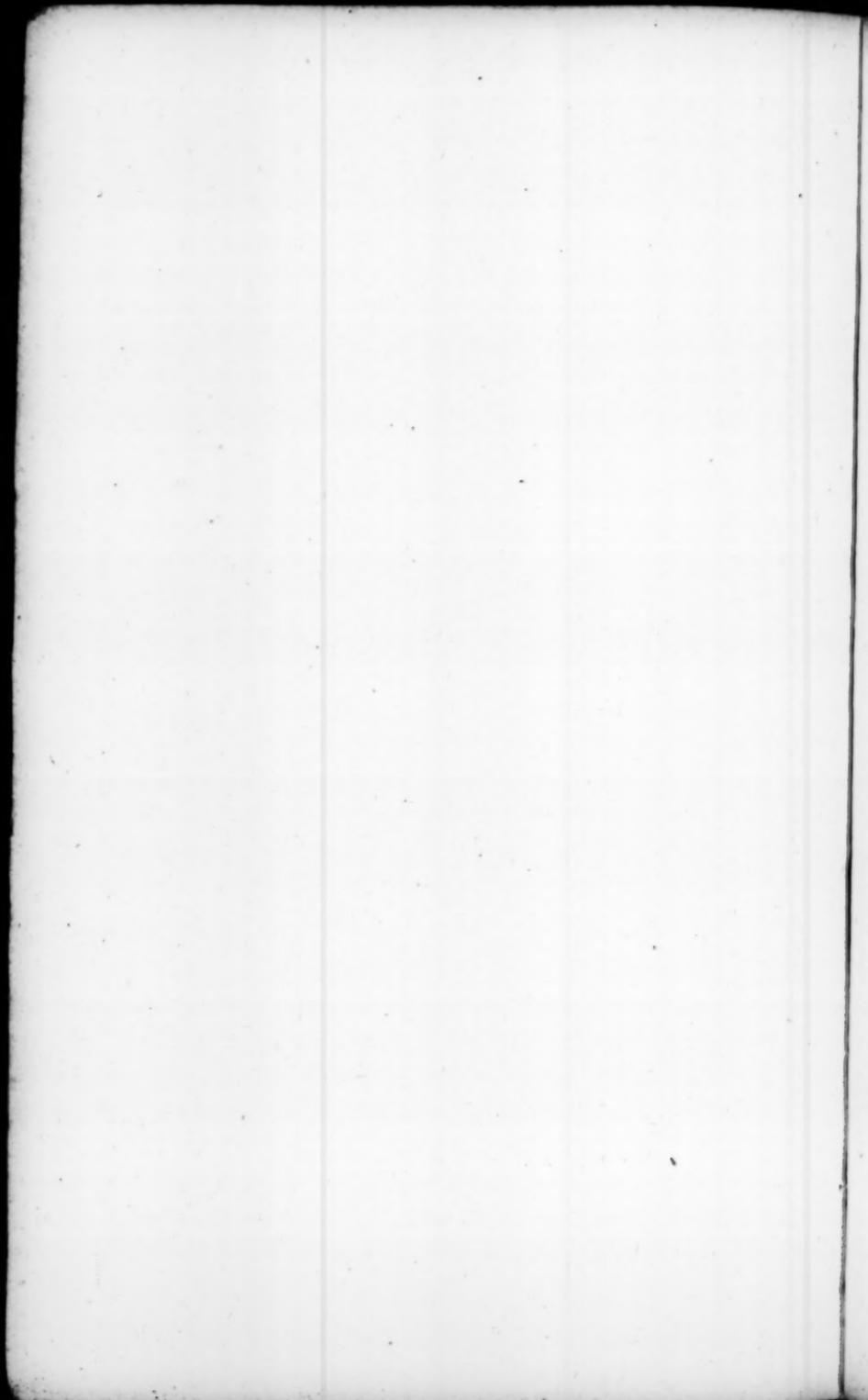
To
scr-
bers

To

tai

an,
la-
we
na;

em,
per
in-

To

vo-
nce
ple
a-
mis

en
y-
2-
ne
al-

A
x.
d.
lt

INTERPRETATIO.

Solgo, fuctus sum. *To be won.*
 Solum, sella regia, in qua reges ius
 dicentes sedebant. *A throne, or
 chair of state.*
 Solvo, quod ligatum erat dissolvo,
 ac enodo. *To loose.*
 Somnus, sopor, quietus. *Sleep.*
 Sono, sonum facio. *To sound.*
 Sorbo, deglutio quicquam molle.
To sup.
 Soror, nocturna est. *A sister.*
 Spargo, late projicio, ac passim
 jacto. *To sparkle, or sprinkle.*
 Species, effigies, aromata, genus,
 visio. *A form, spice, the kind of a
 thing, or an appearance.*
 Specio, video. *To see.*
 Specus, spelunca, unde spectare li-
 cet. *A dence to wait a prey.*
 Sperno, despicio, contemno. *To de-
 spise.*
 Spinus, agrestium prunorum arbor.
A sloe tree.
 Splen, liens, viscus quoddam. *The
 milt.*
 Spondeo, sponte promitto. *To pro-
 mise, and something to be roothed.*
 Sponfalia, promissio sive stipulatio
 futurarum nuptiarum. *Betrothing,
 with conditions taken.*
 Spontis, naturæ & ingenii proprii.
Of nature, and own disposition.
 Statuo, pono, colloco, erigo. *To
 place, to set up, sometime to decree
 and appoint; sometime to dedicate,
 and to set before.*
 Sterno, projicio in terram. *To throw
 down, or to spread.*
 Sterto, dormio, somnum altum dor-
 miendo capio. *To sleep till we
 snort.*
 Stipis & stips, pecunia genus, quod
 per capita colligere solent. *A mo-
 ney gathered by the poll, for the use
 of the gods, or for the poor: and
 therefore it signifieth also reward, or
 profit.*
 Stirps, origo, progenies, loboles. *A
 stock, a tribe, a descent, and some-
 time it is the body of a tree. Idem
 quod truncus.*

Sto, erectus sum, vel maneo. *To
 stand.*
 Strepo, sonum facio. *To make a
 noise.*
 Strido, strepitum edo. *To make a
 noise, a wriggling, or croaking.*
 Strideo, facio stridorem, sonum vio-
 lentum. *To make a great noise, or
 to gnash with teeth. It is applied also
 to wheels, to door-books, to ser-
 pents, to the sea, and such other
 things.*
 Stringo, premo, arteo. *To make strait,
 to pull, and sometime to strike.*
 Struo. *To build, to pile up, and some-
 time to endeavour and to go about, or
 to set in array.*
 Stultitia, imprudentia, stoliditas. *Fool-
 ishness.*
 Suadeo, hortor ad id quod intendo.
To counsel.
 Suber, genus ligni, quod nautis utile
 est, ut supernarent retia. *A cork-
 tree.*
 Sublego, furto aliquid surripio. *Pri-
 vily to steal away.*
 Suboleo, leviter oleo, sive odoratus
 seniu leviter percipo. *To favour
 or to smell a thing a little, and by
 translation, to be espied, and to be
 smelted out.*
 Sueco, soleo. *To be accustomed.*
 Suffero, sustineo, patior. *To sustain,
 or to abide.*
 Sugro, spiritu attraho succum. *To
 suck.*
 Sulmo, oppidum in Eutisi. *A town*
 Sum. *To be.*
 Sumo, multum & pene nimium mihi.
To take.
 Supellex, res domestica. *Household-
 stuff.*
 Suppetiz, auxilium, subsidium. *Aids,
 help, succour.*
 Supplice, humiliter & cum reveren-
 tia precor. *To intreat.*
 Surgo, erigo me. *To arise, sometime
 to spring, or to grow, to increase. It is
 also to arise by little and little, as
 things do in building.*

INTERPRETATIO.

Soleo, fuetus sum. *To be wont.*
 Solium, sella regia, in qua reges ius
 dicentes sedebant. *A throne, or
 chair of state.*
 Solvo, quod ligatum erat dissolvo,
 ac enodo. *To loose.*
 Somnus, sopor, quiet. *Sleep.*
 Sonus, sonum facio. *To sound.*
 Sorboe, deglutio quicquam molle.
To swallows.
 Soror, notum est. *A sister.*
 Spargo, late projicio, ac passim
 jacto. *To撒inkle, or sprinkle.*
 Species, effigies, aromata, genus,
 visio. *A form, spice, the kind of a
 thing, or an appearance.*
 Specio, video. *To see.*
 Specus, spelunca, unde spectare li-
 cet. *A denre to wait prey.*
 Sperno, despicio, contemno. *To de-
 spise.*
 Spinus, agrestium prunorum arbor.
A thorn tree.
 Splen, lien, viscus quoddam. *The
 milt.*
 Spondeo, sponte promitto. *To pro-
 mise, and something to betroth.*
 Sponsalia, promissio sive stipulatio
 futurarum nuptiarum. *Betrothing,
 with conditions taken.*
 Spontis, naturæ & ingenii proprii.
Of nature, and own disposition.
 Statuo, pono, colloco, erigo. *To
 place, to set up, sometime to decree
 and appoint; sometime to dedicate,
 and to set before.*
 Sterno, projicio in terram. *To throw
 down, or to spread.*
 Sterto, dormio, somnum altum dor-
 miendo capio. *To sleep till we
 snort.*
 Stipis & stips, pecunia genus, quod
 per capita colligere solent. *A mo-
 ney gaibered by the poll, for the use
 of the gods, or for the poor: and
 therefore it signifieth also reward, or
 profit.*
 Stips, origo, progenies, loboles. *A
 stock, a tribe, a descent, and some-
 time it is the body of a tree. Idem
 quod truncus.*

Sto, erectus sum, vel maneo. *To
 stand.*
 Strepo, sonum facio, To make a
 noise.
 Strido, strepitum edo. *To make a
 noise, a wringing, or croaking.*
 Strideo, facio stridorem, sonum vio-
 lentum. *To make a great noise, or
 to gnash with teeth. It is applied also
 to wheels, to door-books, to ser-
 pents, to the sea, and such other
 things.*
 Stringo, premo, artlo. *To make strait,
 to pull, and sometime to strike.*
 Struo. To build, to pile up, and some-
 time to endeavour and to go about, or
 to set in array.
 Stultitia, imprudentia, stoliditas. *Fool-
 ishness.*
 Suadeo, hortor ad id quod intendo.
To counsel.
 Suber, genus ligni, quod nautis utile
 est, ut supernarent retia. *A cork-
 tree.*
 Sublego, furto aliquid surripio. *Pri-
 vily to steal away.*
 Suboleo, leviter oleo, sive odoratus
 seniu leviter percipio. *To favour
 or to smell a thing a little, and by
 translation, to be espied, and to be
 smelled out.*
 Suelco, soleo. *To be accustomed.*
 Suffero, sustineo, patior. *To sustain,
 or to abide.*
 Sugò, spiritu attraho succum. *To
 suck.*
 Sulmo, oppidum in Brutis. *A town*
 Sum. *To be.*
 Sumo, multum & pene nimium mihi.
To take.
 Supellex, res domestica. *Houshold-
 stuff.*
 Suppetix, auxilium, subsidium. *Aids,
 help, succour.*
 Supplicio, humiliter & cum reveren-
 tia precor. *To implore.*
 Surgo, ergo me. *To arise, sometime
 to spring, or to grow, to increase. It is
 also to arise by little and little, as
 things do in building.*

NOMINUM ET VERBORUM

Sus, animal folidum, A Boare, Sow, or Hogge.
Synodus, conventus, A counsel con-
gregate.

T.

Taceo, sileo, non loquor. To keep silence.

Tader, pertusum est: displexer. It irk-
eth, or wearieb.

Tenarus, locus umbrosus in radice
Malæ promontorii Laconicæ juxta
Spartam, civitatem, in quo quia
hiatus magnus est, & strepitus
quasi progradientur sentitur, di-
xerunt veteres per hunc esse de-
scensum ad inferos. A promontory
in Laconia, wherein is an entrance to
go down to hell.

Tagus, fluvius Lusitanicæ habens are-
nas aureas, A certain river in Por-
tugal.

Talio, vindicta, hostimentum. A-
vengement, or like for like.

Talpa, animal captum oculis, muri si-
miles, A mole or Want.

Tango, percuto, To touch.

Tantundem, æque tantum. As
much.

Tapes, vel Tapetum, vel Tapete, id
est, panni depicti tegmen, mirè
picum variis coloribus. A carpet
or a cloth of arras.

Tartarus, demissior inferni locus,
Hell.

Taygetus, mons in Laconide Bac-
chos facer, sub quo Sparta & Ami-
clæ. An hill in Lacedæmonia, where
Sparta and Amicla the cities doe
stand.

Teges, vile stragulum, matto scirpea.
A mat.

Temno, sperno. To despise.

Tempe, pulcherrimus ager in Thes-
salia, quam Peneus alluit, A very
fair field in Thessalia most plea-
sant to behold, and therefore appelle-
tatively it may be used for a place
of delight, as Paradise and Elidium
are. There is also Tempe in Boeotia,

called Temnesia Tempe: number
in Sicily, named for difference He-
lorix, the first is called Thessala
Tempe.

Tendo, expando. To stretch and to
bend.

Teneo, apprehendo. To hold.

Tepeo, in medio inter calidum &
frigidum sum. To be warm.

Tepeico, tepidus fio. To wax hot.

Ternio, numerus ternarius. The
number of three.

Tero, communio, consumo, tundo.
To wear by diminishing.

Tesqua, loca edita, aspersa.

Teskis, qui vel quæ testimonium pro-
fert. A witness, man or woman.

Teucer, Teucer, nomen proprium
Trojanorum regis. A name of a cer-
tain king of Troy.

Texo, telam & two ac paro. To weave.

Theba, nomen quartundam urbium.

The name of a city in Ægypt, and
of another in Boeotia, you shall
 finde also in authors Thebe and
Theba.

Thermæ. loca aquas habentia, aut
naturæ sponte calentes, aut for-
nace calefactas, fundendi lavan-
dive usib[us] servatas. Hot baths.

Thorax, pectus & pectoris mun-
imentum. The breast and brest-
plate.

Thrax, vir Thracicæ. A Thracian.

Thus, incensum, libamen quo deum
veneramur, aliquando ipsa arbor.

Frankincense, and the tree.

Tignus tignum, trabs quæ varie dis-
positæ domus extruitur. A rafter.

Tigris, animal velocissimum & tru-
culentum. A Tygre.

Timeo, metuo. To fear.

Timeor, metuor. To be scared.

Titubo, lingua vel pedibus vacillo.
To stumble, or stammer.

Tollo, elevo, sublevo. To lift up, to
bring up as children are by nursing,
or else to stay or take away.

Tondeo, crines vel lanam feco for-
cipe. To clip or shear.

Tonitrus & tonitru. nubis iste seu
Potius

er
e-
la
to
&
be
o.
o.
n
-
d
ll
t
-
-
1

INTERPRETATIO.

potius dirupere sonus. *Thunder.*
Tono, valde sono, ac facio tonitrum. *To thunder.*
Torpeo, languidus sum & remissus.
To be sluggish and weak.

Torqueo. *To wreath, to wrest. to wind, or turn about, to govern, to spinne, to vex, and trouble, to whirl, &c.*

Torquis, circulus aureus collique ornamentum. *A chain to adorn the neck.*

Tortens, fluvius per pluviam collectus. *A lake without spring begun by rain.*

Torroeo, uro, asso. *To roast.*
Torrens, lignum ardens uel adustum. *A fire brand.*

Tot. *So many, or how many.*

Tracto, traho, vel sursum traho. *To pull and to draw up, or to handle by fair or foul means.*

Transfero, in potestatem alterius transfero. *To deliver unto another.*

Traho, vi ad me rapio ac duco. *To draw.*

Transfego, legendo transcurro ac perlego. *To read over.*

Tremo, commoveor, agitor. *To tremble.*

Tres. *Three.*

Tribus, progenies. *A kindred.*

Tricæ, capilli: pedibus pullorum gal linaceorum involuti. *Hairs or feathers wrapped about the feet of chickens or pigeons; also vair tristles.*

Triptōon, nomen quod tribus quibusunque casibus inflectitur. *A Nonne declined with three cases.*

Tros, nomen viri. *A Trojan.*
Trudo, manibus pedibusve impello. *To thrust.*

Tu. *Thee.*

Tuber, dictum à tumendo, & priore longâ terra callus. *A swelling in any thing, a mushroom, or that whereof the pufi is.*

Tueor, defendo. *To defend.*

Tuor, video. *To see.*

Tundo, decutio, pulso. *To beat or to knock.*

Tussis, vehemens spiritus eruptio ex qua meatum suum obstruunt, excutere conantis. *The cough.*
Tibris, fluvius Italiz. *Tiber.*
Tybur, oppidum Italiz.

V

Vado, eo. *To go.*

Valeo, possum, validus ac fatus sum. *To be in good health, or to be able.*

Valvæ, sunt portas geminas habentes partes in se coeuntes. *A two-fold door.*

Vannus. *A vanne to winnow corn with.*

Vas vatis, vadimonium. *A surry is a matter of debt.*

Vas vasis, instrumentum ad aliquid capiendum idoneum. *A vessel.*

Vates, poeta, & qui futura prædictit. *A prophet, or a propheteſſe.*

Vber. *The adjective signifying plentiful, abundant, copious: the substantive significeth a pap or a drug, or an udder; and sometime it is found for plentifullness, as Vber agric, for fertilitas agri.*

Vectis, instrumentum quo clauditur ostium. *A door, barre.*

Veho, navi, plauſtro, quadrupede porto. *To carry.*

Vello, traho, extirpo. *To pull or to pluck up.*

Vendo, venundo, alieno. *To sell.*

Veneo, vendor. *To be sold.*

Venio, ad aliquem accedo. *To come.*

Venter, qui à pectore ad pubem terminatur. *A belly.*

Venus, dea amoris & venustatis. *The Goddess of love and beauty.*

Ver, anni pars temperatio. *The spring time.*

Verber, instrumentum longum verberandi. *Any thing that we beat withall, as rod, whip, wand, or cibes. It signifieth also the stripe.*

Verberis, hoc non videtur deficere ullo

NOM. ET VERBORUM

ullo casu, Vide Verber.	Virus, venenum, & gravis odor. <i>Poyson, or stench.</i>
Vérgo, tendo, declino. <i>To bend, to go, or to incline someway.</i>	Vis, virtus, robur, fortitudo, natura, violentia, <i>Strength, power, nature, violence.</i>
Vermis, à vertendo, quia sese tortuando reprit. <i>A Worm.</i>	Viscum, vel viscus, id est, glutinum ad aucupium. <i>Birdlime.</i>
Verna, ex ancilla domi natus servus. <i>A bond-man born of a bond-woman at home. It is used adjectively for that that is domesticall or not strange, as vinum verna.</i>	Viso, eo ad videndum. <i>To go to see.</i>
Vettes, porcus non castratus. <i>An hogge.</i>	Vitrum, materia translucida quæ arena & cinere fit. <i>Glass.</i>
Verto, purgo, traho, To sweep.	Vivo, vitam ago. <i>To live.</i>
Verto, muto, volvo. <i>To turn or to change,</i>	Viciscor, vindico, <i>To avenge.</i>
Vervex, mas inter oves, cui adempti sunt testiculi. <i>A Weather.</i>	Vnguis, durius digitorum, tam in avibus cæterisque bestiis, quam in homine. <i>A nailor boof, and a talon.</i>
Vescor, utor cibo, & pasco. <i>To eat</i>	Vocito, frequenter voco. <i>Oftien to call.</i>
Vesper, idem quod Hesperus. <i>It is called also vesperugo, and it is taken for the even tide.</i>	Volo, as. <i>To fly, or to go apace: as, Navis volat; Fama volat;</i>
Veto, prohibeo, <i>To forbid.</i>	<i>Eus volo, vis, is to will, or to be willing.</i>
Vicem, vicissitudinem. <i>An inter-change when turnes be.</i>	Volvo, verto. <i>To roll.</i>
Video, oculus intuor. <i>To see.</i>	Vomis, vel vomer, nomen habet quod terram vomat. <i>The plough-share.</i>
Vico, ligo, seu inflecto. <i>To bind, or to bow, whereof Victores be called cou-pers, qui vasa vinaria religant.</i>	Vomo, per os ejicio, <i>To vomit, or to parbreak.</i>
Vigil, qui vel quæ vigilat. <i>A watcher, man or woman.</i>	Virgeo, premo, compello. <i>To thrust</i>
Vincio, ligo. <i>To bind.</i>	Vro, ardore aut frigore, nonnunquam alia vi lædo. <i>To burn; and by translation, to bart, or to grieve.</i>
Vinco, supero. <i>To overcome.</i>	Vtor, usum rei habeo. <i>To use.</i>
Vindex, qui vel quæ vindicat. <i>An avenger, man or woman.</i>	Vulgus, multitudo ignobilis. <i>The base and common people.</i>
Vir, notum est. <i>A man.</i>	Vulpes, animal astutum. <i>A Fox, or a Fixen.</i>
Virgilius, poeta. <i>A Poets name.</i>	Vxor, viri conjux. <i>A wife.</i>
Virgo, quæ non est passa virum. <i>A virgin.</i>	
Virtus, ars recte beneq; vivendi. <i>Ver-tue, or great power.</i>	

Finis interpretationis omnium Nominum & Verborum Grammatices.

---

oy -
ra,
we,
um
to
ex-
in
am
l a
to
e :
t :
le
pet
h-
to
ufl
n-
nd
so
be
or

V
Pra
S
Yos
I
ied
I
Hoc
I
Qua
A

Affir
Da si
Ut m
Ad e
Dare
Sacri

Magister discipulos ad studium
literarum cohortans.

VOS ad se, pueri, primis invitat ab annis,
Arque suā Christus voce venire jubet;
Pramiāque ostendit vobis venientibus ampla:
Sic vos o pueri, curat amāque Deus.
Ios igitur lati properate, occurrite Christo,
Prima sit hac Christum noscere cura Dēum.
Sed tamen ut Dominum possis cognoscere Christum,
Ingenuas artes discito, parve puer:
Hoc illi gratum officium est, hoc gaudet honore;
Infantū fieri notior ore cupit.
Quare nobiscum studium ad commune venite,
Ad Christum monstrat nam schola nostra viam.

Puer ante lectionem.

A Terno Soboles amata Patrē,
Quem vox aihere missa mandat unum
Audiri que, colique, Christe, qui nos
Ad te voce jubes venire blandā,
Affirmans pueros Deo placere;
Da sanctum mihi Spiritum, Magistro
Ut monstrante, viam ingredi, Redemptor,
Ad te quā liceat venire possim:
Da cum moribus artibūsque honestis
Sacri dogmata puriora verbī

Addiscam

Addiscam: sapientiaque & annis
Ut crescens, tibi plurimos & ipse
Olim adducere, quæ facit beatos
Doctrinamque alios docere possim.
Hac est summa mei, caputque voti,
Quod ratum jubeas ut esse, per te
Ipsum, Christe, rogo, tuumque nomen,
Æterno Soboles amata Patri.

Puer orans ante Cibum.

Conditor & rector magni, Pater optime, mundi,
Huc ades, & donis auxiliare tuis.
Nate Deo, nostra reparator Christe salutis,
Ut cibus, ut positus fac bene potus alat.
Et tu sancte comes, dux solatorum piorum
Spiritus, huic mensa missis adesse velis.
Corpora sic recte pascentur nostra, nihilque
Languida sic poterit ladere membra mali.

Post Cibum.

Corpora qui solito satias nostra cibatu,
Qui satias toto quicquid in orbe manet:
Pasce tuo, Genitor, mortalia pectora verbo,
Nostraque caelesti nectare corda riga:
Quo pariter membris, pariter quoque mente refici,
Usque tua liceat nos bonitate frui;
Tandem etiam placido veltos super arbera cursu,
Inter felices astra tenere choros.

Oratio

di,

di,

atio

O
M

A

O
I

U

I

T

E

N

R

N

S

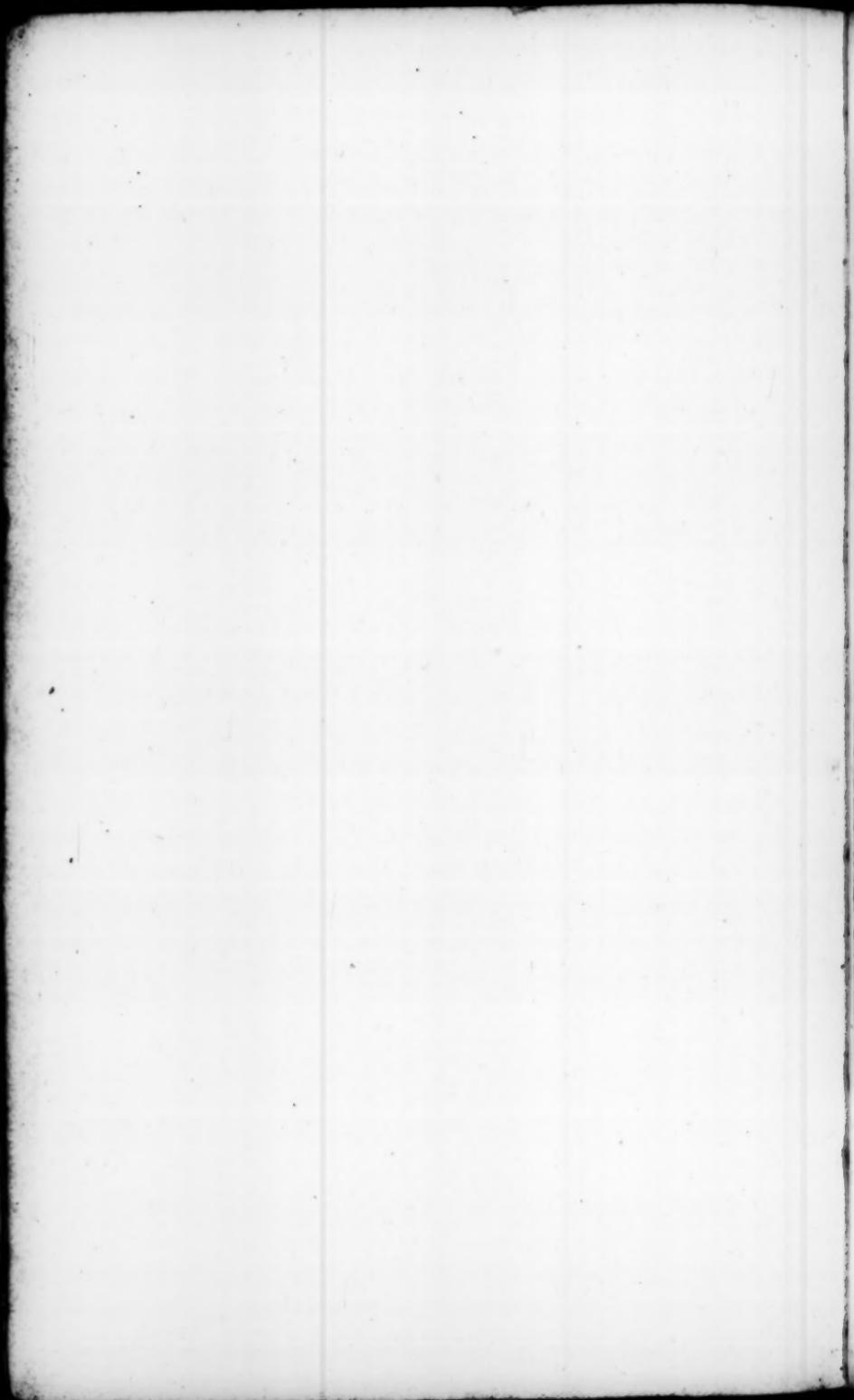
Oratio Matutina.

Christe, Dei aeterni Soboles aeterna parentis,
Ex illibata Virgine natus homo:
Morte tua qui devicta de morte triumphas,
Et peccata tuo sanguine nostra lavas:
Ab, vitam largire piis sine fine beatam,
Qui te cunque fide non dubitante colunt.
O da peccati tangat mea pectora sensus,
Delicti ut piceat, poeniteatque mei:
Vique petens veniam credam tibi vera professo,
Et studium de te pendeat omne meum.
Te solum venerer, tibi discam fidere soli,
Unicum O agnoscam te Dominum atque Deum:
Neve tuo a cultu vescana mente recedam,
Resque prior mihi sit Nomine nulla tuo:
Nec me quicquam in vita aut in nece separat abs te;
Sed semper famulus sim maneamque tuus.

A M E N:

---

agenus hac optimata paulo Valentius
filius 21. Octobr.

Collum et racem su
Prin. 1820

hastum c280 quantum 2000